

Møte mandag den 6. oktober 2014 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 3):

1. Hans Majestet Kongens tale til det 159. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)
2. Referat

Presidenten: Representantene Ingebjørg Amanda Godskesen, Sverre Myrli, Lise Christoffersen, Morten Wold, Kristin Ørmen Johnsen, Jan Arild Ellingsen, Tore Hagebakken og Frank J. Jenssen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Fra representanten Pål Farstad foreligger søknad om permisjon i dagene 6. og 7. oktober og fra representanten Christian Tybring-Gjedde om permisjon i tiden fra og med 6. oktober til og med 8. oktober, begge for etter invitasjon å delta i det åttende møtet i Asia-Europe Parliamentary Partnership i Roma.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentantene for Møre og Romsdal fylke Britt Giske Andersen og for Oslo Peter N. Myhre innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Britt Giske Andersen og Peter N. Myhre er til stede og vil ta sete.

Statsråd Sylvi Listhaug overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat 7. oktober).

Presidenten: Representanten Marit Arnstad vil fremsette et representantforslag.

Marit Arnstad (Sp) [10:03:08]: På vegne av representanten Geir Pollestad og meg sjølv vil jeg fremme forslag om erstatningsvern for næringsutøvere innenfor yngelområdet for rovdyr.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe vil fremsette et representantforslag.

Kjersti Toppe (Sp) [10:03:27]: Eg vil på vegner av stortingsrepresentanten Trygve Slagsvold Vedum og meg sjølv fremja eit representantforslag om ein handlingsplan i helsevesenet mot utbreiing av antibiotikaresistente bakterier.

Presidenten: Representanten Hans Fredrik Grøvan vil fremsette et representantforslag.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:04:07]: På vegne av representantene Olaug V. Bollestad, Geir Toskedal, Geir Jørgen Bekkevold og meg selv vil jeg fremme et forslag om personlige registreringsskilt på norske kjøretøy.

Presidenten: Representanten Jenny Klinge vil fremsette et representantforslag.

Jenny Klinge (Sp) [10:04:26]: Eg har på vegner av representanten Heidi Greni og meg sjølv gleda av å fremje eit representantforslag om fjerning av foreldingsfristen for brot på straffelova § 148 første ledd første punktum andre straffalternativ (mordbrannparagrafen).

Presidenten: Representanten Geir Pollestad vil fremsette et representantforslag.

Geir Pollestad (Sp) [10:05:06]: På vegne av representanten Liv Signe Navarsete og meg selv vil jeg legge fram forslag om handlingsplan mot antibiotikaresistente bakterier i mat og dyr.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet fortsetter utover kl. 16.00.

Sak nr. 1 [10:05:41]

Hans Majestet Kongens tale til det 159. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)

Presidenten: Presidenten vil foreslå at debatten ordnes slik:

Debatten går over to dager og starter med innlegg fra parlamentariske ledere på inntil 10 minutter med etterfølgende replikkrunde på inntil seks replikker, deretter 44 innlegg på inntil 5 minutter, som avvikles i sin helhet på første debattdag, og fordeles slik mellom partiene:

Arbeiderpartiet 14 innlegg, Høyre 12 innlegg, Fremskrittspartiet 7 innlegg, Kristelig Folkeparti 3 innlegg, Senterpartiet 3 innlegg, Venstre 3 innlegg og Sosialistisk Venstreparti 2 innlegg.

Det åpnes for inntil fire replikker på hvert innlegg etter to av innleggene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet og etter et av innleggene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Fem statsråder gis en taletid på inntil 5 minutter hver, med en etterfølgende replikkrunde på inntil seks replikker.

Presidenten foreslår at det åpnes for at partiene kan overføre taletiden fra et femminuttersinnlegg til innlegget fra parlamentarisk leder.

Etter avvikling av fordelt taletid åpnes det for innlegg på inntil 3 minutter.

Tirsdagens møte settes kl. 10.00 og starter med et innlegg fra statsministeren på inntil 15 minutter, med etterfølgende replikkrunde på inntil 13 replikker, som fordeles slik:

Arbeiderpartiet fem replikker, Kristelig Folkeparti to replikker, Senterpartiet to replikker, Venstre to replikker,

Sosialistisk Venstreparti en replikk og Miljøpartiet De Grønne en replikk.

Deretter kommer eventuelle resterende treminuttersinnlegg fra dagens møte samt de som melder seg under tirsdagens debatt.

– Dette anses vedtatt.

Jonas Gahr Støre (A) [10:07:35]: Arbeiderpartiet vil i denne perioden fortsette å arbeide for et rettferdig samfunn med små forskjeller og store muligheter.

Der vi er enig i at regjeringens forslag er til det beste for Norge, vil vi gi støtte. Der vi mener forslagene tar Norge i feil retning, vil vi fremme våre alternativer.

Vi ser nå at millioner av mennesker arbeider seg ut av fattigdom. Det er positive endringer vi ikke må glemme når vi samtidig uroes over internasjonale utviklingstrekk.

I Midtøsten skal Gaza bygges opp etter bombingene i sommer. Kampene i Syria fortsetter, og vi ser den grufulle fremferden til ISIL, verdens mest brutale terrororganisasjon. Det er skapt usikkerhet i Europa som følge av krisen i Ukraina og Russlands militære fremferd i strid med folkeretten.

Vi går inn i en avgjørende periode for det internasjonale klimaarbeidet med møte i Lima i desember i år og den store klimakonferansen i Paris i 2015.

Et viktig mål for utenrikspolitikken er at den skal gjøre innenrikspolitikken mulig. Da gir det seg selv: Norge må fortsette sitt sterke internasjonale engasjement.

I Europa skal vi stå sammen med våre allierte og partnere og arbeide for at politiske uenigheter løses politisk, ikke militært. Vi skal arbeide for at samarbeid erstatter økt spenning, og vi skal bidra til en fortsatt positiv utvikling i nordområdene.

Vi skal konfrontere ekstremisme og fanatisme sammen med andre land. Vi må bekjempe terroren der den oppstår, og vi må sette sterke krefter inn for å forebygge – ute i verden og i vårt eget land.

Det er bra at regjeringen nå løfter fram klima, slik den gjør i trontalen. Vi kan ikke være uberørt av kunnskapen om den globale oppvarmingen. Vi må la klima sette en ramme for alt annet vi gjør.

Klima henger også sammen med det som er Norges store utfordringer i tiårene som kommer: Vi blir flere, vi blir flere eldre, og flere trekker mot byene og mot områdene rundt byene.

Samtidig er Norge mulighetenes samfunn. Vår oppgave som folkevalgte er å forstå de store spørsmålene i vår tid og vite hva de krever av oss – at vi er villige både til å trekke på viktig erfaring og til å tenke nytt.

Arbeiderpartiet vil støtte en politikk der vi velger å møte de største utfordringene som fellesskap.

Vi er tydelige på dette: Vi skal bygge landet, og vi skal bygge landet sammen. Vi skal bygge nytt, bygge om, bygge på – boliger, bygninger, infrastruktur – og bygge og videreutvikle kunnskap og kompetanse på en måte som ser hver enkelt, og gir alle muligheter.

Det som motiverer oss, har kjente fellesnevner fra norsk historie: demokrati, vår felles innsats i små og store fellesskap – fra familien via lokalsamfunnet til nasjonen.

At vi greier å holde ulikhetene små og mangfoldet rikt, er helt avgjørende for at vi skal ta vare på og videreutvikle samfunnets tillit, vår sosiale kapital.

Et rikt land og en rik befolkning trekker til seg sterke markedskrefter. Vi må møte dem med en tydelig demokratisk kontroll for å sikre en utvikling til beste for samfunnet og generasjonene etter oss. Sterke krefter med svak kontroll fører til at forskjellene mellom folk, generasjoner og regioner øker. Det er en utvikling vi ikke kan ta oss råd til.

Politikken må ha en vilje til å styre og til å stille krav til utviklingen. Slik sørger vi for

- at vi får byområder der det også er rom for barnefamilier
- at vi har et helsevesen for alle med den nødvendige kompetansen og de tilstrekkelige ressursene, og at vi har en vilje til folkehelsesatsing som prioriterer forebygging fremfor å reparere dyrt
- at vi tar nye initiativ for å ivareta miljø og klima, med klare mål for energieffektivisering og fornybarsatsing, med mål om mindre sløsing, mer bærekraftig forbruk, mer gjenbruk og mer resirkulering
- at vi har vilje og ressurser til å støtte opp om vårt nyskapende næringsliv og våre gründere
- at vi har en aktiv vilje til å motvirke negative ulikheter innen inntekter og formue som følge av ulik tilgang til arbeid, kunnskap og mestring
- at vi fortsetter å være et land der by og land henger sammen, ikke et land som avviker vellykkede virkemidler for å ta hele landet i bruk

Vi møter nå samfunnsendringer som krever politiske løsninger på sitt beste:

- i arbeidslivet, der vi er i ferd med å få et samfunnsproblem av dimensjoner i form av sosial dumping og arbeidslivskriminalitet
- på kunnskapsfeltet, der vi om ikke mange år vil kunne mangle 100 000 fagarbeidere innen byggenæringen, helsevesenet og andre sektorer, som er helt avgjørende for et land som skal bygges
- innen næringslivet, der vi skal gjennom store omstillinger, der vi ikke vil lykkes fordi vi er billigst, men fordi vi er kompetente og moderne organisert
- innen helse, der de sosiale forskjellene forsterkes, og der livsstilssykdommene er i sterk vekst, hvor det gjenstår mye arbeid for å forebygge og behandle psykiske lidelser og begrense rusmidlenes ødeleggelser
- innen eldreomsorgen, der vi må tenke nytt og planlegge, finansiere og bygge for de store demografiske endringene vi står overfor nå
- og innen klima, hvor vi har et historisk ansvar på våre skuldre

Dette er utfordringer som krever gode partnerskap og en mobilisering av alle samfunnets ressurser, menneskelige og materielle – mellom politiske myndigheter og et mangfoldig næringsliv og gjennom et mer aktivt samspill med frivillige og ideelle organisasjoner.

Arbeiderpartiet vil bidra til brede løsninger, og vi vil fremme forslag – sammen med andre og alene.

Vi vil støtte en skolesatsing som gir lærerne tid og tillit til å undervise. Vi ønsker mer ressurser til styrket tid-

lig innsats mot frafall og et krafttak for opprusting av fagutdanningene.

Vi vil invitere til et skoleforlik der vi kan enes om løsninger som er til det beste for elevene. Da må vi legge privatiseringsforslagene til side og samles om tiltak som kan styrke fellesskolen.

Arbeiderpartiet vil fremme nye forslag mot sosial dumping og den voksende arbeidslivskriminaliteten som truer viktige kvaliteter i det norske samfunnet. Vi vil foreslå en handlingsplan mot sosial dumping og håper vi får regjeringen og de andre partiene med oss på å handle før den negative utviklingen biter seg ytterligere fast.

Vi vil fremme forslag om en tverrpolitisk samling om at vi bevilger 1 pst. av BNI til utviklingshjelp.

Arbeiderpartiet vil fremme forslag om en sterkere statlig medfinansiering av viktige kollektivtransportprosjekter i de store byene der utbygging av boliger og arbeidsplasser skjer, der det meste av persontransporten kan gjennomføres til fots, med sykkel eller med kollektivtransport.

Arbeiderpartiet vil sikre finansieringen av norsk idrett og se spesielt på breddeidrettens kår. Det er derfor viktig å gjøre noe med etterslepet på anleggssiden.

Vi vil fortsette vår sterke satsing på kultur gjennom Kulturløftet. I tillegg ser vi store utfordringer i Medie-Norge, og vi vil foreslå nullmomms på papir og digitale medier.

Arbeiderpartiet er rede til å møte flere av sakene regjeringen omtaler i trontalen.

Vi er for at kommunene snakker sammen om hvordan de bedre kan løse sine kjerneoppgaver for innbyggerne. Vi merker oss at regjeringen har trukket tilbake flere av sine forslag. Vi vil støtte frivillige sammenslåinger og tilpasning av struktur, og vi understreker det særlige behovet for samordning som finnes i pressområder rundt de største byene.

Vi imøteser forslag til en ny politistruktur på grunnlag av den studien som ble igangsatt i vår regjeringstid. Vårt felles mål må være at vi kan møte et kriminalitets- og trusselbilde i endring – det gjelder radikalisering og ekstremisme, organisert kriminalitet og den skremmende utviklingen vi er vitne til på arbeidsmarkedet.

Vi er for en satsing på lærerne og håper regjeringen tar imot den invitasjonen de har fått om et bredt skoleforlik.

I utenrikspolitikken vil vi fortsette å samarbeide for løsninger med bred og tverrpolitisk tilslutning, enten det er i Ukraina, i Syria eller i Irak, eller i innsatsen mot global fattigdom.

Vi kan enes om mye i norsk politikk, mer enn hva posisjon og opposisjon i mange land greier. Det er et gode. Samtidig vil Arbeiderpartiet markere en kritisk holdning til hovedlinjer i regjeringens politikk som vi mener svekker kjerne kvaliteter i det norske samfunn – grep vi mener reduserer vår mulighet til å løse de store oppgavene som venter oss.

Vi burde forstå og benytte oss av den unike ressursen trepartssamarbeidet utgjør, ikke lukke dørene til den erfaringen og kunnskapen arbeids- og samfunnslivets parter kan gi oss. Regjeringen burde gi partene i arbeidslivet mer medeierskap for å styrke produktiviteten, bl.a. ved å ta

dem med i arbeidet i produktivitetskommissjonen fremfor å stenge dem ute.

Vi burde prioritere en styrking av fellesskapets sykehus, med lengre åpningstider, løft for IKT, bedre ledelse og organisering og større tillit til de ansatte. Regjeringen burde ikke belaste de ansatte i sykehusene med byråkratiske og kostbare ordninger, der de eneste virkningene er at private skal gjøre mer på bekostning av fellesskapets sykehus.

Vi burde utvikle en moderne familie- og likestillingspolitikk som ser behovene hos både småbarnsfamiliene og omsorgsfamiliene. Regjeringen burde jobbe videre for å sikre likelønn og rett til heltidsjobber, ikke sette familie-, integrerings- og likestillingspolitikken i revers med dyrere barnehage for de fleste, kutt i pappaperm og økt kontantstøtte.

Vi burde gjøre terskelen til fast arbeid lavere, ikke erstatte fast arbeid med midlertidige stillinger.

Regjeringen fremstiller midlertidighet, mer pålagt overtid og mer søndagsarbeid som en oppskrift på «et trygt og familievennlig arbeidsliv». Det skal være godt for arbeidstakere, skilte foreldre og funksjonshemmede, for å sitere statsråden. Men organisasjonene til både arbeidstakerne og de funksjonshemmede har lest forslagene, og de sier nei. Fleksibilitet er et gode og særlig når det bygger på tillit og parter som tar ansvar. Det er ikke et gode når det skal presses gjennom mot den ene parten, med lov og forskrift.

Arbeiderpartiet har et annet syn enn regjeringen på fordeling og finansiering av fellesskapets oppgaver.

I Sverige var skatteutt høyt prioritert gjennom åtte år med borgerlig regjering. Kuttene økte forskjellene i Sverige i høyere tempo enn i noe annet OECD-land. Regjeringen i Norge har lagt ut på samme vei, med økte ulikheter, redusert velferd og mindre muligheter til felles investeringer.

Arbeiderpartiet er åpen for endringer i skattesystemet. Vi er for en grønnere profil, for en innretning som fremmer produktive investeringer, og for et oppsett som stimulerer til arbeid. Men vi sier nei til en kuttpolitikk som gjør oss mer avhengige av oljepengene og mindre rustet til å bygge landet. Vi avventer forslagene fra Scheelutvalget som vurderer selskapskatten. Vi er klare for debatten om skattesystemets innretning når rapporten foreligger. Det er en dårlig inngang til denne viktige diskusjonen å prioritere store skatteutt nå.

I trontalen varsler regjeringen en rekke reformer og satsinger, bl.a. på velferdsområdet. Vi vil følge gjennomføringen av disse forslagene med interesse.

Om regjeringen er konsekvent, går vi ut fra at den i budsjettet vil gi et tilsvarende løft til kommunenes økonomi, slik at de settes i stand til å løse alle de oppgavene de er blitt pålagt.

Vi er ikke overbevist. Vi hører med økende uro hvordan kommuner landet over forbereder til dels omfattende kutt. Arbeiderpartiet vil prioritere å gi kommunene rom til å løse sine oppgaver og sørge for mer penger til omsorg og skole – velferdstjenestene aller tettest på folk. Det er viktig for velferden, men det er også viktig for verdiskapingen og næringslivet.

Da er vi tilbake til utgangspunktet: Hvordan løser vi de store oppgavene i vår tid?

Arbeiderpartiet ser fellesskapet som en moderne ressurs, som gir hver enkelt av oss større muligheter. Å ha ambisjoner for fellesskapet, det vi kan få til sammen, er en strategi som har gitt gode resultater i historien. Nå er det vår oppgave å sikre at den strategien gir gode svar også for fremtiden, og det vil være Arbeiderpartiets retning i de forslagene og den virksomhet vi vil ha i Stortinget i året som kommer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Trond Helleland (H) [10:21:05]: Først har jeg lyst å gratulere Jonas Gahr Støre som ny opposisjonsleder i Stortinget. Det er naturligvis spennende å se hvor Arbeiderpartiet går med en ny leder.

Selv hadde jeg gleden av å være saksordfører for innføringen av kontantstøtten her i Stortinget i 1998, og det gleder meg å se at argumentet om valgfrihet for familier med de minste barna igjen er i fokus. Jeg gleder meg over at Arbeiderpartiets nye leder har kommet til den samme erkjennelsen som oss: Alle familier er ulike. De har ulike behov og ønsker, og samfunnet må legge til rette for at disse ønskene kan ivaretas.

Men det gjelder ikke bare innenfor familiepolitikken. Også innenfor kunnskapspolitikken, klimapolitikken og helsepolitikken har representanten Gahr Støre signalisert at det må tenkes helt nytt. Det eneste som er sikkert, er at en må finansiere alle disse ønskene, og Arbeiderpartiet sier jo i sitt partiprogram at de samlede skatter og avgifter skal være på samme nivå som i dag, dvs. i fjor.

Hvilke skatter må opp dersom Arbeiderpartiet skal inn?

Jonas Gahr Støre (A) [10:22:13]: Jeg tror ikke skattnene må opp for at Arbeiderpartiet skal inn. Det tror jeg det er velgerne som må være med og avgjøre. Men her var det mange forhold, i et ganske bredt spørsmål.

Skatt vil vi tenke med utgangspunkt i hvilke oppgaver vi ønsker å løse. Vi har planlagt for denne perioden et skattnivå som om vi hadde hatt regjeringsansvar. Vi ville finansiert de grunnleggende oppgavene vi må løse innenfor velferd, infrastruktur og de sentrale oppgavene vi løser sammen. Når vi går mot valg i 2017, skal vi vurdere det med det samme utgangspunktet.

Vårt mål er at et skattesystem skal være effektivt, at det skal stimulere produktive investeringer, at det skal være rettferdig, og at det skal være omfordelende. Vi har vist, med erfaring, at vi kan ha et skattesystem som gjør det mulig å ha et konkurransedyktig og et omstillingsdyktig næringsliv, og at vi løser de viktigste velferdsoppgavene. Det vil være vår inspirasjon også når vi skal vurdere skatt for en ny periode.

Trond Helleland (H) [10:23:11]: Det var mange gode anslag i innlegget til Gahr Støre. Han er opptatt av at det er mye som er felles, og som vi skal jobbe sammen om her i Stortinget. Det er jeg enig i.

Innenfor samferdsels- og kollektivtrafikken har Arbei-

derpartiet nå lovt at de skal øke – og det sa også Gahr Støre i sitt innlegg – den statlige finansieringen av kollektivprosjektene i de fire store byene. Men Arbeiderpartiet har i alle fall tidligere sagt at dette skal skje innenfor den eksisterende rammen av Nasjonal transportplan. Det er bra at Arbeiderpartiet har kommet til at staten bør bidra mer enn de selv var villig til å gå inn for i regjering. Mitt spørsmål blir: Så lenge dette skal skje innenfor NTP-rammen, hvilke prosjekter i Distrikts-Norge skal få mindre når de store byene skal få mer?

Jonas Gahr Støre (A) [10:24:00]: La meg minne om at det store løftet på samferdselsområdet kom i vår regjeringstid – særlig innenfor jernbane, men også innenfor vei. Vi tok også mange andre organisatoriske grep.

Det vi har pekt på, er at utfordringene i de store byene, som krever at vi bygger nytt der folk skal bo og arbeide, må ses i sammenheng med kollektivtrafikken, slik at vi kan bruke kollektivtrafikk fremfor biler.

I bymiljøpakkene, som lå inne i vår transportplan med 26 mrd. kr, hadde vi lagt opp til det første anslaget for hvordan dette kunne skje, med en finansiering opp mot 50 pst. Vi mener at med de utfordringer vi har nå i årene som kommer, bør vi i de fire største byene i de pressede områdene kunne øke til 70 pst. Det må da reflekteres i budsjettsatsingene våre innenfor kollektivtransport og særlig innenfor det som handler om bane.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:25:06]: Jeg vil også benytte anledningen til å ønske representanten Gahr Støre lykke til som opposisjonsleder i Stortinget.

I sitt 15-minutter lange innlegg var stortingsrepresentanten inne på svært mange forskjellige områder. På slutten av sitt innlegg fant representanten Gahr Støre det også for godt å komme inn på – i en bisetning – at omsorgspolitikken var viktig. I den regjeringen som representanten var en del av, hadde man som målsetting at det skulle etableres 12 000 nye plasser innenfor denne sektoren, mens det man leverte fram til utgangen av 2013, var 1 976 plasser. Hvordan mener representanten man skulle klart å få på plass de 12 000 nye plassene, når man så hvor kort man var kommet i sin regjeringsperiode?

Jonas Gahr Støre (A) [10:26:02]: Dette er jo en kjær debatt – om tilsagn om tilskudd til bygging av omsorgsplasser. Jeg har stått i den debatten en del. Vi får se når vi nærmer oss utgangen av 2015. Det inntrykket jeg har, er at de kommunene som har søkt om midler til å bygge nye omsorgsboliger, har fått det – alle har fått det de har søkt om.

Det som har skjedd, er at nye plasser også har erstattet gamle. Dobbelrom har blitt til enerom. Oppussing har gitt nye rom, og gamle rom har blitt revet.

Vi mener at det har skjedd en vesentlig opprusting av omsorgssektoren i vår tid, bl.a. gjennom sterk satsing på kunnskap og kompetanse hos dem som jobber i sektoren. Men vi har også erkjent at vi har noen store utfordringer og noen mål vi ikke har nådd når det gjelder heldøgns omsorgsplasser. Det har ført til at vi nå er inne i en ganske grundig gjennomtenkning av hvordan vi som fellesskap

bør prioritere midler og satsinger for å møte disse utfordringene. Økningen i antall eldre kommer om fem–seks år. Det er veldig kort tid – det er omtrent den tiden det tar å planlegge og å bygge nye plasser. Vi deltar gjerne i samtaler med regjeringen og andre om hvordan det kan gjøres på best mulig måte.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:27:20]: Eg òg vil gjerne få gratulere Jonas Gahr Støre som leiar av Arbeidarpartiet. Eg er litt meir usikker på om eg har lyst til å gratulere han som opposisjonsleiar på vegner av alle opposisjonspartia – Kristeleg Folkeparti er òg ein del av den konstruktive opposisjonen her på Stortinget.

Men eg veit at det er ei sak som både Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti har vore engasjerte i. Vi har òg sete i regjering og sett at barnefattigdommen i Noreg har gått opp, og at vi ikkje har greidd å redusere han. No kjem regjeringa med eit forslag, som eg ikkje kjenner heilskapen i, som seier noko om at ein vil gjere noko på barnehagesida, at ein vil late det store fleirtalet kanskje betale litt meir, slik at nettopp dei som treng det aller mest, skal få betale mindre – ein gjer noko med dette. Audun Lysbakken, Gahr Støres nære allierte, er negativ til dette. Kva tenkjer Arbeidarpartiet og Gahr Støre om dette?

Jonas Gahr Støre (A) [10:28:22]: Slik jeg har hørt representanten Lysbakken, har han ikke uttrykt seg negativt til det å gjøre barnehageplasser noe rimeligere for dem som er aller vanskeligst stilt. Men han har påpekt et poeng jeg vil slutte meg til, nemlig: Hvordan fordeler man helheten? Her skjer det en omfordeling innen barnehagene. Vi mener at vi i samfunnet som helhet burde ha funnet ressurser hos dem som har de sterkeste skuldrene, til å betale for at de barnehageplassene blir noe billigere.

Det som er viktig med denne reformen, og som vi må studere nærmere, er om ikke noe annet er i ferd med å skje, nemlig at neste gruppe familier med en ganske knapp økonomi vil oppleve dyrere barnehager, som gjør at de ikke velger barnehager. Derfor er dette nullsumspillet innenfor barnehageøkonomien noe vi er kritisk til. Vi vet at noen grupper foreldre, f.eks. enslige foreldre og andre, vil kunne komme i en situasjon hvor det å velge bort barnehager vil bli et resultat som følge av denne reformen. Så her er det fordelingsgrepet jeg er kritisk til, og som jeg har oppfattet at representanten Lysbakken – som utmerket godt kan snakke for seg selv – er kritisk til.

Trine Skei Grande (V) [10:29:37]: Jeg vil også benytte anledningen til å ønske Gahr Støre velkommen som opposisjonsleder. Hvis han trenger noe erfaringshjelp, kan han gjerne få det fra andre, sjøl om vi har planer om at det ikke skal vare så lenge, men det har vi vel begge to.

Jeg har lyst til å stille et spørsmål om noe som Gahr Støre sa i sommer, men som viste seg etterpå ikke å være – jeg skal ikke si at det ble sagt med ljugekors – helt alvorlig ment. Vi står overfor en utrolig utfordring når det gjelder klima. Noe av løsningen handler om at all oljen i verden ikke kan pumpes opp. Norge bidrar ikke så mye til å kutte der, men nå har vi faktisk en regjering som har en av-

tale med to partier i Stortinget om ikke å bore i et område, nemlig Lofoten og Vesterålen, fordi det er et så unikt naturområde. Er det noe område i Norge hvor Gahr Støre ser for seg at det ikke skal pumpes opp olje fordi det faktisk har så stor verdi også som naturområde?

Jonas Gahr Støre (A) [10:30:41]: Svaret på det er ja. Vi har jo en rekke områder som i dag ikke er åpnet for slik boring, Skagerrak f.eks. og områder langs vår kyst hvor det ikke er åpnet for boring. Situasjonen er jo den også, som representanten viser til, i Lofoten og Vesterålen og andre steder. Så dette er Arbeiderpartiets holdning og må gjøres veldig erfaringsbasert. Vi har helhetlige forvaltningsplaner som har tjent oss vel i den sammenheng.

Til spørsmålet: Jeg mener jeg har uttrykt meg på den måten at skal vi nå IEAs mål, ser vi et globalt bilde, at det vil bli liggende fossile brensler under bakken når denne oljealderen en gang er over, og vi kan ikke være uberørt av å følge det. Men god norsk ressursforvaltning handler om å ha et høyt og stabilt letenivå som gjør at vi kan levere olje og gass med lave utslipp til et verdensmarked som kommer til å etterspørre det i årene som kommer, samtidig som vi tar vårt globale klimaansvar på alvor, og at vi har et våkent øye for hva natur og miljø krever når vi driver virksomhet utenfor vår lange kyst.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [10:31:59]: Jeg regner med at Jonas Gahr Støre har tenkt at vi alle sammen skal bidra til å løse klimakrisen og stoppe de farlige klimaendringene. Da kan vi ikke bare bygge landet, men vi må bygge landet grønt. Dette er også konklusjonen i rapporten fra The New Climate Economy, som Jens Stoltenberg, vår tidligere statsminister og FNs spesialutsending for klima inntil nylig, har lagt fram. Rapporten har akkurat det budskapet, nemlig at man må bygge grønt. Den sier at valgene vi tar de neste femten år, enten vil låse oss inne i en framtid med økende forurensing, eller hjelpe oss i å bevege verden over i en mer bærekraftig, lavkarbon retning.

Få av de prosjektene som vi vil komme til å behandle her i Stortinget de neste årene, er et bedre eksempel på akkurat dette enn utbygging av ny E18 mellom Bærum, Asker og Oslo, som planlegges med 14 felt. Men det er altså hvis vi investerer i å låse inne fossile utslipp, at vi ikke vil lykkes.

Vil Jonas Gahr Støre være med på å ta en ny vurdering av dette prosjektet i lys av at vi må løse klimaendringene?

Jonas Gahr Støre (A) [10:33:10]: For det første er den FN-rapporten svært god og tankevekkende. Den viser til at to byer av omtrent samme størrelse, Atlanta i USA og Barcelona i Spania, har ti ganger forskjell i klimautslipp fordi de har bygget og planlagt for hvor folk bor, og hvordan de reiser, på ulik måte. Det bør også inspirere måten vi bygger på.

Nå skal ikke jeg gå inn i allerede vedtatte planer for hvordan vi bygger veier i og rundt hovedstaden, men i mitt innlegg var jeg ganske tydelig på at den byplanleggingen vi må drive, bør bli en hovedstrategi i måten vi driver klimaarbeidet på, noe som bl.a. tidligere miljøvernminister Sol-

hjøll var en talsmann for, og den regjeringen jeg deltok i. Da kan vi heller ikke være helt stillestående i måten vi ser på finansieringsordninger og andre ordninger som stimulerer til ikke minst kollektivsatsingen, noe jeg var inne på i mitt innlegg. Jeg er helt sikker på at i vår hovedstad, som er blant de raskest voksende i Europa, må vi også tenke nytt rundt kollektivsatsingen, slik at vi kan reise inn og ut til arbeid og bolig kollektivt, med lave utslipp, og ikke hver og en i én bil.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Trond Helleland (H) [10:34:45]: Verden er i konstant endring, men i noen perioder skjer endringene raskere, mer dramatisk og mer uventet enn i andre. Vi er dessverre inne i en slik periode nå.

Før valget var den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa relativt stabil og normal. ISIL var ikke et navn mange kjente til. Syriafarere var ikke et begrep. Ukraina framsto som ett land med ubestridte grenser, ikke et splittet land, delt mellom dem som vil orientere seg mot vest, og dem som ser mot Russland.

Når verden endrer seg, må norsk politikk følge etter. Derfor må vi være mer bevisste enn før på å bekjempe radikaliserings hjemme og ute. Vi må være klare til å bidra som best vi kan til å skape ro og stabilitet i verden. Det tjener Stortinget til ære at vi stort sett kan finne sammen om hvordan Norge best bidrar i slike situasjoner.

Fordi verden endrer seg, kan ikke partiene på alle områder utelukkende ta utgangspunkt i hvor vi sto før valget. Når bildet endrer seg, trenger vi et bredest mulig ordskifte om utfordringene vi står overfor. Regjeringen har derfor bedt forsvarssjefen om et fagmilitært råd som skal ligge til grunn for Forsvarets framtidige struktur og sammensetning. Dette er et første steg på veien mot en ny langtidsplan som dette storting skal samarbeide om.

Samarbeid og kompromisser er en nødvendighet i vårt demokratiske system. Partiene blir enige når vi kan, fordi vi må. Vi trenger hverandre. Det er bra.

Et godt år etter valget er det gledelig å se at parlamentarismen er revitalisert. Viktige saker avgjøres igjen i dette hus og i denne sal. Det er sunt for demokratiet og den offentlige debatten.

Året har også vist at samarbeidsavtalen mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre fungerer godt og sikrer alle partiene betydelig innflytelse. Det gleder jeg meg over, fordi vi gjennom vår skapende uenighet og samlende enighet gir våre velgere den politiske endringen de ba om. Samarbeidet gir gode løsninger for menneskene i vårt land.

Den parlamentariske situasjonen har også gitt andre partier, i samarbeid med regjeringspartiene, gjennomslag i saker som de hadde lovet sine velgere. Det er en styrke for demokratiet.

Valget i 2013 ga de fire samarbeidspartiene en historisk sterk oppslutning i befolkningen. Ønsket om ny politikk har nesten aldri vært uttrykt sterkere. For egen del lovet Høyre velgerne nye ideer og bedre løsninger. Det leverer vi på – i godt samarbeid med Fremskrittspartiet, Kristelig

Folkeparti og Venstre. Det finnes ikke tvil: Velgerne ville ha endring. De mente at det var mulig å anerkjenne at selv om det er mye som går bra i Norge, har vi utfordringer og ingen garanti for at det går bra i framtiden. De ønsket politikere som vil løse viktige oppgaver i dag og ruste Norge for framtiden.

Vårt mål er et samfunn med muligheter for alle. Det er en visjon som krever mye av oss å innfri. Skal vi greie det, må vi forbedre og finansiere velferdssamfunnet.

Velferdssamfunnet må forbedres fordi maskene i vårt sosiale sikkerhetsnett er for store, og det er for mange som faller gjennom. Hullene må tettes, og flere må kunne stå på egne ben. Flere må få den hjelpen de trenger.

Velferdssamfunnet må finansieres fordi det er den eneste måten å sikre varig velferd på. Derfor må konkurransekraften styrkes og trygge arbeidsplasser skapes. Vi må skape mer, ikke skatte mer.

Vi har sviktet mange av dem som trenger samfunnets hjelp aller mest: Barn i barnevernets omsorg, psykisk syke og rusmisbrukere. Derfor har vi prioritert å kjøpe ledig kapasitet hos private for å få ned køene innenfor rus og psykiatri. Vi har prioritert tilpasset skoleundervisning i barnevernet. Dette er viktig for at flere kan stå på egne ben og mestre samfunns- og arbeidsliv.

Altfor mange venter unødvendig lenge i helsekø og går sykmeldt framfor å være i jobb. Regjeringen vil derfor ta i bruk ledig kapasitet hos private og ideelle for at flere kan behandles raskere – på det offentlige regning.

Summen er at vi forbedrer velferdssamfunnet. Velferdssamfunnet må finansieres, fordi det før eller siden faller sammen hvis det ikke er bærekraftig. Skal velferdssamfunnet finansieres, må inntektene fra fastlandsøkonomien opp, fordi vi går mot en framtid hvor oljeinntektene går ned. Derfor gir regjeringen skattelettelse til norske bedriftseiere og vanlige arbeidfolk – for at det skal lønne seg å jobbe og for at det skal lønne seg å skape arbeidsplasser, som er fundamentet for varig velferd.

Vi forbedrer satsingen på forskning og innovasjon i dag – for å skape ideene og løsningene verden kan leve med, og som Norge skal leve med og av, i framtiden.

Regjeringen fornyer og forbedrer byggingen av vei og bane for at vi skal få bedre samferdsel raskere. Vi skaper en mer effektiv og digital offentlig sektor. Når vi forenkler, blir det lettere for eieren av bilverkstedet å drive effektivt. Det blir lettere å være bedriftseier. Kanskje kan han ta inn en ny lærling? Slik skapes en ny arbeidsplass og muligheter for en ny generasjon. Summen er at vi gjør det lettere å skape verdiene og arbeidsplassene som finansierer velferden.

Det viktigste for å sikre varig velferd er å gi barna våre muligheter: en god skolegang, en trygg jobb i et yrke som gir mening, mulighet til å skape sin egen familie og etter hvert være med på å ruste neste generasjon for framtiden.

Regjeringen har nettopp lansert Lærertiløftet, fordi norske elever skal lære mer. Kritikken fra dem som i åtte år hadde muligheten til å gjøre de samme grepene, var følgende: Fordi de var enige i alle tiltakene, kom Lærertiløftet for sent. Det burde vært på plass før. Dette er en knusende kritikk av den rød-grønne regjeringens handlingslammelse.

se i skolepolitikken som det er vanskelig å være uberørt av eller uenig i – særlig når det kommer fra dem selv. Lærertiløftet er et løfte til norske elever: De skal lære mer, og de skal få kunnskapen som gjør dem i stand til å møte livet med de beste forutsetninger, slik at de kan ta det ansvaret de får og finne den plassen i livet de ønsker.

Det finnes ingen tvil: Velgerne ønsket ny politikk. Folk flest ville ha en enklere hverdag. Små saker er også verdt å bry seg om – fordi summen av små belastninger kan bli stor. Det er heller ikke et politisk hedersmerke å ignorere hverdagslige utfordringer fordi de ikke er viktige nok målt mot andre spørsmål. Politikere som er så opptatt av de store spørsmålene at de ikke kan være brydd med de små, representerer ikke folkets beste interesser.

Vi gir velgerne mer tillit og valgfrihet, fordi vi mener de vil det beste for seg selv og samfunnet. Menneskene i dette landet har skaperkraft og skapertrang. Gir vi hver enkelt – og små og store fellesskap – større rom til å utfolde seg, forbedrer vi også velferdssamfunnet.

Velgerne tok klimautfordringen på alvor. Derfor stemte de inn et politisk flertall som ikke ville peke på klimaforliket, men som ville forsterke det. Vi er godt i gang: milliarder på klimateknologi, mer penger til kollektivtrafikk og raskere utfasing av fyring med fossil olje. En grønn skattekommissjon er nedsatt, og Statens pensjonsfond utland har fått mandat til å øke de grønne investeringene. Avskrivningsregler som skal få fart på utbyggingen av fornybar energi i Norge, lanseres nå. Det grønne skiftet er ikke på vei – under denne regjeringen er det i gang.

Mange velgere opplevde at reglene for arbeidslivet ikke samsvarte med familielivet eller ga dem de mulighetene de ønsket. Derfor fikk vi et klart mandat til å fornye, forenkle og forbedre lover og regler, slik at flere kan få fleksibiliteten de ønsker, og flere kan få mulighetene de trenger.

Velgerne så en offentlig sektor med behov for å bli fornyet, forenklet og forbedret – mer i tråd med resten av samfunnet, mer tilgjengelig, mer digital, mer fleksibel og bedre i stand til å løse de viktigste velferdsoppgavene. Vi fikk mandat til å gjennomføre, og vi gjennomfører.

Men også i utenrikspolitikken, hvor det er stor enighet om de store linjene, er det endringer med et nytt flertall. Vi ser det kanskje tydeligst innenfor bistandspolitikken. Regjeringen har sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre blitt enige om at vi skal prioritere resultater i utviklingshjelpen, og at vi best oppnår det gjennom å satse mer på jenters utdanning i fattige land – samt helse. Det er å forbedre og finansiere velferd i verden.

Alle partiene i denne sal har én ting felles, som jeg mener er viktig å anerkjenne i den videre debatten: Vi vil det beste for våre medmennesker. Men med ulike ideologiske utgangspunkt får vi også ulike syn på hvordan den praktiske politikken skal utformes. Derfor er vi ulike partier.

Vi gjør hverandre bedre når vi kan utfordre hverandres ideer og løsninger. Vi gjør hverandre dårligere når vi mistenkeliggjør hverandres verdier og motiver.

Jeg håper vi i denne debatten skal bruke tid på å gjøre hverandre bedre. Det tror jeg vil tjene oss alle.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jonas Gahr Støre (A) [10:44:32]: La meg ta imot den hyggelige hilsenen jeg fikk fra representanten og si takk for den, nå i denne første replikken.

Representanten brukte tid på en urolig verden og endringer som skjer rundt oss. Da har jeg lyst til å komme til et tema som ikke var med i trontalen. Jeg tror det er første gang på en stund at ikke begrepet «nordområdene» er nevnt på regjeringens ambisjonsliste.

Nå vet vi at nordområdene blir påvirket av det internasjonale klimaet, ikke på grunn av noe som er oppstått i nord, men fordi nordområdene igjen – som tidligere – erfarer at når det er et kaldere internasjonalt politisk klima, får det også konsekvenser i nord. Men det undrer meg å se hvordan regjeringen, på område etter område, unnlater å følge opp den satsingen som var over bred front – på kunnskap, næring, kultur og forskning i nord – og at profilen til nordområdene, som var noe Norge brukte aktivt i utenrikspolitikken og innenrikspolitikken, er blitt så til de grader dempet.

Hvordan ser representanten Helleland på nordområdene som politisk satsingsfelt og prioritet for Norge?

Trond Helleland (H) [10:45:34]: Det er veldig viktig at Gahr Støre tar opp det temaet – det ser jeg på som svært viktig. Nå er det en dag eller to til budsjettet kommer, og jeg er sikker på at representanten Gahr Støre vil oppleve at regjeringens nordområdesatsing ikke bare videreføres, men blir forsterket fra det den forrige regjeringen la opp til.

Vi har kommet i en vanskelig diplomatisk situasjon internasjonalt på grunn av Russlands aggresjon mot Ukraina. Men regjeringen har også, med full støtte fra Arbeiderpartiet med flere, sagt at vi ønsker å videreføre folk til folk-samarbeidet. Vi ønsker å videreføre den dialogen som går over grensene på Nordkalotten. Det er en viktig del av nordområdesatsingen. Men når det gjelder det økonomiske knyttet til denne satsingen, vil vi komme tilbake til det i budsjettet – naturlig nok.

Men jeg har bare lyst til å si at de mulighetene og de enorme ressursene Nord-Norge har, må utnyttes på en positiv måte for hele landet, og det vil denne regjeringen gjøre.

Jonas Gahr Støre (A) [10:46:39]: Jeg vil advare mot å gjøre dette til en Nord-Norge-satsing. Nordområdesatsingen er en satsing for hele Norge, hvor vi trekker med på det som skjer i nord.

Men jeg vil stille et spørsmål tilbake til det med kommuneøkonomien. Representanten var opptatt av at de små sakene er viktige. Vel, de små sakene er ofte de som er nærmest der vi bor, og der vi lever, og veldig mye av det kommunene har ansvar for, er både små og store saker i menneskers liv. Forrige gang Høyre satt med regjeringsmakt, var det stort engasjement i forhold til kuttene i kommuneøkonomien rundt om i Norge i mange kommuner. Så langt har vi sett at kommunene mener det økonomiske opplegget som regjeringen varslet for 2015, er for trangt til å oppfylle regjeringens egne forventninger. Vi har også sett at regje-

ringen ikke ville kompensere underfinansieringen fullt ut da etterspørselen etter barnehager viste seg å være høyere enn det som var lagt til grunn.

Så spørsmålet mitt er nå – også før budsjettet kommer: Er det en generell vilje til reelt å finansiere kommunenes oppgaver – det de har ansvaret for? Og når man gir dem nye oppgaver, slik vi kunne lese av trontalen, vil det også bli etterfulgt av nye penger?

Trond Helleland (H) [10:47:41]: Høyre har i mange år vært opptatt av at når kommunene får nye oppgaver, skal disse også finansieres. Vi har vært opptatt av en god og sunn kommuneøkonomi, samtidig som vi ønsker å stille krav til kommunene – og ikke minst til statlig sektor – om å effektivisere, om å få mer ut av pengene.

Jeg tror den bekymringen som nå bygger seg opp rundt kommuneøkonomien, vil bli besvart på onsdag. Jeg tror regjeringen vil vise at kommunene er hjørnesteinen i velferdssamfunnet; det er kommunene som legger grunnlaget for den satsingen vi kan gjøre på skole, på helse, på forebyggende arbeid og andre ting. Derfor tror jeg ikke representanten Gahr Støre skal bekymre seg så veldig. Denne regjeringen har tenkt å bidra til at norske kommuner skal kunne produsere de velferdstjenestene som vi alle her i dette huset er enige om, og da er en avhengig av at en har en god og sunn kommuneøkonomi, samtidig som en kan stille krav til kommunene om å levere mest mulig for de pengene de får.

Geir S. Toskedal (KrF) [10:48:44]: Vi merker innen flere samfunnsforhold en betydelig sentralisering i landet vårt. Kristelig Folkeparti er derfor opptatt av å føre en aktiv politikk for å skape aktivitet i distriktene. Folk tar egne valg der de bor, men vi må legge til rette for at det er gode tjenester, et godt næringsliv og tiltak, slik at folk kan bo og oppholde seg også på små steder. En aktiv distriktpolitikk innebærer jo ganske mye, bl.a. regionale utviklingsmidler, som er viktige for å løse utfordringer i distriktskommuner. Kommunale næringsfond er viktige for både næringsliv og nyetableringer. Midler til Innovasjon Norge er et annet eksempel på bidrag til lokal og regional verdiskaping.

Representanten nevnte i sitt innlegg at vi skal forbedre velferdssamfunnet, skape mer. Spørsmålet til Høyres parlamentariske leder er derfor: Bortsett fra skattelette, hvordan ser Høyre på behovet for regionale utviklingsmidler og andre distriktsmidler i tiden framover?

Trond Helleland (H) [10:50:00]: Jeg har hatt gleden av å sitte først fire år i transportkomiteen og deretter fire år i kommunalkomiteen. Da jeg satt i transportkomiteen, var det mange demonstrasjoner utenfor dette hus. Det var mange som møtte oss når vi var ute og reiste, og som krevde bedre veier, bedre infrastruktur. Det er den beste distriktpolitikken.

Så satt jeg i kommunalkomiteen. Det var da jeg måtte konstatere at jeg ikke hadde sett noen demonstrasjonstog for regionale utviklingsmidler. Men jeg hadde sett mange som ønsket kommunale næringsfond, inkubatorer, styrking av det lokale høyskolemiljøet, forskningsmiljø osv.

Konklusjonen er vel egentlig: Vi ønsker å satse på infrastruktur, det er vår hovedsatsing. Så vil vi naturligvis også satse på distriktpolitikken, men jeg tror ikke regionale utviklingsmidler er det som står øverst på prioriteringslisten hos det lokale næringsliv.

Marit Arnstad (Sp) [10:51:05]: I likhet med Kristelig Folkeparti er Senterpartiet bekymret for hva en del av regjeringens forslag kommer til å bety når det gjelder sentralisering i samfunnet. Noe av det mest konkrete i trontalen er jo spørsmålet om strukturendringer – innafor politiet, når det gjelder kommuner, når det gjelder høyere utdanning, forsøk med statliggjøring av eldreomsorgen og også det at offentlige sykehus skal ta regningen for såkalte frie behandlingsvalg. En del av de strukturendringene har jo det ved seg at det er stor sjanse for at det samtidig blir økt byråkrati – økt statlig byråkrati og økt statlig styring. Det bekymrer høringsinstansene bl.a. når det gjelder fritt behandlingsvalg for sykehus.

I hvor stor grad deler Høyre bekymringene fra høringsinstansene, og i hvor stor grad ser en faren for at en del av endringene en foreslår, kan føre til økt statlig byråkrati og også statlig overstyring?

Trond Helleland (H) [10:52:04]: Fokuset for vår politikk er det enkelte mennesket – at det enkelte mennesket i dette land, om man er pasient, om man er bruker, om man er elev, osv., skal få et best mulig tilbud. Det er utgangspunktet for vår politikk, det er det vi former politikken rundt, og det er derfor vi ønsker å forandre og forbedre.

Så vil vi i mange saker få diskusjoner. Det er jo mange reformer, som Marit Arnstad nå lister opp, som ennå ikke er kommet i gang, eller som ennå ikke er vedtatt. Vi skal sammen i Stortinget utforme dette, og jeg tror at det innenfor både kommunestruktur, statlige høyskoler osv. er rom for forandringer og forbedringer. Vi ønsker å gå videre med de reformene vi har startet, og vi inviterer Stortinget til samarbeid om å få dette til.

Jeg vil vel si at den forrige regjeringen Høyre satt i, desentraliserte betydelig mer når det gjaldt statlig makt, enn det Marit Arnstads egen regjering gjorde. Hvem var det som brakte direktorat og andre ting ut av Oslo? Det var ikke Senterpartiet, det var Høyre.

Trine Skei Grande (V) [10:53:23]: Det er fristende å si at det i stor grad vel også var Venstre som la de direktoratene ut av Oslo.

Jeg har lyst til å snakke om lærersatsinga. For å begynne med litt skryt: Venstre er kjempeglad for at regjeringa nå har sagt at de skal ha et skikkelig lærerløft. De har brukt Venstres ord og gitt det innhold. Det er veldig bra. Men skal man løfte et yrke og gjenreise respekten for lærerjobben i Norge i dag, kreves det en bredde av tiltak. Og det som forundrer meg mest med Høyre i skolepolitikken, er at man er veldig for å løfte lærerjobben, og man har blitt med på veldig mange av de tiltakene som Venstre har terpet på de siste åtte årene, men det er ett tiltak man ikke vil gå inn for: kutt i byråkratiet. Så mens Jan Tore Sanner freser rundt i landet og forteller hvor mye han skal kutte i

byråkratiet, hvor mye forenkling man skal ha og hvor mye mindre byråkratene skal måtte forholde seg til papir, er det lærerne som blir sittende igjen med papirbunkene.

Hvorfor vil ikke Høyre være med på å kutte byråkratiet hos lærerne også?

Trond Helleland (H) [10:54:26]: Jeg deler gjerne æren med Trine Skei Grande om desentraliseringen under Bondevik II-regjeringen. Det kan vi gjerne sammen påta oss ansvaret for.

Når det gjelder bredden av tiltak innenfor lærersatsingen, har vi nå lansert Lærerloftet. Der blir det gjort en rekke tiltak for å bedre lærernes situasjon. Og jeg er egentlig veldig glad for at det ser ut til å være en edel kappestrid mellom Venstre og Høyre om hvilket parti som satser mest på læreren. Jeg er helt overbevist om at også Venstre har mye å bidra med i den debatten – det vet jeg. Vi skal naturligvis ikke holde fast ved byråkratiske ordninger for byråkratiske ordningers del. Vi er villige til å se på endringer som gjør at hverdagen for lærerne blir enklere. Det er derfor det er så fint at vi har en samarbeidsavtale, for da kan vi sette oss ned og prøve å bli enige om dette.

Snorre Serigstad Valen (SV) [10:55:27]: Representanten Helleland snakket om at vi ikke skal mistenkeliggjøre hverandres motiver og verdier. Det er jeg helt enig i. Da er det interessant å merke seg at regjeringen har varslet kutt i ytelsene til kronisk syke mennesker, uten at man vil oppgi tall på hvor mange flere som liksom kommer i arbeid av det. Det er oppsiktsvekkende nok, synes jeg. Men i tillegg sier Høyre til Dagens Næringsliv i helgen at man forventer kutt i barnetillegget til uføre.

Siden Helleland snakket så fint om de hverdagslige utfordringer, kunne jeg tenkt meg å få et svar på dette: Hvis man er barneforsørger og er lam etter en trafikkulykke, eller har alvorlig Parkinsons sykdom eller multippel sklerose – hvilken forskning kan Helleland vise til som viser at mindre penger å rutte med til klær og utstyr til barna, på magisk vis gir bedre helse, mindre sykdom og umiddelbart økt arbeidsevne?

Trond Helleland (H) [10:56:19]: Representanten Serigstad Valen begynte løfterikt i sin replikk med at vi ikke skulle mistenkeliggjøre hverandres verdier og motiver. Jeg synes det er nettopp det Serigstad Valen gjør i sin replikk. Han går rett inn og sier at Høyre vil gjøre det vanskelig for dem som er syke, dem som er uføre og den og den gruppen. Nei, det vi ønsker, er å få til en sosialpolitikk som fungerer, og som gir folk muligheten til ikke å falle gjennom maskene i det sosiale sikkerhetsnettet. Derfor brukte jeg ganske mye tid på dette i mitt innlegg, og jeg ber derfor representanten lese det innlegget og slutte å mistenkeliggjøre andres motiver og verdier. Det kan han godt fortsette med, men vi ønsker faktisk å ha reelle debatter om hvordan vi skal få velferdssamfunnet vårt til å fungere best mulig, med ett utgangspunkt, nemlig at vi skal ta vare på våre medmennesker og gjøre livet enklere for dem. Da må vi kanskje gjøre noen grep, men alt det Serigstad Valen nå listet opp, er ikke nødvendigvis den politikken vi vil føre,

for han setter ting på spissen og mistenkeliggjør andres motiver.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:57:48]: Det 159. storting er åpnet, og regjeringen har i den forbindelse gjennom sin opplesning av trontalen varslet Stortinget på en meget god måte om hva regjeringen arbeider med og tar sikte på å fremme for Stortinget i tiden som kommer. Dette er saker som ikke bør komme som noen overraskelse på representantene i denne sal, da regjeringen styrer etter den politiske plattformen som er utgått fra regjeringen Høyre og Fremskrittspartiet. Dette er en plattform som skal gjelde for fireårsperioden som vi nå er cirka ett år inne i etter tiltredelsen. Således vil noen av de endringene som der er varslet, ta noe lengre tid enn dette ene året som nå snart ligger bak oss.

Men regjeringen har allerede levert på en rekke områder. Det burde ikke komme som noen overraskelse på det politiske miljøet at Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen vil gjøre noe med den diskrimineringen som norske bedrifter og bedriftseiere blir utsatt for kontra utenlandske eiere. Det jeg sikter til, er selvfølgelig formuesskatten. Regjeringen har startet nedtrappingen av denne diskriminerende skatten i tråd med regjeringserklæringen, men vi har samtidig sørget for at det skjer en reduksjon i personbeskatningen. Formuesskatten opptrer på en slik måte at norske eiere kommer dårligere ut enn utenlandske eiere, noe som faktisk gjør at man møter en problemstilling allerede ved etablering av bedriften hvis man er norsk eier. Videre har regjeringen avskaffet den meget forhatte arveavgiften. Dette er også helt i tråd med det regjeringen varslet ved sin tiltredelse. I tillegg har denne regjeringen nå fått på plass en lovfestet ordning med brukerstyrt personlig assistanse, som er en ordning som er helt nødvendig for å sikre personer med alvorlige og sterke funksjonshemninger muligheten til selv å kunne ta kontroll over eget liv og hjelp, slik at de kan delta i samfunnslivet på en mest mulig lik måte som funksjonsfriske. BPA-ordningen gir den enkelte større kontroll over egen hverdag og styringen med den hjelpen en skal motta. Det er gjort en rekke styringer innenfor sykehussektoren. Det bygges flere sykehjemsplasser, og politiet har fått styrket sine budsjetter. I tillegg er vi nå endelig i gang med en betydelig satsing innenfor samferdselsfeltet. Lærerne har fått et løft hva gjelder etterutdanning, og vi klarer nå å få uttransportert flere personer som ikke har lovlig opphold i Norge, enn det den rød-grønne regjeringen i sin tid fikk til.

Regjeringen leverer på de områdene den har varslet at den vil levere på, men det som vi fram til nå har sett, er bare begynnelsen på det som man ønsker å få til. Gjennom trontalen varslet regjeringen en rekke større reformer som er helt nødvendige for å kunne møte framtiden med en offentlig sektor som er rustet til å møte framtidige utfordringer med framtidens løsninger, ikke gårdsdagens. Vi ser stadig at befolkningens forventninger til effektive og kvalitetsmessige gode tjenester øker i takt med samfunnsutviklingen ellers. Det vil ikke være mulig å kunne gi innbyggerne kvalitetsmessige gode nok tjenester som står i stil med

innbyggernes forventninger til helse- og velferdstjenester, barnevernstjenester etc., med den kommunestrukturen vi nå har med så mange kommuner med varierende størrelse.

I tillegg ser vi at framveksten av et meget stort antall interkommunale selskaper, unntatt for folkevalgt kontroll, skaper betydelige utfordringer. Det er dette som er grunnen til at regjeringen nå har satt i gang den største satsingen på en demokrati- og regionreform vi har sett på mange, mange tiår. I den forbindelse vil Fremskrittspartiet gi honnør til regjeringen når det gjelder hvordan man tenker gjennomført selve reformen. Dette er først og fremst en reform der man vil se på hvilke oppgaver som skal tillegges framtidens kommuner, og hvilket ansvar man der skal få, og ikke først og fremst tegne selve kommunekartet. Det er viktig å ha kommunene med på laget, og vi ser allerede at en rekke kommuner har igangsatt et arbeid der de ser på muligheten for å kunne slå seg sammen med nabokommuner. Regjeringen griper fatt i de store sakene og reformene og vil i 2015 komme til Stortinget med første del av prosessen hva gjelder framtidens oppgaver nettopp innenfor denne sektoren.

Norge er et langstrakt land som i enkelte områder preges av store avstander og fjordkryssninger, mens man i andre områder ser en betydelig fortetning av bosettingen, med de utfordringer dette gir når det gjelder innbyggernes forventninger og krav knyttet til trygghet for liv og helse. Vi som politikere har et ansvar for å sikre alle innbyggerne i dette landet en trygghet for at dersom behovet for hjelp fra politiet er til stede, så skal dette kunne gis innenfor rimelig tid. Vi ser i dag at det er store variasjoner i den politidekningen som finnes, når vi regner dette i antall polititjenestemenn per 1 000 innbyggere. Det er en uttalt målsetting at vi skal arbeide for en politidekning på 2 tjenestemenn per 1 000 innbyggere, mens vi i dag er helt nede i 1 per 1 000 i enkelte distrikter, slik man bl.a. ser på Sunnmøre. Skal vi klare å få mer ut av de ressursene som allerede er tilgjengelige, er vi nødt til å tenke annerledes og organisere oss på en slik måte at vi får mest mulig ut av de operative tjenestemennene og få dem ut der befolkningen føler at behovet er størst. Da har vi også behov for å bruke mindre tid på administrative gjøremål. Dette innebærer at vi må finne fram til en mer optimal modell hva gjelder antallet distrikter og hvordan en skal få mest mulig politiskraft igjen for pengene vi bevilger i denne sal. Dette må skje i tillegg til at man styrker politiets og domstolenes budsjetter i årene som kommer. Derfor er det viktig at man har gjort et godt og grundig arbeid med den varslede politireformen som vil bli lagt fram for Stortinget i nær framtid. Regjeringen leverer som sagt på de større og omfattende reformene, slik at innbyggerne skal kunne føle trygghet for liv og helse. Regjeringen viser også på dette området handlekraft for å gi innbyggerne trygghet.

Dersom man spør innbyggerne hvilke områder som opptar dem mest, vil svært mange svare helse- og omsorgstjenester. Det å være sikret hjelp og behandling når en selv eller ens nærmeste har behov for det, er selve bærebjelken i vårt velferdssamfunn. Norge bruker allerede store ressurser på helsevesenet, og mange stiller seg spørsmålet om vi får tilstrekkelig igjen for alle de midlene vi bruker, eller om

vi kan klare å få mer ut av de kronene som er tilgjengelige. Undersøkelser viser at Norge ikke bruker så mye mer enn land vi liker å sammenligne oss med, når det gjelder midler til spesialisthelsetjenesten. Men dette vil ikke si at vi ikke har behov for endringer i organisering i tillegg til mer penger til pasientbehandling. Dersom vi skal klare å få redusert de lange køene og derigjennom ventelistene som er i helsevesenet, er det viktig at vi tenker nytt og alternativt. Derfor har regjeringen varslet at man kommer til Stortinget med en ny helse- og sykehusplan allerede neste år.

Vi har mange store og uløste oppgaver som vi ønsker å få gjort noe med. Regjeringen leverer på område etter område. Man kommer med endringer både innenfor infrastruktur for å få på plass et veiselskap og en større satsing innenfor kollektivtrafikken. Vi kommer med tiltak for forenklinger og forbedringer slik at små og mellomstore bedrifter lettere skal kunne få etablert seg og ikke minst bruke mindre tid på byråkrati og skjema.

Vi tar de store oppgavene og de store reformene og gleder oss til å komme i gang med arbeidet.

M a r i t N y b a k k hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Helga Pedersen (A) [11:08:12]: Kampen mot skatter og avgifter og budskapet om at enkeltmennesket må ta større ansvar for seg selv, er selve kjernen i Fremskrittspartiets politikk. Samtidig har Fremskrittspartiet bestendig avvist at man må velge mellom skattekutt og velferd, mens i virkelighetens verden vet vi at velferdskutt er prisen for skattekutt.

I år har regjeringen bevilget mellom 8 og 9 mrd. kr i skattekutt til dem som har mest fra før. Det er omtrent dobbelt så mye som det som er varslet som vekst i de frie inntektene til kommunene til neste år. Finansbyråden i Bergen, Liv Røssland fra Fremskrittspartiet, har sagt om kommuneopplegget at dette er meldinger som er veldig alvorlige for Bergen kommune. Samlet framviser hun at de får 150–180 mill. kr mindre neste år. For dem er dette ikke lystelig.

Da lurer jeg på: Hva mener Fremskrittspartiet er viktigst for folk flest når man må velge – er det skattekutt til dem som har mest fra før, eller er det penger til barnehage, skole, helse og eldreomsorg?

Harald T. Nesvik (FrP) [11:09:19]: Regjeringen bevilger penger til en rekke forskjellige områder. Innenfor et område der man faktisk har bevilget i overkant av 1 100 mrd. kr, er det mange måter å bruke pengene på. Vekstfremmende skattelette er svært viktig nettopp for å få til flere arbeidsplasser og en større velferdsutvikling, som også kommer kommunene til gode.

Regjeringen vil legge fram sitt statsbudsjett på onsdag. Da kommer man også der til å kunne se at det kommer en vekst i de frie inntektene nettopp til kommunene. Vi kommer til å få et opplegg på plass som faktisk gjør det mulig å få den velferdsutviklingen som vi skal ha, og der-

med vil også representanten fra Arbeiderpartiet få se et statsbudsjett som møter de behovene som er der ute.

Helga Pedersen (A) [11:10:08]: Det synes jeg hørtes veldig lovende ut. Det må bety at Fremskrittspartiet og Høyre har tatt signalene fra kommunene i løpet av sommeren om at de har vært veldig bekymret for det kommuneopplegget som ble lagt fram i vår.

Da lurte jeg på om det betyr at Fremskrittspartiet har lært av den tiden de var støtteparti for Bondevik II-regjeringen og var garantist for at man prioriterte skattekutt framfor kommuneøkonomi. Er det erfaringene fra den tiden man nå tar med seg til budsjettet når det legges fram på onsdag?

Harald T. Nesvik (FrP) [11:10:45]: Det er svært viktig at man kan gjøre flere ting på én gang i et statsbudsjett. Størrelsen på statsbudsjettet åpner for og gir en mulighet til nettopp det.

Denne regjeringen leverer på en rekke områder som den forrige regjeringen unnlot å levere på. Mens den forrige regjeringen sørget for at vi fikk 270 000 personer i helsekø, jobber denne regjeringen for å få redusert køen, slik at vi kan få personer raskere tilbake i arbeid, som igjen medfører økte skatteinntekter som vi kan bruke bl.a. på velferdsordninger.

Vi gjør også endringer. Vi har bl.a. fjernet arveavgiften, en avgift som var svært viktig å få bort, fordi den er en urettferdig skattlegging av personer som man ikke ønsket å videreføre.

Det kunne vært interessant å vite om Arbeiderpartiet i sin tid kommer til å gjeninnføre denne avgiften, noe jeg faktisk ikke tror de kommer til å gjøre.

Olaug V. Bollestad (KrF) [11:11:55]: Fremskrittspartiet ønsker å flytte finansieringsansvaret for eldreomsorgen fra kommunene og over til staten, slik at de eldre pleietrengende, som var opptatt av gode tjenester, ikke skal bli skadelidende på grunn av dårlig kommuneøkonomi eller kanskje også – for noen – feil prioriteringer. Er det ikke bedre å sørge for at kommunene faktisk får så god kommuneøkonomi at de kan tilby sine egne eldre en verdig omsorg, og sikre at der er lovfestede rettigheter som kommunene må følge opp for å få de pengene det er snakk om, og for å sikre eldreomsorgen, i stedet for å flytte pengene over til staten?

Harald T. Nesvik (FrP) [11:12:51]: Noe av det som står i regjeringserklæringen, er at man skal se på muligheten for å få på plass en lovfesting av rett til sykehjemsplass innen eldreomsorgen. Men problemet i Norge i dag er at det er 428 kommuner. Det vil si at det er svært store variasjoner kommunene imellom. Da er mitt store spørsmål følgende: Skal det være slik at det fortsatt er kommunegrensene som er avgjørende for hvorvidt man får de ulike tjenestene eller ikke, eller bør det være slik at man sørger for at det er de enkeltes behov som er utslagsgivende? Derfor ser vi på ulike modeller, og nå skal man i gang med en prøveordning der man ser på en statliggjøring på finansieringssiden. Det er ikke snakk om at staten skal overta

ansvaret for eldreomsorgen. Det er finansieringsansvaret som man skal overta. Der vil man se på en prøveordning før man eventuelt trekker en endelig konklusjon.

Geir Pollestad (Sp) [11:13:55]: Vi er inne i en tid med mye usikkerhet i Europa. Det fører til behov for satsing på beredskap. Fremskrittspartiet og Senterpartiet har tradisjonelt sett hatt mange sammenfallende synspunkter på beredskap. Det gjelder også i synet på beredskapslagring av matkorn, der både Fremskrittspartiets landsmøte og Senterpartiet har vedtatt at en vil gjeninnføre et beredskapslager for matkorn.

I forbindelse med debatten om OL i Oslo 2022 sa representanten Nesvik følgende til Dagens Næringsliv 27. september:

«Ingen statsråder går mot et landsmøte. Så enkelt er det.»

På spørsmål om det gjelder uansett, svarer Nesvik:

«Ja, ingen statsråder går mot et landsmøtevedtak.»

Kan representanten Nesvik bekrefte at dette også gjelder i spørsmålet om beredskapslagring av matkorn?

Harald T. Nesvik (FrP) [11:14:52]: Fremskrittspartiet har fått befestet i alle sine organer i partiet at det er regjeringserklæringen som her ligger fast, og den står vi for.

Terje Breivik (V) [11:15:16]: I samarbeidsavtalen med Venstre og Kristeleg Folkeparti har Framstegspartiet forpliktet seg til ein edrueleg oljepengebruk, godt innanfor den ramma handlingsregelen set. I 2014 betyr det 2,8 pst. utnytting av oljefondet, godt under 4 pst.-grensa. Likevel representerer det ny verdsrekord i oljepengebruk – i kroner og øre. Storleiken til fondet gjer at 3 pst.-grensa i dag medfører eit monaleg større handlingsrom enn 4 pst.-grensa gjorde for berre få år sidan. Norsk økonomi toler ikkje at me går utover 3 pst. Det vil òg vera direkte usolidarisk med komande generasjonar å falla for ei sånn lettvinns løysing.

Innlegget frå Nesvik og lekkasjar frå statsbudsjettet tyder på at Framstegspartiet er samd i eit sånt resonnement, og at handlingsregelen etter alle praktiske føremål kan senkast til 3 pst., slik Venstre vil.

Eg er likevel litt forvirra med tanke på kva m.a. nestleiarcollegaen min Sandberg uttalte i sommar. Kva meiner eigentleg Framstegspartiet om handlingsregelen og praktiseringa av han? Er Framstegspartiet samd med Venstre i at 3 pst. er ei langt meir naturleg grense (presidenten klubbar) enn 4 pst. i dag?

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik – vær så god.

Harald T. Nesvik (FrP) [11:16:25]: Fremskrittspartiet er svært opptatt av at vi skal ha en fornuftig og god oljepengebruk i norsk økonomi – at man sørger for at konkurransekraften opprettholdes, og at norsk næringsliv får solgt sine varer også på eksportmarkedet. Derfor kommer vi til å ha en oljepengebruk som nettopp er i tråd med det man eventuelt kan klare å få inn i norsk økonomi – på en skikkelig og bærekraftig måte.

Onsdag legges statsbudsjettet fram. Jeg er helt sikker på at representanten Breivik kommer til å gjøre seg opp en mening etter den tid.

Rasmus Hansson (MDG) [11:17:11]: Et av de felte-
ne i frontalen og i regjeringens politikk som Miljøpartiet
De Grønne ser på med veldig stor interesse, er den økte
vektleggingen av satsingen på å utvikle nye arbeidsplasser
i annet næringsliv enn i oljesektoren. Vi ser også med inter-
esse på at man sier det, samtidig som man understreker at
klimautviklingen må være rammen for annen politikk. Og
det mest håndfaste regjeringen har gitt uttrykk for hittil når
det gjelder klimapolitikk, er det hyppig gjentatte løftet om
en forsterkning av klimaforliket.

Da er spørsmålet: Kan Nesvik nå lette litt på sløret og
fortelle oss hva denne forsterkningen vil innebære?

Harald T. Nesvik (FrP) [11:17:57]: Nå tror jeg vi skal
vente til finansministeren legger fram statsbudsjettet. Jeg
tror ikke det er riktig at undertegnede skal begynne å synse
rundt det, for jeg kjenner heller ikke hele innholdet i det, så
det tror jeg vi skal vente med til onsdag. Men allerede i det
året vi har bak oss, har vi sett en rekke tiltak. Man har vars-
let en betydelig økning i klimafondet i årene som kommer.
Man har også sett en investering innenfor skogsatsing, som
nettopp er varslet fra regjeringens side. I tillegg har denne
regjeringen satset betydelig mer midler innenfor jernbane-
satsingen enn det den foregående regjeringen gjorde. Så vi
har en rekke tiltak som er svært viktige å fange opp, så vi
tar disse utfordringene på alvor, og det vil regjeringen bidra
til. Klimaforliket vil bli forsterket med denne regjeringen.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Knut Arild Hareide (KrF) [11:19:07]: Det er alltid eit
høgdepunkt med trontaledebatt. Erfaringa seier vel at eitt
år etter at me har fått ei ny regjering, har nokre av dei som
tidlegare var litt negative, blitt litt meir positive, og dei som
tidlegare var veldig positive, har kanskje blitt litt meir ne-
gative. Men eg hadde lyst til å løfte perspektivet ved å vise
til eit brev som to misjonærar, som heiter Kristin og Erik
Bøhler, har skrive. Dei er misjonærar i Nepal, og dei skreiv
eit brev til sine naboar i Nepal for å fortelje om Noreg. For
at det fanst eit slikt land, kunne naboane i Nepal knapt tru.

«Kjære naboer i Nepal

Nå som våpenhvilen mellom maoistene og myndig-
hetene er slutt, så volden i landet øker og håpløsheten
brer seg igjen, vil vi fortelle dere om et annet land vi
kjenner:

Det finnes et land der de har elektrisk strøm. Ikke
bare av og til, og kanskje nok til lyspærene, slik som i
byene her i Nepal. Nei, der kan man skru på strømmen
når man vil! Det er så mye av den at vanlige folk bruker
den til oppvarming og matlaging. Og de har hus som er
så tette at det er varmere ute enn inne. Det kan bli så
varmt inne at de må ta av seg genseren, selv om det er
iskaldt ute. Det er sant!

Vanlige mennesker der har nok mat. Hver dag. Og
alle kjøper med penger, de bytter ikke f.eks. grønnsaker

mot ris, eller arbeid mot mat. Mange av familiene der
har til og med mat til overs. Den blir ofte kastet, for de
vet ikke hvor de skal gjøre av den. Nei, de orker ikke
spise alt selv. Ja, det er langt dit.

Det har vært fred i det landet siden vi ble født, enda
så gamle vi er. Du ser nesten aldri politi eller soldater
med våpen. Ikke engang når det er valg, er det portfor-
bud eller soldater med våpen i gatene. Å gå til valg-
lokalet er helt ufarlig, og kan til og med være hyg-
gelig, selv om en treffer noen som stemmer på andre
partier.

Det koster ingenting å bli innlagt på sykehus. Be-
handlingen er også gratis, selv om man ikke kjenner
noen som jobber der. Og hvis en som har jobb blir syk,
får hun sykepenger, nesten like mye som vanlig lønn.
Og hun har rett til å komme tilbake i samme jobb når
hun er frisk igjen! For det beste er at folk har «rettighe-
ter». Helt vanlige mennesker ute på landet der har det.
Og de får til og med opplæring i hva de har «rett» til.
Alle barna har rett til å gå på skole gratis. Det gjelder
også de som ikke vet hvem pappa'n er. For i det landet
får alle fødselsattest og statsborgerskap, selv om foreld-
rene ikke er gift. Ja, det er annerledes enn her i Nepal.
Men det er godt for de barna.

Nei, dette var om et land her på jorda. Ja, det er langt
dit. Veldig langt. Og så har de stengt grensene, så folk
utenfra ikke kan flytte inn. Og det finnes mange proble-
mer der også, sier folk som bor der. Og det har de vel
rett i. Men det kan jo være godt å tenke på at det finnes
et slikt land.»

Eg synest det er tre ting dette brevet seier noko tydeleg
om. Det eine er: Dei veldige forskjellane me har i verda, og
kor urettferdig verda er.

Det andre er: Kor mykje me har oppnådd i vårt eige land,
men at me samtidig har utfordringar. Det finst problem òg i
vårt eige land som me er nøydde til å gripe fatt i.

Det tredje er så tydeleg: Me er ein del av verda.

Er det noko som har blitt vist oss tydeleg nettopp i dei
siste månadene, så er det korleis verda utanfor Noreg rører
ved oss òg. Eg tenkjer på krisen i Ukraina. Me som vaks
opp under han, trudde at den kalde krigen var over. Det
me no ser i Ukraina, kan vere starten på ein ny kald krig.
Me opplever ein Putin som køyrer ein tydelegare og meir
aggressiv retorikk, og som samtidig er meir populær enn
nokon gong i sitt eige land.

Ukraina-krisen trur eg me alle er einige om må løysast,
og at han må få ei politisk løysing. Ei militær løysing med
Russland på den eine sida og USA og EU på den andre sida
verkar ikkje realistisk. No ser me òg problem i Midt-Aus-
ten med ISIL, med ein barbarisk framferd. Eg trur ikkje me
har opplevd verre ting sidan den andre verdskrigen, og me
ser behovet for å få til nye løysingar. FN seier at verda ikkje
har hatt større flyktningstraum på 70 år. Det er fire store
internasjonale katastrofar: i Irak, i Syria, i Sør-Sudan og i
Den sentralafrikanske republikken. Spesielt dei to siste blir
ofte gløymde i dei nære media våre.

Så har me ebolaepidemien, som regjeringa i dag må
kome med tiltak rundt. Reint faktisk er det ein heilt for-
ferdeleg situasjon for menneska som blir ramma, men det

er òg eit tydeleg symbol på og ei varsellampe for kor dårleg det står til med infrastruktur, styresett, utdanning og helsevesen i nokre land.

Dette viser kvifor det er så viktig for Kristeleg Folkeparti med utvikling og bistandssatsing. Før valet blei det sagt at ei blå-blå regjering ville bety kraftige bistandskutt. Etter valet fekk me både auka bistandsramma for 2013 og forhandla opp igjen årets bistandsbudsjett til 1 pst. av BNI. Med Kristeleg Folkepartis nøkkelposisjon i Stortinget vil me sikre 1 pst.-målet gjennom stortingsperioden.

Verdiskapinga i Noreg skjer i stor grad i Distrikts-Noreg. Da er det avgjerande at samferdsel og verkemiddel for næringsutvikling står opp under dei miljøa som finst, og stimulerer nettopp desse. Me har òg ei urbanisering som er tydeleg i Noreg. Me ser at Oslo er den hovudstaden i Europa som veks mest. Stavanger veks enda meir enn Oslo. Folk i Noreg flyttar av ulike grunnar til nettopp dei meir bynære områda. Da er det viktig at ikkje me legg opp til ein økonomisk politikk som forsterkar den effekten ytterlegare. Ja, Kristeleg Folkeparti er gjerne med på å auke løyvingane til T-bane i Oslo, men me er ikkje med på at den auken skal gå på kostnad av ferjetilbodet eller båttilbodet i Nordland eller Sogn og Fjordane, for å bruke to fylke som nettopp kan vere eksempel på å vere sårbare når det gjeld dette.

Når me no ser på kommunereforma og politireforma, er det nettopp viktig at me ser den distriktpolitiske delen av dei to viktige reformene. Arbeidarpartiets nye leiar, Jonas Gahr Støre, er modig når han stiller spørsmåla slik han gjer. Han seier:

«Hvis vi skal være et parti med i tiden, så må vi lytte til familiene og forstå det de står i. Og da er det ikke sikkert at det vi har ment i tidligere tiår, er helt riktig for kommende tiår.»

Eg synest dette er veldig velkomne ord. Kristeleg Folkeparti er glad for at den nye leiaren i Arbeidarpartiet er open, tenkjer nytt og ønskjer å vere framtidretta i familiepolitikken. Det er bra for norske familiar at politikarane forstår utfordringane som familiane møter, og at familiane er forskjellige.

Derfor har Kristeleg Folkeparti stor tru på kontantstøtta som verkemiddel i familiepolitikken. Ho gjev familien ein slingringsmon i overgangen mellom foreldrepermisjon og barnehagestart. 6 000 kr er kanskje ikkje all verda, men for nokre er det nok til at dei opplever at dei faktisk har eit alternativ til A4-opplegget, A4-opplegget som er å taime fødselen til juli–august, barnehagestart på eittårsdagen og 37,5 timers arbeidsveke for begge to. Men dei fleste familiar ønskjer òg barnehage fordi dei ser at barnehagane gjev barna deira eit godt tilbod.

Det er ikkje berre barna som er viktige. For Kristeleg Folkeparti er dei eldre viktige. Derfor løftar me fram verdigheitsgarantien for eldre. Me blir aldri fornøgde med oppfølginga av den garantien. Me registrerte òg med skuffelse at 12 000 plassar som blei lova av den førre regjeringa, blei til 567 sjukeheimplassar. Kristeleg Folkeparti fekk saman med Framstegspartiet, Høgre og Venstre gjennom at me no skal få greidd ut ei rettighetsfesting med sikte på innføring i perioden. Som det står i avtala: Lovfes-

ta rett til heildøgns pleie og omsorg blir greidd ut med sikte på innføring i perioden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anniken Huitfeldt (A) [11:29:28]: Jeg vil takke representanten Hareide for et perspektivrikt innlegg, som viser på samme måte som det siste innlegget før valget, at bistand til verdens fattige er Kristelig Folkepartis aller viktigste sak. Da er vi jo enige – og det er også flertallet i denne salen – om et anstendighetsnivå på 1 pst.

Hareide har tidligere støttet forlik om skattepolitikk og jernbanepolitikk, klimaforlik og pensjonsforlik. Derfor lurer jeg på hvorfor ikke Hareides parti ønsker å bli med på et bistandsforlik som sikrer det det er flertall for i denne salen, nemlig 1 pst. til bistand.

Høyres parlamentariske leder sa nettopp at Stortinget hadde fått mer makt i denne perioden. Så hvorfor ikke være med på å skape flertall for det som er den viktigste saken for Kristelig Folkeparti: 1 pst. til verdens fattigste?

Knut Arild Hareide (KrF) [11:30:30]: Eg har med glede registrert den tydelege invitasjonen som er komen frå representanten Huitfeldt om eit forlik på rundt 1 pst. i bistand. Det som likevel er det store paradokset, er at den invitasjonen kjem ti månader etter at eit samrøystes storting stemte for 1 pst. av BNI til verdas fattige.

Eg er likevel glad for at den invitasjonen er komen. Men me har ein avtale med regjeringa som seier at i budsjettspørsmål skal me forhandle med regjeringa først. Eg opplevde at Høgre og Framstegspartiet kom Kristeleg Folkeparti svært godt i møte i det spørsmålet da vi tok det opp under fjorårets budsjettforhandlingar. Og fordi nettopp 1 pst. av BNI først og fremst er eit budsjettspørsmål, vil eg opptre ryddig når det gjeld den avtalen som eg er forplikta på.

Anniken Huitfeldt (A) [11:31:37]: Betyr det at det ikke vil være mulig for Kristelig Folkeparti og Venstre å inngå i noe flertall i denne salen uten støtte fra Høyre og Fremskrittspartiet? Da betyr det at parlamentarisk leder fra Høyre på ingen måte har rett i at denne salen har fått mer makt – hvis det er slik at situasjonen på Stortinget nå skal være den at i alle spørsmål som har budsjettmessige konsekvenser, må Kristelig Folkeparti og Venstre alltid få støtte fra Høyre og Fremskrittspartiet først.

Knut Arild Hareide (KrF) [11:32:14]: Venstre og Kristeleg Folkeparti står fullstendig fritt til å velje kva allianse me ønskjer å gå inn i. Eg kan bruke to eksempel frå dei siste månadene: I Utsira-saka hadde me ein tydeleg dialog med Arbeidarpartiet, SV, Senterpartiet og Miljøpartiet Dei Grøne. Me lykkast i å ta det eit steg nærare vår politikk, noko me var veldig glade for. Framstegspartiet og Høgre blei til slutt med på det.

Øg i spørsmålet om kvoteflyktningar – då me bad regjeringa kome tilbake til spørsmålet – blei det eit fleirtalsvedtak, der Arbeidarpartiet og dei andre partia forutan regjeringspartia var med. Poenget mitt når det gjeld bi-

standsprosenten, er at det først og fremst er eit budsjett-spørsmål. I dei spørsmåla kjem eg først til å vende meg til regjeringspartia og finne ut kva løysingar me kan få til med dei. Det gjorde me i fjor, og me fekk til ei svært god løysing, som Kristeleg Folkeparti er veldig glad for. Me er òg veldig glad for at heile Stortinget slutta opp om det.

Jenny Klinge (Sp) [11:33:36]: Kristeleg Folkeparti er ein del av det parlamentariske grunnlaget til regjeringa, noko som både forpliktar og gjev moglegheiter. Kristeleg Folkeparti definerer seg som eit sentrumparti og har teke til orde for at dei er garantisten for distrikta med den regjeringa vi har no. Så ser vi at den blå-blå regjeringa stadig varslar omfattande strukturreformer og slår fast at store einingar er løysinga. Politiet og brannvesenet er viktige for at folk i heile landet skal vere trygge.

Eg vil gjerne vete kva problem representanten Hareide ser ved den varsla politireforma. Trur han at det er mogleg å bli einig med regjeringspartia om saka, for så likevel etterpå å kunne seie at Kristeleg Folkeparti er garantisten for distrikta?

Knut Arild Hareide (KrF) [11:34:27]: Eg trur det er viktig å vere bevisst det representanten Klinge tar opp: at når me har store reformer, må me sjå på den distriktsmessige profilen rundt dei. Det har me ei tydeleg bevisstheit rundt. Og som eg òg sa: Eg meiner det er ei stor utfordring når me ser at me har ei naturleg urbanisering i samfunnet vårt. Da bør ikkje vi frå Stortinget si side leggje opp til å forsterke ho.

Me kan òg sjå på strukturreformer som har hatt ein positiv effekt for distrikta. Eg meiner at f.eks. den omlegginga me har hatt rundt Posten, da me flytta posten frå eigne postkontor til butikk, gjer at eg har eit betre posttilbod når eg er heime på Bømlo enn det eg har når eg no – mesteparten av tida mi – bur i Oslo. Der har eg dårlege opningstider. Så me må òg sjå på kva moglegheiter forandringar kan vere med og gi.

Men eg er einig i det representanten Klinge tek opp her. Me er nøyde til å ha ei bevisstheit rundt distriktsmessige utfordringar i samband med den typen reformer som no må kome, og som me veit at kjem.

Iselin Nybø (V) [11:35:44]: Representanten Hareide minner oss om hvor privilegerte vi egentlig er, som får bo i dette landet. Likevel har vi en del utfordringer også her med å sørge for at alle har de samme mulighetene. Ikke minst er skolepolitikken viktig for å sørge for dette.

De siste månedene har Kristelig Folkeparti holdt fanen ganske høyt når det gjelder å få færre elever per lærer. Det er vanskelig å være uenig i at gode forhold for lærerne er viktig. I Venstre har vi fokusert på at vi må få inn flere yrkesgrupper, og vi har fokusert på å redusere byråkratiet, for en av utfordringene med å ha færre elever per lærer er at vi ikke har de lærerne. Vi har i dag 9 000 som er såkalt ikke-kvalifiserte, og vi vet at vi kommer til å mangle 11 000 lærere i 2020. Så mitt spørsmål til representanten er: Hvilke konkrete tiltak vil Kristelig Folkeparti sette i verk for å få disse lærerne inn i skolen? Eller er det ikke så

viktig at det er kvalifiserte lærere – holder det med voksne omsorgspersoner?

Knut Arild Hareide (KrF) [11:36:53]: Me veit at me i dag har ein reservestyrke på 30 000 lærarar som kunne ha jobba i skulen, men som ikkje gjer det. Det kjem av at lærarar er dyktige personar som er attraktive for andre grupperingar. Men eg trur òg det er ein del som har jobba som lærar, som har tenkt at «dette orkar eg faktisk ikkje meir, eg føler at det er ein for krevjande situasjon», og har valt å sjå etter andre moglegheiter utanfor skulen.

Eg trur forslaget til Kristeleg Folkeparti kjem til å gjere at mange av den typen dyktige lærarar vil tenkje at «no blir det betre å jobbe i skulen, og da ønskjer eg å gå tilbake til skulen». Eg trur me vil kunne hente inn ein del av den reservestyren.

Eg er heilt einig i det representanten Nybø tar opp her: Det er viktig med fagleg godt utdanna lærarar. Men eg trur òg at lærarane er veldig opptekne av om dei kan få vere fleire lærarar i klasserommet, ikkje minst i den første tida, og me har òg sett at lærarane sjølve har beskrive dette forslaget som utmerkt.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:38:05]: SV og Kristeleg Folkeparti deler eit engasjement for betre behandling av asylbarna. I fjor, ca. på denne tida, triumferte Hareide i vandrehallen over gjennomslaget han hadde fått i asylpolitikken med regjeringa og Venstre i samarbeidsavtalen. I dag ser vi fasiten på det: På fredag blei det offentleggjort at 484 asylbarn har blitt sende ut av landet, som da er 162 fleire enn det den raud-grøne regjeringa sende ut i same tidsperiode. Dette har fått biskopen i Sør-Hålogaland, Tor B. Jørgensen, til å be Hareide om å seie unnskyld overfor asylbarna. Den reaksjonen kan ein forstå, men Kristeleg Folkeparti og SV er vel mest opptatte av ikkje å seie unnskyld, men å få konkret handling. Mitt spørsmål til representanten Hareide er derfor: Vil Kristeleg Folkeparti trekkje støtta si til regjeringa dersom det ikkje kjem vesentlege endringar i asylpolitikken?

Knut Arild Hareide (KrF) [11:39:08]: Dette er ei veldig viktig sak for SV, som eg forstår, og har vore det i mange år òg for Kristeleg Folkeparti. Me er opptatte av at me skal få til ei reell og varig endring. Me har i avtalen med regjeringa at barns beste skal telje sterkare. No jobbar regjeringa med det. Det er eit betydeleg utolmod, trur eg, både i Venstre og Kristeleg Folkeparti rundt dette spørsmålet, og me er heller ikkje fornøgde med situasjonen me ser i dag. Me har altså ein avtale om at det skal skje ei liberalisering. Barns beste skal telje meir, og eg deler representantens iver etter at det her må skje ting.

Eg har òg lyst til å minne om at det regelverket som regjeringa fører politikken etter i dag, er den førre regjeringas regelverk, men me deler fullt ut at her må det skje noko, og det hastar med at det skjer noko. Det synest eg òg dei tala som er avdekte dei siste dagane, viser.

Rasmus Hansson (MDG) [11:40:20]: Jeg vil takke representanten Hareide for en god påminnelse om det vel-

ferdssamfunnet som vi skal være veldig takknemlige for og hegne om, og ikke minst for at han legger det som grunnlag for en bistandspolitisk satsing som Miljøpartiet De Grønne støtter helhjertet.

Men så sier Hareide noe annet som er veldig interessant, og det er at han også ønsker å støtte f.eks. T-bane-tunnel i Oslo, men ikke på bekostning av fergesatsing på Vestlandet. Det kan være en veldig viktig og vanskelig valgssituasjon, men er ikke representanten enig i at dette også er en illustrasjon på et problem som selv velferdssamfunnet Norge i økende grad står overfor, nemlig at vi har vent oss til ikke å ville gjøre reelle valg i en situasjon hvor nettopp det å gjøre reelle kursvalg og ta en kostnad ved å gjøre de kursvalgene, faktisk er nødvendig for den jobben som dette samfunnet og denne salen skal ta på seg?

Knut Arild Hareide (KrF) [11:41:21]: Det er ei høvelig påpeiking frå partileiaren for Miljøpartiet Dei Grøne, Rasmus Hansson. Eg meiner at Kristeleg Folkeparti gjer betydelege val når me seier at det ikkje er tida for dei store skattekutta no. Da gjer me eit tydeleg val av prioritering. Eg trur at me begge er einige om at me er nøydde til å få til ei større satsing på kollektivtrafikk rundt dei store byane, men eg tenkjer at om me tar bort det som er infrastrukturen i Distrikts-Noreg, får me ei enda sterkere urbanisering enn det me ser allereie i dag. Det er ikkje eg villig til, òg fordi ein del av verdiskapinga som me kan bruke nettopp på T-banesatsinga i Oslo, skjer i distrikta. Eg trur det er viktig at me ser den heilskapen, men det er klart at me er i ein usedvanleg privilegert situasjon, me som er politikarar på Stortinget, kontra så og seie samtlige andre parlament i verda.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Marit Arnstad (Sp) [11:42:48]: Trontalen omtaler særleg tre områder som vi avventer med interesse fra regjeringens side. Det ene er spørsmålet om næringspolitikk og verdiskaping, og statsbudsjettet som legges fram på onsdag, vil gi oss en pekepinn om ambisjonene på det området.

Når det gjelder den internasjonale delen av trontalen, domineres den av omtalen av klimaspørsmål, men det skjer på et såpass generelt grunnlag at det nok er vanskelig for noen som helst i denne salen å være uenig i det som regjeringen her sier. Testen på klimaområdet, for regjeringens del, kommer nok senere enn i dag.

På det tredje området, som omhandler såkalt fornying av offentlig sektor, er omtalen derimot langt mer konkret. Her er det ingen tvil om at regjeringen planlegger store endringer. Det er lett å være enig i at en omstilling og en fornying av offentlig sektor er viktig. Dette må baseres på det beste av det vi bærer med oss, og det er nærhet, deltakelse, tillit og reell mulighet til påvirkning.

I Norge har en desentralisert forvaltning bidratt til en politisk, sosial og geografisk utjevning. Det har gitt kort veg fra enkeltmennesket til beslutningstakerne. Det har igjen bidratt til at mange deltar og tar ansvar for både sitt eget liv og samfunnet rundt seg.

Det rant meg i hu et sitat fra en artikkel nylig, som sier følgende:

«(...) ofte blir svaret å endre strukturer. Hvorfor velger ledere, og i denne sammenheng politiske ledere, så ofte strukturelle løsninger på komplekse utfordringer?»

Det var et betimelig spørsmål fra professor ved Markedshøyskolen, Tom Karp, og det tjener nok som en god illustrasjon på en iver hos regjeringen etter enkle og lettvinne resultater gjennom strukturendringer, enten det gjelder kommuner, politi, sykehus eller høyskoler.

Linda C. Hofstad Helleland, transportkomiteens leder, sa i et intervju tidligere i år følgende: Vi skal presse så mye tannkrem ut av tuben at det blir umulig å få puttet det tilbake.

Jeg tror kanskje at det er målet.

Fornyng av offentlig sektor handler i regjeringens øyne om å iverksette strukturendringer som i sum vil innebære en sentralisering som ikke lar seg reversere. Med andre ord: Vi står foran en tid der fellesskap, tillit og folkevalgt styring vil brytes mot markedsinteresser og et ønske om store enheter.

Det er grunn til å være bekymret over det som varsles i trontalen. Resultatet vil bli større avstand mellom innbyggere og beslutningstakere, mellom pasienter og sykehus, mellom politi og innbyggere, eller mellom kunder og leverandører, om en vil si det på den måten. Avstanden mellom individ og myndigheter øker, og hver enkelt av oss vil få mindre oversikt og mindre mulighet til påvirkning.

Senterpartiet mener at det er på tide å se ulike forslag til strukturendringer i sammenheng, for reformene har én ting til felles: De sentraliserer makt, og de pulveriserer ansvar. De reduserer nærhet, og de svekker lokal trygghet og beredskap. De baseres på myter om antatte stordriftsfordeler, som sjelden har rot i fakta, og de vil bidra til å skape nytt, statlig byråkrati og gjerne også mer statlig detaljstyring.

Jeg må få lov til å illustrere det med et eksempel fra mitt eget hjemfylke: Da det brant i Flatanger i fjor vinter, ble brannen slukket, og folk ble evakuert i løpet av én time, etter rask innsats fra det lokale brannvesenet. I evalueringen som Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, DSB, har laget i etterkant, ble det faktumet forbigått i stillhet. DSB var opptatt av at rapporteringsrutinene ikke var gode nok og brukte brannen som et argument for det som er deres store agenda, nemlig å sentralisere brannvesenet. Da er det heller ikke rart at Flatanger kommune i sin høringsuttalelse regelrett slakter DSBs evaluering. Flatanger peker på at kortreist ansvar og kortreist myndighet, raske beslutninger og lokalkunnskap var avgjørende for beredskapen. De sier rett ut at DSB har brukt et tendensiøst utvalg av informasjon til å foreta evalueringen.

Innenfor politiet tenkes det på samme måte. Store enheter skal visstnok gjøre politiet mer operativt, og politiet bruker rapporten om 22. juli-tragedien som et sannhetsvitne for å fortelle noe den slett ikke forteller. Den sier ikke at et sentralisert politi blir et bedre politi. Den peker på behovet for bedre ledelse. Likevel er Politianalysens forslag at en skal sentralisere både politidistrikter og lensmannskontorer på en måte som vi tidligere ikke har sett her i Norge.

Norske kommuner er også for små for regjeringen. Det hjelper ikke at Innbyggerundersøkelsen viser at innbyggere i små kommuner er mest fornøyd med kommunale tjenester.

I Danmark, som regjeringen ofte viser til, har man gjennomført en storstilt kommunesentralisering. De har nå 99 kommuner på et areal som tilsvarer trøndelagsfylkene. Til sammenligning har trøndelagsfylkene til sammen 48 kommuner.

Senterpartiet har ingenting imot kommunesammenslåing når innbyggerne i kommunene vil det. Vi har hatt mange frivillige kommunesammenslåinger de siste årene, men vi vil motsette oss tvangssammenslåing. Det vil ikke gi den rausket og den respekt som trengs i denne typen fusjoner. Det er lokalbefolkningen som må avgjøre om deres kommuner skal slå seg sammen eller ikke. I det spørsmålet må vi våge å spørre lokalbefolkningen gjennom lokal folkeavstemning.

Senterpartiet ønsker endringer i offentlig sektor. I årene framover blir det svært viktig å sørge for mindre statlig byråkrati, færre måle- og rapporteringskrav, mindre detaljstyring, mindre øremerking og mindre overstyring i form av overivrige direktorater og fylkesmenn.

Men når studier av sykehussammenslåing i England sier at antallet administrativt personell ikke ble redusert, men snarere økte, og når tall fra Statistisk sentralbyrå viser den samme trenden her i Norge, er det på tide for oss alle å tenke seg om. Derfor bør regjeringen lytte til dem som ved høringen om såkalt fritt behandlingsvalg sier at dette bare vil bety økt helsebyråkrati.

Systemene må aldri bli viktigere enn folkene, og rapportering må aldri i seg sjøl bli viktigere enn handling.

Det er viktigere at folk blir raskt evakuert fra en brann enn hvordan en rapporterer til et statlig direktorat.

Det er viktigere at nødetatene evner å gi raske beskjeder seg imellom enn hvor store enhetene er.

Det er viktigere at eldre faktisk får en plass i en omsorgsbolig enn hvor mange mellomledere kommunen har fått.

Vi må med andre ord slutte å se oss blinde på størrelse og heller gjennomgå med et kritisk blikk hvordan oppgavene blir utført. Den mest påtrengende utfordringen for enhver som er bekymret over offentlig forvaltnings evne til å gi innbyggerne gode tilbud, er ikke størrelse – det er et statlig byråkrati som kan komme til å ta overhånd. Her har vi en politisk utfordring foran oss av en helt annen karakter enn den sentraliseringen som denne regjeringen varslet gjennom trontalen at den kommer til å komme med.

Jeg tror fornying og såkalt modernisering av offentlig sektor kommer til å bli en stor og viktig politisk debatt framover. Det er en debatt der viktige interesser vil brytes mot hverandre. Senterpartiet tror på frihet. Vi tror på muligheten til den enkelte for å påvirke. Da er gode lokalsamfunn og desentralisering svaret – ikke en sentralisering av oppgaver og tjenester og mer statlig byråkrati.

Med det vil jeg få lov til å ta opp forslag nr. 1, fra Senterpartiet.

Presidenten: Representanten har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Mudassar Kapur (H) [11:51:11]: Jeg er glad for at vi nå har en bred politisk enighet i Stortinget om at vi skal gjennomføre en kommunereform. Den reformen handler om å sikre gode tjenester til innbyggerne nå og i framtiden. Lokalt har en rekke Senterparti-politikere uttrykt ønske om en reform. Erik Seem, tidligere ordfører i Grong, har sagt til Trønder-Avisa at de er opptatt av namdalingene og Namdalen, og at de ser at det er noen utfordringer som ikke er så fryktelig hyggelige. «Hvis vi er virkelig ærlige, tror jeg ikke vi vil klare å gi namdalingene tjenestene de fortjener», sa Seem.

Senterpartiets ordfører i Andebu i Vestfold sa i juni i år på hele førstesiden av Tønsbergs Blad at lokaldemokratiet står sterkere med en sammenslåing, og foreslår flere sammenslåinger i Vestfold. Som en kontrast til dette har Senterpartiet i Stortinget inntatt en rolle som bremsekloss for reformen. Mitt spørsmål er følgende: Hva har Senterpartiettoppene her i Stortinget forstått som de mener deres egne lokalpolitikere ikke har forstått?

Marit Arnstad (Sp) [11:52:20]: Det er jo ingen bred politisk enighet i Stortinget om kommunesammenslåing – slett ikke. Det var jo så vidt båten bar i vår da regjeringen nærmest måtte presse Kristelig Folkeparti og Venstre på plass for å få flertall for å pålegge kommunene å gjennomføre utredninger om kommunesammenslåing. Det er ikke noe flertall, så vidt jeg kan se, for tvangssammenslåing, som regjeringen jo har ønsket, og det er ikke noe flertall for å fjerne fylkeskommunen, slik som Høyre og Fremskrittspartiet også har ønsket. Det regjeringen nå har lagt opp til, er at en skal pålegge kommuner å utrede sammenslåing. Mange av kommunene gjør det. De utreder den sammenslåingsprosessen. Det betyr ikke nødvendigvis at de kommer til den konklusjonen at de ønsker å slå seg sammen. Men de gjennomfører den utredningen fordi de er pålagt det, og de kommer sjølsagt også til å ta stilling til resultatet når den tid kommer. Det som er avgjørende for Senterpartiet, er at lokalsamfunnene får lov til å avgjøre disse spørsmålene sjøl, avgjøre spørsmålet om kommunesammenslåing gjennom en lokal folkeavstemning, og vi håper jo at frihetspartiene Høyre og Fremskrittspartiet vil være enig i det.

Ulf Leirstein (FrP) [11:53:39]: Det er spennende å høre på hva som er Senterpartiets budskap i trontaledebatten. Det er ett år siden Senterpartiet gikk ut av regjering, og jeg skjønner at kampen mot sammenslåing og omorganisering i kommunesektoren blir den store, store saken for Senterpartiet. Så får vi se da, om de vil få innflytelse på den saken.

Men det er egentlig det som er utgangspunktet mitt og det jeg lurer på, for det handler om dette med innflytelse. Jeg konstaterte ved starten av møtet i dag at Senterpartiet var særs aktive med å fremme en rekke representantforslag, og det er veldig spennende da å se at på en rekke

områder begynner Senterpartiet nå å distansere seg mer og mer fra de tidligere partnerne i regjering, og på en rekke områder får Senterpartiet sikkert også gjennomslag. Vi har sett det i kanskje en mindre sak, om motorferdsel i utmark. Vi har sett at de har mulighet til å kunne få gjennomslag i Nasjonal transportplan, kanskje, hvor vi overoppfyller, og hvor Senterpartiet alltid har vært opptatt av betydelige økninger.

Men er det nå slik at vi kan konstatere at det ikke lenger er noen rød-grønn blokk, siden Senterpartiet velger den veien de nå velger?

Marit Arnstad (Sp) [11:54:46]: Det er jo hyggelig at Fremskrittspartiet er opptatt av at Senterpartiet reiser debatten om disse strukturendringene og sentraliseringen som foregår på en rekke områder – ikke bare i kommunene, men også i politiet og i andre beredskapssteder. Og det er for min del helt uforståelig at Fremskrittspartiet, som påstår at de er skeptiske til statlig byråkrati, kan være med på forslag som kommer til å føre til en mye større grad av både statlig byråkrati og statlig detaljstyring.

Når det gjelder den parlamentariske situasjonen, har vi en parlamentarisk situasjon der vi har en mindretallsregjering – det er ikke Det norske storting ukjent med – og det betyr jo at regjeringen aktivt må søke et flertall i Stortinget i sak etter sak. Senterpartiet er uenig med regjeringen i en rekke saker, og så er vi enige med regjeringen i noen saker, og i de sakene der vi er enige med regjeringen, skal vi sjøl sagt også kunne bidra til et fornuftig flertall om sakene. Vi har forsøkt oss når det gjelder rovdyrpolitikken, fordi både Høyre og Fremskrittspartiet og Senterpartiet lovte en ny rovdyrpolitikk før valget, men vi konstaterer jo at det ikke er mulig å få med verken Høyre eller Fremskrittspartiet på å oppfylle noe som helst av de løftene de ga før valget på dette området.

Karin Andersen (SV) [11:56:07]: Rundt omkring i mange av de lokalsamfunnene som Senterpartiet og SV bryr seg om, står det nå både skolepult og barnehageplasser tomme. Det har vært en offensiv nå for å kaste ut de lengeværende asylbarna. Mange av dem har vært her i mange år og er akkurat like norske som mine barnebarn.

SV har prøvd før å få stilt disse sakene i bero fordi det er en engangsløsning som kan gi noen flere mulighet til å få bli. Når disse familiene blir kastet ut av landet, som de blir nå, har de ingen reell mulighet til å kunne føre en slik sak. Derfor har SV igjen i dag lagt fram et forslag om å stille sakene i bero. Vil Senterpartiet nå støtte dette forslaget, slik at de som har vært her lenge, kan ha en mulighet i hvert fall til å søke?

Marit Arnstad (Sp) [11:57:12]: Vi skal vurdere det forslaget som SV har lagt fram her i dag.

Jeg er enig med representanten Andersen og SV i at dette er et viktig spørsmål, og at det er behov for en endring på dette området. I likhet med Kristelig Folkeparti og representanten Hareide synes også Senterpartiet at hensynet til barnets beste bør telle sterkere i disse sakene enn det det har gjort.

Vi er nok i ferd med å se en endring ikke bare når det gjelder spørsmålet om opphold for dem som allerede har kommet til Norge, men også i spørsmålet om å ta imot flere flyktninger når FN ber oss om det, f.eks. fra Syria. Dette er en viktig tematikk som Senterpartiet vil se nærmere på. Det gjelder også SVs forslag.

Ulf Leirstein (FrP) [11:58:09]: Jeg registrerte at Senterpartiet var opptatt av kampen mot statlig byråkrati og detaljstyring. Det var noe av mantraet som gikk igjen i forbindelse med kommunereformen. Det er ofte slik at når Senterpartiet snakker om makt nedover, er det makt til kommunene, mens når Fremskrittspartiet og Høyre-regjeringen snakker om makt nedover, er det til den enkelte innbygger. Det er veldig bra hvis Senterpartiet kan være med regjeringen i kampen mot statlig byråkrati og detaljstyring. Derfor har regjeringen satt i gang en rekke reformer allerede etter det første året i regjering. Jeg kan nevne det man nå gjør med tolletaten, jeg kan nevne det man gjør med skatteetaten og de lokale kemnerkontorer. Man prøver å få mindre byråkrati og mindre detaljstyring rundt dette. Er det slik at Senterpartiet vil være med regjeringen på denne typen reformer? Eller er det slik jeg frykter, at man kommer til å være imot enhver reform, og heller vil kjempe for det bestående? Hvilken enorm reform var det Senterpartiet satte i gang, da man f.eks. satt i Kommunaldepartementet, for å sørge for at den enkelte innbygger fikk mer makt på bekostning av det statlige byråkratiet?

Marit Arnstad (Sp) [11:59:11]: Fremskrittspartiet lider av den vrangforestillingen at bare man får gjort ting statlig, skal det bli mindre byråkrati av det. Men det er ikke slik det er. Noe av det som er mest urovekkende i dagens samfunn, er at det er det statlige byråkratiet som øker, særlig direktoratene. Vi kan alle ta en del av ansvaret for den utviklingen, men det er ikke noe argument for å eskalere en slik utvikling. Det å skulle sentralisere viktige etater i samfunnet, sentralisere politiet, sentralisere brannvesenet, sentralisere 110-sentralene er ikke noe argument for å statliggjøre skatteetaten når man vil ha mindre byråkrati. Jeg tror Fremskrittspartiet rett og slett har misforstått litt av oppfatningen av forholdet mellom lokal offentlig forvaltning og statlig offentlig forvaltning.

Ulf Leirstein (FrP) [12:00:04]: I mitt parti er vi opptatt av at den enkelte innbygger skal kunne ta flere beslutninger direkte. Med f.eks. det regjeringen nå har varslet, at man øker muligheten for digitaliserte søknader osv. i kommunal sektor, kan man – framfor å måtte gå til et rådhus og snakke med en byråkrat i kommunen – selv sitte og fylle ut søknaden og få svar elektronisk. Det vil være en kjempereform og et veldig bra initiativ av regjeringen.

Tilbake til mitt spørsmål i sted: Hva gjorde Senterpartiet da de satt i regjering? Jeg konstaterer at flere store direktorater ble opprettet. Jeg konstaterer at det ikke var noe kutt i budsjettposter knyttet til noen av direktoratene i statlig forvaltning. Man fortsatte altså slik det var. Mange av de reformene som Senterpartiet nå snakker om, var allerede satt i gang da Senterpartiet satt i regjering. Jeg skjøn-

ner at det er ille å bli stilt til ansvar for hva man selv har gjort – man vil gjerne snakke om avbyråkratisering og det å fjerne detaljstyring. Denne regjeringen er i hvert fall i gang med å gjøre noe. Jeg håper at Senterpartiet sammen med denne regjeringen vil være med på å jobbe fram dette arbeidet og sørge for at innbyggerne får mer makt, på bekostning av kommune og stat.

Marit Arnstad (Sp) [12:01:11]: Det er jo det som er problemet: Denne regjeringen gjør ingenting i den retning. Den gjør ingenting for innbyggerne når det gjelder forenkling. Noen IT-løsninger – noen dataløsninger – kan man sikkert komme fram til, men de store grepene man varslet i trontalen, som politireform, som kommunesammenslåing, er grep som rett og slett vil være sentraliserende, og som også vil ha det ved seg at de kan bidra til økt rapportering, økte målekrav og økt byråkrati i statlig sektor.

Når det gjelder fritt behandlingsvalg, f.eks., som regjeringen sier de vil innføre, viser høringsuttalelsene i den forbindelse et massivt krav fra høringsinstansene om å legge det til side, nettopp fordi det betyr økt byråkrati. Anne Beth Moslet i helsekøen.no sier at dette bare kommer til å bli mer tungvint for brukerne og føre til mer statlig byråkrati.

Presidenten: Siden ingen andre har bedt om ordet til replikk, får representanten Leirstein også den siste replikken.

Ulf Leirstein (FrP) [12:02:04]: Vi blir stående her, det er hyggelig.

Det er slik at sist jeg sjekket, var ikke alle detaljene rundt dette med fritt behandlingsvalg helt på plass. Men igjen: Der er det en reform hvor den enkelte pasient skal få mulighet til å velge, framfor å sitte og være prisgitt hva byråkratiet i det enkelte helseforetaket finner av plass. Det vil være en bra reform for den enkelte innbygger.

Til det at man er redd for at det blir en sentraliseringsreform i politiet: Det er slik at det er lagt ned et betydelig antall lensmannskontorer de siste årene – også da Senterpartiet satt i regjeringenskontorene. Jeg tror ikke folk flest opplever at det har blitt voldsomt mer tilgjengelighet. Det denne regjeringen prøver på, er faktisk å innføre bl.a. IKT-løsninger, som for det store flertallet av det norske folk gjør at enkelte av oss kan komme i kontakt med bl.a. politi og andre når vi ønsker å anmelde ting eller komme i kontakt med de forskjellige instansene.

Jeg konstaterer at Senterpartiet ønsker den utviklingen, men at man gjorde særs lite da man selv satt med makten – og det er kanskje slik det ofte er – men denne regjeringen kommer til å levere og har heldigvis tre år igjen på å levere.

Marit Arnstad (Sp) [12:03:09]: Senterpartiet mener at vi bør tenke helt nytt når det gjelder spørsmålet om fornying av offentlig sektor, og når det gjelder disse lettvinne svarene om at strukturendring hele tida er det som skal gi en handlekraftig statsråd: Legg vekk den tenkningen, fordi det har i seg både en sentralisering og en byråkratisering av samfunnet – tenk annerledes! Og når det gjelder politi-

reformen: Klart det har vært justering av lensmannskontor i åra tidligere, men i forbindelse med den første politireformen gikk det fra 54 til 27 politidistrikt. Nå skal vi ned til seks, vi skal fjerne 144 lensmannskontorer, og vi har aldri opplevd lignende sentralisering i Norges historie når det gjelder beredskapstater.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Trine Skei Grande (V) [12:04:23]: Trontale og trontaledebatt har jeg alltid syntes har vært spesielt. Da jeg var liten, trodde jeg at høstferien egentlig var lagt til nå omtrent, fordi alle barn da kunne sitte hjemme og se trontaledebatten på tv. Nå er jeg blitt voksen og har skjont at det ikke er det som er grunnen til at man har høstferie.

Mye er ikke akkurat sånn som det var da jeg var liten. Da jeg var liten – 1986 – gikk Kåre Willochs regjering, for det første fordi de måtte lage en krisepakke fordi oljeprisen hadde falt fra 29 til 15 dollar fatet. Men de måtte da øke bensinprisen. Det kunne ikke Fremskrittspartiet godta, så de kastet den borgerlige regjeringa. Nå går Fremskrittspartiet inn i en borgerlig regjering, nå øker dieselprisen, fordi de må ha en avtale med Venstre fordi klimaet er så viktig. Det var ikke klimaet som var grunnen til at Kåre Willoch økte bensinprisen. Det var penger inn i statskassen.

Grunnen til at vi i dag differensierer priser, er klimautfordringer. Klimaet er en av de største utfordringene som vi står overfor som klode, og da må vi være villige til å bruke markedsmechanismene for å nå dem. For å få til en grønn vekst, for å få til satsing på kollektivtransport og for å få et grønt næringsliv må vi være villige til også å bruke det grønne skatteskiftet.

Trontalene er viktige dokumenter. Jeg tror at vi av og til har godt av å legge dem ved siden av hverandre og se hvordan det beskriver også den politiske kommunikasjonen. Den trontalen som dagens statsminister ga Kongen her for noen dager siden, er kanskje den mer politiske talen vi har sett på veldig lenge. Det skal regjeringa ha skryt for, for da vet vi på hvilken bakgrunn vi diskuterer.

Men vi har satt oss ned, kikket litt på år tilbake og sammenlignet trontalene, f.eks. når det gjelder klima. I Stoltenbergs første trontale, i 2006, var ikke klima, miljø eller noe som helst på det området nevnt med ett ord. I 2007 og 2008 ble det referert til at det var viktig å ha internasjonale avtaler. Ellers var ikke klimapolitikken nevnt. I 2009, 2010 og 2011 snakket man om at det var viktig å satse på fornybar energi. I 2011 skjedde et skifte, for da ble klima en utfordring. Men det var fortsatt brukt mye lengre tid i trontalen på å være konkret på oljepolitikken. I 2012 gikk man over til at man skulle tilpasse seg klimaendringer, mens det fortsatt gikk veldig mye mer på olje og gass. I 2013, når man har tapt på grunn av klimapolitikken, gir man beskjed om at man skal følge opp klimaforliket, enda man vet at det var et flertall i Stortinget som hadde blitt enige om å forsterke klimaforliket. Men fortsatt var det mest politikk som dreide seg om olje.

Det betyr at vi i Venstre er glade for at vi endelig har en offensiv trontale – etter åtte år på klima/miljø – som sier hvor viktig det er, og som sier noe om politikken på

området. Men utfordringa vår til statsministeren er at det ikke bare er de fine ordene og formuleringene som trengs. Når budsjettet kommer, trenger vi virkelig store gjennomslag i klimapolitikken for å få til det skiftet som vi vet at vi trenger.

Vi syns heller ikke det er bra at statsministeren snakker ned målene. Målene vi har satt oss, er vanskelige. Men folkens – når man har noen vanskelige mål, lener man seg ikke tilbake og sier at de er vanskelige, man lener seg framover og prøver ekstra godt å klare og nå dem. Klimapolitikken vår har ikke tid til å vente – den har ikke tid til å vente på det ene eller det andre av organisatoriske grep. Vi trenger å omstille Norge i dag.

Jeg har sagt mange ganger fra denne talerstol at det har blitt gjort mange djuve valg i denne salen – djuve og modige valg som har brakt Norge videre, og som har tort å ta oss også over de skrittene som kanskje mange trodde at vi aldri kom til å klare.

Nå har vi det godt – sånn som Knut Arild Hareide beskrev det i brevet til naboene i Nepal. Men sjøl når vi har det bra, trengs det modige politikere. Sjøl når Norge har kommet langt, trengs det politikere som er villige til å ta de modige valgene for framtida, og som er villige til å være med på den omstillinga. Derfor har vi kanskje mer enn på lenge behov for politikk, behov for en politisk trontale, behov for at man tar lange drag i politikken og tør å se på lang sikt, samtidig som man klarer å sette folk først. Derfor trenger vi en grønn vekst i en grønn næringspolitikk som er med og utvikle det næringslivet som vi skal leve av framover. Det er derfor det er så viktig å satse på kunnskap og forskning. Det er faktisk ikke noe problem at ingeniører slutter i oljebransjen for å begynne i de andre næringene. Det er en del av den omstillinga vi faktisk må igjennom. Nå har vi et Fastlands-Norge som har skreket etter ingeniører. Nå blir det noen ingeniører ledig. Det er faktisk bare å løfte dem over i de næringene som vi vet at vi skal leve av i framtida.

Det er viktig å få til denne satsinga for nasjonen, fordi den omstillinga er nøkkelen til å lykkes. Derfor er lærersatsinga også så viktig, og det å få til en forskningsplan. Dypest sett handler det om en helt annen setning som står i samarbeidsavtalen, og som for meg er veldig viktig: det å gjenreise respekten for kunnskap i et samfunn. Det er så mange ganger i debatter her i stortingssalen at det er blitt dysset ned når det gjelder forskning eller fagfolk. Det å gjenreise respekten for kunnskap er en viktig nøkkel for i det hele tatt å klare å ta de modige, store omstillingene som Norge skal igjennom i de kommende årene. Det handler om respekten for det enkelte mennesket; det handler om å sette folk først.

Grunnen til at det er så viktig for Venstre å bekjempe fattigdom, spesielt blant barn, handler også om frigjøringa av barn, den frigjøringa av muligheten for å utvikle potensialet i seg sjøl som hvert enkelt barn har. Men da trenger vi at noen tar noen modige grep for å nå akkurat dem som har det verst, for å gi dem den friheten, for å gi dem de mulighetene.

Når Audun Lysbakken sier på radio i dag at det er urettferdig at folk flest må betale for de fattige barna, er det noe

jeg er uenig i. Jeg er for omfordeling. Jeg er for at vi som har det godt, kan bidra litt mer for at de som har det dårlig, kan få det mye bedre.

Verden står foran store utfordringer, ikke bare i klimaet. Men vi må forstå alle de underliggende konfliktene som ligger der. Vi må forstå at fattigdom – også fattigdom i Norge – er med og lage ekstremisme, er med og legge noe av grunnlaget for de konfliktene vi ser rundt i verden. Vi må forstå at vår relativisme på menneskerettigheter er med på å danne grunnlaget for mange av de konfliktene vi ser. Vi må forstå at de klimautfordringene vi står overfor, fører til fattigdom og omfordeling i verdenssamfunnet på en måte som også skaper konflikter. Så skal vi ta tak i de store konfliktene – de store flyktningkatastrofene som vi nå står overfor – men vi må ikke bare løse dem, vi må også se på hva som er grunnlaget for de konfliktene, og kjempe imot det.

I dag har to professorer fra Universitetet i Oslo, derav en av mine gamle statsvitenskapsprofessorer, et innlegg om Stortingets makt – at Stortingets makt øker. Det syns jeg er bra. Det at vi har flyttet makt tilbake til Stortinget, er ikke bare bra i en teknisk term, det er bra fordi det betyr at debatten har mer verdi. Jeg har en klokkeretro på debattens foredlende kraft. Jeg har en klokkeretro på at det at menningene brytes i det åpne rom, faktisk foredlere standpunkt. Jeg tror at en regjering blir annerledes om det er sånn at det er viktigst for en statsråd å vinne en regjeringsskonferanse over sine kollegaer, enn om en statsråd vinner i en debatt i en regjeringsskonferanse fordi den regjeringsskonferansen tror at dette er en debatt man vinner i det offentlige rom. Det er en helt annen holdning man får i en regjering som må ha støtte utenfra for å kunne få gjennom sin politikk, enn den som bare har en intern logikk seg imellom.

Vi opplevde i forrige periode at man fra denne talerstolen sa at man stemmer imot forslag fordi andre har fremmet dem. Vi opplevde også at ingen tok ordet på forslag, og ingen orket å skrive merknader på dem, fordi det var noen andre som hadde foreslått dem. Jeg håper at de tider er forbi. Jeg håper at vi nå skal ha en debatt som kommer til å bryne oss, og som kommer til å foredle standpunkt, og at vi gjennom prosesser skal klare å lage bedre løsninger for samfunnet for framtida. Det er i hvert fall en av grunnene til at Venstre har valgt den samarbeidsløsninga som vi har gjort.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Eva Kristin Hansen (A) [12:14:25]: Jeg har lyst til å berømme Trine Skei Grande for å bruke så stor del av innlegget sitt på klima. Jeg tror faktisk at jeg var enig i det meste av det hun sa på dette området, og det borger bra for framtiden, vil jeg tro.

Ett av de områdene som er sentrale når det gjelder klima, er å få ned utslippene fra transportsektoren. Jeg antar at Venstres leder er ambisiøs på det området. Vi trenger bl.a. et sterkt NSB.

Den 4. september ble transportkomiteens leder referert i et oppslag i VG under den fengende overskriften «Tut og kjør!». VG skriver:

«Hun mener det er viktig at NSB-monopolet blir knust av regjeringens blåblå slegge så fort som mulig.» Det handler altså om konkurranseutsetting.

Da er mitt spørsmål til representanten Skei Grande:

Deler hun Høyres oppfatning om NSB, og ønsker hun å konkurranseutsette og bruke den samme sleggen?

Trine Skei Grande (V) [12:15:22]: Venstre er et liberalt parti. Vi har tro på at man kan bruke markedsmechanismene for å få fram løsninger man ønsker, men vi har ikke noen klokkertro på at det alltid løser alle problemer.

Sist Venstre satt i regjering, konkurranseutsatte vi en jernbanestrekning som Arbeiderpartiet ville legge ned: Gjøvikbanen. Gjøvikbanen går kjempebra og funker som bare det. Man bruker da markedsmechanismene for å få til bedre løsninger. Vi er åpen for å se på dette også på andre strekninger, men jeg mener det viktige er hvordan vi skal klare å lage gode tilbud. Vi har laget gode tilbud før.

Eva Kristin Hansen (A) [12:16:06]: Jeg takker for svaret. Jeg aner at det kan bli litt småslegge. Det kan bli interessant i tiden framover.

Hvis vi holder oss litt til klima: Venstres leder er veldig ambisiøs i sin tale, og det er statsbudsjettider. Det jeg har lyst til å spørre lederen i Venstre om, er hvilke ambisjoner Venstre har for dette budsjettet. Hva må regjeringen faktisk levere for at Venstre skal være komfortabel og kunne stemme for det? Hvilke krav har man til regjeringen?

Trine Skei Grande (V) [12:16:35]: Mitt krav er ganske enkelt: Regjeringa må følge opp den avtalen de har med Venstre og følge opp de fine formuleringene som statsministeren hadde på arket hun ga til Kongen. Klarer vi det, klarer vi å gjøre de viktige trinnene videre. Da må vi forsterke klimaforliket som den forrige regjeringa var litt skeptisk til om vi klarte å følge opp. Da må vi faktisk satse på kollektivtransport, og vi må omstille norsk næringsliv sånn at vi ikke blir så oljeavhengige framover.

Heidi Greni (Sp) [12:17:14]: Jeg registrerer at Venstre er redd for at kommunal- og moderniseringsministeren ikke vil ta seg bryet med å følge opp stortingsvedtaket om å videreføre trenivåmodellen, der fylkeskommunens plass i offentlig forvaltning blir videreført.

Representanten Skjelstad har nylig stilt spørsmål til statsråden om nettopp dette.

Venstre kunne ha unngått disse bekymringene hvis de hadde stemt for det som de selv foreslo i Dokument 8-for-slaget sitt. Jeg siterer:

«Forslagsstillerne mener det vil være u hensiktsmessig å legge opp til en kommunereform som ikke baserer seg på en forvaltningsmessig trenivåmodell.»

De stemte altså imot dette i salen.

Nå er det lagt opp til en delt og uavhengig utredning, der Vaboutvalget skal se på kommunenes oppgaver, mens Møreforskning skal se på fylkeskommunens rolle. Spørsmålet er om Venstre mener at to uavhengige utredninger med motstridende mandat er en tjenlig måte å legge opp det videre arbeidet med kommunereformen på. I den sam-

menhengen er det også interessant å vite om Venstre mener det er aktuelt å fjerne ansvaret for videregående opplæring og kollektivtrafikken fra det regionale nivået.

Trine Skei Grande (V) [12:18:23]: Det var mange spørsmål, men jeg skal prøve å forklare det enkelt. Venstre er for en trenivåmodell. Det har vi fått gjennomslag for her i Stortinget. Venstre mener at vi skal ha kommunesammen-slåing. Senterpartiets parlamentariske leder sa at Venstre var dratt etter håret her, men det er ganske mange år siden Venstres landsmøte vedtok at dette ønsker vi. Vi ønsker det fordi vi ønsker å flytte makt nedover. Den eneste setningen jeg klinkende klart er enig med Senterpartiets parlamentariske leder i, er at alt som er statlig, ikke nødvendigvis blir bra. Det er jo det som er utfordringen nå. Vi ser at staten tar mer og mer makt fordi de lokale leddene ikke er i stand til å ivareta dette, og at staten får stadig mer innflytelse på felt etter felt i samfunnet vårt og tar makt både fra lokal-demokratiet og fra folk sjøl. Vi vil flytte makten nedover, men da må enhetene være så store at de kan ta imot den makten, og da må vi også ha både regionale ledd og større kommuner. Det å holde seg til små grendeutvalg framover kommer til å undergrave det norske folkestyret.

Nikolai Astrup (H) [12:19:41]: Regjeringen har gjort en rekke tiltak for å forsterke klimaforliket: Grønn avskrivning for vindkraft er nå varslet, et milliardløft for kollektivtrafikken i de store byene er på trappene, en grønn skattekommissjon er satt ned, det satses mer på fornybar energi under Statens pensjonsfond utland, og det er raskere utfasing av fossil olje i offentlige bygg – for å nevne noe. Er representanten Skei Grande fornøyd med at det er blitt et taktskifte i klimapolitikken etter at den nye regjeringen kom på plass?

Trine Skei Grande (V) [12:20:17]: Jeg tror at representanten Astrup har et oppriktig stort grønt miljøengasjement. Det er vel ingen som er så glad over at Høyre og Fremskrittspartiet ikke har flertall alene som Astrup, for det betyr at vi får til en kombinasjon der vi får presset fram viktige miljøtiltak. Alt han ramset opp, har stått på Venstres liste lenge for å få til, men vi forventer nok også mye mer i statsbudsjettet, så det er nok ikke før onsdag at vi jubler over de tiltakene som er kommet. Men det som Astrup ramset opp, er vi kjempeglad for at vi har fått til, for det er et taktskifte som planeten virkelig trenger.

Bård Vegar Solhjell (SV) [12:21:05]: Det kanskje aller mest interessante ved representanten Trine Skei Grandes innlegg var at det var nok det varmeste forsvaret for Høgre–Framstegsparti-regjeringas klimapolitikk eg kan hugse å ha hørt på ei stund frå Stortingets talarstol. Men eg skal spørje om noko anna.

Venstre gjekk til val på ny regjering og fekk det. Så valde Venstre i Stortinget etter valet ikkje å gå inn i ho, med det tapet av innflytelse det gjev, men å ha ein annan type innflytelse gjennom ei samarbeidsavtale og den makta som fridomen til å gå ulike vegar i Stortinget gjev.

Det eg har begynt å lure meir på etter kvart, er viljen

og evna Venstre har til å bruke den fridomen. Lat meg derfor spørje om tre saker – om det i det heile er tenkeleg for Venstre å gå inn på dei. I Aftenposten i dag spør dei tre raud-grøne partia etter eit mediepolitisk forlik. Er det tenkeleg for Venstre å vere med på eit breitt forlik om det?

I dag føreslår SV ei rekkje klimatiltak i Stortinget som eg trur Venstre eigentleg har sympati for. Er det aktuelt å støtte dei?

Vi føreslår òg omgåande å stanse utsending av asylbarn som har vore her lenge. Er det aktuelt for Venstre å støtte det?

Trine Skei Grande (V): [12:22:12]: Jeg merker meg at representanten Solhjell syns at det å ramse opp fra trontaledebattene da Solhjell satt i regjering, er et varmt forsvaret for denne regjeringa. Det var det ikke ment som. Det var ment som at klimapolitikken har kommet ganske mye høyere på den politiske dagsordenen, og at den talen som vi nå diskuterer på bakgrunn av, har ganske mange gode formuleringer om målsettinger. Men det betyr ikke at vi er i mål. Det betyr at vi har veldig store forhåpninger til det budsjettet som kommer, eventuelt må vi få til endringer i det.

Ja, vi deltar gjerne for å pushe politikken framover. Det gjorde vi på Utsira, f.eks. Det er ganske stor forskjell fra forrige periode, da vi skulle vedta elektrifisering, og elektrifisering bare fikk Venstres stemmer. Det var bare vi som stemte for elektrifisering av nye felt, mens vi nå har et enstemmig storting bak det. Det viser den dynamikken vi kommer til å bruke. Men vi kommer ikke til å bruke den bare for å markere. Vi kommer til å bruke den for å bringe politikken framover.

Når det gjelder klimatiltak, kommer vi til å bruke budsjettjansen for å prøve å presse gjennom det.

Rasmus Hansson (MDG) [12:23:25]: Optimisme er en god ting. Miljøpartiet De Grønne skal selvfølgelig, på våre premisser, både heie på og gjøre vårt ytterste for at Venstre får realisert sine høye forventninger til klimapolitikken, som bl.a. er representert i trontalen.

En av de tingene som ikke er særlig tydelig i trontalen, er omsorgen for norsk natur og helheten i natur-, miljø- og klimapolitikken. Derfor har vi nå i Norge en situasjon hvor de grønne sertifikatene, som i seg selv er en god idé, i praksis leverer energi som ikke kutter klimautslipp, som ikke fører til effektivisering på klimasiden, men som har svære naturkostnader som til og med er ukoordinerte.

Kan representanten Skei Grande si litt om hvordan Venstre tenker å få de hensynene tilbake inn i regjeringens miljøpolitikk?

Trine Skei Grande (V) [12:24:25]: Jeg er kjempeglad for at Miljøpartiet De Grønne vil bidra til at Venstre får igjennom sin politikk, men jeg tror ikke at Venstre og Miljøpartiet De Grønne til sammen får til noe flertall i denne salen, så vi må nok be om å få hjelp av noen andre før vi får bidratt til endringer i klimapolitikken.

Men det som jeg er enig med representanten for Miljøpartiet De Grønne i, er viktigheten av å se helheten i

norsk natur. I den veldig korte listen vi har i samarbeidsavtalen over lover man ikke får lov til å røre, ligger bl.a. naturmangfoldloven. Grunnen til det er vi ser at vi har et parti her som tidligere definerte seg som sentrumsparti, som gjerne angrep de delene sammen med Høyre og Fremskrittspartiet.

Jeg tror det er viktig å passe på hele det grønne spekteret, også det klassiske naturvernet. Og så tror jeg man må ha en mer helhetlig plan, der man ser at vindkraft fungerer bra noen steder. Andre steder ødelegger det for mye av naturen vår, og da bør vi ikke bruke det.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Audun Lysbakken (SV) [12:25:50]: En gang i framtiden kommer våre barnebarn til å spørre oss hva vi brukte den makten vi hadde på Stortinget til. Det er selve framtidstesten vår. Jeg frykter at de kommer til å spørre oss: Var det vanlig å ha fast jobb da du var ung? Er det sant at dere visste om klimaendringene, men fortsatte akkurat som før?

Vi plikter å ta valg som står seg over år, over generasjoner. Vi plikter å prioritere det som er viktigst for framtiden. SV har klare svar på hva som er viktigst. De tre viktigste utfordringene for Norge er:

- å ta Norge ut av oljealderen og skape en moderne lavutslippsøkonomi
- å styrke fellesskapet gjennom å redusere de sosiale forskjellene og fornye og forbedre velferdsstaten
- å gi ulike mennesker like muligheter gjennom en politikk for likestilling og frigjøring

Det er det grønne, det røde og det feministiske. Det er de tre politiske søylene vi ønsker å bygge både framtidens venstreside og framtidens Norge på.

Vi trenger en grønn politikk for en bærekraftig framtid. Vi har nå en regjering som ikke tar klimautfordringen på alvor. Vi har en olje- og energiminister som varsler full gass på norsk sokkel, og en statsminister som sier at vi skal ta opp all olje det er teknisk mulig å få opp.

Klimaministeren mener at debatten om å la noe av oljen ligge er et «sidespor». Når vi i dag tenker tilbake på hva vi visste om klimaproblemene for 20 år siden, fortviler vi over hvor langt vi kunne ha kommet om vi hadde handlet tilstrekkelig gjennom de tjue årene. Når vi om 20 år skal se tilbake på norsk klimadebatt i 2014, kommer gapet mellom kunnskap og handling til å være enda mer påfallende. Vi visste alt. Vi gjorde altfor lite. Selv med historiens tyngste kunnskapsgrunnlag klarer regjeringen ikke å virkelig ta klimaproblemet på alvor. Når vi mer enn noe annet trenger en ny kurs, er regjeringens svar «stø kurs» – «business as usual» – full gass.

Men vi kan velge en annen vei. Hvis Stortinget vil, kan vi ta klimatrusselen på alvor. Regjeringen har lenge varslet at den skal følge opp klimaforliket, men den nøyer seg med varslene. Dette er sesjonen de konkrete forslagene må komme i. Vi kommer til å legge fram forslag for Stortinget som sørger for at vi klarer å kutte de 8 millioner tonn CO₂ som skal til for å nå klimaforlikets mål innen 2020. Regjeringen mangler til nå en plan, og hvis den ikke kommer snart, må Stortinget lage

den planen i stedet, så vi ikke skal stryke på framtidstesten.

Vi trenger en rød politikk for en solidarisk framtid, fordi små sosiale forskjeller er en nødvendig ingrediens i et godt samfunn. Land med stor økonomisk ulikhet scorer dårligere på alt som er viktig for menneskers livskvalitet: helse, forhold knyttet til kriminalitet, trygghet, tillit til hverandre. Store forskjeller er gift for et samfunn. Det er mulig å redusere forskjellene i Norge, og i vårt alternative statsbudsjett kommer SV til å vise hvordan det kan gjøres.

Regjeringen – på den andre siden – øker forskjellene, gjennom en skattepolitikk som gir store skatteuttak til direktører og rikfolk, mens lavtlønte ikke får noe som helst, gjennom privatisering i helse og skole og gjennom endringer i arbeidslivet som vil gi arbeidstakerne mindre trygghet og mindre makt over egen arbeidsplass.

Fellesskap fungerer. Fellesskap er den mest effektive måten å organisere velferd, skole og helse på, og det er i sterke fellesskap vi best sikrer den enkeltes frihet. Vi skaper frihet sammen, ikke hver for oss.

Den mest lønnsomme investering i fellesskapet et samfunn kan gjøre, er en bedre oppvekst for barna våre. Derfor vil SV satse på flere lærere i skolen. Derfor vil vi sikre både helse og læring for barna våre, med leksehjelp, fysisk aktivitet og mat til alle skolebarn. Derfor vil vi fullføre barnehagereformen, med to opptak i året og lave priser. Derfor vil vi ha et barne- og ungdomshelseløft som kan sikre 1 500 nye helsesøstre, og skolehelsetjeneste hver dag på alle landets skoler. Og derfor vil vi utfordre det stortingsflertallet som på tvers av blokkene er enige om at ytelsene til de fattigste familiene skal holdes nede. Uten en ny politikk som tar det på alvor, blir vi aldri kvitt barnefattigdommen.

SV vil ha en velferdsstat som gjør det unødvendig å ty til kommersielle alternativer. Vi vil ha økt grunnbemanning i eldreomsorgen, slik at våre gamle får en hånd å holde i når de trenger det. Vi vil utnytte kapasiteten i offentlige sykehus bedre, i stedet for å sende pengene til kommersielle konkurrenter. Vi vil at de med størst behov skal komme først til behandling, ikke de pasientene som lønner seg mest. Omsorg er omtanke, ikke butikk. Velferdsstaten skal ikke tjene penger, den skal tjene folk.

I stedet for mer privatisering og mer marked vil vi ha en fornyelse av offentlig sektor som kan frigjøre kreativitet, faglighet og tid i skole, helsevesen og eldreomsorg. Lærerstreiken var en viktig advarsel til oss alle sammen: Gode lærere trenger frihet til å følge opp elevene, ikke mer detaljstyring av arbeidshverdagen sin. Lærerne må få tiliten tilbake. På samme måte må vi i eldreomsorgen stoppe stoppeklokkene, og på sykehusene må legene få bruke mindre tid på papirer og mer tid på pasienter. SV vil ha mindre kontroll, mindre marked og mer tillit. For dette stortinget vil SV derfor fremme forslag om tillitsreformer både i utdanningssystemet og i helsevesenet.

Vi trenger en feministisk politikk for en framtid med frihet og like muligheter for alle. SV er Stortingets eneste erklærte feministiske parti. Det burde vi ikke vært alene om. Du er feminist hvis du kan svare ja på to veldig enkle spørsmål: Er makt og rikdom systematisk skjevt fordelt

mellom kvinner og menn? Synes du vi skal gjøre noe med det?

Likestillingen er vår tids aller viktigste frihetsprosjekt. Den handler om at vi alle skal ha de samme mulighetene, den samme friheten til å leve livet vårt slik vi vil, og at tradisjonelle kjønnsroller ikke skal sette trange rammer for hva du kan gjøre, hvordan du kan leve, og hvem du kan elske.

En kan i en trontale lese noe om hva en regjering er opptatt av, og ganske mye om hva en regjering ikke er opptatt av. Jeg la merke til at likestillingspolitikken overhodet ikke var nevnt i denne trontalen. Derfor er det berettiget å spørre: Har denne regjeringen i det hele tatt en likestillingspolitikk? Har vi i det hele tatt en likestillingsminister?

I denne debatten etterlyser vi svar: Hvordan skal arbeidslivet endres for å gjøre det lettere å kombinere arbeid og barn? Hvordan skal vi bevege oss videre mot likelønn? Hvordan skal vi bekjempe det største sikkerhetsproblemet for altfor mange mennesker i vårt land: menns vold mot kvinner?

Denne debatten går mot et dramatisk internasjonalt bakteppe. Vi fordømmer Russlands aggresjon i Ukraina, og vi ser med bekymring på ISILs framrykking i kurdiske områder i Syria og Irak. Akkurat nå kjemper kurderne for sine liv og for framtiden sin i Rojava, i den kurdiske delen av Syria. Vi bør benytte denne dagen til å markere vår solidaritet med det kurdiske folkets kamp mot etnisk rensing, terror og fundamentalisme. I denne salen er vi uenige om i hvor stor grad vi tror på USAs strategi for å knuse ISIL. Men vi må ikke la uenigheten om norske militære bidrag stå i veien for det vi kan bli enige om: en kraftigere humanitær innsats og en rausere holdning til flyktninger fra krigen i Syria.

Under den blå regjeringen har Norge blitt et litt mer smålig land. Regjeringen har avvist familier som har kommet bort fra hverandre i krigens Syria og 123 syke krigsofre, den vil jage Europas fattigste mennesker hvis de viser fram fattigdommen sin på gatene våre, og den har falt på kne for Kina i stedet for å stå fast på viktige prinsipper.

I dag ønsker vi å invitere Stortinget til å sørge for mer solidaritet og mindre smålighet. I helgen ble det kjent at antallet asylbarn som sendes ut, øker dramatisk, til tross for at stortingsflertallet har lovet et nytt regelverk, som skal gi flere lengeværende barn muligheten til å bli. Det hjelper ikke barna hvis de sendes ut før reglene kommer på plass. Derfor appellerer jeg til Stortingets partier om å støtte vårt forslag om en berostillelse av sakene og en midlertidig stopp i utsendinger til nytt regelverk for asylbarna er på plass.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Ønsker representanten å ta opp forslag?

Audun Lysbakken (SV): Det vil jeg veldig gjerne.

Presidenten: Da har representanten Audun Lysbakken tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Stefan Heggelund (H) [12:36:08]: Den 5. august kunne vi lese i Dagsavisen at Snorre Serigstad Valen krever at Arbeiderpartiet avklarer sin skattepolitikk. Han sa også at det er ingen ting som tilsier at 2004-nivået burde være utgangspunktet. Jeg er helt enig med Serigstad Valen i at Arbeiderpartiet bør avklare sin skattepolitikk. Men når Sosialistisk Venstreparti krever klare svar, må man også kunne kreve klare svar fra Sosialistisk Venstreparti.

Mitt spørsmål er derfor: Hvilke skatter ønsker SV å øke?

Audun Lysbakken (SV) [12:36:45]: Sosialistisk Venstreparti gikk til valg på et veldig klart skatteløfte som vi kommer til å holde i våre alternative budsjetter. Det var at vi ville beholde det samlede skattenivået likt som det var i 2013, pluss 9 mrd. kr som vi vil hente fra bank- og finansnæringen, fordi bank- og finansnæringen ikke skattlegges på lik linje med øvrig næringsliv, noe bl.a. Finanskriseutvalget, som tidligere regjering satte ned, påpekte er problematisk, både for et rettferdig skattegrunnlag for næringslivet vårt, og for den finansielle stabiliteten.

Så kommer vi til, krone for krone, å foreslå å reversere de usosiale skattelettene som denne regjeringen gir til de aller rikeste i Norge, som ikke trenger det, og heller bruke pengene både på skatteuttak for lavtlønte og på fornuftige, framtidsrettede velferdstiltak.

Stefan Heggelund (H) [12:37:39]: Jeg takker for svaret. Det er godt å høre klare svar om skattepolitikk fra partier på venstresiden. Det er ikke noe vi er godt vant med.

Jeg mener at det er bra at vi har mange partier. Det gjør brytningen bedre og nyansene flere. SV hører etter min mening hjemme i nasjonalforsamlingen. Dessverre kan det se ut som det ikke er så veldig mange andre som mener det, når vi ser på målingene. Jeg synes det er rart, all den tid jeg synes SV har vært gode til å markere seg i saker. Dessverre har ikke det offentlige ordskiftet egentlig handlet så mye om saker i det siste. Det har heller vært en søken etter hva det største partiet på venstresiden egentlig mener. Arbeiderpartiet har sådd tvil om hva Arbeiderpartiet mener om kontantstøtte, om skatt og om olje. Man kan kanskje si at de er i bevegelse.

Er representanten enig i at det er en utfordring for hele debatten at man i Arbeiderpartiet er så uklar? Og hva mener egentlig representanten om den retningen, hvis man kan kalle den det, som Arbeiderpartiet nå tar?

Audun Lysbakken (SV) [12:38:45]: Jeg syntes det var mange kloke refleksjoner om betydningen av SV i norsk politikk. For øvrig merker jeg meg at opposisjonen nå stiller spørsmål om SVs politikk til Arbeiderpartiets leder, og om Arbeiderpartiets politikk til meg. Jeg vil kanskje anbefale en litt bedre koordinering, sånn at vi faktisk kan svare for oss selv. Jeg svarer veldig gjerne for de standpunkt SV tar, både om skatt, om kontantstøtte og om andre debatter som nå er i vinden. Og så synes jeg det er rett og rimelig at det er Jonas Gahr Støre som får svare for Arbeiderpartiets politikk.

At det er forskjeller mellom våre to partier, er ingen

hemmelighet. Det er også derfor det finnes to partier på venstresiden i norsk politikk, akkurat som det finnes to partier på høyresiden i norsk politikk, med betydelige forskjeller seg imellom i en rekke viktige saker. Jeg ser fram til de avklaringene Arbeiderpartiet skal gjøre, men det er min jobb å være mest opptatt av de avklaringene og de prioriteringene SV skal gjøre, og det vil vi bl.a. gjøre når vi legger fram vårt første alternative statsbudsjett på ti år i høst. Det blir viktig og spennende.

Gjermund Hagesæter (FrP) [12:40:00]: Representanten Lysbakken fortel at Sosialistisk Venstreparti står for ein raud politikk som vil gi meir sentralstyring og mindre valfridom for den enkelte, og som i tillegg vil koste mykje pengar. Svaret på korleis dette skal finansierast, er bl.a. at dei rike skal betale meir skatt.

Noregs rikaste mann, John Fredriksen, har ikkje betalt skatt til Noreg på veldig, veldig mange år. Ifølgje dei siste anslaga er han god for godt over 100 mrd. kr. Det betyr at dersom han skulle finne på å flytte tilbake igjen til Noreg, måtte han ha betalt 1 mrd. kr i formuesskatt i året, eller ca. 3 mill. kr per dag.

Mitt spørsmål er: Dersom 3 mill. kr i formuesskatt per dag er for lite, kva er då riktig nivå? Kor mykje synest representanten Lysbakken at John Fredriksen bør betale i formuesskatt per dag dersom han finn på å flytte tilbake igjen til Noreg?

Audun Lysbakken (SV) [12:41:01]: Det var vel ikke et direkte sitat fra mitt innlegg Hagesæter kom med når det gjelder følgene av Sosialistisk Venstrepartis politikk. Sosialistisk Venstrepartis politikk vil være en politikk for færre forskjeller og mer desentralisering av både makt og penger i det norske samfunnet. Det kan være en viktig påminning til representanten Hagesæter at den skattepolitikken hans regjering står for, er langt bedre for Oslos vestkant enn for vårt felles fylke, Hordaland. Det er en fordelingsstabell jeg vil anbefale Hagesæter å se nøye på.

Når det gjelder formuesskatt, mener vi det er rettferdig, riktig og nødvendig at de rikeste betaler formuesskatt. Det er nødvendig for omfordeling, for å holde forskjellene nede, det er nødvendig for å unngå nullskattytere, og det er nødvendig for å finansiere velferden.

Hvis høyresidens strategi for å unngå skatteflyktningene er å sørge for at de likevel slipper å betale noe skatt hvis de blir, synes jeg det er en dårlig strategi.

Gjermund Hagesæter (FrP) [12:42:02]: Det er dessverre eit faktum at vi har særnorske skattar. Formuesskatten er ein særnorsk skatt, og det gjer at det er mange som vel å busetje seg i utlandet og ikkje ønskjer å busetje seg i Noreg, på grunn av at ein får ei konkurransevriding, ein får ein skatt som altså utanlandske eigarar ikkje har. Det gjeld også for direkte skattar på bedrifter. Formuesskatt er ein indirekte skatt på bedrifter, på grunn av at eigarane må trekkje ut verdiar ifrå bedriftene for å betale og finansiere formuesskatten.

Mitt spørsmål til Audun Lysbakken er: Ser Audun Lysbakken i det heile at skattenivået i eit land kan vere av-

gjerande både for kvar ein buset seg, og for kvar ein etablerer bedrifter? Og: Trur representanten Lysbakken at skattetrykket i eit land kan vere avgjerande for kor mykje verdiskaping vi kan få til i Noreg?

Audun Lysbakken (SV) [12:43:05]: Det kan være verdt å minne om – når Fremskrittspartiet bekymrer seg for en såkalt særnorsk formuesskatt – at mens vi skattlegger eierne av bedriftene, noe som er sosialt rettferdig og nødvendig, har andre land, som ikke har den skatten, eller som har avskaffet den typen skatt, økt skattleggingen på bedriftene. For eksempel har man en langt høyere arbeidsgiveravgift i Sverige. Jeg mener det er mye mer fornuftig å fortsette en kurs der vi har skattlegging av eierne, og så kan vi heller vurdere skattleggingen av bedriftene.

Den forrige regjeringen gjorde et grep som jeg mener var svært klokt. Den satte ned selskapsskatten samtidig som den økte skattene for en del andre deler av norsk næringsliv som den mente det var fornuftig å øke skattetrykket for, for å bidra til en skattepolitikk som flytter aktivitet dit vi ønsker den. En slik skattepolitikk er vi selvfølgelig for. Vi er åpne for å senke skattene for deler av næringslivet når det er fornuftig, men vi er ikke åpne for en usosial avskaffing av skatt for de rikeste eierne.

Knut Arild Hareide (KrF) [12:44:19]: Eg synest representanten Lysbakken gjer det litt enkelt. Eg trur det skal vere forståing for at det er interessant å stille spørsmål til SV om kva dei meiner om Arbeidarpartiets forslag og å stille spørsmål til Arbeidarpartiet om dei er einige i SVs forslag, for det seier noko om realismen for eit fleirtal – eventuelt på eit seinare tidspunkt.

Men mitt spørsmål gjeld SVs politikk på eit område som eg synest det har vore spennande å følgje SV på. Det er gen- og bioteknologien. No er Kristin Halvorsen blitt leiar for Bioteknologinemnda, og ho har fått spørsmål om ho er glad for at me er konservative i Noreg. Da har ho – ikkje overraskande – svart at ho liker den merkelappen veldig dårleg, men ho seier også at me må hugse at dette er eit område som er svært kommersielt og veldig ekspertstyrt, og at mange menneske blir utsette for omfattande marknadsføring.

Når me veit kva for moglegheiter – men òg skremmande moglegheiter – som ligg på dette området, så er mitt spørsmål: Kva tenkjer SV, som har vore litt i flyt rundt denne typen spørsmål?

Audun Lysbakken (SV) [12:45:21]: Jeg er jo glad for at Hareide understreker mulighetene for et annet flertall i 2017. Det er ingen tvil om at SV sitter med en nøkkel for å få det til. Men Hareide stiller et viktig spørsmål. SV er et parti der jeg tror omtrent alle synspunkt som finnes i bioteknologidebatten, finnes. Det er en situasjon jeg er veldig komfortabel med, for det er vanskelige spørsmål. Det er store dilemma knyttet til å ta i bruk mye av den nye teknologien som kommer, men også dilemma knyttet til ikke å ta den i bruk. Det er viktige verdidebatter, viktige etiske spørsmål, der jeg er glad for at begge syn veldig ofte er representert i vårt parti, sånn som det f.eks. var i den vanske-

lige debatten om tidlig ultralyd. Hvis ikke vi hadde to syn i mange av de sakene, ville jeg vært opptatt av å skaffe oss det, for det gjør også SV til et spennende sted å diskutere noen av de mest krevende utfordringene vi kommer til å stå overfor framover.

Sveinung Rotevatn (V) [12:46:26]: Det er mange viktige tema i ein trontale. Eitt av dei var den alvorlege situasjonen i Ukraina, i Europa, som også Lysbakken var innom i sitt innlegg. Grunnen til at eg tek replikk, er at eg har registrert at det har gått føre seg ein debatt i Lysbakkens parti i det siste med eit engasjement for det spørsmålet, der landsstyret som vart invitert til å kritisere Russland si aggressive framferd, heller enda opp med å kritisere NATO. Eg registrerte i førre veke at SVs nestleiar i Dagsavisen skreiv at han ikkje kunne stå inne for det vedtaket og bad om ei avklaring av SVs og venstresida sitt syn på situasjonen i Ukraina. Er det mogleg å få ei slik avklaring frå representanten Lysbakken i dag?

Audun Lysbakken (SV) [12:47:23]: Synet til SVs gruppe og mitt syn er veldig klart: Ansvaret for den konflikten som nå foregår i Ukraina, ligger hos Russland. Det er Russland som både har brutt folkeretten og har gått fram med en stormaktsagresjon som vi mener er fullstendig uakseptabel. Det betyr at det er helt avgjørende å stille krav til Russland om å avslutte sin aggresjon og legge om sin politikk. Vi legger sterk vekt på å være et konsekvent parti, et parti som er mot stormaktsagresjon enten det kommer fra Russland eller fra USA, og som forsvarer folkeretten enten det handler om konflikten i Ukraina, konflikten i Midtøsten eller i sin tid USAs invasjon i Irak. Og det er viktig for meg at vi skal fortsette å være det. Det er en del andre partier i denne sal som har vært atskillig mindre konsekvente, og som har grunn til å stille seg selv overfor en slik utfordring.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

Rasmus Hansson (MDG) [12:48:37]: Regjeringen innleder årets trontale med å erkjenne at vi må tilpasse oss det jorda tåler av klimagassutslipp, og at oljeaktiviteten ikke lenger vil være motoren i vår økonomi. Dette er fornuftige erkjennelser. Det bekrefter også at etter ett år med Miljøpartiet De Grønne i Stortinget, er den politiske debatten flyttet videre – i riktig retning. Det blir mer oppmerksomhet om vårt politiske hovedpoeng: Vi må starte utviklingen av neste generasjons Norge, den bærekraftige velferdsstaten, nå. Dette må være rammen for all politikk, også næringspolitikk, arbeidslivspolitikk, helsepolitikk, skolepolitikk og fiskeri- og landbrukspolitikk. Derfor bruker også Miljøpartiet De Grønne – så lenge vi bare har én representant på Stortinget – foreløpig mest krefter på dette.

Fornuft er bare nyttig hvis den brukes og følges opp med handling. Regjeringen har, med hjelp av støttepartiene Venstre og Kristelig Folkeparti, gjennomført gode enkelttiltak i løpet av året de har sittet, og de varsler nå flere. En gjennomgang av grønne skatter og avgifter blir spen-

nende. 65 mill. kr i kollektivsatsing i byene er bra, bedre avskrivingsregler for vindkraft er bra, 12 mrd. kr til teknologifondet er bra, og selvfølgelig er videreføring av banebrytende regnskogsatsing og elbilsatsing meget fornuftig. Framfor alt ønsker Miljøpartiet De Grønne regjeringens satsing på forskning og næringsutvikling utenfor oljesektoren velkommen. Dette er saksfelt som vi kommer til å prioritere høyt. Her vil vi søke samarbeid, og vi vil støtte ambisiøs politikk.

Vi har altså en regjering som evner å gjennomføre tiltak når den vil, men de siste årenes kombinerte kunnskapsutvikling og -erfaring har feid til side enhver tvil om at enkelttiltak i en ellers uendret hovedpolitikk, uten forpliktende mål, det gir ikke resultater. Jordas natur er i krise. WWFs nye Living Planet Report viser at verdens dyrebestander er halvert på bare 40 år. Begrepet naturmangfold gir gjerne assosiasjoner om hårfrytle, om blomkålsopp, om kilekulehalefluer, om klippeblåvinger – ting som bare høster politisk interesse hver gang de kommer i veien for en motorvei. Men dette naturmangfoldet er livsgrunnlaget på jorda. Det er maten vår. Det lager oksygenet vi puster inn. At menneskers virksomhet har ødelagt halvparten av dette på bare 40 år, er det aller mest dramatiske beviset på at vi har veldig dårlig tid til å finne nye måter å organisere økonomi, forbruk og ressursforvaltning på. Det gjelder også her i Norge.

De globale klimagassutslippene er en del av dette bildet. De peker i dag ikke mot noe togradersmål, men mot 4-5 graders oppvarming, og FN's klimatoppmøte for kort tid siden bekreftet at verden slett ikke er på vei mot noen global klimaavtale, og slett ikke mot noen global karbonpris. Norge er en av pådriverne for den globale oppvarmingen gjennom vår olje- og gassseksport og vårt ressursforbruk. Gjennomsnittsnordmannen er per hode verdens fjerde største eksportør av klimagasser. Dette tjener vi veldig mye penger på, og det gir oss et stort ansvar.

Samtidig er det viktig å merke seg at det skjer mye lovende internasjonalt, men det er i veldig stor grad fordi noen handler selv, i stedet for å vente på internasjonale løsninger. Det er altså jobben hjemme som avgjør hva vi får til, både totalt og i det internasjonale samarbeidet. Det er derfor direkte uansvarlig av regjeringen og av stortingsflertallet å skape et inntrykk av at de store oppgavene først og fremst løses internasjonalt, mens vi fortsetter omtrent som før her hjemme. Vi må like godt slå det fast: Høyre og Fremskrittspartiet har brukt sitt første år i regjering på å demonstrere et veldig forstemmende lavt nivå av politikk som faktisk gjør Norge mer bærekraftig. Hovedfokuset er forbruksvekst. Vi ser null tiltak for norsk natur, vi ser null utslippsskutt.

Det er urovekkende å se motviljen mot helhetstenking i et verdikonservativt parti som Høyre. I en oljeøkonomi blir verdier som matjord, matproduksjon, natur og friluftsliv tapere når målestokken er kortsiktig lønnsomhet. Det krever kontinuerlig bevissthet og innsats å bevare slike grunnleggende verdier. Å ødelegge dem krever bare engangsbeslutninger. Vi er bekymret over at Høyre tilsynelatende ikke ser dette, hvordan industrialisering av landbruket vil presse dyrevelferden, hvordan fortsatt ned-

bygging av matjord vil koste framtida, hva snøscooterfrislipp vil koste natur, friluftsliv og folkehelse, og hva nedprioritert miljøfokus i arealplanarbeidet vil koste natur og kultur. Denne uviljen mot helhetstenking er det største hinderet mot bærekraftig utvikling i norsk politikk. Den er årsaken til at det i utgangspunktet lovende klimaforliket nå er en trist fiasko. Den rød-grønne regjeringen ville ikke kutte utslipp. Den blå regjeringen har oppdaget til sin forbløffelse at vi ligger langt etter klimaløftene, og da hjelper det ikke å gjenta 75 ganger at man vil forsterke klimaforliket, særlig ikke når statsministeren samtidig varsler at vi ikke vil greie utslippsskuttene.

Vi er allerede på vei inn i en situasjon som mange har varslet. Mens stortingsflertallet ikke bruker dagens handlingsrom til å lede Norge på en bærekraftig kurs, blir handlingsrommet innsnevret av internasjonal utvikling. Store olje- og gassressurser mange steder i verden peker mot langvarig lav olje- og gasspris. Det betyr at dyre norske prosjekter vil bli presset i pris, og fra den andre siden presses vi av en akselererende fornybarutvikling. EU planlegger å bli uavhengig av karbon. Sannsynligheten avtar raskt for at arbeidere på Mongstad, på Aker Verdal og i Sveagruvene på Svalbard har olje- og kullarbeidsplasser å gå til om noen få år.

Uviljen mot helhetstenking og uviljen mot å ta i bruk de store virkemidlene er blitt norsk politikks bumerke. Miljøpartiet De Grønne mener at dette er det viktigste for en bærekraftig utvikling, og vi vil sette inn trykket her. Vi må lage de nye jobbene til dagens oljearbeidere nå. Det vil kreve minst like stor innsats som Norge la for dagen da vi skapte oljeeventyret, og vi har innsatsfaktorene. Dagens massive fordeler innen skatt, avskrivingsregler og garantier til oljesektoren må flyttes til det fornybare næringslivet. Det er å satse på utvikling. Vi må forplikte oss til bærekraft, slik vi forplikter oss på andre samfunnsområder. En klimalov vil sette den overordnede rammen og gi koordineringen for norsk energi-, klima- og næringspolitikk, som i dag glimrer med sitt fravær. Det vil sikre at tiltak innen én sektor ses i sammenheng med tiltak i en annen sektor, og framfor alt vil det gi norsk næringsliv den forutsigbarheten det trenger for å kunne utløse kreativitet og satse langsiktig.

Vi må bruke oljefondet. Det er vårt suverent største utenrikspolitiske verktøy. Det blir stadig mer meningsløst å ha en ambisiøs internasjonal politikk uten å bruke vårt største redskap. I dag er sannsynligheten meget stor for at pensjonsfondet motvirker god klimapolitikk og motvirker bærekraftig utvikling. Miljøpartiet De Grønne har tatt til orde for å bruke omtrent 5 pst. i første omgang av fondet til bærekraftige investeringer, og Stortinget har til behandling et forslag fra Miljøpartiet De Grønne om en klimaprosent, dvs. å skyte inn 30 mrd. kr – tilsvarende 1 pst. av BNI – fra oljefondet og til FN's grønne klimafond. Hele poenget med FN's grønne klimafond – som Norge har vært en pådriver for – er at rike land stiller til rådighet kritisk nødvendige midler for fornybarutvikling i fattige land. Den utviklingen er forutsetningen for at vi kan klare klima- og bærekraftmålene her i verden. De 200 mill. kr som regjeringen har lovet så langt, er i beste fall en særdeles sped begynn-

nelse fra et land som kan så mye, mye mer at vi er i en internasjonal særklasse.

Jeg vil oppsummere ved å stille regjeringen tre spørsmål. For det første: Hva skal arbeiderne på Mongstadraffineriet, i Aker Verdal og i Store Norske Kullkompani jobbe med når bedriftene deres legges ned? For det andre: Hva skal det innebære i praksis – klimamessig – å styrke klimaforliket? Og for det tredje: Hva vil regjeringen gjøre for å oppfylle forpliktelsene om å stanse tap av naturmangfold i Norge innen 2020?

I Finland og Sverige har Miljøpartiet De Grønne gått henholdsvis ut av og inn i regjering. Det viser (presidenten klubber) at Miljøpartiet De Grønne søker makt, men også står for sine standpunkter (presidenten klubber igjen) når vi ikke får gjennomført dem.

Vi er glade for å ha blitt valgt inn i et spennende storting. Vi ser fram til varme debatter, og vi skal helle miljødiesel på bålet.

Presidenten: Presidenten ber om at taletiden følges. Det blir replikkordskifte.

Jonas Gahr Støre (A) [12:59:10]: Jeg er av dem som synes det er et spennende innslag at Miljøpartiet De Grønne er i Stortinget. Jeg vet ikke om det alene er grunnen til at vi tar klima mer på alvor i debattene, men jeg mener at det bringer inn nye perspektiver, mer kunnskap og også et viktig engasjement, og det vil jeg gi den ene representanten foreløpig honnør for. Det var mye interessant i innlegget hans. Jeg mener det må være viktig å kunne snakke om nasjonal og internasjonal satsing uten å snakke det ene ned for å snakke det andre opp – begge deler er viktig.

Men mitt spørsmål handler om et område hvor ikke Miljøpartiet De Grønne ofte er så tydelige, og det kan jeg forstå, og representanten grunngir også hvilke valg av saker, og det gjelder veksel mellom privat forbruk og offentlig forbruk. Regjeringen varslet i revidert budsjett at det private forbruket stiger raskere enn det offentlige. De varsler nå også store kutt i skatter og avgifter som kommer til å øke det private forbruket ytterligere. Hva er Miljøpartiet De Grønnes syn på skattepolitiske grep og fordeling i stort, for det handler jo om hvor samfunnet bruker sine store ressurser for å nå viktige mål?

Rasmus Hansson (MDG) [13:00:13]: For Miljøpartiet De Grønne ligger det absolutt til grunn at vi for det første vil føre en politikk som er solidarisk med alle de menneskene som er en del av vårt samfunn, og det samfunnet som er rundt oss. Det betyr at vi er nødt til å betale sammen for de utgiftene som kreves for at vi skal kunne ha et velferdssamfunn. Det betyr at på lang sikt, når vi ser inn i et samfunn hvor vi muligens vil ha noe mindre luksuriøse inntekter fra f.eks. oljevirkosomhet, vil det bli mer nødvendig å dekke en del grunnleggende utgifter over fellesskapet. Dessuten er en ensidig vektlegging på privat forbruk en direkte driver for den ressursforbruksøkningen som er et grunnleggende problem her i verden, utover klimaproblemet, og vi ser ikke bort fra at det blir nødvendig å roe ned det private forbruket

gjennom å flytte forbruk fra det private til det offentlige.

Nikolai Astrup (H) [13:01:29]: Jeg er glad for at representanten Hansson er opptatt av et helhetlig perspektiv på ting. Etter å ha lest Miljøpartiet De Grønnes parti-program må jeg kunne si at det mangler der, men kanskje er det ivaretatt av representanten. Man er f.eks. for fornybar energi, men mot at man skal ha vannkraft og småkraft inne i elsertifikatorrdningen, for å nevne et eksempel.

Et helhetlig perspektiv er viktig også fordi både velferdsstaten og velferdssamfunnet, som Hansson var opptatt av i en tidligere replikkveksling, og også det grønne skiftet må finansieres. Det er ikke oljen vi lever av i Norge – det tror jeg de fleste er glad for – det er arbeidskraften vår.

Så vet vi fra Miljøpartiet De Grønnes program at de ønsker at all reallønnsvekst skal tas ut i form av økt fritid. Det vil i så fall bety at vår evne til å finansiere velferden og det grønne skiftet vil bli mindre i fremtiden. Ser ikke representanten Hansson hvor problematisk en sann omlegging av norsk økonomi vil være?

Rasmus Hansson (MDG) [13:02:31]: Jeg ser åpenbart at det vil være problemer knyttet til enhver omlegging av både norsk og annen økonomi. Det er ikke sann at vi skal innbille verken oss selv eller velgerne at det å rette opp en del av de problemene dagens økonomiske utvikling faktisk skaper, vil være totalt kostnads- og ubehagsfritt. Det Miljøpartiet De Grønne retter søkelyset mot, og der vi ser fram til at andre partier kommer etter, er det faktum at en utvikling som ensidig gjør det motsatte, nemlig bare å ville ta ut produktivitetsvekst og effektivitetsvekst gjennom økt forbruk, er en politikk som undergraver og forsterker de problemer som også Høyre og representanten Astrup er opptatt av å løse. Det er ingen grunn til å tro at enda mer av den medisinen som har skapt veldig mye av problemet, er det som vil løse problemet.

Så kan man utvilsomt diskutere hvor mye som skal tas ut i f.eks. redusert arbeidstid, men det er ingen tvil om at det er en type verdi som må på bordet, å kunne konkurrere med bare reallønnsvekst.

Steinar Reiten (KrF) [13:03:57]: Vi lever i en tid da fattige land opplever økonomisk vekst på grunn av handel, globalisering og økonomiske reformer. Det er fantastisk. Samtidig ser vi økte ulikheter i vestlige land, og arbeidstakerne er under press fra den internasjonale konkurransen. Også i Norge må vi ta den internasjonale utviklingen innover oss når oljeinntektene avtar framover og norsk økonomi blir mer lik økonomien i våre naboland.

Selskapskatten må trolig reduseres, hvis ikke kan vi risikere at bedrifter flytter ut. Vi bør også gi skattelette til frivillige organisasjoner, som gjør en stor innsats i velferdssamfunnet. Og vi bør gi målrettede skattereduksjoner for å fremme miljøvennlige valg. Samtidig må vi vektlegge personbeskatning på privat formue, inntekt og forbruk der de med mest fra før, må bidra mest til fellesskapet. Deler Miljøpartiet De Grønne hovedtrekkene i vår tenkning?

Rasmus Hansson (MDG) [13:04:54]: Det korte svaret er i og for seg ja, ettersom representanten trakk opp et relativt langt lerret av tiltak som jeg ikke kan gå inn på enkeltvis. Men det er ikke noen tvil om at Norge vil måtte tilpasse både økonomien og avgiftssystemet sitt til den situasjonen som oppstår etter oljevirkksomheten.

Nå er det ikke slik at vi i dag er internasjonale konkurranseetapere på grunn av det skatteregimet vi har i dag, men grovt sett er det slik at de som har mye, er de som skal bidra mest, kombinert med – og der er jeg opptatt av å rose den tenkningen som regjeringen står for – at man må sette inn virkemidler for å få fram nye bedrifter, småbedrifter og innovasjon, og det tror vi er den mest fruktbare måten å innrette et framtidig skattesystem på. Der er jeg sikker på at vi kan komme til enighet med både Kristelig Folkeparti og andre.

Liv Signe Navarsete (Sp) [13:06:00]: Vel kan programmet til dei grøne vere litt fragmentert, som Astrup sa, men det finst gode passusar der, bl.a. står det at «livskraftige lokalsamfunn, i hovedsak basert på lokale ressurser» er ein føresetnad for å nå dei grøne sine mål i samfunnet, og det står at ein må «føre en differensiert samferdselspolitikk som skiller mellom byer og distrikter».

Dette kunne vore Senterpartiet sitt program. Eg vil òg tru at Miljøpartiet Dei Grøne er einig med Senterpartiet i at ein heilt nødvendig føresetnad for verdiskaping og livskraftige lokalsamfunn er god kommunikasjon og framkomst. Folk må kome til og ifrå, anten dei er i byen eller i bygda. Difor må me investere betydeleg i vegutbygging, noko Miljøpartiet Dei Grøne ikkje nemner i sitt program. Så eg vil gjerne vite korleis Miljøpartiet Dei Grøne prioriterer vegar og framkomst i norske distrikt dei komande åra, og om det er slik at ferja i Sogn og Fjordane må haldast opp mot trikken i Oslo, som eg tykte å høyre tidlegare i dag.

Rasmus Hansson (MDG) [13:07:09]: Som det framgår av Miljøpartiet De Grønnes alternative statsbudsjett fra i fjor og vil framgå av vårt alternative budsjett i år – her kommer det en budsjettlekkasje – er det ikke tvil om at vi kommer til å videreføre satsingen på veistandard og veisikkerhet i distriktene. Men vi foretar altså et valg når det gjelder de store veisatsingene, og jeg er uenig med Senterpartiet, selv om representanten Navarsete har helt rett i at vi er enige med Senterpartiet om mange ting. Det store veivalget vi foretar, er at vi ikke går inn for en storskala videre motorveitbygging. Vi vil flytte den satsingen over på kollektivtransport – tog, bane osv. – og sykkel. Det gjør vi fordi vi er helt overbevist om at Norge som helhet har en stor fordel av det, og at både-og-politikken som ligger i motorveisatsingen ved siden av jernbanesatsingen, undergraver langsiktige miljø- og bærekraftmål.

Ola Elvestuen (V) [13:08:20]: Først vil jeg takke for et godt innlegg. Den beskrivelsen av verden og situasjonen vi er i, er jeg og Venstre enig i. Jeg synes også det er bra at man får ros for det man på borgerlig side har fått til det siste året, for det er jo en lang liste med tiltak man har gjennomført og er i ferd med å gjennomføre.

Men jeg har et spørsmål – egentlig av nysgjerrighet. Djevelen ligger jo ofte i detaljene, og man skal gjennomføre politikken og møte også Miljøpartiet De Grønne på flere områder når det gjelder kollektivtrafikken, som vi har en felles interesse for. Men når det gjelder organiseringen, skiller partiene ofte lag både når det gjelder lokaltrafikken og bymiljøpakken. Er man villig til å stå bak den lokale enigheten, f.eks. Oslopakke 3, som jo Miljøpartiet De Grønne har stemt imot lokalt? Er man villig til å stå bak dette nasjonalt? Og når man ser på jernbane, er man villig til å ta i bruk nødvendige anbudsprosesser, konkurranseutsetting, der dette trengs etter vår mening, for å få et bedre tilbud?

Rasmus Hansson (MDG) [13:09:26]: Takk for et godt og vanskelig spørsmål. La meg ta Oslopakke 3 først. Der er situasjonen at det er veldig forståelig at et parti som Venstre, som har vært med på å forhandle fram en sånn pakke, ser det som politisk nødvendig å stå bak den. Samtidig mener vi det er fruktbart og riktig for et parti som står fritt i forhold til en slik pakke, å påpeke det faktum at kollektiv- og miljøinnholdet i pakken er for dårlig. Derfor kommer Miljøpartiet De Grønne til å stå på sitt standpunkt om å være imot den pakken, for å gjøre den markeringen.

Når det gjelder det andre spørsmålet, om finansieringsordninger osv. for kollektivtransport, skal jeg være helt åpen og ærlig om at der har ikke Miljøpartiet De Grønne et ferdigspikret program, og vi ser fram til å diskutere både med Venstre og med venstresiden i norsk politikk hva som er de beste løsningene på det området.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [13:10:39]: Jeg vil takke representanten for et godt innlegg.

Jeg er helt enig i at det å løse klimaproblemene – å klare å stoppe de farlige klimaendringene, samtidig som vi tar vare på det biologiske mangfoldet og klarer å gjøre det på en rettferdig måte, som det er mulig å få bred oppslutning om, noe jeg tror er helt nødvendig – er vår generasjons største utfordring.

Til Rasmus Hansson har jeg ett spørsmål. Innlegget hans var i all hovedsak knyttet til miljø- og klimaspørsmål, noe som jeg har forståelse for. Det ene spørsmålet er som følger: Hva er det viktigste Rasmus Hansson ønsker å få til på Stortinget, som ikke handler om miljøpolitikk?

Rasmus Hansson (MDG) [13:11:26]: Det viktigste Rasmus Hansson vil få til, er, for å svare i stort, for det første en mer solidarisk politikk – en politikk som er solidarisk med dem som er svake i samfunnet, og en politikk som er solidarisk med dem som er svake internasjonalt. Det er selvfølgelig et fryktelig bredt svar, men det sier noe om hva som er verdigrunnlaget for den måten vi tenker på. Helt konkret vil det viktigste jeg vil arbeide for på Stortinget, være at vi får en flyktning- og innvandringspolitikk som tar innover seg det faktum at verden rundt oss befinner seg i en helt eksepsjonell situasjon, der vanlig tenking rundt de spørsmålene rett og slett ikke når opp til den skalaen problemene har. Så vi vil arbeide for en politikk som er rausere, romsligere og mer imøtekommende over-

for de menneskene som har det vanskelig rundt oss her på jorda.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Anders Anundsen [13:12:46]: En av de virkelige store fordelene med trontaledebatten er at en kan løfte blikket litt og se helhet, hvilket noen ganger er krevende i spisse saksdebatter, også i Stortinget. Derfor har jeg lyst til å understreke at regjeringen tenker helhet innenfor sikkerhets-, beredskaps-, justis- og asylområdene, og har lagt opp til at vi fremover skal tenke i kjeder. Politikere er ofte veldig flinke til å løse noen små problemer, fokusere veldig sterkt på noen små deler av et puslespill, mens de store utfordringene egentlig ligger i å klare å tenke helhet. Når det gjelder Justis- og beredskapsdepartementet, har regjeringen derfor lagt opp til at vi skal tenke helhet innenfor straffesakskjeden, asylkjeden og samfunnssikkerhets- og beredskapskjeden.

I straffesakskjeden har regjeringen satset veldig sterkt på bl.a. politi, domstol og kriminalomsorg i 2014. Samtidig ser vi at utfordringene, innenfor både politiets oppgaver, påtalemyndigheten, domstolene og kriminalomsorgen, er veldig store. Det er viktig at en ser sammenhengene. Nå har det vært en runde i mediene rundt kriminalomsorgens store utfordringer og utviklingen de siste ti–tolv årene. Kapasitetsutfordringene i kriminalomsorgen er så store at det også preger evnen og muligheten som politiet, påtalemyndigheten og domstolene har for å gjøre jobben sin raskt og effektivt. Derfor er det viktig at vi ikke bare satser på den ene siden av straffesakskjeden, men at vi sikrer en flyt gjennom hele denne kjeden.

Politiet skal settes i stand til både å forebygge, etterforske, irettføre og sikre beredskapen vår. Vi skal sikre at påtalemyndigheten har de nødvendige ressursene for å ha en effektiv saksbehandling, vi er avhengig av at domstolene løser oppgavene sine innenfor de tidsfristene som er fastsatt, og vi må ha et sted å plassere dem som blir dømt.

Regjeringen har varslet at den nå i høst skal komme tilbake til Stortinget med en politireform. Vi kommer med en egen stortingsmelding om kriminalomsorgen, nettopp fordi vi vil løfte de delene av straffesaksperspektivet som er avgjørende for at vi som samfunn skal lykkes i å skape et tryggere Norge.

Asylkjeden er også viktig. Vi ser en verden i utvikling som skaper krevende utfordringer for svært mange mennesker, som flykter. Norge skal ta sitt ansvar, både der flyktningene befinner seg, og her hjemme. Det er viktig at vi gjør vår del, og at vi har en effektiv saksbehandling for dem som kommer til Norge og søker beskyttelse. I for lang tid har det dessverre vært sånn at saksbehandlingstiden, effektiveringstiden enten en har fått opphold eller avslag, har vært så lang at det er åpenbart at det preger dem som har kommet til Norge for å få beskyttelse. Derfor prioriterer regjeringen sterkt at det skal være sammenheng mellom resultat av asylsøknaden og handling deretter. Får man opphold, skal man raskt bosettes. Får man det ikke, skal man raskt returneres. Regjeringen har satt seg store mål for å oppnå dette i 2014, da vi har økt an-

tall uttransporteringer med omtrent 45 pst. i forhold til fjoråret.

Samfunnssikkerhet og beredskap er også høyt på agendaen. Det er en mer komplisert kjede, for der er det mange aktører. Det er kommuner, det er fylker, det er fylkesmenn, og det er statlige aktører, som skal sikre at vi har en tilfredsstillende samfunnssikkerhet og beredskap ute der hvor folk er. En avgjørende del av den jobben vi skal gjøre fremover, er å sikre en koordinering mellom de ulike leddene sånn at vi får en bedre samlet samfunnssikkerhet enn det vi har i dag. Der er det viktig å vise til satsingen på politiet, som sikrer beredskapen. Det er viktig å vise til satsingen på Sivilforsvaret – vi har i Stortinget tidligere vært veldig tydelig på at Sivilforsvaret må prioriteres når det gjelder utstyrsanskaffelser for at de skal kunne være den forsterkningsorganisasjonen de skal være ved store samfunnshendelser. Det er det viktig for oss å sikre i fremtiden.

Det er viktig å bruke denne typen anledninger – korte, riktignok – til å se ting i sammenheng innenfor hele straffesakskjeden, asylkjeden og samfunnssikkerhets- og beredskapskjeden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hadia Tajik (A) [13:18:03]: Me er forventingsfulle til justisministeren sitt arbeid i høve til politireforma. Det er ei viktig reform, både for å styrkja politiet og for å sikra tryggleiken i landet vårt.

I trontaledebatten i fjor la eg merke til at statsministeren sa at ein ville søkja breitt samarbeid om dei store reformene. Det er eg glad for, for det vil Arbeidarpartiet òg.

No er jo politireforma noko forseinka. Det får ringverknader for kva tid Stortinget kan behandla ho, og for kva tid politiet sjølv kan starta arbeidet med å setja i verk reforma. Det er uheldig. Eg veit at politiet er utolmodige og på tå hev etter å setja i gang.

Mitt spørsmål til justisministeren er om han òg ser verdien av å ha opne, demokratiske forhandlingar i Stortinget når politireforma er lagd fram, og om det er slik at han tek sikte på at dette skal vera mogleg å få i land før jul.

Statsråd Anders Anundsen [13:19:01]: Det hadde vært fristende bare å svare «ja» på det spørsmålet, men jeg har lyst til å knytte en kommentar til premissen om at politireformen skal være forsinket, for det er rett og slett ikke riktig. Forutsetningen fra Politianalyseutvalget var, i forhold til den fremdriftsplanen som de skisserte, at en skulle legge frem denne NOU-en mer eller mindre ubearbeidet for Stortinget. Det har regjeringen valgt ikke å gjøre. Vi har tvert imot invitert alle stortingspartier til å delta i prosessene i forkant av at vi skal legge frem oppfølgingen av Politianalysen. Det har fire partier – regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre – vært interessert i å være med på. Men det hindrer selvfølgelig ikke at en også skal ha helt åpne og gode diskusjoner i Stortinget. Det er i Stortinget disse beslutningene til slutt vil ende. Vi er opptatt av å finne de beste løsningene, og vi

har ikke nødvendigvis fasiten på det i enhver sammenheng.

Hadia Tajik (A) [13:20:02]: Eg er veldig glad for å høyra at justisministeren ønskjer opne, demokratiske forhandlingar i Stortinget når saka er lagd fram for Stortinget. Og så vil me frå vår side jobba godt med reforma når ho er lagd fram. Eg meiner at det bør vera ein ambisjon at ho kan verta vedteken her før jul, sånn at politiet kan setja i gang arbeidet allereie frå 1. januar 2015. Er justisministeren einig i det?

Statsråd Anders Anundsen [13:20:31]: Jeg har riktignok bare vært statsråd et snaut år, men jeg har lært meg at å sette veldig bastante tidsfrister ofte blir en utfordring fordi det kan dukke opp situasjoner underveis som gjør at ting blir mer komplisert. Men jeg er helt enig med representanten i at det er avgjørende at vi løser dette så raskt som mulig.

Det er helt riktig at det er utålmodighet der ute, og det er helt riktig at vi har et åpent vindu nå som gradvis lukkes, hvis dette tar for lang tid. Det er helt avgjørende at vi skal levere dette så raskt som praktisk mulig. Men det er også viktig at det vi leverer fra oss, har en kvalitet som er god.

Geir S. Toskedal (KrF) [13:21:18]: I samarbeidsavtalen er Kristelig Folkeparti enig med regjeringen om å etablere en mer effektiv saksbehandling i asyl- og bosettingspolitikken. I avtalen er det enighet om at det skal legges langt mer vekt på hensynet til barnas beste i sakene som gjelder lengeværende asylbarn. Det gjelder selvsagt selve saksbehandlingen, men intensjonen er like klar på at det skal bli en liberalisering i regelverket, slik at flere får bli i forhold til dagens praksis, som dessverre er videreført rødgrønn praksis. Det er inhumant å la barn få bli boende i en uavklart situasjon i årevis.

Det haster nå veldig med å få på plass en regelendring for den såkalt varige løsningen, slik at flere får bli. Den venter samfunnet ute og her utålmodig på. Høringsrunden for nye retningslinjer er avsluttet, og vi venter på at de kommer fra fagavdelingen i departementet. Spørsmålet til justisministeren blir: Fra hvilket tidspunkt regner justisministeren med at ny, varig løsning kan tre i kraft?

Statsråd Anders Anundsen [13:22:26]: Det er et vanskelig spørsmål å besvare per dato, men vi har registrert og er også enige med både Kristelig Folkeparti og Venstre om at det er viktig at vi får dette på plass raskt. Som representanten Toskedal selv sier, er høringen nylig avsluttet. Det er kommet mange høringsinnspill, en del av dem ganske kritiske. Derfor er det naturlig at vi har samtaler med våre avtalepartnere om hvordan dette følges opp videre. Men dette er et arbeid som har høy prioritet i regjeringen.

Jenny Klinge (Sp) [13:23:06]: Parlamentarisk leiar i Framstegspartiet, Harald T. Nesvik, som er partifelle med justisministeren, sa i innlegget sitt at regjeringa leverer på dei større, omfattande reformene, og så nemnde han konkret m.a. politiet og la til slutt til at han gler seg til å kome

i gang med arbeidet. Arbeidslyst skal ein absolutt ikkje kimse av, men det er viktig at det er rette grep som blir tekne.

Den amerikanske historikaren Henry Brooks Adams sa at praktisk politikk er kunsten å ignorere fakta. Det er i alle fall lettare å skride raskt til verket og gjere store endringar dersom ein ignorerer fakta og argument som talar mot desse endringane. Justisminister Anundsen er også ein mann som ønskjer å vise handlekraft – det er jo bra. Eg har likevel lyst til å høyre om justisministeren klarar å nemne fakta og argument mot ei massiv samanslåing av politidistrikt og lensmannskontor.

Statsråd Anders Anundsen [13:24:05]: Jeg kan levere argumenter både for og imot, og vi har tenkt å gjøre det når vi kommer til Stortinget med oppfølgingen av Politianalysen. Jeg tror det er viktig ikke å tro at det å ville ha mer robuste fagmiljøer i politiet er det samme som å ignorere fakta. Det er et ganske godt grunnlagsarbeid som er gjort i forbindelse med den jobben som Politianalyseutvalget har gjennomført, som jeg tror det er viktig å ha med seg. Samtidig har jeg presisert – og vært veldig tydelig på – at det er et grunnlag for diskusjonen, ikke fasit. Det er et synspunkt som jeg er helt overbevist om at representanten Klinge kommer til å kjenne igjen når Stortinget får oversendt saken.

Trine Skei Grande (V) [13:24:49]: Statsråden har opplevd – og det er noe av det nærmeste jeg tror det går an å komme at en politiker opplever på kroppen – Venstres engasjement når det gjelder asylbarna. Nå kan det i media virke som om Fremskrittspartiet i regjering prøver å sende ut flest mulig før det nye regelverket virker, og som om man har endret mange av utsendelsesrutinene og -reglene fordi man ønsker å få ut flest mulig før det nye regelverket trer i kraft.

Nå vil jeg ha et svar fra statsråden på om det er riktig at det er gitt noen slike beskjeder i systemet. Det kommer nok til å avgjøre Venstres stemmegivning med hensyn til det forslaget som ligger her i dag, som Venstre har fremmet mange ganger før og stått alene om. Så mitt spørsmål til statsråden er: Har han gitt noen beskjeder i systemet som gjør at vi får en massiv utsending før det nye regelverket trer i kraft?

Statsråd Anders Anundsen [13:25:51]: Jeg er veldig glad for det spørsmålet – det har vi ikke gjort. Vi har økt måltallet for returer generelt, og det fører også til at flere blir sendt ut. Men det vi har gjort i så henseende, er at vi egentlig har myket opp fokuset i vårt tildelingsbrev i forhold til den forrige regjeringen. Den forrige regjeringen sa i 2013 at saker som omfattet barn som har oppholdt seg lenge i Norge uten tillatelse, skal prioriteres. Vi har gjort det om, på den måten at det ikke er de som har vært her lenge, som skal prioriteres, men barnefamilier generelt, slik at en får sammenheng mellom vedtakstidspunkt og utsendelse, for at man skal unngå situasjoner hvor barn blir værende veldig lenge i Norge. Men det er altså ikke sendt noen signaler fra regjeringens side som skal bety at

en skal prioritere lengeværende barn for at en skal sende dem raskere ut i forkant av et regelverk. Det mener jeg også ville vært en uakseptabel opptreden i forhold til den avtale-relasjonen som regjeringen har med Venstre og Kristelig Folkeparti.

Karin Andersen (SV) [13:26:57]: At nesten 500 lengeværende asylbarn nå er kastet ut i løpet av et år, står i ganske grell kontrast til avtalen mellom regjeringen, Kristelig Folkeparti og Venstre om at man skal ta mer hensyn til lengeværende barn. Mange av dem har jo ikke fått prøvd saken sin mot den kortvarige engangsløsningen, men nå har høringen om den varige ordningen vart en stund, og statsråden nevnte den sjøl i sitt innlegg.

Svært mange av høringsinstansene er veldig kritiske og sier at dette reelt sett er en innstramning – UDI, bl.a., sier det. Er det da slik at hvis det nå skal tas mer hensyn til de lengeværende barna – og det regner jeg med – skal denne avtalen da reforhandles, eller vil justisministeren holde fast på teksten som høringsinstansene sier er en reell innstramning?

Statsråd Anders Anundsen [13:28:01]: Til det første, om dette med engangsløsningen: Vi har som regjering økt antallet uttransporteringer med 45 pst. i forhold til den forrige regjeringen. Det betyr at det er flere mennesker generelt som blir sendt ut. Det betyr også at det vil være flere barn som blir sendt ut. Så var påstanden at mange av disse som nå sendes ut, ikke får prøvd saken sin i forhold til engangsløsningen. Det er ikke riktig. Det er UNE som i hver enkelt sak vurderer hvorvidt de vil falle innenfor eller utenfor, og om det utsettes iverksettelse på den bakgrunn.

Når det gjelder den varige ordningen, er det riktig som representanten sier, at det er flere kritiske høringssvar i den høringen som har vært ute. Det betyr at vi må ha en ordentlig, grundig gjennomgang av hva som skal være oppfølgingen av det, ikke minst fordi regjeringen har en avtale med Kristelig Folkeparti og Venstre. Det betyr at vi i den oppfølgingen må være i nær dialog også med Kristelig Folkeparti og Venstre. Det er ingen tvil om at intensjonen i denne avtalen er at det skulle være økt vektlegging på lengeværende barns situasjon, og hvis vi ikke har klart å oppnå det, må vi i tilfelle korrigere kursen.

Presidenten: Replikskordskiftet er dermed omme.

Helga Pedersen (A) [13:29:24]: Det norske samfunnet skal løse mange oppgaver i årene som kommer. Sterk befolkningsvekst, flere eldre, byer som vokser, andre lokalsamfunn som trenger nye vekstimpulser, innvandring og klimaendringer er stikkord for noen av de samfunnsendringene som vi må forholde oss til. Akkurat den forståelsen er det tverrpolitisk enighet om. Men når det gjelder hvordan vi skal bygge framtidens Norge, skiller Arbeiderpartiet og regjeringspartiene lag.

«Med klokskap har vi sørget for at velferden kommer alle til gode», står det i trontalen. Det er godt sagt. Og det er verdt å minne om at vi er der vi er fordi vi har løst de store oppgavene i fellesskap – gjennom skole og vel-

ferd, som er tilgjengelig for alle – fordi verdier som rettferdighet, små forskjeller og like muligheter for alle gjør at flere kan være med og bidra i samfunnet, fordi samarbeid mellom arbeidsgivere og arbeidstakere, et velorganisert arbeidsliv og en høy grad av likestilling har vært viktig for å sikre høy yrkesdeltakelse, og fordi vi har investert i velferd, kunnskap og infrastruktur framfor skatteutt.

Når vi skal fortsette med å bygge framtidens Norge, med god skole, gode helsetjenester og verdig eldreomsorg, forutsetter det at kommunene våre er rustet til å gjøre den jobben. Utgangspunktet for det er godt.

Når vi fra Stortingets og befolkningens side stiller enda høyere krav til hva kommunene skal levere – når det gjelder rekruttering av lærere, kvalitet i barnehagene og en god eldreomsorg – er tusenvis av lokalt folkevalgte og ansatte klare til å strekke seg enda lenger. Men hvis de skal lykkes, må de ha Stortinget med på laget. Derfor ønsker Arbeiderpartiet å beholde arbeidsmiljøloven som en lov som sikrer arbeidstakerne mulighet til å kombinere familieliv og arbeidsliv, fordi denne fleksibiliteten er så viktig for både kvinner og menn for å delta i arbeidslivet og være med og fylle alle de oppgavene som kommunene skal gjøre i årene som kommer.

Det å satse på de ansatte er avgjørende for å sikre sterke fagmiljøer og bedre tjenester til innbyggerne, også i kommunene. Derfor har Arbeiderpartiet tatt til orde for en kompetansereform i kommunene som skal utformes, gjennomføres og finansieres i tett samarbeid mellom kommunene, de ansatte og staten. Prinsippene for denne reformen skal være en forventning til arbeidstakerne om å holde seg faglig oppdatert og en forventning til kommunene som arbeidsgiver om å legge til rette for faglig utvikling og tettere kontakt mellom kommunene og forsknings- og utdanningsinstitusjonene. Jeg er veldig glad for at dette fikk tilslutning fra et bredt stortingsflertall før sommerferien, og jeg ser fram til at regjeringen følger opp dette viktige arbeidet.

Når vi har konfrontert høyresiden med at man må velge mellom skatteutt eller kunnskap og velferd, har vi fått til svar at skatteutt vil føre til vekst og høyere inntekter til fellesskapet – det har blitt gjentatt også her i salen i dag. Men sannheten er jo at skatteuttene vil merkes i barnehager, i skoler og i eldreomsorg først. Det er ikke regjeringsmedlemmene, men lokalpolitikere rundt om i landet som må foreta de smertefulle prioriteringene i virkelighetens verden, slik de nå må gjøre i Bergen, der «lavvoskole» er blitt et begrep på grunn av forfallet i skolebyggene, noe som står i skarp kontrast til regjeringens løfte om å satse på kunnskap, og der byrådspolitikere fra Fremskrittspartiet og Høyre fortvilt ber om hjelp fra sine partifeller i regjering, men åpenbart har så liten tro på at de vil bli hørt at de nå vil gjeninnføre eiendomsskatten, som de fjernet og feiret med fyrverkeri for få år tilbake.

Det er bra at høyresiden anerkjenner de kloke grepene som er gjort for å bygge dagens velferdssamfunn, men det er synd at de selv gjør politiske valg som vil føre til mindre rettferdighet og større forskjeller. Hvis vi skal møte vår tids utfordringer og bygge landet for framtiden, må vi fortsette å prioritere kunnskap og muligheter for alle framfor

usosiale skattekutt, og en grunnleggende forutsetning for et samfunn der velferden kommer alle til gode, er en god kommuneøkonomi.

Kommuneproposisjonen som ble lagt fram i vår, gir grunn til bekymring, fordi oppgavene koster mer enn de varslede inntektene dekker, fordi regjeringen har sendt en ubetalt barnehageregning til kommunene, og fordi skattevikten som kommunene nå opplever for første gang på ti år, ikke kompenseres. Det er også varslet en stor pensjonsregning.

Når Høyres parlamentariske leder tidligere i dag har sagt at det ikke er grunn til bekymring, forutsetter jeg at det betyr at man har tatt signalene fra kommunene på alvor og har rettet opp i dette.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Peter Christian Frølich (H) [13:34:43]: Den siste tiden har vi sett et arbeiderparti som i mange viktige spørsmål vinger – i spørsmål om energi og klima, i spørsmål om skattepolitikk og i spørsmål om familiepolitikk.

Representanten Pedersen er en av dem som tidligere har vært prisverdig tydelig – når hun har uttalt helt klart at Arbeiderpartiet er imot f.eks. kontantstøtte. Så hører vi en nyvalgt partileder i Arbeiderpartiet som sår betydelig tvil om hvorvidt dette fortsatt vil være Arbeiderpartiets standpunkt.

Høyttenkning er fint, men konstant høyttenkning blir veldig ofte til uklarhet. Derfor lurer jeg på om representanten Pedersen kan klargjøre om hun har snudd i synet på kontantstøtte, eller om også dette utspillet – i likhet med f.eks. OL-uttalelsene – er noe som må stå for representanten Gahr Støres egen regning.

Helga Pedersen (A) [13:35:46]: Jeg er veldig glad for at vi i Arbeiderpartiet har en partileder som reiser viktige politiske debatter i vår tid og peker på mange viktige dilemmaer, bl.a. knyttet til at vi skal bidra til å skaffe verden energi, samtidig som vi skal bidra til å finne svar på en av vår tids største utfordringer, nemlig klimaspørsmålet.

Jeg er også helt enig med vår partileder i at Arbeiderpartiet fortsatt skal være i front når det gjelder å utforme en moderne familiepolitikk. Arbeiderpartiets program står selvfølgelig fast, men vi skal også tenke videre – for årene framover. Det jeg har hørt vår partileder etterlyse veldig tydelig, er satsingen på to barnehageopptak. Her hørte vi i valgkampen i fjor et Høyre som lovet løpende barnehageopptak – større og flottere enn det Arbeiderpartiet gikk til valg på. Idet man kom til stortingssalen og hadde fått makt, kuttet man i det. Det er sterkt beklagelig.

Helge André Njåstad (FrP) [13:36:56]: Når det gjeld kommunereforma, er det gledeleg at regjeringspartia, samarbeidspartia og Arbeidarpartiet er einige om mykje. Kompetansereforma og å fokusera på dei tilsette var ein ting som representanten Pedersen tok opp. Der er me einige om at dei tilsette er ein viktig ressurs i kommunane. Me ønskjer svært gjerne å samarbeida om å auka kompetan-

sen deira, og me ønskjer òg å etablera fagmiljø framfor fagpersonar.

Det som fekk meg til å ta replikk, var representanten sin entré på den lokalpolitiske arenaen i Bergen. Ho gjev den sitjande regjeringa skulda for dei utfordringane Bergen kommune har. Men når ein går litt tilbake i tala, ser ein at veldig mange av dei utfordringane Bergen har, nettopp kjem av endringar som den raud-grøne regjeringa føreslo. Dei tok selskapsskatten vekk frå kommunane. Bergen tapte. Dei fokuserte meir på ramme og mindre på skatt. Bergen tapte. Dei auka utjamninga mellom skatteinntektene til kommunane. Bergen tapte. Så spørsmålet mitt til Pedersen blir: Når me no skal sjå på alle desse forholda, vil Arbeidarpartiet bidra til å gjera situasjonen for Bergen betre, eller meiner ein at det var riktig å straffa Bergen med dei tre endringane som eg tok opp?

Helga Pedersen (A) [13:38:01]: Arbeiderpartiet vil legge til rette for at både Bergen og de øvrige kommunene i landet får gode rammevilkår for å gi gode tjenester til innbyggerne, og derfor kommer vi til å prioritere kommuneøkonomi framfor skatteutt.

Så må lokalpolitikkerne foreta sine prioriteringer innenfor dette handlingsrommet. Jeg vil advare veldig sterkt mot det som Høyre og Fremskrittspartiet har varslet i regjeringsplattformen – nemlig at man skal øke skatteandelen på bekostning av inntekter, og at kommunene skal beholde en høyere andel av skatteinntektene selv. Det er det kun et fåtall av kommunene i Norge som vil tjene på. Det store flertallet vil tape massivt. Vi må løse storbyenes utfordringer på andre måter. Vi skal stille opp for både Bergen og Oslo, men vi skal også stille opp for de andre kommunene i landet, slik at det blir en rettferdig fordeling.

Hans Olav Syversen (KrF) [13:39:07]: Representanten Pedersen og undertegnede kan iallfall enes om én ting – at vi synes det er gledelig med arbeiderpartiledere som tør å tenke nytt. Om vi er så enige når det kommer til det enkelte spørsmål, kan jo vurderes. Men jeg tolker faktisk Helga Pedersen dit hen at fremover, som hun sa, må man også tenke nytt når det gjelder familiepolitikk. Så det setter vi på plussiden også fra nestlederen i Arbeiderpartiet.

Det var et innlegg hvor man lovpriste den kommunale velferden, og det er vel og bra. Hva er et velferdssamfunn? Er det noe mer enn en velferdsstat? Det er i grunnen mitt spørsmål til Helga Pedersen, for jeg hørte ikke noe om det jeg vil kalle det tredje fundamentet, nemlig ideell og sivil sektor. Så mitt spørsmål er da: Hvordan ser Arbeiderpartiet på ideell sektor som del av det velferdssamfunnet som jeg regner med at vi er enige om?

Helga Pedersen (A) [13:40:15]: Jeg takker for spørsmålet. Jeg synes det er et veldig bra spørsmål. Det er klart at et velferdssamfunn er mer enn en velferdsstat. Velferdssamfunn handler om at vi løser de store oppgavene i fellesskap. Da må vi ha en omfordelende stat som sikrer inntekter til fellesskapet, og som kan fordele goder på en rettferdig måte. Men det handler også om å stimulere sam-

funnet som sådan til innsats, og der har frivillig sektor og ideelle aktører en svært viktig rolle. Derfor vil jeg også advare mot den kommersialiseringen av grunnleggende velferdstjenester som det synes som om dagens regjering står for. Hvis alt skal konkurransen utsettes med sikte på å ta ut profitt, taper ikke bare fellesskapet, da taper også de ideelle aktørene sin mulighet til å være med og bidra. Det vil være en svært beklagelig utvikling. Der håper jeg at Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti kan stå sammen.

Karin Andersen (SV) [13:41:25]: Sjøl om Arbeiderpartiet ikke har like stor satsing på kommuneøkonomien som det SV har, er vi enige om mange ting. Representanten Pedersen sa i sitt innlegg at hun var opptatt av at vi må løse bl.a. storbyenes utfordringer. Det er SV enig i. Vi er også enig i at det må skje innenfor et system der man fordele inntektene mellom de kommunene som har høye inntekter og dem som har lave inntekter. Til det har vi bl.a. brukt både storbytilskudd og vekstkommunetilskudd. Når det gjelder dem, skiller SV og Arbeiderpartiet litt lag, fordi SV mener at vi skal legge de tilskuddene oppå kommuneøkonomien, mens Arbeiderpartiets løsning er først å trekke pengene ut av alle kommunene og så fordele dem til vekstkommunene. Dette gjør at noen av de kommunene som sliter med fraflytting og høye utgifter, er nødt til å være med på å betale for satsingen. Kunne Arbeiderpartiet tenke seg å vurdere SVs løsning – nemlig å legge disse pengene i tillegg til rammene?

Helga Pedersen (A) [13:42:38]: Nå skal jeg vokte meg for å stupe ned i teknikalitetene. Jeg er helt sikker på at Arbeiderpartiet og SV sammen med andre gode venner her på Stortinget kan finne sammen om akkurat det hvis vi er enige om de overordnede prinsippene. Og de overordnede prinsippene som jeg oppfatter at Arbeiderpartiet og SV er enige om, er at vi må legge til rette for at folk skal ha like muligheter både i storbyene og i Distrikts-Norge. Da kreves det ulike virkemidler i storbyene og i distriktskommunene. Så la oss stå sammen om det, prøve å få flertall i denne salen for det, for vi ser at det er sterke krefter – bl.a. representert ved regjeringen – som ønsker en helt annen utvikling med sentralisering i fokus. Det vil være synd. Norge i dag er bygget på at by og land går hand i hand. Vi må legge til rette for at man fortsatt kan utfylle hverandre der.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.

Kristin Vinje (H) [13:43:50]: Jeg vil innledningsvis i dag benytte anledningen til å gratulere de to norske forskerne May-Britt og Edvard Moser med nobelprisen i medisin. Det er fantastisk.

Så over til dagens debatt.

I tillegg til arbeidet med store internasjonale spørsmål, som klima, fattigdom, krig og konflikt, og arbeidet med å sikre at offentlig sektor og våre velferdsordninger møter morgendagens behov, varsler regjeringen at den vil prioritere verdiskaping. Det er fordi vi må sørge for at vår velferd har solid finansiering, og at den enkelte skal ha en trygg jobb å gå til.

For å sikre vår fremtidige velferd er vi avhengige av en skole som legger til rette for at flere lærer mer. Vi trenger universiteter, høyskoler og fagskoler som leverer relevant utdanning av god kvalitet, og vi trenger forskningsmiljøer som kan bidra til å forenkle, fornye og forbedre både næringslivet og offentlig sektor.

Regjeringen la nylig frem sin strategi for hvordan elevene skal lære mer. Det handler om å skape et samfunn hvor forskjellene ikke er større enn at hver enkelt kan forme sin egen fremtid ut fra sine evner, innsats og interesser.

En viktig del av denne strategien handler om å investere mer i læreren. Med Lærarløftet innfrir regjeringen på en av sine aller viktigste valgkamp saker – at norske skoleelever skal lære mer. Mange av tiltakene har vært etterlyst av lærerne selv, rektorer, skoleeiere og næringslivet. Dyktige lærere er avgjørende for elevenes faglige utbytte og mulighet til å gjennomføre videregående opplæring. Regjeringen har tillit til lærerne som fagpersoner. Med det utgangspunktet vil regjeringen satse enda mer på deres kompetanse og arbeide for å gjøre yrket mer attraktivt.

Lærarløftet betyr at vi skjerper kravene for å bli lærer, og for å få lov til å være lærer. Barn skal undervises av lærere som har den nødvendige fagkompetansen. Regjeringen gjør de investeringene som skal til for at alle lærere kan fylle kompetansekravene vi nå stiller. Alle elever fortjener å bli møtt av en faglig dyktig lærer. Spesielt er dette viktig i kjernefagene matematikk, engelsk og norsk. I dag mangler én av fem mattelærere, én av syv norsklærere og over 40 pst. av engelsklærerne fordypning i fagene de underviser i.

At læreryrket ikke er attraktivt nok, og at en del lærere mangler kompetanse i fagene de underviser i, er ikke lærens feil, men et resultat av at politikere i mange tiår ikke har prioritert kunnskap i skolen høyt nok. Derfor gjennomfører regjeringen dette lærerløftet. Det regjeringen ønsker å gjøre, er å:

- etablere en praksisnær femårig lærerutdanning
- skjerpe opptakskravene til utdanningen
- stille krav om at lærere skal ha fordypning for å undervise i de mest sentrale fagene
- styrke satsingen på etter- og videreutdanning
- etablere piloter for å utvikle flere karriereveier i skolen

Regjeringen vil også utvikle fagopplæringen gjennom offensive tiltak, som eksempelvis økt lærlingtilskudd, alternative opplæringsløp og å styrke muligheten for at yrkesfagelever kan veksle mellom opplæring i skole og bedrift. Det er i yrkesfagopplæring vi dessverre ser de største tallene for drop-out, og vi vet at de som ikke gjennomfører videregående opplæring, er de som i størst grad står i fare for å havne utenfor arbeidslivet senere. Målet er at flere gjennomfører. I tillegg vil regjeringen styrke de tekniske fagskolene og gjeninnføre statlig finansiering av fagskolene.

Regjeringen har ambisiøse mål i kunnskapspolitikken, og helt konkret vil regjeringen legge frem en langtidsplan for forskning og høyere utdanning. Regjeringen vil også legge frem en stortingsmelding om kvalitet og struktur i høyere utdanning. Det betyr at vi i året som ligger foran oss, står overfor viktige debatter om hvordan vi skal inn-

rette vår kunnskapspolitikk for å sikre verdiskaping gjennom trygge arbeidsplasser, som er hele grunnlaget for vår velferd.

Det å sørge for at folk skal ha en trygg jobb å gå til, betyr også at flere enn det vi ser i dag, skal få muligheten til å komme inn i arbeidslivet. I dag er det over 650 000 mennesker som helt eller delvis er utenfor arbeidslivet. Det betyr at vi må ha en lavere terskel inn i arbeidslivet, slik at flere får muligheten til å skaffe seg relevant erfaring. Det er bl.a. derfor vi vil justere arbeidsmiljøloven.

Vi er godt i gang med å levere det vi lovet i valgkampen i fjor. Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen har allerede markert seg innenfor kunnskap gjennom en kraftig satsing på etter- og videreutdanning av lærere, gjennom en forsterket innsats for universitets- og høyskolesektoren og gjennom en målrettet satsing på forskning og forskningsinfrastruktur.

Trontalen som er grunnlaget for debatten her i dag, viser at regjeringen vil fortsette denne satsingen, og det betyr at vi ser en politikk som bidrar til at vi ruster Norge for fremtiden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Christian Tynning Bjørnø (A) [13:49:03]: Tirsdag i forrige uke lanserte – eller kanskje rettere sagt, relanserte – regjeringen Lærerløftet. Det var stor forventning, særlig etter streiken i høst. Jeg må si at relanseringen var en skuffelse. Det var få konkrete lovnader, og mange av dem er skjøvet ut i neste stortingsperiode – faktisk også ut i den deretter.

Det er bra at det er bred enighet om å styrke videreutdanning av lærere, ordningen som Stoltenberg-regjeringen etablerte. Utover det lurar jeg på: Hvilke tiltak i regjeringens lærerløft vil gi lærerne bedre tid og muligheter til å støtte hver enkelt elev her og nå, og ikke først om tre til ti år? Jeg er ute etter konkrete tiltak – ikke visjoner, arbeidsgrupper og utredninger.

Kristin Vinje (H) [13:50:00]: Takk for spørsmålet.

Det er leit at Arbeiderpartiets representant er skuffet over det lærerløftet som vi presenterte. Det inneholder nemlig en rekke tiltak som både lærere, skoleeiere og flere andre har etterspurt i en lang rekke år.

Det er konkrete tiltak vi lanserer. Vi skal bl.a. ha økte krav til opptak på lærerutdanningen. Vi skal gjøre om lærerutdanningen til en femårig mastergrad, som vi mener vil gi oss lærere med dypere faglig kompetanse. Vi skal i første omgang styrke kompetansen i fagene matematikk, engelsk og norsk. Vi vil fortsette det store trykket på etter- og videreutdanning som vi kom med i det første budsjettet vi hadde. Dette mener jeg er helt konkrete tiltak, som jeg gleder meg til å følge fremover.

Marianne Aasen (A) [13:50:59]: Jeg vil starte med å si at jeg synes det er strålende at stortingsrepresentanten Vinje roser Moser-forskerne, som har mottatt en svært høythengende pris i dag. Det håper jeg – og er ganske sikker på – at kommer til å inspirere veldig mange forske-

re rundt omkring i Norge gjennom at det er fremragende forskning som foregår, og at det er lurt å satse på forskning, noe også regjeringen har tatt opp, både i trontalen og i den debatten som er i dag.

Da har jeg følgende spørsmål som oppfølging til det: Det vi vet fra fjorårets budsjett – nå vil vi få vite mer om neste års budsjett senere denne uka – er at man har kuttet i ett forskningsområde, et forskningsfond som forskning viser at fungerer godt på områder som er svært viktige, nemlig det som handler om å mobilisere regional innovasjon, levere kvalitet, øke forskningen i bedriftene og mobilisere offentlig forskning – og jeg snakker om de regionale forskningsfondene. Hvorfor kutter man i noe vi vet virker?

Kristin Vinje (H) [13:51:59]: Det store svaret på det er egentlig at den totale bevilgningen til forskning økte betraktelig med den nye regjeringen – en halv milliard kroner. Så har vi også foretatt noen prioriteringer i det budsjettet som ble lagt frem, og som er inneværende års vedtatte budsjett, og det handler om å styrke bl.a. næringslivets evne til å bidra med forskning, det handler om å styrke SkatteFUNN, det handler også om basisbevilgningen til universitetet, og det handler om enkelte utvalgte infrastrukturtiltak som vi ønsket å prioritere. Så det handler rett og slett om å prioritere, og de prioriteringene som vi la inn i det budsjettet, synes jeg er veldig gode.

Anders Tyvand (KrF) [13:52:53]: Jeg tror at alle i denne salen har et felles ønske om å gjøre skolen bedre og løse de utfordringene som vi ser i skolen i dag. Høyre skal ha ros for at de vil løfte lærerne, men når vi ser på hvilke tiltak som ligger i det såkalte Lærerløftet, så handler det stort sett om framtidige kompetansekrav til lærerne. Man har i liten grad lyttet til det lærerne selv sier om behovet for å fjerne tidstyver, om behovet for å ha rammer rundt utøvelsen av læreryrket, som gjør det mulig å gjøre en god jobb i klasserommet, og om problemet med at lærerne har for liten tid til hver enkelt elev.

Mener Høyre at det er lærerne som er hovedproblemet i norsk skole i dag? Er det for dårlig kompetanse blant lærerne som er hovedårsaken til at for mange faller fra, at stadig flere har behov for spesialundervisning, og at altfor mange går ut av grunnskolen som funksjonelle analfabeter?

Kristin Vinje (H) [13:53:55]: For det første vil jeg si at det er ikke lærerne som er problemet; det er nettopp lærerne som er nøkkelen til at vi skal kunne lykkes. For vi vet at den enkeltfaktoren i skolen som har aller størst betydning for at elevene skal lære mye, er gode lærere, og det er derfor vi ønsker å alliere oss med lærerne og satse enda mer på dem i fremtiden.

Så opplever ikke jeg, som representanten sier, at dette ikke er noe som er ønsket av lærerne selv, av rektorer og skoleeiere og sågar næringslivet. I det lærerløftet som vi har fremlagt, er det nemlig mange tiltak som er etterspurt av alle disse som jeg nevnte.

Når det gjelder tidstyvene, er det ikke sånn at vi ikke jobber med det. Det er et eget utvalg som jobber med å fjerne tidstyvene i skolen, og det er et veldig viktig arbeid, det

også, slik at vi sørger for å fjerne det unødvendige arbeidet som gjøres til enhver tid.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [13:54:52]: Først har jeg lyst til å si at jeg er veldig glad for at regjeringa vil gjennomføre vedtakene for fagopplæringa som Stortinget vedtok i fjor. Jeg synes det er flott at man følger opp det.

I trontalen varsler også regjeringa at «norske elever skal lære mer». Det burde kanskje ha vært sagt «– tror vi, på sikt», slik som Bjørnø var inne på.

I avsnittet etter det som står om skole, kan vi lese følgende:

«Regjeringen vil forenkle regelverket og videreutvikle digitale løsninger, slik at næringslivet kan bruke mindre tid på byråkrati og mer på verdiskaping.»

Det er vel noe av det som lærerne sjøl har etterspurt også. Dette gjelder altså næringslivet – jeg antar i hvert fall det private.

Jeg lurar på om representanten kan opplyse Stortinget om – og eventuelt på hvilken måte – de ønsker å forenkle regelverket og gi lærerne mulighet til å bruke mer tid på verdiskaping og mindre tid på byråkrati.

Kristin Vinje (H) [13:55:49]: Takk for det.

Jeg mener jeg svarte på det spørsmålet i sted. Det er et eget utvalg som går gjennom skolen også for å se på de tidstyvene som er i skolen. Selv om ikke det ble nevnt spesielt i en trontale, som er meget komprimert om utvalgte ting, mener jeg at det er godt ivare tatt.

Jeg er helt enig i at det er veldig viktig. Vi er selvfølgelig like opptatt som alle andre av at lærere skal få være lærere og konsentrere seg om å lære elevene mest mulig. Så det kan jeg forsikre om at vi skal bidra til – å holde trykket oppe på å fjerne de unødvendige tidstyvene som er i lærerens hverdag.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Helge André Njåstad (FrP) [13:56:35]: Eg synest tala til kongen var spesielt god i år. Eg har, som mange andre, lese trontaler frå tidlegare år, og synest at årets versjon var god. Eg òg merka meg at posisjonen til lokaldemokratiet hadde fått ein solid plass. Som leiar av kommunalkomiteen opptek det meg sjølv sagt aller mest å registrera kva som blir sagt om lokaldemokratiet og om kommunereforma.

Me står no framfor tolv veldig spanande månader for lokaldemokratiet. Om mindre enn eit år er det kommuneval. Folk i val er det øvste lokalpolitiske organet me har, og det er eit viktig val som skal gjerast i landets kommunar og fylkeskommunar – om korleis den lokale utviklinga skal vera.

Me står òg framfor viktige debattar i denne salen. Det er mogleg at grunnlovsbehandlinga knytt til lokaldemokratiet skal avgjerast dei neste tolv månadene. Det vil bli eit viktig spørsmål for lokaldemokratiet om me skal inkludera det i vår eiga grunnlov.

Så diskuterer no departementa kva slag oppgåver me med fordel kan flytta nedover i systemet, til kommunesektoren. Eg håpar at kommunesektoren vil gripa moglegheita

når det er varsla at ei melding kjem neste vår om kva oppgåver ein skal flytta ned til lokaldemokratiet. Eg håpar det ikkje berre er departementa som ser på kva dei kan gje frå seg, men òg at det er offensive kommunar som spelar inn til oss kva dei ønskjer å overta og kva dei meiner dei er betre i stand til å prioritera og løysa på vegner av innbyggjarane enn statleg og fylkeskommunalt nivå.

Viktigast av alt er kommunereforma, som fekk god omtale i trontala. Ideane til reforma har ikkje kome til i denne salen eller i regjeringskontora. Det er faktisk lokalpolitikarane sjølve som har sett i gang kommunereforma. Gjennom deira deltaking på landsmøta til dei fleste partia i denne salen har lokalpolitikarane sjølve møtt opp og gjort formuleringar om at det er behov for ei kommunereform. No er det Stortinget og regjeringa som gjennomfører den reforma, som lokalpolitikarane sjølve har bedt om, og som det er behov for i landet vårt, ettersom det er 50 år sidan førre gongen ein sette seg ned for å sjå på kommuneinndelinga og kommuneoppgåvene i ein stor samanheng.

Bakgrunnen for å gjennomføra kommunereforma er ikkje lik i Noreg som han var i Danmark, Finland og andre land – ut frå økonomi. Me har ikkje det utgangspunktet at ein skal gjera dette for å spare pengar. Difor blir det òg feil å samanlikna vår reform med reformer ein har sett i Europa, som har mått spare pengar på grunn av situasjonen der.

Vår reform er meir tufta på at ein skal delegera oppgåver ned til lokaldemokratiet, og at ein skal skapa kommunar som skal få fleire oppgåver og kan løysa fleire oppgåver for sine innbyggjarar. Bakgrunnen er òg at me ønskjer å skapa gode, robuste fagmiljø, som sikrar at dei som treng kommunen aller mest, blir tekne imot av eit fagmiljø som kan ta imot utfordringa, og ikkje berre av ein fagperson. Ein er veldig sårbar med den oppgaveporteføljen norske kommunar har. Det er veldig mange kommunar som snakkar om fagpersonar og ikkje fagmiljø. Det ønskjer me å gjera noko med, slik at alle innbyggjarar skal vere trygge på at ein får løyst sine primære og største behov av eit fagmiljø.

No, eit par månader etter at Stortinget gav eit breitt samtykke til å gjennomføra og starta prosessen, vil eg rosa lokalpolitikarane for at veldig mange av dei har teke dette offensivt. Ein har ikkje gått inn i situasjonen og sett på dette som ein trugsel, men ein ser på dette som ei moglegheit til å skapa betre kommunar for innbyggjarane. Lokalpolitikarane skal ha ros for det.

Eg vil òg rosa fylkesmennene. Eg hadde aldri trudd eg skulle seia det frå denne talarstolen, men fylkesmennene har teke tak i reforma på ein god måte, og er gode lokale bindeledd som sørgjer for at reforma blir godt følgd opp i landets kommunar.

Når me diskuterer trontala, er det som ein statsråd sa tidlegare: Ein kan løfta blikket litt. Ser me det i eit lokaldemokratiperspektiv, har me det godt i Noreg. Sjølv om me diskuterer statleg styring opp mot kommunesektoren, er me eit av dei samfunna som har delegert aller mest til kommunepolitikarane, som har stor tiltru til lokaldemokratiet, og som har utstyrt kommunane sine med store oppgåver og gjeve dei utruleg stor relevans. Men det tek ikkje frå oss at me likevel må jobba kvar einaste dag med å anerkjen-

na lokaldemokratiet og jobba for at det skal få den plassen i forvaltninga som det fortener, som eit viktig organ for innbyggjarane i landet vårt.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Stine Renate Håheim (A) [14:01:42]: Det var mange fine ord om lokaldemokrati og velferd ute i det ganske land. Men jeg savner perspektivet som vi i Arbeiderpartiet mener er ganske viktig, nemlig at kommunene har penger til å løse de oppgavene de er satt til. Det er i kommunene vi nå først kommer til å merke at skatteutt betyr velferdskutt. I tillegg til at det skjer en underfinansiering av kommunene neste år, vil man for første gang på ti år oppleve en stor skattesvikt.

Tidligere har Fremskrittspartiet i opposisjon vært ganske tydelig på at staten må kompensere for skattesvikten. Så inntok Fremskrittspartiet regjeringskontorene, og da kommuneproposisjonen ble lagt fram tidligere i år, gjorde Fremskrittspartiet helomvendning. Løftet om en kompensasjon for skattesvikten forsvant regelrett ut i det blå.

Da har jeg lyst til å spørre representanten Njåstad: Hvorfor er det sånn at Fremskrittspartiets omsorg for kommunene er så mye større i opposisjon enn i posisjon?

Helge André Njåstad (FrP) [14:02:43]: Framstegspartiets tanke for kommuneøkonomien er minst like stor i posisjon som i opposisjon. Me har bidrege der me har kunna til å styrkja kommuneøkonomien, og det bidreg me òg med kvar dag no når me er i regjeringsposisjon. No kjem ikkje statsbudsjettet før på onsdag, men me veit ein heil del gjennom kommuneproposisjonen, og den veksten som er varsla, vil uansett – når ein trekkjer frå pensjon og demografi – overstiga den veksten som var i det siste året dei raud-grøne la fram sin kommuneproposisjon. Så det blir direkte feil å seia at denne regjeringa har ein annan politikk når det gjeld å finansiera opp kommunesektoren.

Ein stiller òg eit spørsmål om Framstegspartiet endra syn på å kompensera for skattesvikt då dei gjekk frå opposisjon til posisjon. Det som er minst like interessant, er at det er Arbeidarpartiet som har skifta kurs her. Der ein tidlegare aldri har kompensert for skattesvikt når ein har vore i posisjon, meiner ein no plutselig at ein skal kompensera for skattesvikten – når ein er komen i opposisjon.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [14:03:51]: En viktig del av regionalpolitikken handler om samferdsel. Kristelig Folkeparti har store forventninger til regjeringens samferdselspolitikk. Vi har nå et nytt flertall som virkelig vil satse på samferdsel, og til forskjell fra de rød-grønne er det nå også vilje til å tenke nytt. Det er på tide med reformer.

Vi må bygge smartere, raskere og mer sammenhengende, vi må få mer ut av hver krone. Derfor har Kristelig Folkeparti store forventninger til det nye veiselskapet og investeringsselskapet som skal på plass. For Kristelig Folkeparti er det viktig at disse nye selskapene gir bedre

veier også i distriktene, ikke bare i eller mellom de store byene.

Hvordan vil Fremskrittspartiet sørge for at det reformarbeidet som nå er i gang, gir bedre standard på veiene over hele landet, og særlig der hvor kollektivtransporten ikke er noe godt alternativ?

Helge André Njåstad (FrP) [14:04:51]: Eg måtte nesten klypa meg i armen no. Har det verkeleg skjedd at òg fleire spør etter framdrifta til det vegselskapet som har vore vår politikk åleine i alle år? Det synest eg er utruleg kjekt å oppleve. Dette vegselskapet som regjeringa no jobbar med korleis ein skal setja i stand, er me òg utolmodige etter, for no får me endeleg prøva vår eigen politikk. Sjølv sagt er det tanken at vegselskapet skal byggja vegar smartare og betre over heile landet, og at vegselskapet skal bli den store forskjellen på vegbygging før og etter at Framstegspartiet kom inn i regjeringskontora.

Eg kan ikkje svara meir konkret enn at eg deler utolmodet, og eg gler meg spesielt over at fleire i lag med oss er utolmodige etter å få vegselskapet på plass.

Heidi Greni (Sp) [14:05:42]: I Fremskrittspartiets prinsippprogram er det sterke formuleringer om lokalt selvstyre og bruk av folkeavstemning. Det står bl.a.:

«Innbyggerne i en kommune har rett til å styre seg selv i saker som primært er av lokal interesse (...).»

Videre står det:

«Fremskrittspartiet ser svakheter ved vårt demokrati. Det bør derfor innføres et system der velgerne, gjennom folkeavstemninger, får direkte avgjørende beslutningsrett.»

I gjennomføringen av kommunereformen anbefaler regjeringen, og dermed også Fremskrittspartiet, å tone ned bruken av folkeavstemning. Inndelingslovens bestemmelser om høring av innbyggernes syn i spørsmålet om kommunesammenslåing mener Fremskrittspartiet kan ivareta med en innbyggerquiz.

Senterpartiet mener at folkeavstemning i et så viktig spørsmål er en selvfølge.

Hvorfor mener Fremskrittspartiet at folkeavstemning ikke er viktig i et spørsmål som gjelder sammenslåing av kommuner, samtidig som man skal øke bruken av folkeavstemning i andre lokalpolitiske saker?

Helge André Njåstad (FrP) [14:06:45]: Folkerøysting er viktig og har vore eit viktig prinsipp for Framstegspartiet lenge. I tillegg til ved val skal folk òg kunna ha direkte innverknad i andre viktige spørsmål.

Grunnen til at me i proposisjonen har sagt at me ønskjer meir enn berre folkerøysting knytt til kommunereforma, er at det i denne fasen, som ein no er inne i, der ein utredar og vurderer situasjonen, kan vera nyttig å få meir enn berre eit ja-/nei-svar frå innbyggjarane. Ein kan ta dei med på råd gjennom ulike tiltak, bl.a. Innbyggerundersøkelsen, som departementet har gjeve kommunane ein moglegheit til å nytta. Men kommunane står heilt fritt til å bruka den, om dei skal gjennomføra ordinære folkerøystingar på eit tidleg tidspunkt eller på eit seinare tidspunkt, og om ein skal in-

volvera innbyggjarane på andre måtar. Det einaste me har vore veldig tydelege på, er at innbyggjarane må vera med på prosessen.

Me er like glade i folkerøystingar som tidlegare, men når det kjem til kommunereforma, har me sagt i vårt program at ein i nokre tilfelle må vera villig til å skjera igjenom for å få det resultatet ein ønskjer. Det har me konkretisert i kommuneposisjonen.

Karin Andersen (SV) [14:08:00]: De eventuelle innbyggerundersøkelsene som skal gjennomføres i forbindelse med kommunesammenslåing, bør vel da være slik at alle kan delta. Nå har vi sett flere steder der det har vært gjennomført slike undersøkelser, at f.eks. folk som er over 75 år eller over 80 år gamle, har blitt utelukket. Det er ren aldersdiskriminering.

Det har vært veldig stille fra Fremskrittspartiet i den saken, og jeg har spurt kommunalministeren og fått svar i dag. Jeg spurte: Vil regjeringen akseptere slik aldersdiskriminering ved disse undersøkelsene? Svaret er ja. Det har man ikke tenkt å legge seg opp i. Det skal altså være fritt fram for kommunene å velge hvilke deler av befolkningen de har lyst til å spørre, og folk som f.eks. er over 80 år, skal altså kunne diskrimineres når det gjelder deltagelse i disse innbyggerundersøkelsene eller quizene eller hva det nå er Fremskrittspartiet vil ha.

Jeg må spørre lederen for komiteen: Er det virkelig sånn at Fremskrittspartiet har tenkt å sitte og se på at folk over 80 år ikke skal få lov til å være med og si sin mening, og at det ikke skal sikres nasjonalt?

Helge André Njåstad (FrP) [14:09:05]: Eg har ikkje lese svaret frå statsråden som kom i dag på det spørsmålet, men eg vil tru at det handlar om at det per i dag ikkje er lovheimel for at ein må sikra at alle aldersgrupper får vera med på ein slik type undersøking. På same måte som representanten Andersen stussar eg litt over at kommunen lokalt vel å gjennomføra ein innbyggjarundersøking som ikkje tek med seg alle grupper. Eg trur det er viktig å ta med alle, òg dei eldre, men òg dei unge er det viktig å ta med.

Om me skal overstyra dette gjennom lovendingar og sånt, er eg usikker på, men å gje ei klar tilråding om at det er viktig at kommunane lyttar til alle innbyggjarane sine i denne prosessen og tek alle med på råd, vil vera eit klart signal frå mi side om at kommunane bør ikkje utelata noka gruppe basert på alder, men sørgja for at flest mogleg, både unge og eldre, får vera med og seia si mening om sitt lokalsamfunn, knytt til dette kommunereformarbeidet.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Olaug V. Bollestad (KrF) [14:10:16]: Jeg er glad for at jeg nå skal få lov til å snakke om de over 80. Eldrebølgen er skissert som en av de største utfordringene i tiden framover – en utfordring som vil kreve enorme ressurser. Men eldre er også en gruppe som tilfører samfunnet vårt kjempestore ressurser. Eldre er en like mangfoldig gruppe som yngre og middelaldrende. Eldre mennesker over 80 år

opplever å ha stadig bedre helse, og det er jo fantastisk. Vi ser også at den medisinske utviklingen resulterer i at både eldre og yngre lever lenger med kroniske sykdommer, og de overlever også alvorlige diagnoser mer enn før. Mange eldre har også mer kompliserte og sammensatte diagnoser enn det vi har kunnet behandle før.

Kristelig Folkeparti er opptatt av å sikre eldre en verdig alderdom. De sykeste eldre må få den tjenesten de trenger. Verdighetsgarantien må fyllest opp med nødvendige midler til kommunene. Når vil verdighetsgarantien være ikke bare ord, men også handling? Kristelig Folkeparti vil sikre at verdighetsgarantien for eldreomsorgen oppfylles i alle kommuner, og at garantien omfatter lovfestet rett til sykehjemsplass ved medisinsk behov. Behovet i dag er langt større enn tilbudet om plass. Forrige regjering lovte 12 000 plasser og fikk til 567 plasser. Det er ikke det antallet de gikk til valg på, og de innfridde ikke. Kristelig Folkeparti har år etter år foreslått mer midler og større statlig ansvar i finansieringen uten å få støtte fra de rød-grønne. Kristelig Folkeparti mener det er avgjørende at den nye regjeringen nå leverer på et annet nivå i eldreomsorgen. Poenget må ikke være å få flest mulig sykehjemsplasser, men heldøgns plasser til dem som har medisinsk behov for det. Kristelig Folkeparti har forventninger til budsjettet og til at det vil ha en betydelig eldreprofil. Vi trenger handlekraft bak tiltakene for å bidra til å gi en verdig eldreomsorg.

Selv om vi har kommet langt innen forskning, vet vi også at avslutningen på livet faktisk er en viktig del av det å leve. Kristelig Folkeparti er opptatt av å styrke livskvalitet og verdighet for alvorlig syke og døende. I dag er det veldig mange som ikke får den omsorgen de trenger. Mange opplever å bli sendt mellom sykehus og kommuner gang etter gang. Pasienter som er ekstra syke, blir fraktet enten hjem fra sykehus eller til sykehus. Det er nødvendig med et godt støtteapparat i kommunen for å unngå gjentatte og meningsløse sykehusinnleggelse. Vi må ha et sømløst pasientbehandlingsforløp ved livets slutt. Hvordan vi evner å ivareta de mest sårbare blant oss, er den beste temperaturmåleren på hjertevarmen i et samfunn.

Debatten om aktiv dødshjelp vil presse seg fram med jevne mellomrom. Kristelig Folkeparti mener at en helhetlig omsorg for alvorlig syke og døende er svaret på en verdig eldreomsorg, ikke dødshjelp. Det er en politisk oppgave å sikre at syke og døende får en verdig omsorg. Kommunene må sikres de nødvendige midlene, og vi må få en kompetanseheving i hele helse- og omsorgstjenesten – både i hjemmetjenesten, i sykehjem og i sykehus. Helsepersonell må tørre å sitte ved siden av sengen og ikke bare sette seg ned. Og her er det snakk om mer enn varme hender, her er det snakk om kunnskap og erfaring.

Til slutt ønsker jeg å fokusere på en stor gruppe av våre innbyggere som vi har fokusert lite på, og det er faktisk kvinner, og deres helse. Det er mange år siden vi har hatt en utredning om kvinnehelsen og dens plass i vårt helsevesen. Og her vil Kristelig Folkeparti stille seg på barrikadene. Vi trenger å ta et offentlig ansvar for å sikre at vi har forskning god nok og behandling god nok. Hvorfor er det sånn at flere kvinner enn menn i dag dør av hjerteinfarkt? Jo, fordi vi ikke kjenner symptomer godt nok. Vi forstår ikke

hva som feiler kvinnene når de kommer inn, og de blir ofte beskyldt for å ha psykiske utfordringer mer enn somatiske. Norge trenger en ny NOU. Senterpartiet har vært med og tatt til orde for det. Kristelig Folkeparti vil stille seg bak, og vi håper å få stor støtte for å fokusere på forskning og kvinnehelse.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Audun Otterstad (A) [14:15:39]: Hver dag leveres det i overkant av 300 000 barn i norske barnehager. Vi vet at med riktig og god etter- og videreutdanning, også for denne gruppen, kan vi avdekke traumatiserende forhold for barna og skape en bedre hverdag. Den 21. mai gikk representanten Bollestadts partikollega, Geir Jørgen Bekkevold, ut og raste mot kunnskapsministeren fordi det manglet store summer til å skaffe nok barnehageplasser og til å kunne etterutdanne og ha godt nok personell. Store undersøkelser fra 2013 viste at hver andre barnehage har brutt loven når det gjelder bemanningstetthet, når det gjelder å ha nok pedagoger, når det gjelder renhold, og når det gjelder kunnskap.

Vil Kristelig Folkeparti i denne budsjetttrunden være med og sørge for at det ikke brukes en krone på skatteuttør for alle barn som trenger det, har fått barnehageplass, og før vi kan si at alle barnehager er trygge og gode nok?

Olaug V. Bollestad (KrF) [14:16:40]: Kristelig Folkeparti er ufattelig opptatt av kvaliteten i barnehagen. Kristelig Folkeparti vil ha en bemanningsnorm i barnehagen. Kristelig Folkeparti ønsker mer kvalitet inn i barnehagen, både i form av førskolelærere, helsepersonell og annet kompetent personell, sånn at vi vil kunne oppdage ting tidlig, kunne hjelpe ungene tidligere og faktisk få igjen noe på den andre siden, i form av ressurser, først og fremst på den menneskelige siden. I Kristelig Folkeparti vil vi være med og sikre god kvalitet i barnehagene.

Audun Otterstad (A) [14:17:22]: Tusen takk for et godt svar. En av hovedgrunnene for flere av oss til å bli med i politikken, var nettopp ønsket om å gi alle barn like muligheter. Representantens partileder har tidligere i dag tatt opp problemene og utfordringene med barnefattigdom. Det ser man også store utfordringer med internt i byer og internt i kommuner, der det har noe å si hvem foreldrene dine er, og hvor du vokser opp, noe jeg og partiet mitt, Arbeiderpartiet, synes er meget alvorlig. Det har jeg også opplevd at Kristelig Folkeparti synes har vært alvorlig og har jobbet imot tidligere.

I fjor presenterte regjeringen kutt i en av områdesatsingene, kutt i Groruddalssatsingen. Vi har områdesatsinger spesielt i Bergen, Oslo, Trondheim, Drammen, Fredrikstad og Sarpsborg, fordi vi vet at det er store forskjeller i levekår og muligheter. Vil Kristelig Folkeparti bidra til en økt satsing på områdeløftene og på like muligheter for alle barn i kommende statsbudsjett?

Olaug V. Bollestad (KrF) [14:18:24]: Er det noe Kristelig Folkeparti har vært opptatt av, er det faktisk å sikre

alle unger de samme mulighetene, både her hjemme og ute. Det er et ordtak som heter: «Alt det feite flyt i hop.» Når vi lager saus, blir det sånn. For unger er det faktisk motsatt. Hvis de har foreldre som har store utfordringer, sliter ungene. Kristelig Folkeparti er de første som står på barrikadene for å se på tiltak for dem og for å se på barnehagepriser når det gjelder dem. Vi er villige til også å se på barnehagestrygden med tanke på disse ungene. Da må gjerne du og jeg og de som har mer, være villige til å dele.

Jenny Klinge (Sp) [14:19:22]: Tidlegare i år såg vi at Kristeleg Folkeparti slo seg saman med regjeringspartia når det gjaldt nedlegging av sjukehus. Dette vart særleg sett på spissen då Kristeleg Folkeparti ikkje ville vere med på å utsetje sjukehusnedlegginga i Telemark før sommaren, noko som skapte stor frustrasjon og utryggleik i lokalsamfunnet. Sjukehus, politi og brannvesen er viktig for at folk skal vere trygge. Nærleik og lokalkunnskap er i denne samanhengen avgjerande. Det dreier seg om struktur, og den blå-blå regjeringa kjem til å gå hardt inn for store strukturendringar framover. Er representanten Bollestad meir komfortabel med å samarbeide med dei blå partia i desse sakene enn med dei raud-grøne?

Olaug V. Bollestad (KrF) [14:20:06]: Først har jeg på vegne av Kristelig Folkeparti lyst til å si at den saken i Tinn var en vanskelig sak for Kristelig Folkeparti, for vi ønsker faktisk å sikre gode tjenester over hele landet vårt. Vi ønsker en god primærhelsetjeneste, vi ønsker en god akuttberedskap og prehospitale tjenester, og vi vil ha gode og sikre sykehus med god kvalitet. Når Kristelig Folkeparti allikevel gjorde som vi gjorde i den saken, var det fordi Kristelig Folkeparti var opptatt av to ting når det gjaldt Telemark. Det ene var å styrke Telemark sykehus totalt sett i Helse Sør-Øst, både i posisjon og i kapasitet. Det andre var å sikre omstillingsmidler til Tinn, slik at en kan bevare de kompetente menneskene som jobber der, at en faktisk kan sikre en bedre primærhelsetjeneste og akuttberedskap. Da er det ikke godt nok bare å komme med en ambulanse, det dreier seg om den totale akuttberedskapen for indre deler av Telemark og Agder.

Presidenten: Replikkordskiftet er slutt.

Jenny Klinge (Sp) [14:21:42]: Vi menneske er sårbare i ein del situasjonar. Dersom vi blir utsette for fare eller opplever noko som gjer oss utrygge, er det viktig at hjelpa er nær. Det handlar om å bli berga raskt når ulykka er ute, og å få hjelp i tide når ein krisesituasjon oppstår. Det gjev trygghet dersom vi har politi og eit brannvesen i nærleiken, der det er kompetente folk med lokalkunnskap. Dette er ein berebjelke i samfunnet vårt.

For Senterpartiet vil den lokale beredskapen vere ei av dei viktigaste sakene framover. Kva slags grep kan vi politikarar ta for at beredskapen som politiet og brannvesenet står for, skal bli betre? Det som er heilt sikkert, er at det her er snakk om oppgåver som er og skal vere offentlege, og at marknadsøkonomisk tenking ikkje er relevant i denne samanhengen. Vi i Senterpartiet er av den klare oppfatning

ga at beredskap og offentlege tenester som skal gjere folk trygge, ikkje er område der ein skal spare pengar.

Er det noko som pregar den sitjande regjeringa, er det ei overdriven tru på at store strukturendringar vil løyse alle slags samfunnsproblem. Eksempel på dette finn vi når det gjeld landbruket, høgskulane, kommunesektoren og politiet. Det er ei alvorleg feilslutning som ligg til grunn for sentraliseringstrongen til Høgre og Framstegspartiet. Stikk i strid med det ein ønskjer å oppnå, kan store einingar føre til dårlegare tenester per krone, meir byråkrati og mindre kontroll. Vi må lære av dei reformene vi har vore igjennom, og få kan vel utan vidare seie at helsereforma har vore ein suksess.

Teknologien utviklar seg stadig. I ei tid med mykje sentralisering er det viktig å hugse at ny teknologi og nye hjelpemiddel kan leggje til rette for det motsette, nemleg desentralisering. Ein kan styrkje tenester som blir utførte lokalt. Ting ein tidlegare måtte sitje på eit kontor for å gjere, kan ein no gjere i tenestebilar eller ute på oppdrag. Senterpartiet håpar Stortinget legg til rette for at desse moglegheitene blir utnytta. La oss såleis ikkje setje likskapsteikn mellom modernisering og sentralisering, men sjå at modernisering også kan vere desentralisering.

Strukturdebattar er det mange av. Den blå regjeringa er uvanleg oppteken av å slå saman. I alle strukturdebattane er det noko som det dessverre blir lagt for lite vekt på, og det er verdien av lokalkunnskap. Ved store hendingar som brannane i Flatanger og Lærdal tidlegare i år var nettopp lokalkunnskapen ein avgjerande faktor for at omfanget av tragedien ikkje vart større. Det at brannmannskapet veit kor husa er, kva for hus det bur folk i og kjenner lokalbefolkninga, er viktig.

Når store hendingar oppstår, er ein også avhengig av at frivillige stiller opp. Lokal forankring er ofte motivasjonen for frivillig innsats.

I Brannstudien blir det føreslått å redusere talet på brannvesen drastisk. Det blir føreslått å redusere talet på nødsentralar, slik at kvar sentral har minst 400 000 innbyggjarar. Med det langstrekte og krokete landet vi har, vil det bety at distrikta med den vanskelegaste geografien er dei som betaler prisen for svekt lokalkunnskap.

Når det gjeld politiet, skal vi ikkje undervurdere kva det har å seie å ha ein lensmann som kjenner lokalsamfunnet sitt. Det kan bidra til rask responstid, under føresetnad av at vi politikarar har vist vilje og evne til å setje politiet i stand til å ha folk på arbeid.

Nærpolitiet betyr mykje for lokalsamfunn, både i bygd og by. Det at folk skal kjenne seg trygge i heile landet, er viktig for at folk skal kunne bu i heile landet. Det at politiet er på plass i lokalsamfunnet, set dei i stand til å førebyggje og avdekkje kriminalitet på eit tidlegare tidspunkt. Eit sentralisert «reparasjonspoliti» vil berre kunne vere til stades når skaden alt har skjedd. I staden for å fantasere om kor mange lensmannskontor vi kan leggje ned, er vi i Senterpartiet opptekne av å finne ut korleis vi kan setje dei i stand til på best mogleg måte å gjere jobben sin. Vi er i den samanhengen kritiske til at politiet i dag blir målt på kor mange saker ein får inn, medan det ikkje blir sett på

kva ein klarer å førebyggje. Statistikk gjev ikkje alltid det beste bildet.

For Senterpartiet er det viktig at vi som samfunn fornyar oss, at vi tenkjer nye tankar, finn smartare måtar å jobbe på og at vi kartlegg kva som vil vere krevjande i framtida. Dette inneber ikkje at vi svelgjer påstanden om at større alltid er betre, og det inneber ikkje at vi godtek ei massiv samanslåing av t.d. politidistrikt og lensmannskontor.

Viljen til å vise handlekraft må ikkje ende med at ein bryt ned tenester som fungerer. I og med at vi menneske er sårbare i ein del situasjonar, er ikkje beredskapen vår berre noko vi skal eksperimentere med.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Helge Orten (H) [14:26:40]: Jeg skal reise et spørsmål på et helt annet område, et område der det faktisk er behov for veldig store strukturendringer. Vi fra Høyre er opptatt av å bygge vei og bane i hele landet, og det er noe vi følger opp i de årlige budsjettene og i Nasjonal transportplan. Samtidig vet vi at det ikke er nok å oppfylle Nasjonal transportplan i kroner, den må også oppfylles i antall prosjekter. Derfor har regjeringa også startet med flere organisatoriske prosesser som skal sikre en raskere og mer effektiv utbygging av vei og bane i hele landet.

Et av de viktige grepene for å møte befolkningsveksten i de største byene våre er en økt statlig medfinansiering av kollektivløsninger. Det er viktig for å sikre god framkomlighet, men ikke minst for å møte miljøutfordringene. Jeg har registrert at Arbeiderpartiet har erkjent at de etter åtte år i regjering ikke har gjort nok for å finansiere kollektivsatsinga i de største byene. Mitt spørsmål til representanten Klinge er: Har Senterpartiet kommet til den samme erkjennelsen?

Jenny Klinge (Sp) [14:27:37]: Det vi er veldig stolte av, er alt vi faktisk fekk gjort i løpet av dei åtte åra, og det løftet som vi la grunnlag for at også den sitjande regjeringa skal gjere, fordi vi la fram ein ny, ambisiøs transportplan. Det er heilt avgjerande at det i dei fire åra som vi er inne i no, også blir følgt opp med store løyvingar.

Når det gjeld storbyane, kjem ikkje eg til å sitje her og fortelje kva vi kjem til å leggje fram i samband med budsjettet no, på same måte som Orten ikkje kjem til å gjere det, men storbyane er utruleg viktige, og det er viktig at vi har ei satsing på samferdsel i heile landet.

Ulf Leirstein (FrP) [14:28:20]: Jeg synes det er veldig bra at Senterpartiets justispolitiske talskvinne har vært veldig klar på behovet for en god beredskap, en synlig beredskap og en lokal beredskap. Jeg tror et ganske samlet storting er enig i at dette med å ha en trygg, god beredskap er noe av det viktigste vi som samfunn og som storting kan tilrettelegge for.

Så har vi dessverre sett store mangler i vår beredskap. Vi har dessverre, med erfaring fra 22. juli og den rapporten som kom i ettertid, sett hvilke store mangler det var. Derfor er jeg veldig glad for at vi nå har en justisminister

og en regjering som jobber helt målrettet med å få på plass nye reformer og svare på de utfordringene som Gjörv-kommisjonen ga.

Jeg ser fram til et godt samarbeid med Senterpartiet om disse reformene som kommer, og til å få på plass gode, nye løsninger. Men Senterpartiet satt jo i regjering og hadde ansvar i lang tid etter den tragiske situasjonen vi var i. Hva er representanten Klinge minst fornøyd med med tanke på hva man eventuelt gjorde eller ikke gjorde for å styrke beredskapen i Norge?

Jenny Klinge (Sp) [14:29:24]: Representanten Klinge er heilt tom!

Ulf Leirstein (FrP) [14:29:28]: Det var litt uvanlig, president!

Presidenten: Det er Klinge som har ordet, Leirstein.

Jenny Klinge (Sp) [14:29:33]: Spørsmålet om å ramse opp kva vi er minst fornøgd med, har eg rett og slett problem med no, fordi eg veit at vi la fram utruleg mykje viktig. Men eg trur alle i denne salen er einige om at vi alltid kan gjere meir. Når det gjaldt det som representanten Leirstein var konkret inne på, om 22. juli, er det openbert at det kom fram mykje som det burde vore gjort noko med, både under den førre regjeringa og under regjeringane før. Nettopp derfor er det så viktig også at vi bruker dei erfaringane vi fekk etter dei rundane vi hadde, for å gjere mykje betre grep framover.

Ulf Leirstein (FrP) [14:30:15]: Representanten Klinge var mye innoom behovet for lokalkunnskap. Hun viste bl.a. til behovet i mange lokalmiljøer for lensmannsfunksjonen, som har vært viktig, og som helt sikkert er veldig viktig for mange. Men vi er i en situasjon i dag at selv om man har såkalte – jeg sier såkalte – lensmannskontorer, er de mange steder ikke åpne. De er stengt eller har en kontortid som er svært begrenset. Da er i hvert fall jeg bekymret for at mange vil oppleve en falsk trygghet. Er det ikke slik at representanten Klinge er enig i at det viktigste er at politiet er til stede – og ikke nødvendigvis om det heter lensmann eller politipatrolje?

Jenny Klinge (Sp) [14:30:53]: Her er vi inne på noko vesentleg. Senterpartiet er opptekke av at vi skal ha lokale lensmannskontor. Vi meiner at det ligg noko mykje meir i det enn berre at det er eit kontor som folk kan besøkje.

Det er openbert også avgjerande at skal vi ha eit lensmannskontor, må det vere bemanna. Ein må ha gode vakt- og patroljetenester i distriktet som gjer at det fungerer.

Så er det viktig å få fram – meiner eg – at det regjeringa no legg opp til, slik det blir signalisert, er ei massiv nedlegging av lensmannskontor. Då vil også dei som bur ved desse kontora, flytte nærare der dei kjem til å arbeide. Då blir det tappa for folk lokalt – ein tappar lokalsamfunna rundt omkring for polititenestemenn som no er ein del av lokalsamfunnet, som fotballtrenarar, som kormed-

lem osv. Det er ein viktig del av den førebygginga – tenkjer eg – politiet kan drive med, at dei kjenner lokalsamfunnet sitt. Det blir svekt viss Framstegspartiet får det som dei vil.

Ulf Leirstein (FrP) [14:31:58]: Sist jeg sjekket, hadde ikke regjeringen lagt fram forslag til ny politireform. Det er det embetsverket og utredere som har gjort – så langt. Regjeringen har en prosess for å komme med en politireform før jul. Da får vi se om påstandene fra representanten Klinge medfører riktighet. Det tviler jeg sterkt på.

Jeg er veldig glad for at vi i fjor fikk en formidabel økning i antall nye politistillinger, og at vi får et tilsvarende løft i år. Det blir utrolig viktig. Er det slik at Senterpartiet ønsker å ha en debatt og ser fram til å kunne bidra konstruktivt til en ny politireform, eller er man helt låst til de utspillene der Senterpartiet allerede har konkludert, som gjelder antall politidistrikter og en del andre forhold rundt politireformen?

Jenny Klinge (Sp) [14:32:42]: Nei, Senterpartiet er ikkje på nokon måte låst. Vi er opptekne av at det skal gjerast endringar der det er fornuftig å gjere endringar.

Massive samanslåingar er svært sjeldan løysinga på krevjande utfordringar. Når det gjeld politiet, stemmer det i høgste grad. Ein skal vere utruleg forsiktig med å rive ned det som fungerer. Ein får byggje på det som er bra. Regjeringa har ikkje konkretisert – det er heilt rett – kor mange politidistrikt eller lensmannskontor det skal vere, men det ligg veldig tydeleg i korta at det er snakk om ei stor sentralisering. Det vil Senterpartiet åtvare imot, nettopp fordi vi er opptekne av nærpolitiet, eit politi som kjenner folk, og som folk kjenner. Det ligg mykje styrke i nærpolitiet vårt. Det klarer vi ikkje å halde ved lag viss vi kutter opp mot 150 lensmannskontor, som det kan liggje i korta at blir gjort.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Trond Giske (A) [14:34:06]: Det er fantastisk hyggelig å kunne starte et innlegg som leder av Stortingets forskningskomité med å gratulere May-Britt og Edvard Moser med Norges første nobelpris i medisin. Deres forskning kartlegger ikke bare nytt og ukjent land om hvordan hjernen vår virker, men kan kanskje legge grunnlaget for å forstå og behandle sykdommer som Alzheimer. De er en enorm inspirasjon for alle som er opptatt av forskning i Norge, og viser at langsiktig satsing på ny kunnskap som ikke umiddelbart har en anvendelse, kan være det som har størst betydning for å gjøre livene våre bedre og bringe verden framover.

Vi trenger mye slik kunnskap for å fylle de ekstra årene vi legger til våre liv med livskvalitet og helse, for å skaffe en voksende befolkning energi, mat, nok ressurser til en god levestandard, og for å løse de enorme utfordringene klimaproblemene reiser.

Mer og bedre kunnskap er veien til framtiden. Derfor sørget Stoltenberg-regjeringen for tidenes løft innen forsk-

ning og for en kraftig økning i bevilgningene til kunnskap for barn og unge. Derfor ansatte vi flere lærere, fornyet lærerutdanningen, fikk flere undervisningstimer, satte krav til opptak til lærerutdanningen, styrket skolehelsetjenesten, pusset opp skolebygg og sørget for allmenn påbygging etter fullført yrkesfagopplæring.

Et av våre vedtak var å få en forpliktende langtidsplan for forskning. Regjeringen har lovt at denne skal komme med statsbudsjettet. Det ser vi fram til, men jeg vil advare regjeringen på ett punkt. For å få Arbeiderpartiets støtte må planen være konkret og forpliktende – som en NTP, som en forsvarsplan, som en psykiatriplan, ja minst like konkret som det Høyre og Fremskrittspartiet skal gi sine rikeste sponsorer i skatteuttak.

Arbeiderpartiet har invitert Høyre og Fremskrittspartiet til et bredt forlik i skolepolitikken. Vi vet hva som skaper en god skole, hva som får folk til å fullføre og lykkes. Vi bør gå sammen om å gjøre det som virker.

Det er bred enighet om å fortsette satsingen på å gjøre gode lærere enda bedre. Vi innførte fordypningskrav for nye lærere, og vi støtter at dette kravet skal utvides til å gjelde alle lærere. At dette ikke innføres fullt ut før i 2029, oser ikke akkurat av handlekraft, men retningen er riktig. Stoltenberg-regjeringen økte bevilgningene til videreutdanning for lærere med 1 000 pst. etter at vi overtok etter Clemet og Høyre. Vi gikk til valg på at vi ville bruke 1 mrd. kr på etter- og videreutdanning i året, og vi er glad for at regjeringen nå ser ut til å ha samme ambisjon.

Men regjeringen skaper et inntrykk av at hovedproblemet i norsk skole er at dagens lærere har for lite kunnskap. Hovedproblemet i norsk skole er at dagens lærere har for lite tid, og her har regjeringens såkalte lærerløft ingen bidrag for å gjøre situasjonen bedre. Derfor vil Arbeiderpartiet ta en rekke initiativ som kan gi lærerne mer tid til å hjelpe den enkelte elev: reduserte krav til dokumentasjon og rapporter og byråkrati, flere støttefunksjoner som kan avlaste læreren, styrket skolehelsetjeneste som gjør at alle får hjelp, satsing på tidlig innsats, slik at læreren har tid til å se den enkelte elev og nok penger til å ansette flere lærere, ikke færre.

Det siste punktet er særdeles viktig. Det hjelper altså lite med øremerkede statlige midler til etter- og videreutdanning eller skolehelsetjeneste hvis skoleeierne, kommuner og fylker, må kutte i sine budsjetter. Nå hører vi om kommuner som på grunn av manglende dekning fra regjeringen til lovpålagte barnehager, lavere skatteinngang eller endret fordelingsnøkkel står overfor kraftige nedskjæringer. Det er det motsatte av skolesatsing.

Det er kommunene som har ansvaret for å ansette lærere. Det er de som sørger for det meste av etter- og videreutdanning. Det er de som sørger for at det er nok folk til å se de enkelte. Det er de som sørger for skolehelsetjenesten, det er de som pusser opp skolebyggene. Så hvis man setter skatteuttak foran kommuneøkonomi, hvis man setter de rikeste foran barna, blir resultatet deretter.

Det vil i så fall ikke være fordi vi mangler penger. Ingen regjering har hatt mer penger å bruke enn regjeringen Solberg, men det er i så fall fordi de setter andre ting, særlig skatteuttak, høyere.

For Arbeiderpartiet er det knapt noen oppgave som er viktigere enn å sørge for at alle barn får en god utdanning i en god skole og en god start på livet. For oss er det viktigere å skaffe kunnskap for å løse framtidens store spørsmål. Derfor vil vi i opposisjon, som i posisjon, sette satsing på kunnskap, utdanning og forskning foran skatteuttak for noen få.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Margunn Ebbesen (H) [14:39:14]: Regjeringen bygger sin politikk på et robust politisk fundament som er i stand til å møte morgendagens kriminalitetsutfordringer. Gahr Støre viste i sitt innlegg til at Arbeiderpartiet ser for seg en reform i politiet. Alle reformer er vanskelige å gjennomføre, ikke minst hvis det ikke er bred politisk enighet om dem. Regjeringen inviterte derfor alle politiske parti på Stortinget til å delta i samtale i forbindelse med arbeidet med denne reformen. Arbeiderpartiet takket nei, de ville vente og se. Det kan tolkes som om Arbeiderpartiet også i denne saken sitter på gjerdet og avventer hvilken vei vinden blåser, istedenfor å være med og skape den politiske tyngden som er nødvendig for å få et politi som leverer på morgendagens kriminalitetsutfordringer.

Jeg håper jeg tar feil. Men kan representanten Giske forklare hvorfor Arbeiderpartiet er fraværende også i arbeidet med politireformen?

Trond Giske (A) [14:40:10]: Det er en virkelighetsbeskrivelse som jeg overhodet ikke kjenner meg igjen i. Vår justisfraksjon har reist land og strand rundt til politidistrikt, møtt både ansatte og ledelse rundt omkring i landet og fått gode innspill til hvordan framtidens politi bør organiseres. Jeg har også utfordret justisministeren til mange debatter. Jeg tror ikke det har vært en eneste foreløpig. Så hvis regjeringen har lyst til å ta de debattene, er den hjertelig velkommen til det.

Jeg registrerer også at regjeringen nå i storstilt grad ansetter alle de politistudentene som vi har sørget for blir uteksaminert, det er rekordmange, slik at her er det satt fra forrige regjering, og vi skal delta i diskusjonen framover.

Når man sitter i regjering, må man ta ansvar for å foreslå reformer, man må bringe dem fram til Stortinget og sørge for å få støtte fra andre partier. Det er et innarbeidet parlamentarisk system. Hvis man ønsker at vi skal overta de utredningene, overta de framleggelsene, legge fram stortingsmeldingene, er det bare å gi stafettpippen videre. Vi er klare til å overta.

Bente Thorsen (FrP) [14:41:30]: Arbeiderpartiet og representanten Giske er tilsynelatende opptatt av å fjerne tidstyver i skolen, og det er kjempeflott. Tidstyver i skolen har lenge vært et kjent problem. Ifølge undersøkelser fra Utdanningsforbundet i 2011 økte omfanget av rapportering under de rød-grønne, dette til tross for at problematikken var veldig godt kjent. Regjeringen har allerede startet arbeidet med å fjerne tidstyvene, og målsettingen er å begrense rapporteringen til det som er nødvendig, og å ut-

vikle mest mulig effektive rapporteringsrutiner. En rapport legges fram 1. desember.

Økningen i rapportering kan tyde på at de rød-grønne ukritisk innførte flere tidstyver istedenfor å redusere dem. Spørsmålet blir da: Hva ligger til grunn for at man kan stole på at Arbeiderpartiet nå virkelig vil redusere og ikke øke tidstyvene i skolen?

Trond Giske (A) [14:42:24]: Den aller største tidstyven i norsk skole vil være en kommuneøkonomi som gjør at det blir færre lærere i skolen. Det stjeler mye lærertid fra elevene, så grunnlaget for all diskusjon om dette må være at vi har nok lærere i forhold til det antallet elever vi har. Under vår regjering økte lærertallet i forhold til elevtallet.

Så er det riktig at lærerne opplever økt bruk av tid. Særlig var det knyttet til gjennomføringen av det kunnskapsløftet som et bredt flertall i Stortinget sto sammen om – vedtatt under Clemet, gjennomført under oss. Da må vi alle bare se på de nasjonale testene, dokumentasjonskravene, rapportene og skjemaene som vi har innført. Kristin Halvorsen fjernet 50 000 rapporteringer for lærerne, men det er ikke nok, vi må fortsette den veien. Det som er skuffende, er at i den planen som kunnskapsministeren la fram om et såkalt lærerløft, er det lite eller ingenting som handler om akkurat det temaet som lærerne er mest opptatt av – å rydde tid til undervisning, rydde tid til elevene.

Knut Arild Hareide (KrF) [14:43:41]: Representanten Giske kjenner veldig godt til ideell sektor. Det er eit ønske frå både Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti at nettopp ideell sektor skal vere med som ein viktig tenesteleverandør, ikkje minst innanfor helse- og omsorgssektoren.

Så har me hatt eit anbudsregime – både under den førre regjeringa og under den regjeringa som sit no – som har skapt betydelege utfordringar. Me har sett at utviklinga har vore at nettopp ideelle tenestetilbydarar har forsvunne gradvis. Mitt spørsmål til representanten Giske er om han no, ut frå den erfaringa han hadde da han sat i regjering, ser om det er behov for justeringar på dette feltet, nettopp for å sikre at ideell sektor ikkje blir pressa ut mellom kommersielle og offentlege tilbydarar, som begge er med på å presse mot dei ideelle, som bidreg med veldig viktige og gode tenester.

Trond Giske (A) [14:44:39]: Både representanten Hareide og jeg tilhører partier og bevegelser som har en lang og stolt historie i ideelt arbeid. Arbeiderbevegelsen, som de kirkelige organisasjonene og lekmannsbevegelsen, har lang tradisjon for å drive opplysningsarbeid, helsearbeid, skole og mange andre ting, bistand ikke minst. Den ideelle sektoren er utrolig verdifull for et samfunn. Derfor er Arbeiderpartiet tydelig på at når vi er imot privatisering av offentlige velferdstjenester, så dreier det seg om de kommersielle, store konsernene som går inn og tar oppgavene fra det offentlige og gjør at det blir større forskjell på folk. Men de som skvises hardest av de kommersielle, når det er rigide anbudsregelverk som bestemmer, det er de private ideelle tilbyderne. Vi har sett det i denne byen, og vi

har sett det andre steder, at organisasjonene fortviler fordi de ikke kan konkurrere med de kommersielle på de vilkårene som anbudssettingene setter. Det er synd, for det utarmer samfunnet vårt, men det gjør også at tjenestetilbudet blir mindre mangfoldig, så her står vi sammen med Kristelig Folkeparti.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [14:45:56]: Som representanten Giske sa, har vi registrert at regjeringa har lagt fram det de sjøl kaller for et lærerløft. Samtidig pågår det en innledende strukturprosess, kombinert med krav om en femårig masterutdanning innenfor høyere utdanning for lærere, som varsler en sterkere sentralisering av lærerutdanninga. Som representanten Giske er kjent med, tok den rød-grønne regjeringa grep for å fornye grunnskolelærerutdanninga i forrige periode. For å utdanne 9 000 ikke-kvalifiserte og alle dem som skal få etter- og videreutdanning, er det viktig med et desentralisert tilbud, slik Senterpartiet ser det. Det er også viktig for skoleeierne. Jeg lurar på om representanten kan gi uttrykk for om Arbeiderpartiet deler Senterpartiets bekymring for en kommende sentralisering av lærerutdanninga.

Trond Giske (A) [14:46:43]: For det første er jeg helt enig i at en god lærerutdanning er alfa og omega. Det er ikke nok med en lang lærerutdanning, de årene man bruker, må også brukes godt. Vi er positive til å utvide lærerutdanningen til fem år, men det er helt vesentlig hva det femte året brukes til. Hvis det skal brukes til å sitte oppe på universitetet og skrive en mastergrad, er vi skeptiske, hvis det skal brukes til å lære i praksis hvordan man blir en god klasseleder, hvordan man driver pedagogisk arbeid, hvordan man jobber med elever, er vi positive. Vi tror også at det er nødvendig å redusere antall ansvarlige institusjoner for lærerutdanningen. Det betyr ikke nødvendigvis å redusere antall steder man gir lærerutdanning – veldig mange av institusjonene driver jo et aktivt desentralisert tilbud – men å styrke fagmiljøene og konsentrere innsatsen. Det er også rett.

Nå registrerer vi at regjeringen skyver femårig lærerutdanning til neste stortingsperiode. Den skal påbegynnes i 2017, de første lærerne kommer ut i 2022, så det er heller ikke på dette området slik at det spruter av handlekraft og gjennomføringskraft. Så her må Stortinget også være aktiv i å dytte på.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Tina Bru (H) [14:48:14]: Norge er annerledeslandet i Europa. Mens våre naboland fortsatt sliter med høy arbeidsledighet og svak økonomisk vekst, har vi lav ledighet og god vekst. Men status quo er aldri en garanti. Vi må forberede oss på lavere inntekter fra olje- og gassindustrien. Vi må forberede oss på mer konkurranse fra land som har lavere kostnadsnivå enn oss. Og vi må fortsette ferden mot lavutslippssamfunnet, ikke bare snakke om det som en utopi. Derfor må vi bruke det handlingsrommet vi har nå – gjennom de store verdiene petroleumsvirksomheten har gitt oss – til å bygge Norge.

Grunnen til at vi prioriterer kunnskap, infrastruktur, lavere skatt på arbeid og eierskap og investeringer i det grønne skiftet i dag, er for å klare det som er krevende, men nødvendig, samtidig som vi skaper verdier for vårt land.

For under en uke siden presenterte regjeringen Lærerløftet. Vi er med dette allerede i gang med å levere på et av våre viktigste løfter fra valgkampen. Vi gir lærerne det løftet de ønsker og fortjener fordi ingenting betyr mer for elevenes læring enn nettopp gode lærere.

Det var helt naturlig for oss i et slikt løft å gjennomføre tidenes satsing på etter- og videreutdanning. Elevene skal lære mer, og lærerne skal kunne få anledning til faglig påfyll. I år er det opprettet 1 500 nye studieplasser for lærere som ønsker etterutdanning, men vi er ikke fornøyd ennå, vi skal videre. Vi satser på skolen og lærerne i dag for at elever skal lære mer i fremtiden.

Vi skylder fremtidens fagarbeidere og nyutdannede å legge til rette for et nyskapende arbeidsmarked. En globalisert verden krever sterke norske arbeidsplasser. Regjeringen er allerede godt i gang. Vi har senket inntektsskatten, redusert formuesskatten og fjernet arveavgiften.

Samtidig vet næringslivet selv best hva næringslivet kan skape. Men de kan ikke gjøre jobben alene. Derfor har regjeringen styrket den næringsrettede forskningen betydelig, gjennom f.eks. Brukerstyrt innovasjonsarena, SkatteFUNN, FORNY2020 og nasjonalt etablerertilskudd. Alle disse er eksempler på treffsikre ordninger som bidrar til forskning, utvikling og innovasjon i næringslivet. Vi prioriterer næringsrettet forskning i dag for å skape trygge arbeidsplasser for fremtiden.

De store bo- og arbeidsregionene i landet vil fortsette å vokse betydelig fremover. De har alle en stor felles utfordring: infrastruktur. Å skape gode regioner å bo og jobbe i forutsetter at man har gode transportsystemer på plass. Varer og folk må komme seg raskt frem og tilbake, og dette må skje på en miljømessig bærekraftig måte. Nettopp derfor har regjeringen økt satsingen på vei, bane og kollektiv, økt jernbanebudsjettet sammenlignet med hva de rød-grønne la frem i fjor høst, sagt at staten skal ta 50 pst. av kostnaden ved store kollektivutbygginger i de fire største byene, slik at veksten i trafikken først og fremst kan skje kollektivt, og styrket veibudsjettet for å hindre kø og kaos som belaster miljø og næringsliv negativt.

Vi bygger landet med god og miljøvennlig infrastruktur i dag, slik at det blir enklere å reise til og fra jobb og sende varer inn og ut av landet i fremtiden.

Alt dette vil styrke konkurransekraften og trygge norske arbeidsplasser. Men én utfordring overskygger alle andre: klimautfordringen. Forrige måned ble den viktige rapporten New Climate Economy lagt frem. Vi var så heldige å få en innføring i denne av avgått statsminister Jens Stoltenberg på Debatten på NRK1. Jeg tror nok ikke at Stoltenbergs tegninger av strekmenn er nok til å overbevise f.eks. representanten Rasmus Hansson, som har som kjerne i sin klimapolitikk at brems i økonomisk vekst er nødvendig, om at noe vekst er god klimapolitikk. Men jeg, derimot, så at disse strekmennene fortalte oss noe viktig om utviklingen fremover. Rapporten viser nemlig at vekst og lavere klimagassutslipp ikke er motsetninger, men gjensi-

dig avhengige av hverandre. Det er godt nytt for alle oss som møter lavutslippssamfunnet med optimisme og tro på at denne omstillingen vil gi oss mange nye muligheter. I dette bildet vil gode, arealeffektive byer bli nødvendig.

Rapporten fortalte oss også at gass kan være en bro til lavutslippssamfunnet dersom de riktige forutsetningene er på plass – forutsetninger som Norge allerede har. Det handler om å betale en pris for å slippe ut klimagasser, som olje- og gassindustrien allerede gjør i Norge, ha strenge krav til utslipp og investere mer i klimateknologi.

Et av de viktigste tiltakene regjeringen har gjennomført for å styrke klimaforliket, er å styrke klimateknologifondet. Tolv friske milliarder skal tilfalle fondet frem mot 2017, og dette er et viktig skritt på veien. Vi investerer i det grønne skiftet i dag – for å skape et bærekraftig samfunn i fremtiden.

Norge har gode forutsetninger for å møte utfordringene som ligger foran oss. Vi er optimistiske. Vi er i gang med å gjennomføre de nye ideene og bedre løsningene som vi gikk til valg på. Slik sørger vi for å utnytte de gode forutsetningene vi har, til å bygge landet for fremtiden. Takk for oppmerksomheten.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anna Ljunggren (A) [14:53:15]: Før helgen ble det kjent at Statoil sier opp ansatte på norsk sokkel, og det er også ventet reduksjoner på land. Før helgen fikk vi også vite at Aibel sier opp 230 i Haugesund. Fra før vet vi at det er ca. 250 som må gå rundt omkring i hele landet, og det finnes flere eksempler av denne typen. Kraftig vekst under den rød-grønne regjeringen på den ene siden og reduksjoner i vedlikeholdsprosjekter og flere kontrakter til utlandet på den andre siden blir framholdt som eksempler på, eller årsaker til, at situasjonen er ganske dramatisk.

Regjeringens innstramminger i permitteringsregelverket er en klar årsak til at vi får oppsigelser og ikke permitteringer, så en utfordring som regjeringspartiene må ta på alvor, er hvordan nye, store utbyggingsprosjekt skal håndteres når selskapene nå bygger ned kapasiteten og sier opp fagfolk og ingeniører.

Tina Bru (H) [14:54:18]: Jeg tror det er viktig å huske på at det vi ser skje i oljebransjen nå, ikke nødvendigvis er veldig unikt. Det har skjedd mange ganger tidligere. Dette er en bransje som er syklisk av natur. Det vil være oppsving, og det vil være nedturer. Men selvfølgelig oppleves det dramatisk for dem som nå er i ferd med å miste jobben, eller venter å miste jobben, men jeg tror det òg har en oppside som vi skal huske på, og det er at dette gjør at man frigjør kompetanse som er sårt tiltrengt også i andre deler av den bransjen. Da jeg var på ONS, f.eks., traff jeg flere i leverandørindustrien som var veldig optimistiske med tanke på at de nå endelig skulle få tak i den kompetansen, de ingeniørene, som de har slitt med å få tak i, fordi de har vært i oljeselskapene.

Men selvfølgelig må vi følge utviklingen nøye fremover, og det er ikke sånn at permitteringsregelverket er noe som alltid har vært rigid. Det vil bevege seg, avhen-

gig av om det er gode eller dårlige tider i økonomien, så her kommer regjeringen selvfølgelig til å følge nøye med fremover.

Anna Ljunggren (A) [14:55:15]: Takk for svaret fra representanten. Jeg støtter synspunktene på at det kan være behov for disse ingeniørene og fagfolkene som nå mister jobben, i andre typer sektorer. Vi får håpe at de jobbene finnes og står klare til dem. Fagforeninger – både Fellesforbundet og NITO – påpeker at en del av det vedlikeholdsarbeidet som nå står i fare for ikke å bli utført på grunn av oppsigelser, kan være sikkerhetskritisk vedlikehold. Det kan handle om helse, miljø og sikkerhet.

Hva er representantens syn på det?

Tina Bru (H) [14:55:54]: Bransjen har selv vært veldig tydelig på at det som nå skjer, ikke skal gå på bekostning av helse, miljø og sikkerhet, og det forutsetter jeg at det heller ikke gjør. Det er utrolig viktig. Norge er helt fremst på å ha god sikkerhet offshore. Det skal vi fortsette å ha i fremtiden. Men det jeg tror det er viktig å tenke på nå, er at det aller viktigste for denne bransjen er at den blir sikret gode, trygge, forutsigbare rammevilkår. Det har vært litt komplisert i det siste. Det hjelper f.eks. ikke at representanten Gahr Støre, som har stått på denne talerstolen tidligere i dag, var ute i sommer og kom med signaler som bransjen opplevde som uforutsigbare. Bransjen trenger ro. De kommer til å ta tak i de utfordringene de står overfor nå, men da trenger de myndigheter som spiller på lag, som er opptatt av forutsigbare linjer og en forutsigbar politikk, og det skal regjeringen sørge for.

Steinar Reiten (KrF) [14:56:40]: Arbeidet med å utrede fergefri E39 fra Kristiansand til Trondheim er godt i gang. Trasévalget er en viktig del av dette arbeidet, like så konseptvalg for de store fjordkryssingsprosjektene som skal gjøre E39 fergefri innen 20 år.

Høsten 2011 la Statens vegvesen fram konseptvalgutredninger for fjordkryssingsprosjekter langs E39 i Møre og Romsdal. Til tross for at et enstemmig fylkesting, etter forslag fra Kristelig Folkeparti, ba om at et klimaregnskap for de ulike alternativene skulle inngå i KVVU-en som en del av beslutningsgrunnlaget, var dette knapt nevnt i utredningene fra Statens vegvesen.

I trontalen blir tiltak for å møte klimautfordringene nevnt som en overordnet målsetting. Samtidig sender regjeringen klare signal om at takten skal økes når det gjelder veibygging. Dette framstår for de fleste som litt av et paradoks.

Er representanten Bru enig i at utarbeidelse av klimaregnskap bør inngå som en obligatorisk del av utredninger som utgjør beslutningsgrunnlaget for politiske beslutninger om trasé- og konseptvalg for store veiprosjekter i framtida?

Tina Bru (H) [14:57:54]: Jeg tror at i arbeidet med å realisere lavutslippssamfunnet i Norge er det viktig å tenke på klima uansett hva man snakker om. Det gjelder også selvfølgelig i samferdselssektoren.

Men når man snakker om veiutbygging som f.eks. fergefri E39, er det et klimatiltak, for i dag ser vi lange fergekøer og biler på tomgang, de spyr ut CO₂, og det er ikke en bærekraftig løsning for fremtiden. Det å ha effektive veier som sørger for at varer og gods kan transporteres raskt dit det skal, er med på å kutte utslipp, og jeg mener det er en riktig politikk.

Geir Pollestad (Sp) [14:58:39]: Representanten Bru snakket om det grønne skiftet. En del av det grønne skiftet er en satsing på vindkraft. Vi har hørt rykte om at regjeringen nå er i ferd med å bøye av for presset og innfører et grønt avskrivningsregime. Det er gledelig.

Et av landets største vindkraftprosjekter er Bjerkreimklynga, 420 MW, konsesjon er gitt, og hvis vi nå forskutterer at skattegrep i form av avskrivninger kommer på plass, skulle en tro at alle hindringer var ryddet av veien. Men det viser seg at på grunn av manglende kapasitet i Statnett vil en ikke ha på plass en nettløsning før i 2019. Her står lærlingene klar til å ta fatt og til å være med og drifte parken. Mitt spørsmål til representanten Bru er derfor: Er det greit for Høyre at utbyggerne må vente på nett til 2019, eller kan vi forvente tiltak for å framskynde dette?

Tina Bru (H) [14:59:40]: Jeg er svært fornøyd med de signalene vi har sett, som kanskje kommer i statsbudsjettet på onsdag, det synes jeg er kjempeviktig og veldig bra, og det har vært en av de tingene som bransjen selv har etterspurt i veldig mange år, også i de årene hvor representanten Pollestads parti var i regjering. Så det at vi nå tar grep, noe de ikke fikk til, er jeg svært fornøyd med. Det vi gjør nå, kan i beste fall realisere investeringer i denne bransjen med opptil 25 mrd. kr. Det er et betydelig løft. For meg handler ikke vindparkutbygging i Norge først og fremst om klimaspørsmål, det handler om næringsutvikling og ikke minst om næringsutvikling i distriktene.

Så har vi gjort en jobb etter at vi kom i regjering, med å få fortgang i konsesjonsbehandlingen, for masse har ligget på vent, også som et resultat av den forrige regjeringens politikk. Det rydder vi opp i, og vi skal fortsette å være offensive, og så håper jeg at vi nå får realisert masse gode vindparkprosjekter fremover.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Bård Vegar Solhjell (SV) [15:00:54]: «You campaign in poetry. You govern in prose» er den tidlegare New York-governøren Mario Cuomo berømt for å ha sagt.

Ein trontale er definitivt prosa og ikkje poesi – ikkje berre den vi fekk i år, men som oftast. Han har vel sjeldan rørt hjarte der han raskt går igjennom ei rekkje tema, men trontaledebatten på sitt beste kan vere årets moglegheit til å ta utgangpunkt i dei store linene i verda – det som pregar vår tid, det tida spør etter. Og viss eg skulle summere opp det eg synest vår tid spør etter, i to ord, så er det med orda meir solidaritet.

Talet på flyktningar, asylsøklarar og internt fordrevne har for første gong sidan andre verdskrigen passert 50 mill. menneske i år, i 2014. Aldri før i mi levetid – eller nokon eg

ser her i salen si levetid, trur eg – har vi hatt fleire flyktningar i verda, flyktningar som krev vår og andre sin solidaritet, og som krev at innsatsen for å hindre at dei vert færre, vert styrkt.

Mens verda gjer store framsteg, mens menneske kjempar seg ut av fattigdom, veks òg forskjellane mellom fattige og rike innerter i land i store delar av verda, i rike land og i veldig mange fattige land. Store sosiale forskjellar er gift for eit kvart samfunn, det undergrev tillit og solidaritet mellom menneske viss ikkje menneske går på same skule, bur i same område, har nokolunde dei same moglegheiter, føler seg som del av den same verda.

Generasjonane som kjem etter oss, vil òg i særleg grad krevje vår solidaritet i tiåra framover. Den globale klimautfordringa utfordrar oss til å omstille Noreg og andre land til nullutsléppssamfunn og la store delar av verdas fossile ressursar verte liggjande ubrukte.

Mindre merksemd får tapet av naturmangfald. I dag vert artar utrydja i eit tempo vi ikkje har sett på om lag 70 millionar år, noko som vil ramme verdiar, men òg verdiskaping massivt. Vårt hundreår kan verte det som varig svekkjer mennesket sitt ressursgrunnlag og vår viktigaste kapital – naturkapitalen – eller det kan verte det der vi skiftar kurs.

I 2014 og i 2015 må det som er viktigast i verda, vere viktigast i Noreg, og i vårt vesle land må det å styrkje fellesskap, redusere forskjellar, omstille oss til eit land som lar klimaet og natur vere styrande for politikken, og å vere solidariske med dei som er på flukt, styre norsk politikk. Derfor kjem meir solidaritet òg til å vere ein gjennomgangstone for SVs politikk i stortingsåret som kjem. Vi vil be om at 2015 vert det året då Noreg kjem med eit ekstraordinært løft for å redusere fattigdom og hjelpe flyktningar. For når det står verre til i verda, så bør verdas rikaste land kunne hjelpe til litt ekstra det året.

Vi føreslår i dag følgjande:

«Stortinget ber regjeringen, i påvente av varslet nytt regelverk, sørge for umiddelbar stans i utsendinger av lengeværende asylbarn som har vært her i tre år eller mer, og deres familier. Sakene stilles i bero, og det gis utsatt iverksettelse.»

Og vi vil fortsetje å føreslå at vi skal ta imot fleire flyktningar frå den aller verste humanitære katastrofen dei siste åra – den i Syria. Igjen: For når det står verre til for flyktningar i verda, så kan vi gjere litt ekstra.

SV kjem til å leggje fram forslag om korleis Noreg kan redusere klimagassutsléppa kraftig for å nå måla som det er einigheit om i Stortinget, og vi kjem til å fortsetje å føreslå at vi òg må la betydelege delar av våre fossile ressursar liggje – som resten av verda må gjere. For når klimautfordringa er spesielt påtrengjande, så må det vere spesielt påtrengjande for Noreg å kome med dei gode løysingane. Men ikkje minst så vil vi føre ein politikk som set miljø og solidaritet først i heile politikken, på alle område, for det er det verda treng av oss no.

Åse Michaelsen (FrP) [15:06:01]: Norge har betydelige mangler når det gjelder infrastruktur. Selv om det etter hvert er bygget noe ny motorvei, mangler vi ennå

det grunnleggende høyhastighets veisystemet som binder landsdelene og ikke minst de større byene sammen. På internasjonale oversikter over kvalitet på infrastruktur som vei og bane kommer vi faktisk veldig dårlig ut.

Når vi så i tillegg vet at Norge er blant de landene med mest kapital som kan investeres, er det merkelig at den tidligere regjeringen ikke tok viktige strukturgrep og fikk satt i gang reformer på samferdselsområdet for deretter å kunne levere framtidrettet infrastruktur. Det å måtte forholde seg til budsjettår enkeltvis, har vist seg å bremse hele prosessen i å bygge helhetlig på vei og bane. Det har blitt stykkevis og delt, det har blitt et veivesen som aldri har kunnet planlegge økonomisk riktig, fordi man aldri har visst om det kommer penger til flere kilometer på neste års budsjett.

Flerårige budsjetter og helhetstenkning har vært vår profil gjennom mange år. Derfor er nettopp opprettelsen av et veiselskap som vil kunne ivareta dette, et av de viktigste grepene for å få fart i veibyggingen. Det er handlekraft. Vi er også i gang med å bygge opp et eget infrastrukturfond på 100 mrd. kr, der bare avkastningen alene vil gi oss et enda større handlingsrom. Det er handlekraft. Vei- og baneutbygging i Norge er preget av trege planprosesser og ineffektiv, klattvis utbygging. Det er dette denne regjeringen nå tar grep for å endre. Det er handlekraft.

Det virker så meningsløst når man i store prosjekter bygger ut små parseller og hopper fram og tilbake med både mann og maskiner og dermed får en ineffektiv, klattvis utbygging, framfor å bygge helhetlige transportkorridorer effektivt når man først er i gang.

Gradvis bedring av veistandarden er viktig for effektiv transport av både personer og gods, men også for trafikksikkerheten. Når en stadig større del av hovedveinet etter hvert bygges ut til møtefri vei, er dette kanskje det viktigste trafikksikkerhetstiltaket vi kan gjøre. En modernisering av bilparken vil også bety mye for bedre trafikksikkerhet – vi er blant dem som har Europas eldste bilpark, noe som også har en konsekvens for miljøet og ikke minst for sikkerheten.

Apropos miljøet: Møtefri, firefelts vei med en kurvatur uten store høydeforskjeller og uten de store svingene vil minske utslipp fra spesielt tungtransporten vesentlig – så dette er vinn-vinn.

Luftfarten er også et område som nå står overfor store utfordringer. Den internasjonaleseres, den utfordrer oss på nye områder som stadig endres, og den avkrever at vi tilrettelegger for en effektiv og ikke minst konkurransedyktig næring. Det er viktig å synliggjøre hva vi vil og hvor vi skal. Vi kan ikke melde oss ut av en global utvikling, vi må være i forkant for i størst mulig grad å være rustet til den internasjonaliseringen som pågår. Et eventuelt felles regelverk innen den internasjonale bransjen, en slags «fair trade» luftfart, må en kanskje vurdere å legge til grunn.

Vi har startet en langsiktig kursendring i forhold til den politikken som har blitt ført de siste åtte årene under en rød-grønn flertallsregjering.

Det skjer mye innen samferdselssektoren, en økt satsing på kollektivtrafikken i de større byene er også igangsatt. Å se de ulike transportformene i sammenheng, er

prioritet nr. 1 for denne regjeringen. Da er det godt å vite at vi er godt i gang med å tenke nytt, tenke helhetlig og tenke langsiktig. For det er ikke bare det at man kan bruke penger, men hvordan pengene brukes, som er viktig.

Torstein Tvedt Solberg (A) [15:10:28]: Arbeiderpartiet deler regjeringas problembeskrivelse fra trontalen. I årene som kommer, står vi overfor store utfordringer. Vi blir stadig flere innbyggere, vi blir stadig flere eldre, og vi kan ikke lene oss like mye på oljeaktiviteten framover. Men hva betyr egentlig dette? Hva slags konsekvenser bør disse erkjennelsene ha for prioriteringene våre – hva vi velger å bruke politiske krefter på, og hva vi velger å bruke penger på i budsjettene? Arbeiderpartiets tilnærming bygger på den grunnleggende ideen om at rettferdige samfunn med små forskjeller løser de store utfordringene bedre, og at vi løser dem bedre sammen enn alene. For oss har dette konsekvenser, både for hva slags skattesystem vi vil ha, og for hvordan vi velger å bruke pengene i statsbudsjettet.

Vi må bruke de store pengene på de viktige sakene. Vi vil ha større innsats for forebygging i helsesektoren. Vi vil ikke bare reparere. Vi vil utforme politikk som for-ener klima og næring – en klimapolitikk som bidrar til å skape nye arbeidsplasser basert på den enorme teknologiske kompetansen vi har i Norge. Vi vil kjempe for et anstendig arbeidsliv, tørre å ta i bruk kraftige virkemidler for å bekjempe sosial dumping og sørge for at det finnes en framtid for norske fagarbeidere. Vi vil ha kommuner som er i stand til å levere velferdsordninger som holder mål. Kommunene skal være i stand til å yte den omsorgen vi både krever og forventer, og de skal være i stand til å ansette alle de kompetente lærerne vi trenger for at skolen skal kunne lære ungene våre mer.

Vi har ikke sett regjeringas budsjettforslag for 2015 ennå, og leser vi trontalen helt løsrevet fra regjeringspartiernes historikk og retorikk i offentligheten, kan man bli forledet til å tro at skattekutt ikke er noen viktig sak for den sittende regjeringa. Trontalen er jo side opp og side ned med nye krav om økt kvalitet i velferdsordningene – en trontale for en voksende velferdsstat. Mennesker som er syke eller trenger pleie, skal få nødvendig hjelp i tide. Norske elever skal lære mer. Det finnes til og med en formulering om at forskjellene mellom folk ikke må bli for store.

Alt dette er flotte målsettinger som Arbeiderpartiet støtter. Men tiltakene koster, regninga må betales, og skal statsbudsjettet stå i stil med formuleringene fra trontalen, kan det nesten virke som om vi onsdag må få et statsbudsjett som øker skattene. Det skal uansett bli interessant å se hvordan bl.a. Hellelands løfter om at vi ikke skal måtte bekymre oss for finansieringen av velferden i kommunene, sagt i dagens debatt, følges opp i budsjettet.

Men når man først finner noen ord om skatt i trontalen, ligner det ikke på resten av formuleringene i talen. 20 ord er alt regjeringa bruker på å beskrive sine egne ambisjoner når det gjelder skatt. Da velger regjeringa å slå fast at det må bli lønnsomt å investere i norske arbeidsplasser – altså høyrespråk for at det må kuttes i formuesskatten. Her er jeg kanskje mer sikker på at regjeringa kommer til å levere på

onsdag, til tross for at fordelingseffekten er dårlig og nær 60 pst. av kuttene tilfaller de rundt 1 pst. rikeste.

Regjeringa kommer til å kutte i formuesskatten, til tross for at de beste fagmiljøene vi har på skatt, er tydelige på at det vil ha svært lite å si for investeringsviljen til norske bedrifter. Regjeringa har så langt i sin levetid demonstrert at skatteuttak går i en helt egen kategori av prioriteringer. Det er overordnet alt annet. Derfor er det vanskelig å tro at et godt opplegg for kommunene vinner i kampen mot skatteuttakene. Derfor er det vanskelig å tro at retorikken fra dagens debatt står seg når det skal prioriteres, for dette så vi tydelig for ett år siden i tilleggsproposisjonen. Der ga regjeringa ti ganger mer til skatteuttak enn til politi, sykehus og lærere til sammen.

Ambisjonen om å gjøre Norge mindre oljeavhengig, en ambisjon som er gjentatt i trontalen og i dagens debatt, måtte vike når det viste seg at omprioriteringene var vanskeligere i posisjon enn i opposisjon. Man måtte gå rett til oljefondet og øke oljepengebruken for å sørge for at skatteuttakene kunne bli en realitet. Det var altså ikke for å styrke norsk skole eller eldreomsorgen man brøt prinsippet om ikke å bruke mer oljepenger ved et regjeringsskifte. Det var for å finansiere kutt i formuesskatten og arveavgiften.

Om to dager legger regjeringa fram sitt første rene Høyre- og Fremskrittsparti-budsjett. Om politikken der står i stil med formuleringene fra trontalen, kan de regne med å få mye støtte fra Arbeiderpartiet. Står det i stil med tidligere prioriteringer – mer til dem som har mest fra før – kommer Arbeiderpartiet til å vise en helt annen retning i sitt alternative budsjett, hvor de store pengene først og fremst skal brukes på de viktigste oppgavene – helse, skole og velferd. Men vi må vel uansett vente til onsdag på fasiten.

Øyvind Halleraker (H) [15:15:51]: Siden jeg ser at den nye parlamentariske lederen i Arbeiderpartiet er i salen, la meg først få kommentere det han sa i sin innledning, nemlig at han ikke fant noe om nordområdene verken i trontalen eller i beretningen om rikets tilstand. I beretningen heter det:

«Nordområda er Noregs viktigaste utanrikspolitiske interesseområde. Regjeringa har, med auka vekt på kunnskapsdriven næringsutvikling, innleidd eit nytt kapittel i nordområdesatsinga.»

Klarere kan det vel neppe sies. Dette understreket også utenriksministeren da det i april ble satt av 150 mill. kr til næringsutvikling i nord.

Den dramatiske krisen i Ukraina har ført til en ny sikkerhetssituasjon i Europa. Det er betegnende at trontalen og beretningen om rikets tilstand i så sterk grad omtalte den nye sikkerhetspolitiske situasjonen Europa står overfor. For et år siden var det ingen som kunne se for seg det som har skjedd i eksempelvis Ukraina. Russland har bidratt til en opptrapping av konflikten i Ukraina gjennom annekteringen av Krim og gjennom aktiv støtte til de pro-russiske opprørerne i Øst-Ukraina. Over 2 000 liv har gått tapt i kampene som startet i vår, og mer enn 400 000 mennesker er nå på flukt. Russlands aggressive atferd i Ukraina utfordrer fred og sikkerhet i vår del av verden. Det er derfor viktig at vi tar avstand fra russisk maktbruk, at vi står

samlet internasjonalt, og at vi står sammen med våre allierte i øst som nå føler sine territorier, sin kulturelle identitet og sine demokratiske rettigheter truet.

EU viser seg nå som en viktig aktør i utenriks- og sikkerhetspolitikken, og man har trappet opp sanksjonene mot Russland. Norge stiller seg bak disse, og det er avgjørende at vi står samlet. Dette gjør det vanskeligere for Russland å drive splitt-og-hersk-politikk. Sanksjonene går dessverre ut over norsk næringsliv, og regjeringen er derfor i tett dialog med berørte næringer.

Norge vil samtidig opprettholde et fungerende bilateralt samarbeid med Russland for å sikre fortsatt avspenning og en positiv utvikling i nordområdene og i Arktis.

Mange av de viktige diskusjonene knyttet til Ukraina finner sted i EU, og selv om vi ikke sitter ved bordet, har regjeringen intensivt arbeidet på det utenrikspolitiske området i Europa. Vi vil samarbeide videre med EU og EU-land om tiltak, men NATO er og vil fortsatt være selve grunnpilaren i den norske forsvars- og sikkerhetspolitikken. Det finnes ingen alternativ organisasjon som kan gi Norge tilsvarende sikkerhetsgarantier. På NATO-toppmøtet i Wales signerte Norge en intensjonsavtale om å delta i en ny flernasjonal styrke på 10 000 soldater fra syv europeiske land, som raskt kan rykke ut. NATO skal være avskrekkende, og da må vi ha styrke til raskt å kunne reagere hvis det er nødvendig.

Tett på Europas sørlige grense ser vi en særlig dramatisk utvikling. Den ekstremistiske terrororganisasjonen ISIL må bekjempes. ISILs brutale fremrykking i Irak og Syria forårsaker store lidelser. Irak er nå i en situasjon der landets myndigheter har bedt om hjelp fra verdenssamfunnet. Norge bidrar både humanitært og med militært personell.

Det amerikanske utenriksdepartementet regner med at om lag 12 000 såkalte fremmedkrigere, som stammer fra 50 land, har reist til regionen for å slutte seg til terroristgrupper som ISIL. Det er en alvorlig bekymring at om lag 50–60 av dem er norske statsborgere og klare for å slå til også mot vestlige mål.

I Syria ser vi en av de største humanitære krisene siden annen verdenskrig. Det antas at 190 000 mennesker er drept siden konflikten startet i 2011. Halvparten av landets befolkning er avhengig av humanitær hjelp. Nabolandene er under stort press og tar imot enorme flyktningstrømmer. Norge tar også imot flyktninger fra Syria – 1 000 stykker i inneværende år – og, bare så det er sagt, det er absolutt i overkant av det alle andre land gjør, i forhold til folketallet.

Vi kan ikke lenger ta vår sikkerhet for gitt. Krig, kriser og konflikt pågår i våre nærområder. Derfor må vi legge vekt på forpliktende internasjonalt samarbeid for å skape sikkerhet som varer. Dette samarbeidet begynner med dem som står oss nærmest: våre europeiske og amerikanske allierte i EU og NATO.

Torgeir Micaelsen (A) [15:21:12]: Vi er et år ut i ny stortingsperiode. Det har vært en begivenhetsrik start – ny regjering og ny politikk. Og for egen del vil jeg legge til at dette siste året har vært et dyddykk i Helse-Norge, som har vært en fantastisk, spennende reise. Det har vært mange

flotte møter med lidenskapelige ildsjeler, med inspirerende, inkluderende og verdiorienterte ledere, med dedikerte, varme, innovative og flotte ansatte og med mange fornøyde, takknemlige og verdsatte pasienter.

Fortellingen om den norske helsetjenesten handler også om folk som ikke har fått det de hadde behov for eller krav på, i tide, om pasienter som ikke føler seg sett, om systemer som ikke snakker sammen, og om mistillit mellom ledere og ansatte. Det er med andre ord fortsatt mye å ta tak i.

Hvor står vi så, som land, som helsetjeneste, når vi nå går løs på et nytt år her i Stortinget? Mange får veldig mye bra hjelp, som oftest svært raskt. Vi behandler flere, og vi behandler dem med høyere kvalitet. Vi er fortsatt et av landene i verden med høyest gjennomsnittlig levealder. Men likevel ser vi store, systematiske forskjeller i helse i den norske befolkningen. Forskning slår helt utvetydig fast at personer f.eks. fra høyere sosiale lag målt ved utdanning, yrke eller inntekt både lever lenger og har bedre helse enn personer fra lavere sosiale lag. Og apropos forskning: Jeg slutter meg fullt og helt til dem som i dag hyller Norges første nobelprisvinnere i medisin, May-Britt og Edvard Moser, for fremragende forskning på hjernen. Det er bare å gratulere!

Så tilbake til sosial ulikhet i helse. Jeg mener det er et rettferdighetsproblem, et levekårsproblem, et folkehelseproblem og et samfunnsøkonomisk problem, som fortjener at vi som samfunn kommer opp med kraftigere lut for å møte dette enn det vi har i dag.

Få felt engasjerer mer enn helsepolitikken. Det er kanskje ikke så rart. Vi er alle på en eller annen måte berørt. Hvis jeg skulle plukke ut fire–fem punkter – litt avhengig av hvor lang tid jeg har – med hva som er de viktigste oppgavene vi som storting nå bør ta tak i, vil jeg nevne følgende:

Jeg mener vi må skape en visjon for helsetjenesten, hvor vi gir alt for pasienten, hvor pasienten er viktigst, på sykehjemmet, på sykehuset, på legekantoret eller på akuten. Vi skal utvikle bedre svar og løsninger på hvordan vi kan fjerne unødvendig venting og flaskehals, vi skal utvide åpningstidene ved sykehusene, og med det utnytte det medisinske utstyret og sykehusdøgnet bedre.

Jeg mener vi som land skal være åpne for ny teknologi, innovative løsninger og metoder i norsk helsetjeneste. Norske fagmiljøer skal være blant de beste i verden på sine områder. Da må vi tørre å ta i bruk kunnskap, ny teknologi og også samordne de mest spesialiserte tjenestene i enda større grad enn i dag.

Jeg mener vi skal ha en ny debatt i Stortinget om folkehelse, om hverdagshelse, om hvordan vi kan ta vare på vår egen helse, men også hjelpe hverandre til i større grad å forebygge sykdom. Det er for mye snakk og for lite handling i dagens folkehelsedebatt. Særlig mener jeg vi må se på hvordan vi kan bevare gleden blant barn og ungdom til å bevege seg og å være i aktivitet lenger. Hvorfor er det f.eks. sånn at så å si alle tenåringer på et eller annet tidspunkt slutter med idrett?

Arbeiderpartiet mener det er behov for en ny ruspolitikk, som gir bedre svar og bedre resultater enn i dag, og vil foreslå og fremme forslag om det. Dessverre vet vi for

lite om kvaliteten på ulike behandlingstilbud. For mange opplever en runddans i systemet gjennom behandling og tilbake i rusmisbruk igjen. Jeg mener også det er et sterkt behov for en ny debatt om alkoholens plass i det norske samfunnet – uten en moralistisk undertone. Det er rett og slett for mange barn, ungdommer, enkeltpersoner og familier som basker med en mor, en far, en onkel som drikker for mye og som skaper utrygghet og dårlig livskvalitet. Da mener jeg det er helt feil f.eks. å prioritere flere flasker vin i taxfree-ordningen foran frukt til skolebarn.

Vi skal også fremme forslag og utvikle bedre svar i eldreomsorgen og på flere andre områder. Slik mener jeg at vi langt på vei beskriver, på tvers av partilinjene, hvordan vi kan bygge landet vårt for en ny tid. Det mener jeg vi gjør ved å styrke fellesskapet. Å investere i hver enkelt og hverandres helse er å investere i samfunnet vårt. Det er en mye bedre idé å bygge landet enn å prioritere andre hyggelige ting, som tross alt ikke er så viktig i den store sammenhengen.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [15:26:34]: Ett år med ny regjering har vært en fantastisk reise å få være med på. Innenfor alle områder er det nye tanker, nye ideer, mer frihet og ikke minst handlekraft. Ingen sak er for liten. Ingen sak er for stor.

Helsepolitikk berører alle og vekker sterke følelser. Gjennom de siste årene har Fremskrittspartiet fremmet en rekke forslag for å forbedre og trygge helsevesenet vårt, og derfor er helse et satsingsområde for både Fremskrittspartiet og regjeringen.

Den kanskje aller viktigste saken vi leverte på etter bare et halvår i regjering – som de rød-grønne brukte åtte år på ikke å få til – var å lovfeste retten til brukerstyrt personlig assistent.

Det var en fantastisk følelse å levere på denne viktige saken, som betyr så mye for enkeltmennesker som har noen ekstra utfordringer i hverdagen. BPA er det verktøyet de ønsket seg for også å kunne delta i arbeidslivet, kulturlivet, ha ferie og være sammen med familie og venner. Den 1. januar 2015 er dette en realitet.

Men også andre har krevende utfordringer: de som står i en sykehushø, de rusavhengige, de som sliter med psykiske lidelser, kreftpasienten og de kronisk syke. Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen øker kapasiteten, kvaliteten, pasientsikkerheten og valgfriheten.

Rus og psykisk helse fikk et særskilt løft i Høyre-Fremskrittsparti-regjeringens budsjett for 2014. Vi er i gang med å skape pasientens helsevesen. Derfor jobber vi med en primærhelsemelding, en ny folkehelsemelding, en nasjonal helse- og sykehusplan, legemiddelmelding, pasientsikkerhetsmelding, og ikke minst innfører vi fritt behandlingsvalg.

Arbeiderpartiet har skrevet leserinnlegg i en rekke aviser om fritt behandlingsvalg. Der uttrykker de skuffelse over at forslaget ikke ser ut til å bli slik de har advart mot. Mantraet om at de private ville ta ut stor fortjeneste på de

enkle tilstandene, passer ikke helt lenger. Nå klages det over at det å velge rus og psykisk helse ikke er greit, da dette ikke er enkle pasienter.

I tillegg skal regjeringen ha ødelagt argumentet om store fortjenester fordi regjeringen nå legger opp til, ifølge Arbeiderpartiet, en for lav pris, så nå har man kommet med nye argumenter: Å gi folk valgfrihet blir for mye byråkrati. Igjen forsvarer man systemet.

Regjeringen vil fortsette å forsvare dem som trenger helsehjelpen. Åtte år med rød-grønne løsninger har gitt oss stadig flere i kø og et todelt helsevesen. Det er på tide å tenke nytt.

Regjeringen har også kreft som et satsingsområde. Gjennom flere tv-innslag har vi vært vitne til at rød-grønn kreftsatsing har gått fra å være en garanti om behandling innen 20 dager, til en målsetting om at 80 pst. skulle få hjelp innen 20 dager, til en status som viste at man var langt unna også denne målsettingen. Uten virkemidler lykkes man sjelden.

Kreftpasienter skal nå oppleve god kvalitet, rask oppfølging og trygg behandling. Regjeringen supplerer den nasjonale kreftstrategien med en konkret plan for dette arbeidet.

Tverrfaglige diagnosesentre vil være på plass i alle regioner i løpet av året, og det utarbeides standardiserte pakkeforløp for 30 krefttyper. Både tverrfaglige diagnosesentre og pakkeforløp har blitt nedstemt av de rød-grønne flere ganger, sist rett før sommeren og valgkampen i fjor.

Nå rulles dette ut fordi vi har virkemidler, både i oppdragsdokumentene til de regionale helseforetakene, i budsjettet for 2014 og i revidert budsjett for sommeren.

I løpet av våren har vi fått en strategiplan mot selvmord og selvskading samt en strategiplan for å bekjempe overdoser. Disse skal følges opp med handling og en ny opptrappingsplan for rusfeltet.

Dette er svært etterlengtet av organisasjoner, brukere og pårørende. Det er likevel hyggelig å få tilbakemeldinger på at man merker at rus og psykisk helse har fått mer, og at enkelte også melder om kortere ventetid på behandling.

Enkelte helseforetak har brukt i overkant lang tid på å få på plass de plassene som regjeringen stilte krav om, men samtidig har dette gitt oss et mangfold av tilbud. Jeg vil berømme alle de institusjonene som har greid å holde seg flytende, til tross for at de har drevet for halv maskin gjennom de siste årene. Uten at disse hadde klort seg fast, ville vi i dag ikke vært i stand til å tilby alle de nye plassene som det vi faktisk gjør.

Det er en handlekraftig regjering som nå styrer. Det er en sterk vilje til å legge til rette for mer valgfrihet og fornuftige løsninger, økt kompetanse, kortere ventetider og flere rettigheter.

Mange tviholder på seg og sitt framfor å se på hva som er best for pasienten. Tanken med å gjøre endringer handler alltid om å forbedre. Det vil vi aldri slippe av syne.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ruth Mari Grung (A) [15:31:45]: Alkohol er ifølge Verdens helseorganisasjon den nest største risikofaktoren

når det gjelder sykdomsbyrde i Europa, og det samme gjelder helseutfordringene i Norge. Det viser seg også at alkohol er den drivende faktor for alle tunge rusmisbrukere. Vi vet at tilgjengelighet og pris har størst innvirkning med tanke på alkoholbruk. Fremskrittspartiet har likevel gått i spissen når det gjelder å øke taxfree-kvotene, med det resultat at taxfree-salget har økt med 20 pst. fra juli i år i forhold til juli i fjor.

Hvor lang tid vil det ta før Fremskrittspartiet ser sammenhengen mellom alkoholpolitikken og de helseutfordringene vi har? Er det helt greit for Fremskrittspartiet at man gjør det enda verre for de fem prosentene som ikke mestrer økt tilgang til alkohol, på bekostning av de andre som ønsker seg økt komfort?

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [15:32:44]: Det er litt spesielt å få spørsmål om hvorfor vi lar noen bytte bort sigarettene sine mot to flasker vin, når representanten selv tilhører et parti som økte kvoten. Vi har altså ikke økt samlet kvote, men vi har flyttet tobakken over til vin for dem som ønsker det. Det har også vært en strategi, fordi vi har ønsket å få ned antallet som røyker – det har vært så utrolig viktig for oss i et folkehelseperspektiv. Tallet er stadig nedadgående, men det er faktisk også antallet som drikker alkohol. Ungdom begynner å drikke alkohol mye senere, og tallene er nedadgående. Det betyr at vi gjør mye riktig når det gjelder å gi folk kunnskap om hvor farlig overforbruk er.

Ruth Mari Grung (A) [15:33:46]: Da forstår jeg det sånn at begrunnelsen er at når man fjerner røyk, er det greit å øke alkoholdelen.

Jeg har et annet spørsmål, og det går på at Fremskrittspartiet har fått gjennomslag for en forsøksordning med statlig finansiering innenfor eldreomsorgen, men det er veldig uklart hva man legger i det. Jeg har prøvd å gå inn på nettsidene til Fremskrittspartiet, og da vises det til at kommunene har for lite ressurser til å kunne tilby god nok eldreomsorg. Vil det ikke da være enklere heller å øke tilskuddet til kommunene, eller har man så liten tiltro til lokalpolitikere og til at de kan prioritere det?

Det er veldig usikkert. Er det sånn at det blir gitt en blankofullmakt til kommunene, slik at de kan gi hva de vil av tjenestetilbud og så betaler staten, eller er det sånn at man skal overstyre omsorgen til alle over en viss alder, sånn at staten går inn og overtar hjemmehjelp, hjemmesykepleie, osv.? Det er veldig uklart hva det er for noe.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [15:34:44]: Jeg går ut fra at Arbeiderpartiet mener at når de har sittet i regjering i åtte år, har de gitt kommunene det rommet de trengte for å gi en god eldreomsorg. Samtidig tror jeg at Arbeiderpartiet er enig i at vi ikke har greid det. Det er altså ikke bare det økonomiske rommet som er avgjørende for om vi får en riktig eldreomsorg i alle kommunene. Noen er veldig flinke, noen klarer det ikke – det er for store forskjeller. Det er derfor vi skal prøve ut med et prøveprosjekt. Innretningen av det vil vi komme til Stortinget og fortelle om når vi har alle brikkene på plass.

Kjersti Toppe (Sp) [15:35:42]: Høgre–Framstegsparti-regjeringa vil innføre fritt behandlingsval i helsevesenet. Forslaget har fått knusende kritikk i høringsrunden. Tre av fire helseforetak er negative. Dei fryktar mindre effektive sjukehus, tap av nøkkelpersonell og favorisering av nokre få, men ressurssterke pasientar med avklart problemstilling, og ikkje pasientar flest eller folk flest.

Pasient- og brukaromboda i Noreg meiner forslaget vil svekkja pasientrettane til kvar enkelt pasient. Legeforeininga åtvargar mot å innføre dette innanfor rus og psykiatri.

Psykologforeininga fryktar auka byråkratisering, og den fryktar for kvaliteten på tilbodet.

Vil Framstegspartiet revurdere sitt syn om fritt behandlingsval, eller vil verkeleg Framstegspartiet tvangsinnføre ei ordning i norske helsevesen som ingen vil ha, som svekkjer offentlege sjukehus, og som svekkjer dei svakaste pasientane sine rettar?

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [15:36:40]: Det gleder meg at man kaller dem som sliter med rus og psykiske helseproblemer, de mest ressurssterke pasientene. Det tror jeg de ville satt pris på å bli kalt.

Jeg tror nok ikke at Fremskrittspartiet har noe ønske om å reversere dette. Hvis vi går inn i høringssvarene, vil vi se at det ikke er knusende kritikk, men man er skeptisk på forskjellige områder, og det spriker i alle retninger. Det handler mer om at man er mest opptatt av å verne sitt eget felt.

Hvis man ser på hva rusorganisasjonene og de som jobber med psykisk helse – de som er opptatt av pasienten – sier, mener de at dette er veldig bra, rett og slett fordi slik det er i dag, dør folk i kø mens det finnes ledig kapasitet der ute. Dette er personer som vet at de trenger hjelp, og som har spesielle ønsker for hva slags hjelp de vil ha, og den er vi villig til å gi dem.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Ola Elvestuen (V) [15:38:01]: I Venstre er vi, i likhet med mange andre talere her i dag, glad for den oppmerksomheten som i trontalen ble gitt de store klimautfordringene vi står overfor. De ble gitt en stor plass, og det er ingen tvil om at dette da også er den viktigste saken vi står overfor i det året som kommer. Vi er helt avhengig av å få på plass en internasjonal klimaavtale, hvor første steg er en forhandling i Lima, og så skal de ulike landene i løpet av våren levere inn sine målsettinger både fram mot 2020 og også fram mot 2030, for så å få på plass en internasjonal avtale i desember 2015.

Den andre tingen jeg er glad for at har fått oppmerksomhet i denne debatten, er den Living Planet-rapporten som er kommet fra WWF, som viser at dyrebestandene internasjonalt er gått ned med 50 pst. i løpet av de siste 40 årene. Det er en dramatisk endring og en stor katastrofe som, om vi ikke håndterer den riktig, er en krise i seg selv på grunn av det mangfoldet vi mister, men også en krise økonomisk og utviklingsmessig med de konsekvensene det har både for mat, landbruk, fiskeri og annet.

Disse to klimautfordringene, og også det som angår å

ivareta naturområder, krever et godt og sterkt internasjonalt engasjement fra Norges side. Vi må jobbe med en egen klimaavtale, vi må jobbe for å få avtaler, og følge opp, og for målsettingen om at naturområder ikke skal reduseres fram mot 2020. Vi trenger å styrke Det grønne klimafondet – de 200 mill. kr som regjeringen foreløpig har varslet, er altfor lite, både med tanke på hvordan klimafondet skal ha mulighet til å fungere i seg selv, for å gi et signal også internasjonalt om at dette er viktig, og for å lette arbeidet med en ny klimaavtale fram mot 2015.

Et felt hvor Norge gjør et betydelig og viktig arbeid, er regnskogfeltet. Der oppnår vi imponerende resultater, og vi er helt klart en ledende nasjon. Også når det gjelder å ivareta det biologiske mangfoldet, er dette en sentral oppgave som vi følger opp.

Jeg må si at jeg med spenning ser fram mot den diskusjonen vi skal ha om Statens pensjonsfond utland og endringer i mandatet for å få dette fondet til å fungere i en mer klimavennlig retning.

Mye må gjøres ute, men vi må samtidig gjøre langt mer hjemme. Jeg synes det er ganske påfallende at når regjeringsrepresentantene ramser opp det de mener man har gjort ekstra innenfor klimafeltet i året som har gått, er det ett tiltak – kanskje det viktigste – man ikke nevner, nemlig økningen i mineraloljeavgiften. Når vi skal jobbe fram et budsjett for neste år, er det viktig at det gjelder ikke bare å si det man mener, men at man også gjør det man sier.

Det viktigste virkemidlet vi kan ha på kort sikt for å nå de klimamålene vi har satt oss fram mot 2020, er å sette i gang med et grønt skattesifte nå. Det å forurense må bli dyrere, mens alternativene må bli billigere. Når Venstre snakker om at vi skal forsterke klimaforliket, handler det ikke bare om å finne på nye tiltak. Da handler det om at vi skal vi ha tiltak som gir større effekt, sånn at vi når målet om å komme ned på 47 millioner tonn i CO₂-utslipp i 2020. Da må tiltakene stå i forhold til dette. Det gjelder også satsing på kollektivtrafikk, det gjelder satsing på jernbane, vi må fortsette elbilsatsingen, og vi må få i gang ny teknologi og ha nye pilotprosjekter.

Vi er også fornøyd med at regjeringen tross alt erkjenner at olje ikke lenger vil være motoren i vår økonomiske vekst, som det står i trontalen. Også innenfor petroleumssektoren må vi tenke nytt. Vi må se på CO₂-avgiften, vi må ivareta sårbare områder som Lofoten, Vesterålen og Senja, og vi må til slutt også se på en ny vurdering av risikoen når det gjelder nye letekonsesjoner innenfor petroleumssektoren. Her påtar staten seg nå all risiko. I framtiden må dette få en annen fordeling også rettet mot det private.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anette Trettebergstuen (A) [15:43:21]: Partiet Venstre gikk nylig ut og sa at kampen mot barnefattigdom må bli prioritert i det kommende budsjettet. Kristelig Folkeparti har også nylig sagt at det går en grense for hva Kristelig Folkepartis sosiale samvittighet kan godta av skatteutt. Vi vet at skatteutt koster og skatteutt rammer, og vi vet hva vi har i vente, for Høyre og Fremskrittspartiet har sagt at de som skal betale for skatteuttene i det kommende bud-

sjettet, er de fattige barna. Det er kutt i uførepensjonens barnetillegg og i overgangsstonaden, og man treffer med kirurgisk presisjon de familiene, lavinntektsfamiliene, de enslige forsørgerne, der de fattige barna bor. Har Venstre en sosial samvittighet der det går en grense, slik Kristelig Folkeparti har, og vil Venstre stå på at kampen mot barnefattigdom skal prioriteres, og bli med Arbeiderpartiet, SV, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti på å stoppe denne typen kutt?

Ola Elvestuen (V) [15:44:20]: Nå er det ikke sikkert vi blir med Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, men vi har akkurat gjennomført et eget seminar om barnefattigdom for nettopp å få fram de ulike tiltakene. Dette er et viktig felt for Venstre, og det handler om en tydelig prioritering innenfor det budsjettet som jo tross alt nærmer seg 1 100 mrd. kr.

Anette Trettebergstuen (A) [15:44:46]: Dersom partiet Venstre er opptatt av ikke bare å skjerme barnefamiliene, men av å komme barnefattigdommen til livs, vil et godt sted å begynne være å reversere denne typen planlagte kutt, nettopp fordi det rammer de fattigste barna med kirurgisk presisjon. Det er i disse familiene de fattige barna bor.

Når vi vet at overgangsstonaden er en stønad man kan få dersom man ikke har arbeid, men som kvalifiserer for å komme ut i arbeid og aktivitet, og at alternativet for disse familiene er at disse enslige forsørgerne ender opp med sosialhjelp: Synes representanten Elvestuen at dette er et kutt som partiet Venstre, som alltid sier at de er opptatt av barnefattigdom og arbeidslinja, kan godta?

Ola Elvestuen (V) [15:45:32]: Nå skal vi se på det budsjettet som kommer, og så skal vi komme med vårt alternativ til det.

Når det gjelder barnefattigdom, må vi se på hele systemet, også hvordan barnevernet spesielt virker. Det er klart at de som går inn i barnevernet i dag, har altfor dårlige resultater når de kommer ut igjen og blir voksne. Vi trenger å bygge opp et profesjonelt system omkring den enkelte for å få langt bedre resultater enn det vi har i dag. Også innenfor fattigdom handler det om å lage gode sosiale rammer som gjør at man ikke får en forsterkning – erfaringen viser at dette kan forplante seg i flere generasjoner. Det er et sett av virkemidler som må settes sammen, og Venstre vil definitivt prioritere å lage det settet av virkemidler som gjør at vi styrker kampen mot barnefattigdom. Det må dette budsjettet også reflektere når det endelig vedtas i desember.

Marit Arnstad (Sp) [15:46:43]: Et grønt skifte handler jo om en rekke ulike ting. Det handler bl.a. om at vi i Norge i årene framover også må få til stor utbygging av fornybar energi. Det kan gjøres på flere områder og på flere felt. Hvis det medfører riktighet at regjeringen nå bedrer avskrivingsreglene for vindkraft, er det bra. Det er et bidrag til det. Men det er også stor usikkerhet knyttet til bl.a. Statnetts rolle når det gjelder å utløse nye investeringer på vindkraftsida, på Fosenhalvøya.

Så opplever vi også at man på en måte gir med den ene hånda og tar med den andre hånda. Rett før sommeren fjernet regjeringen med et pennestrøk hele Statskogs satsing på fornybar energi. Ved å ta et ekstraordinært utbytte på 57 mill. kr fjernet de hele muligheten til å kunne bidra til utbygging av småkraft sammen med private småkraftutbyggere. Synes Venstre det var et godt bidrag til å kunne oppfylle det grønne sertifikatmarkedet og dermed bidra til et grønt skifte?

Ola Elvestuen (V) [15:47:50]: Vi trenger å ha en satsing på de grønne sertifikatene. Jeg synes også det er veldig bra at avskrivingsreglene nå endres. Det innebærer også en del dilemmaer når det gjelder klassisk naturvern. Vi trenger å skjerme de viktigste områdene. Det er ingen grunn til å gå inn i de mest kontroversielle områdene for å få på plass fornybar energi. Når det gjelder satsing på biodrivstoff og å bruke biobrensel, trenger vi også der å se på ulike virkemidler for å satse på det.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [15:48:34]: Tidligere i stortingsmøtet i dag nevnte jeg rapporten som Jens Stoltenberg og Felipe Calderón var med på, The New Climate Economy, som veldig sterkt anbefaler at man slutter å investere i store infrastrukturprosjekter, som driver fram bruk av fossilt drivstoff og store utslipp av klimagasser, og i stedet velger å investere i ting som har mer bærekraftig retning. Da vil jeg spørre Ola Elvestuen om noe jeg vet han kjenner godt til, nemlig E18, som vi vet kommer til å koste 50 mrd. kr – 40+10. Det kommer til å bli et dyrt prosjekt, hvis det ikke skaleres betydelig ned og man bruker de store pengene på investeringer i fornybar energi. Er Ola Elvestuen enig i at det er nødvendig å gjennomgå dette prosjektet på nytt?

Ola Elvestuen (V) [15:49:32]: Problemet med E18 vestover er ikke miljøkonsekvensene av prosjektet. Det kan fungere godt ved at man får flyttet veien under bakken og får et grønt lokk. Man får for så vidt en kortvarig kapasitet, men ikke helheten. Problemet med E18 vestover er prisen og kostnaden ved den. Det som er helt avgjørende, er at den kostnaden ikke må gå ut over nødvendige kollektivtiltak i Oslo-området, enten det gjelder T-banen til Fornebu eller jernbaneinvesteringer. For å klare det trenger man en gjennomgang for å se på muligheter for å nedskalere prosjektet.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Hadia Tajik (A) [15:50:33]: Dei to faktorane som verkar mest kriminalitetsførebyggjande, er å ha ein jobb å gå til og ha folk rundt seg som bryr seg om deg. Politikarar kan ikkje vedta nærleik mellom menneske, men me kan senka terskelen for deltaking. Politikarar kan sjeldan vedta jobbar, men me kan skapa grunnlag for vekst, tilsetjing og gode løns- og arbeidsvilkår. Sannheng arbeidsliv, kulturpolitikk og kommuneøkonomi tett saman med det å skapa tryggare samfunn.

Når kriminalitet hamnar på politiets bord, har samfun-

net allereie svikta. Det er ei politisk oppgåve å skapa samfunn som er velfungerande, som inkluderer og som gjev moglegheiter. Det er sjølvsagt ikkje mogleg å eliminera kriminalitet totalt – ikkje for noko parti, ikkje for noka regjering – men det er mogleg å redusera grunnlaget for kriminalitet i eit samfunn. Då treng ein fleire verkemiddel enn det eit justisdepartement kan rå over.

Arbeidarpartiet vil ha ein sterk kommuneøkonomi, det gjev gode oppvekstvilkår. Me vil ha eit lyft for kulturlivet, det gjev demokratisk debatt, og det gjev fleire arenaer for å delta. Me vil ha ei god utdanning for alle. Det gjev fleire moglegheiter, jobbar og framtid. Og me vil ha eit sterkt politi, for politiet set dei grensene som politikarane ikkje klarte. Forventningane om politisk handling på dette feltet er store. Etter Gjörv-kommisjonen har det vore betringar, det har vore framsteg, men avstanden mellom det folk forventar, og det folk ser, er framleis der. Ei av dei viktigaste reformene på feltet ventar me framleis på, nemleg politireforma.

Regjeringa melde i trontalen at det ville koma eit forslag til «ny politistruktur». Eg reknar med at reforma ikkje berre vil handla om struktur, men òg ta føre seg kva ein vil fylla strukturen med.

Eg registrerte difor med litt undring representanten Margunn Ebbesens replikk til Trond Giske tidlegare i dag. Ho sa at i debatten om politireforma sit Arbeidarpartiet på gjerdet. Det er feil. Me har reist rundt og møtt politidistrikta rundt om i landet. Me har òg kome med konkrete forslag til innhald. For eksempel har Arbeidarpartiet allereie varsla at me meiner arbeidet med kultur og leining må vera ein viktig del av politireforma. Kultur er ikkje noko ein endrar over natta. Det krev eit langsiktig, omstendeleg arbeid på alle nivå – operativt, taktisk, strategisk og ikkje minst politisk. Det er noko av grunnen til at Arbeidarpartiet har invitert til tverrpolitisk debatt om korleis me frå Stortinget og justisministeren frå departementet kan understøtta dette arbeidet. I det lyset vert då replikken frå Høgre litt lite melodisk.

Politireforma som Høgre og Framstegspartiet jobbar med, er på overtid, men eg ser fram til at dei kjem i mål, sånn at me kan ha ein open demokratisk diskusjon om ho på Stortinget. Arbeidarpartiet vil vera med på å gje brei forankring til denne reforma. Me vil gi politiet den føreseielegheita dei treng, og me vil gje folk eit sterkere politi.

I vår moderne tid har justispolitikk på mange måtar vorte einsbetyande med det å slå ned på kriminalitet, men ordet «justis» kjem av latin og betyr rettferd. Rettferd er òg å førebyggja. Eg la merke til at justisministeren snakka om heilskapen i det justispolitiske arbeidet i innlegget sitt i denne debatten. Det er eg glad for, men eg la òg merke til at han i den heilskapen ikkje nemnde ordet «førebygging».

Arbeidarpartiet meiner at det alltid er betre å førebyggja at kriminalitet skjer, enn å ha gode tiltak for å reparera i ettertid. Me kan ikkje reparera vekk frykta ei kvinne som har vorte slått, følte då slaget kom. Me kan ikkje reparera vekk tapet til ein far som har mista sonen sin på grunn av kriminelle handlingar som andre har stått for. Me kan ikkje reparera barne- og ungdomsår som har gått bort i ein

omsorgssvikt som aldri vart sett. Sjølv om ein treng handlingsplanar og strategiar for tiltak som må verta sette i verk når noko har gått gale, er dei krafttaka me verkeleg treng, å førebyggja, førebyggja og førebyggja.

Eg har forventningar til at regjeringa ser desse linjene, og at ein i budsjettet, som kjem seinare denne veka, legg krafta der ho trengst mest, ikkje berre der ho viser seg best.

Linda C. Hofstad Helleland (H) [15:55:50]: Høyre–Fremskrittsparti-regjeringa er godt i gang med å gjennomføre viktige endringer på mange områder for å gjøre Norge bedre. Vi løser viktige oppgaver i dag, men like viktig: Vi rustar samtidig Norge for fremtiden. Derfor kunne vi i trontalen også høre at infrastrukturen må tilpassast en voksende befolkning og økt verdiskaping.

Heldigvis har vi nå en regjering som er i gang med å fornye transportsystemet, slik at folk kan komme seg trygt og raskt til og fra jobb og varene komme enkelt inn og ut av landet. Heldigvis har vi nå fått en regjering som tenker helt nytt innenfor samferdsel, og det er på tide. For i dag er veinettet for dårlig, det er for stort vedlikeholdsetterslep, jernbanen må rustes opp, og en kollektivsatsing må til. Det blir ikke nødvendigvis mer vei og bane av bare å benytte gammeldagse løsnings- og videreføre byråkratiske og ineffektive systemer som ikke virker.

Hva betyr regjeringens satsing konkret? Jo, det betyr f.eks. at veiplanlegging, som i dag tar i snitt ti år å gjennomføre fra man setter spaden i jorda, reduseres. Regjeringa er derfor i gang med å kutte planleggingstiden, vi har fremskyndet 25 prosjekter ved å bevilge mer til planlegging. Vi har skåret igjennom og foretatt trasévalg og gitt raske avklaringer. Et eksempel fra min hjemby, Trondheim, er en avklaring av hvor godsterminalen skulle ligge. Det har det tatt ulike regjeringer 20 år å diskutere, for denne regjeringa tok det 6 måneder å avklare.

Veier som tidligare er bygd klattvis og delt, skal nå bygges mer helhetlig og effektivt. Derfor oppretter regjeringa et eget veiselskap som skal gi raskere planlegging og mer sammenhengende utbygging av store veiprojekter. Også innenfor luftfarten finner vi løsnings- og gjøringar som gjør livet enklere for folk flest, som forenklet transfer. Fra neste år vil det være mulig å reise vidare innenlands utan å sjekke inn bagasjen på nytt.

De rød-grønne startet å øke bevilgningene til jernbanen. Det var bra, men de gjorde dessverre nesten ingenting med systemene. De var opptatt av å bruke mer penger, vi er opptatt av bedre resultater. For å få et bedre jernbanetilbud for folk og gods ønsker vi bl.a. å åpne for konkurranse.

Jeg er opptatt av å finne bærekraftige samferdselsløsninger som kan stå seg i mange tiår frem i tid. Jeg håper at Arbeiderpartiet også vil tenke seg godt om før de i stedet for å forsvare gamle løsninger som ikke virker, heller ser på mulighetene for å få forankret en mer moderne og fremtidsrettet samferdselspolitikk som kan stå seg i mange tiår fremover.

Byene våre vokser. De vokser fort, og de vokser tettere. Det er bra for utviklingen, og det er bra for miljøet. Men i dag stiller det også store krav til investeringer i kollektivtrafikken i byene. Derfor har regjeringa forpliktet seg til

å gi 50 pst. statlig støtte til de store kollektivtiltakene – tiltak som de rød-grønne stemte imot så sent som for ett år siden. Det var derfor veldig interessant i dag å høre representanten Gahr Støre i et svar si at det alltid var deres plan å gi 50 pst. støtte til de store kollektivtiltakene. I forslaget fra Arbeiderpartiet i Nasjonal transportplan ligger det nemlig ikke noen lovnader om forpliktende finansiering. Det er selvfølgelig representanten Gahr Støres privilegium å ville endre Arbeiderpartiets politikk fremover, men det er ikke i representanten Gahr Støres makt å endre historien. Historien viser tydelig at Arbeiderpartiet var imot 50 pst. investeringstilskudd for de store kollektivtiltakene. Mens historien viser at Arbeiderpartiet var imot, er det gledelig at Arbeiderpartiet nå har snudd. Spørsmålet, som Arbeiderpartiet må svare på, er likevel: Hvilke tiltak i distriktene er det som skal vike når Arbeiderpartiet nå vil gi mer til byene uten å øke rammen?

Høyre–Fremskrittsparti-regjeringa følger opp det vi lovte, og vi er godt i gang med samferdselsløftet vårt. Det vil gi en bedre transporthverdag for næringsliv og for hver og en av oss. Kø og forsinkelser har store kostnader, derfor er det viktig å investere i transportløsninger som vil gi en bedre hverdag for alle.

Erlend Wiborg (FrP) [16:01:13]: Mye går bra i Norge. Det har over flere år gått bra i Norge på mange viktige områder. Vi har lav arbeidsledighet. Vi har høy sysselsetting – blant begge kjønn. Vi har mange positive trender.

Samtidig er tallene ikke nødvendigvis helt korrekte når vi sammenligner dem med resten av Europa. Norge har også en betydelig andel personer som ikke er i statistikkene, som står helt utenfor arbeidslivet, og som dermed ikke kommer med i disse statistikkene.

Selv om mye går bra, er historien full av eksempler på nasjoner og f.eks. bedrifter som har gått bra, men som ikke har klart å omstille seg. Den amerikanske kameraproducenten Kodak var verdensledende. I 2003 omsatte de for godt over 100 mrd. kr, men valgte ikke å fornye seg. I 2012 måtte de søke om konkursbeskyttelse. Hvis man ser på næringslivet i resten av Europa som våre bedrifter konkurrerer med, ser man at de har vært igjennom en tøff finanskrise. De har hatt betydelige omstillinger og har klart å fornye seg.

Norge har gjennom de siste åtte årene ikke foretatt den nødvendige moderniseringen, effektiviseringen og fornyelsen. Jeg er glad for at vi nå har fått en handlekraftig regjering, som er klar på at vi skal trygge arbeidsplassene og bidra til at flere mennesker skal kunne bruke sin arbeidsevne helt eller delvis. Vi mener at dette gir enkeltindividene frihet, slik at de i større grad skal kunne forsørge seg selv. For å få til det har vi nå en regjering som styrker bedriftene gjennom å redusere skatte- og avgiftsregimet, som har tidens satsing på samferdsel, ikke bare økonomisk, men også organisatorisk, slik at vi får bygd mer vei for de pengene vi bevilger, og mer jernbane. Vi skal også få bygget det raskere og rimeligere, fordi vi har en regjering som tør fornye og effektivisere. Vi har en regjering som reduserer byråkratiet.

Mange av disse grepene gir mange gode effekter. Vi vet at hvis vi øker produktiviteten i Norge med kun 0,2 pst. årlig, vil det bety mer for vår velstand enn avkastningen av oljefondet i 2060.

Ingen mennesker er helt A4. Det finnes ikke noen standardmennesker. Vi vet at den arbeidsmiljøloven vi har i dag, i stor grad bygger på et samfunn som har vært i stor forandring. Jeg er glad for at vi nå har en regjering som ønsker å modernisere arbeidsmiljøloven – gjøre den mer tilpasset dagens situasjon og sørge for at døren inn til arbeidslivet er videre og bredere, slik at flere mennesker skal kunne jobbe. Om det ikke nødvendigvis er 100 pst., kan det være at noen mennesker i hvert fall har noe restarbeidsevne. Da må vi legge til rette for at folk skal kunne benytte seg av den. Den store debatten nå om dagen dreier seg om noe som Stortinget egentlig vedtok for flere år siden – å gjøre det lettere å kombinere arbeid og trygd. Det er ett av mange viktige tiltak som regjeringen nå setter i gang med, der man sørger for at arbeidslivet blir bedre for alle.

Det handler også om at veldig mange mennesker aldri får satt en fot innenfor arbeidslivet. De kan søke på jobb etter jobb, men blir aldri kalt inn. Det er mennesker som arbeidsgiverne ikke tør ansette – de anser at risikoen er for stor. Jeg er glad for at vi nå har en regjering som legger til rette for at også disse menneskene skal kunne få vist at de har en god restarbeidsevne.

Døren inn til arbeidslivet må bli videre og bredere. Da vil flere mennesker få mulighet til å jobbe. Det er jeg glad for at denne regjeringen bidrar til.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [16:06:19]: Kristelig Folkepartis familiepolitikk har som mål å sikre barn en trygg oppvekst og å sikre gode vilkår for familiene. Vi ønsker verken ensretting eller frislipp, men god sentrumspolitikk der det ikke er arbeidslivet og materielle verdier som står i høysetet, men tid, samarbeid og verdier, som er viktig for oss alle.

Som familiepolitisk talsperson i Kristelig Folkeparti er det en glede for meg å registrere at den familiepolitiske debatten er levende. Vi i Kristelig Folkeparti har vært positive til den forsiktede nytenkningen som Arbeiderpartiets leder har snakket høyt om. Det er viktig at vi er framtidrettet i familiepolitikken og legger til rette for familiene i den situasjonen de faktisk er i, at vi forstår utfordringene som familiene møter, og at de er forskjellige. Vi i Kristelig Folkeparti er jo opptatt av kontantstøtten og at den skal fungere godt. Det er fordi vi ser at den for noen familier gir mulighet for en annen hverdag enn de ellers ville hatt. 6 000 kr er ikke all verden, men for noen er dette nok til at de opplever at de har et valg. Det er ikke et mål for oss at alle følger A4-mønsteret, rett fra permisjon til barnehage, uansett om de ønsker det eller ikke. Barn er forskjellige, det er viktig å ta hensyn til det. Derfor er vi så opptatt av en sterk kontantstøtteordning og en god barnehage med plass når det er behov for det. Jeg tror også det er viktig at vi ser på hvordan både kontantstøtteordningen og barnehagesektoren kan bli mer fleksibel, slik at flere får mulighet til å kombinere: ta ut noen dager i uken hjemme og noen dager i barnehagen.

Det er faktisk ikke sånn i dag at alle får barnehageplass når de trenger det. Kristelig Folkeparti har derfor sagt at vi mener det er riktig å prioritere to barnehageopptak nå. Det er ikke god familiepolitikk å la en familie vente i nesten et år på barnehageplass; det er ikke å legge til rette for en enklere hverdag.

Det er ikke nok bare å få barnehageplass, det er helt avgjørende at barnehagen er et sted der barnet trives og får god omsorg. De fleste barnehagene i Norge er veldig gode og har ansatte som gjør en kjempejobb hver eneste dag. Men alt er ikke perfekt i barnehagesektoren. I dag varierer det bl.a. kraftig hvor mange voksne det er per barn. Og vi vet at det ikke blir bedre når pressede kommune- og barnehagebudsjetter skal gå opp. Kristelig Folkeparti mener at nok voksne i barnehagen er det aller viktigste for god kvalitet. Derfor er vi i Kristelig Folkeparti utålmodige når det gjelder å få på plass en bemanningsnorm som sikrer nok voksne per barn hver eneste dag, hele dagen. Vi har foreslått at en slik norm innføres innen 2016, Kristelig Folkeparti mener 2020 er for sent.

For Kristelig Folkeparti handler ikke barnehagekvalitet først og fremst om kartlegging og læring.

«Aller viktigst er kvaliteten på relasjonen mellom barn og voksen ...»

har professor May Britt Drugli uttalt om barns trivsel i barnehagen.

Vi i Kristelig Folkeparti tror det er noe vi skal lytte til, og vi tror nødvendige forutsetninger for gode relasjoner er at det er nok voksne på jobb, og at dette er trygge voksne som gir barna god omsorg. Med nok voksne, flere barnehagelærere, stabil bemanning og de minste i små grupper går de aller fleste barnehagebarn en fin hverdag i møte.

Kristelig Folkeparti mener vi skal ha ambisjon om en skikkelig opptrapping for familievernet, og da snakker vi om midler som gir en reell kapasitetsøkning i familievernet. Det aller viktigste familiepolitiske arbeidet er det forebyggende. Et sterkt familievern kan spare samfunnet for store kostnader, og ikke minst: Det kan gjøre livet bedre for veldig mange, enten det handler om terapi for å styrke gode parforhold og familier, om tidlig hjelp i vanskelige konflikter eller om å gjøre livet ved og etter samlivsbrudd minst mulig konfliktfylt. For et barn betyr det enormt mye når familievernet klarer å dempe konfliktnivået mellom foreldrene. Jeg tror også barneperspektivet er viktig her, at familievernet må ha en aktiv rolle i det å høre barna. Jeg har vært på besøk på Grenland Familiekontor, som tilbyr egne samtaler for barn ved samlivsbrudd – med gode resultater. Jeg tror det kan være et godt forslag at alle barn tilbys i hvert fall én egen time når foreldrene er inne til megling etter samlivsbrudd. Vi vet at høyt konfliktnivå er skadelig for alle, og spesielt for barna.

Per Rune Henriksen (A) [16:11:41]: Klimapolitikk handler om framtid, om å unngå de farer global oppvarming medfører, men også om hvordan vi tar vare på de mulighetene som et framtidig lavkarbonsamfunn gir. Ikke minst gir et globalt lavkarbonsamfunn store muligheter for Norge – vi har teknologimiljøer, vi har kapital, vi har naturressurser, og vi har en energimik

som gjør overgangen lettere i Norge enn i mange andre land.

I et bærekraftig samfunn forener vi vekst og verdiskaping med framtidige generasjoners behov for at vi tar ansvar for klima og natur. Bærekraft handler altså ikke bare om vern, men også om ansvarlig utnyttning av våre ressurser. Norsk oljepolitikk er et eksempel på det. Vi har verdens strengeste klima- og miljøregime på norsk sokkel. Klimagassutslippene ligger på om lag halvparten av gjennomsnittet globalt, vi har et nullutslippsregime av farlige kjemikalier. Vårt oljepolitiske regime har ry på seg for å være gullstandarden med hensyn til klima, miljø og ikke minst forvaltning av verdiene petroleum har skapt. Denne gullstandarden kom ikke av seg selv eller som resultat av markedskreftene – politisk vilje har vært drivkraften.

Petroleumsvirksomheten gir arbeid direkte og indirekte til rundt 250 000 nordmenn. Denne industrien står for over en femtedel av BNP, over en fjerdedel av samlede investeringer og 30 pst. av statens inntekter. Omtalen av denne viktige bransjen i trontalen begrenset seg til et pessimistisk budskap: «Oljeaktiviteten vil ikke lenger være motoren for vår økonomiske vekst», ble det sagt.

Dette kan vanskelig tolkes som noe annet enn at regjeringen mener at vår petroleumsindustri hører fortiden til. Hvor er optimismen? Hvor er jakten på mulighetene? Hvor er troen på at ansvarlig ressursutnyttelse skaper arbeidsplasser og langvarige verdier, både penger og kompetanse? Hvor er den politiske viljen?

Det er stor uro i industrien i disse dager. Oljeprisene faller, kostnadene er høye. Oljeselskapene prioriterer kontantstrøm framfor verdibygging. Det kuttes dramatisk i investeringer, oppgradering og vedlikehold på norsk sokkel. Tusenvis av arbeidsplasser forsvinner, og med dem kompetanse i oljeselskaper og leverandørindustri. Disse negative trekkene forsterkes på grunn av regjeringens innstramning av permitteringsreglene. Folk blir sagt opp istedenfor å bli permittert.

Behovet for investeringer forsvinner ikke. Dette må tas opp igjen i framtiden. Hvilken kapasitet har vi da? Situasjonen påkaller alvor, det er derfor forstemmende når regjeringen ikke finner grunn til å omtale denne industrien, ikke finner grunn til å gripe inn når et prosjekt som Zidane blir skutt ut i det blå og investeringer på 11 mrd. kr med det, og heller ikke ser ut til å ha vilje til å gjøre noe med permitteringsregelverket. Petroleumsindustrien er en syklisk bransje, og vi står nå i fare for å mangle kompetanse og kapasitet når markedet tar seg opp igjen.

Karbonfangst og -lagring kan stå for nærmere 14 pst. av de nødvendige utslippskutt i et lavkarbonsamfunn. Norge er blant de ledende nasjoner som forsker og utvikler teknologi for å få dette til. Regjeringen har bevilget seg en såkalt tenkepause for å lage en ny strategi for arbeidet. Uttalelser fra regjeringspartiene gir oss grunn til å frykte at den nye strategien handler om å droppe fullskala rensing i Norge og satse alt i utlandet. Dersom dette er riktig, vil vi forspille de mulighetene vi har til å dyktiggjøre norsk industri til å bli ledende aktører på denne teknologien. Det vil være et historisk feilsteg og sløsing med humane ressurser i Norge.

Det er uro i energimarkedene, det er uro i leveran-

dørindustrien. Vi går mot en varmere verden som gjør det nødvendig å produsere energi med lave klimagassutslipp. Markedskreftene er gode tjenere, men dårlige herrer. Situasjonen energilandet Norge står overfor, krever politisk oppmerksomhet. Vi må sette industrien i stand til å gripe mulighetene, ikke utarme den med et håpløst permitteringsregelverk. Vi må være pådrivere for å få prosjekter som Zidane i gang, ikke lene oss tilbake og overlate til oljeselskapene å krangle om hvordan de skal tjene mest mulig på infrastruktur. Vi må drive fram prosjekter og teknologi for karbonfangst og -lagring i Norge og norsk industri, ikke betale andre nasjoner for å gripe mulighetene. Dette er ikke tid for retningsløs passivitet, det er tid for politisk vilje, og det er tid for politisk handling.

Frank J. Jenssen (H) [16:16:28]: Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen bygger sin politikk på tillit til enkeltmennesket, tillit til familiene, gründerne og frivilligheten. Norge blir bedre når vi bruker alle gode krefter, når alle gode krefter slipper til, og når skaperkraften nedenfra oppmuntres og stimuleres.

De nære fellesskapene er samfunnets viktigste byggesteiner. Vi snakker om familien, nabolaget, nærmiljøet, skolen eller arbeidsplassen.

Hver eneste kommune og hvert eneste lokalsamfunn er bygd opp av slike fellesskap. Det er viktigheten av og respekten for disse nære fellesskapene som gjør at Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen styrker det lokale selvstyret for å sikre sterke kommuner som kan bestemme mer selv og ikke bare være utførere av statlig bestemt politikk eller overvåkere av statlige forskrifter og retningslinjer. Vi ønsker kommuner som i større grad er herre i – eller gjerne frue i – eget hus, for å si det slik.

Jeg sier det også gjerne slik: Lokalt folkevalgte har de siste årene fått stadig større mulighet til å få refs av sine innbyggere for det kommunen gjør, samtidig som de har fått stadig mindre mulighet til å gjøre noe med problemet – kanskje annet enn å si at det er staten som har bestemt at det må være slik. Slik skal det selvfølgelig ikke være.

Derfor viser regjeringen gjennomføringskraft med kommunereformen, en overmoden sak som endelig og takket være Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen nå er på skinner, fordi sterkere kommuner er en forutsetning for lokalsamfunn som kan ta større ansvar for egen utvikling og ha mindre detaljstyring fra staten. Kommunereformen vil gi som resultat større frihet til å finne lokalt tilpassede løsninger og legger grunnlaget for økt kvalitet på velferdstjenester, på tempo i boligbygging og i næringspolitikken. Derfor er kommunereformen en reform for styrket lokaldemokrati.

Regjeringen reduserer den statlige overstyringen og har hevet terskelen for statlig inngripen i lokale arealbeslutninger.

Forenkling i saksgang for byggeprosjekter er nå varslet i statsbudsjettet, og fra før er regjeringen godt i gang med forenklinger i plan- og bygningsloven fordi innbyggerne våre – og kommunene, for den del – skal få mindre byråkrati og en enklere hverdag, enten det hand-

ler om å bygge på huset eller å sette opp en garasje.

Regjeringen prioriterer det viktigste først. For 2014 styrket vi det viktigste for lokal bosetting og næringsliv og som også er det innbyggerne og næringslivet etterspør mest: bedre veier og økte bevilgninger til fylkesveiene rundt omkring i landet.

Et sterkt samfunn bygd på nære fellesskap forutsetter tillit, at vi som borgere kan ha tillit til hverandre og til samfunnets institusjoner, men også at vi som rikspolitikere i praksis viser at vi har tillit til innbyggerne, til familien, bedriften og lokaldemokratiet.

Her gjennomfører regjeringen. Vi snur trenden med statlig overstyring og skaper mer rom for lokale løsninger. Regjeringens ekspertutvalg er i gang med å se på hva som kreves av kommunene for å ta imot nye oppgaver. Regjeringens forslag til nye oppgaver for kommunene er varslet til våren.

Alt dette står i kontrast til hva den rød-grønne regjeringen bidro til. Aller best er kanskje forskjellene i synet på lokaldemokrati illustrert av Arbeiderpartiets Eirin Sund i en radiodebatt med Trygve Slagsvold Vedum i sommer:

«Og så er det sånn – jeg skal innrømme en ting, og det er at jeg er veldig for lokaldemokratiet, men av og til er det veldig situasjonsbestemt fordi at i en del kommuner er det Høyre og FrP som styrer, og jeg mener de har ikke vett nok til å styre sånn som de burde ha gjort.»

Med et slikt utgangspunkt blir det ikke mye mulighet for lokalt folkevalgte til å bestemme selv.

Et godt samfunn bygges av alle de sterke lokale fellesskapene, men da må vi vise tillit til de samme fellesskapene. Tillit handler om å erkjenne at selv om makten riktig nok er samlet i denne salen, er faktisk vettet spredt ganske så jevnt ut over landet vårt.

Heidi Greni (Sp) [16:21:03]: Etter Stortingets behandling av kommuneproposisjonen i juni ser det ut som regjeringens tidsplan for gjennomføring av kommunereformen vil ryke. Det er ikke noe bredt flertall for forslaget om å tvinge gjennom vedtak om store kommuner før valget i 2017. Jeg er glad for at så mange i denne salen var enig i Senterpartiets krav om at oppgavene for kommunene må på plass først, og at frivillighetslinjen må ligge fast.

Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet er imot regjeringens opplegg for kommunereformen. Støttepartiene Kristelig Folkeparti og Venstre stemte for regjeringens opplegg i Stortinget, på tross av at de også uttrykte skepsis. Det betyr at det er et smalt flertall som støtter opp om regjeringen, men flertallet for utredningsplikt er der. Kommunene følger som vanlig opp statlige pålegg. Jeg ser statsråd Sanner mener det er et uttrykk for kommunereformens suksess at 200 kommuner allerede er i startgropa med utredningsarbeidet. Faktum er at de – mer eller mindre motvillig – gjør det de har fått ordre om. Senterpartiet har ikke noe imot at kommunene vurderer hva som er den beste kommunestrukturen for framtiden, men vi holder fast på frivillighetslinjen. Det er innbyggerne i kommunene våre som vet best hva som er best for deres kommune, og om

deres kommune er tjent med å slå seg sammen med noen eller ikke.

Regjeringen sier den vil gjennomføre kommunereformen for å styrke lokaldemokratiet, og de starter opp med å true med tvangssammenslåing i 2017 og overkjøring av lokale vedtak. Samtidig sendes det ut advarsler mot å gi innbyggerne mulighet til å si sin mening gjennom folkeavstemning. De fleste kommunesammenslåinger i nyere tid er gjennomført etter folkeavstemning, og en del har vært stoppet etter nei fra innbyggerne. Slik er våre demokratiske spilleregler.

Det er åpenbart at regjeringen er redd for at deres ambisjoner om gjennomføring av de siste tiårenes største strukturreform i hurtigtogsfart skal bli stoppet av velgerne. Regjeringen og stortingsflertallet burde heller gitt seg selv og kommunene tid og ressurser til kunnskapsinnhenting og konsekvensvurdering av endret kommunestruktur. Realiteten er at det i vårt vidstrakte land ikke finnes et fasitsvar på om kommunesammenslåing vil være til det beste for kommunen. Regjeringen mener svaret er ja uansett hva utredningene vil vise. De mener endatil at de er klare til å si ja før de har skaffet seg kunnskap om begrunnelsen, ja før utredningsarbeidet er fullført.

Jeg deltok på Dyrøyseminaret for en tid tilbake. Der deltok også statsråd Sanner, og jeg merket meg at han behendig unngikk å svare på et konkret spørsmål om han var redd kommunereformen ville føre til sentralisert bosetting, siden flere kommunesenter ville bli til ett. Kanskje opplevde ikke Sanner spørsmålet som relevant, men for Senterpartiet er dette et av de viktigste spørsmålene det må gis gode svar på i tiden framover. Et annet viktig spørsmål vil være konsekvensen av at antall lokalpolitikere vil bli mer enn halvert. Det vil uten tvil få store negative konsekvenser for lokaldemokratiet og for innbyggernes mulighet til påvirkning.

Kommunereformen inngår i en rekke store strukturreformer i offentlig forvaltning som vil føre til store flyttestrømmer og sentralisering – politireformen, statliggjøring av skatteinnkreving, nedlegging av regionkontor i Innovasjon Norge, for å nevne noen. For oss i Senterpartiet vil det være en hovedoppgave å arbeide for en desentralisert forvaltning. Det gjør vi for å sikre oss at både statlig og kommunal forvaltning er organisert på en måte som er tilpasset lokale forhold rundt om i landet. Vi gjør det også for at offentlige arbeidsplasser skal være med og bygge hele landet, ikke bare hovedstadsområdet.

Tilbake til kommunereformen: Regjeringen er på vikende front i gjennomføring av hastereformen. Nå er forslaget om å gjøre alle kommuner til ROBEK-kommuner trukket tilbake. Forslaget om at reformstøtten skal beholdes kommuner med over 10 000 innbyggere, er trukket tilbake, og planen om sniknedlegging av fylkeskommunen ble stoppet i Stortinget.

Jeg tror regjeringen må gå tilbake på flere urimelige krav de har satt for å presse gjennom sammenslåing av kommuner raskest mulig. Kommunene er pålagt utredningsplikt og krav om slutføring av prosessene senest sommeren 2016. Jeg synes ikke denne hastereformen er en framgangsmåte som tar kommunene og lokaldemokra-

tiet på alvor. Regjeringen har lagt opp til en tidsplan for kommunereformen som ikke er forsvarlig. Drømmen om en raskt gjennomført reform tror jeg vil ryke når Stortinget tar inn over seg realitetene i de store manglene som ligger i regjeringens grunnlag for reformen.

Statsråd Vidar Helgesen [16:26:13]: Regjeringen legger vekt på at samtidig som vi løser viktige problemer og oppgaver i dag, må vi ruste Norge for fremtiden. Vi må løse dagens utfordringer for småbarnsforeldre og dagens utfordringer for eldre, men vi må også sørge for at vi sikrer en offentlig sektor som møter morgendagens behov, og velferdsordninger som bærer i fremtiden.

Det betyr at velferden må ha en solid finansiering, og det betyr at vi må sikre at folk har en trygg jobb å gå til, både i dag og i fremtiden. Vi må skape nye, grønne og trygge arbeidsplasser for en fremtid der olje- og gassinntektene blir mindre. Det er derfor det er viktig at vi senker skatter og avgifter i dag, slik at vi styrker konkurransekraft og trygge arbeidsplasser for fremtiden. Det er derfor det er viktig at vi satser på kunnskap, forskning og innovasjon i dag, slik at vi får ideene og løsningene som vi skal leve av i fremtiden, og ikke minst de ideene og løsningene som verden kan leve med i fremtiden.

På alle disse områdene er europapolitikken en hovedarena. For det første pågår det nå tunge prosesser i EU om klima- og energispørsmål, prosesser som kan få stor betydning for Norge i fremtiden. Én diskusjon er diskusjonen om energi- og klimarammeverket 2030, hvor EUs mål for energi- og klimapolitikken settes for de neste 15 år. En annen diskusjon er diskusjonen om energisikkerhet i Europa: arbeidet med en energisikkerhetsstrategi og en energiunion. Dette er store beslutninger som har fått ytterligere trykk gjennom den russiske adferden i Ukraina. Også her kommer det diskusjoner som kan få stor betydning for Norge, og derfor er det viktig at vi deltar, at vi spiller inn, som et land som er en partner med EU i klimapolitikken, og som et land som er en betydelig energileverandør til Europa. Det er bl.a. derfor både klima- og miljøministeren og olje- og energiministerens i Milano i dag legger frem norske posisjoner inn mot viktige beslutninger som skal tas i EU kommende uker.

Et annet eksempel er forskning og innovasjon. EUs nye rammeprogram for forskning og innovasjon, Horisont 2020, er vår viktigste internasjonale forskningsarena og mer enn det: en innovasjonsarena. Det er et program innrettet på å løse konkrete, viktige og store samfunnsutfordringer. For Norge, som investerer mye i dette, er det også viktig å hente mye ut av det og knytte de forskernetter og få de resultater som kan bygge både næringsliv og velferd for fremtiden.

For det tredje er hele diskusjonen i EU rundt konkurransekraft, arbeidsplasser og jobbskaping en diskusjon som har mye i seg av betydning for Norge. De siste årenes økonomiske krise har ført til et helt nytt søkelys på behovet for konkurransevne, på behovet for forenkling og for å løfte det transatlantiske partnerskapet gjennom diskusjonen om en frihandelsavtale over Atlanteren mellom EU og USA.

Det er viktige temaer som over de neste måneder og år kommer til å finne sine løsninger, og i de prosessene er det veldig viktig for Norge å være en aktiv deltaker fra vårt utgangspunkt. Det er også sentralt at vi i det løpende arbeidet med EU- og EØS-spørsmål sikrer de best mulige rammevilkår for norsk næringsliv. Det betyr å få større tempo i innlemmelse av regelverk, slik at det blir regellikhet mellom EU-markedet og vårt marked, og at vi løser de vanskelige spørsmålene som i dag hindrer at norsk næringsliv får samme spilleregler som europeiske konkurrenter. Også det er et spørsmål om å løse vanskelige oppgaver i dag for å ruste oss for fremtiden.

Ole mic Thommessen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Marianne Aasen (A) [16:30:43]: Jeg er veldig enig med statsråd Helgesen i at Europa er vår hovedarena når det gjelder mange viktige spørsmål som vi står overfor. Vår rolle er der, i tillegg til NATO-medlemskapet, i kraft av EØS-avtalen.

Mitt spørsmål handler om det siste punktet som Helgesen tok opp i sitt innlegg, nemlig etterslepet av utestående rettsaker i EØS-avtalen. Det er urovekkende høye tall, det er nesten 600 slike rettsaker som står på vent. Det er selvfølgelig ikke alt vi har kontroll over alene, men vi har det over noe. Tidligere var vi kjent for å være en av de flinkeste i klassen til å klare å innlemme dette, men nå er vi en av de dårligste i klassen, sammen med Island.

Det jeg da lurer på, er hvorfor vi er i den situasjonen, og hva statsråd Helgesen har tenkt å gjøre for at vi så raskt som mulig skal komme oss ut av en vanskelig situasjon for norsk næringsliv.

Statsråd Vidar Helgesen [16:31:45]: Det er riktig at vi har urovekkende høye tall på etterslepet, og har hatt det i flere år. Vi går for det første løs på dette gjennom dialog med våre EFTA-partnere, hvor noe av utfordringen ligger, og så på hjemmebane gjennom systematisk oppfølging av de områdene hvor etterslepet er størst. Dette kommer og går i pakker og med ulike størrelser. En av de tingene vi gjør, er at vi i regjeringens europautvalg hver måned setter på dagsordenen hvor etterslepet er størst, og har en oppfølging av det for å få det ned.

Dessuten er det klart at vi nå er i en situasjon hvor vi, på grunn av den uavklarte situasjonen med finanstillsynsaken, ser at etterslepet vokser på finansområdet inntil vi har funnet en løsning. Derfor setter vi stort trykk på å finne en løsning der.

Hans Olav Syversen (KrF) [16:32:54]: Hvis statsråden har noe nytt å melde om finanstillsynsaken, er vi sikkert veldig interessert i å høre om det. Men hvis det ikke er tilfelle, tenkte jeg at jeg rett og slett skulle høre med statsråden om noe annet. Det er kommet en ny kommisjon. Hvordan vil statsråd Helgesen fra sitt ståsted bedømme det nye arbeidsprogrammet til denne kommisjon?

nen? Ja, europasamarbeidet pågår på mange nivåer, men til syvende og sist er det på det politiske nivået løsninger stort sett skal finnes i de viktigste spørsmålene.

Hva er hans bedømmelse av den nye kommisjonen, og hvordan vil regjeringen arbeide for å knytte viktige kontakter slik at man kan finne mulige løsninger på norske problemstillinger med en ny kommisjon? Hva er hans vurderinger av det?

Statsråd Vidar Helgesen [16:33:55]: For det første har vi fått en kommisjon – eller er i ferd med å få det – som er både yngre og tyngre enn forrige kommisjon. Gjennomsnittsalderen har gått ned. Det er mange unge og energiske kommissærkandidater, og det er mange med tyngre politisk bakgrunn. Mange har vært regjerings sjef.

Det andre jeg vil si, er at kommisjonspresident Juncker har tatt et nytt grep. Han har etablert visepresidentposisjoner som har samlende porteføljer på tvers av de ulike kommissærene. Det er nytenkende, det er noe som det har vært behov for gjennom mange år, men han tar dette grepet, og det blir spennende å følge. Det gir nye utfordringer for oss når det gjelder hvordan vi skal forholde oss til dette, bl.a. på energi- og klimaområdet og på det nye området som dreier seg om maritime spørsmål, fiskeri og miljø.

Liv Signe Navarsete (Sp) [16:35:02]: For Senterpartiet er det få – om det i det heile er nokon – område som det er viktigare å kjempe for enn folkestyret. Grunnmuren i demokratiet og i folkestyret er Grunnlova, og i § 115 er det slått fast at dersom Stortinget skal gi frå seg suverenitet på eit sakleg og avgrensa område til ein internasjonal organisasjon Noreg er medlem av, skal det skje med tre fjerdedels fleirtal. No ligg EUs tredje energipakke til handsaming i regjeringa. Det vil føre til at Noreg kan kome til å avstå suverenitet til EUs energiregulatorbyrå, ACER. Dersom det er usemje mellom Noreg og eitt eller fleire land i EU omkring kostnadsfordeling og utbygging, kan f.eks. byrået tvinge Noreg til å betale milliardbeløp. Regjeringa har sagt at ein vil arbeide for meir openheit, men det har vore lite openheit om dette arbeidet.

Mitt spørsmål til statsråd Helgesen er følgjande: Kan statsråden garantere at Noreg ikkje endar med å gi frå seg norsk suverenitet til EU som følgje av EUs tredje energipakke?

Statsråd Vidar Helgesen [16:36:08]: Som representanten Navarsete impliserer, er dette en komplisert og veldig viktig sak, og det er derfor den også er tidkrevende.

Det som skal være helt sikkert, er at den konklusjonen vi trekker, og som vi vil komme tilbake til Stortinget med, kommer til å følge den praksis som er hevdvunnet i denne sal, nemlig at dersom en myndighetsoverføring er mer enn lite inngripende, vil det være Grunnloven § 115 som gjelder. Er den ikke så inngripende, vil det være Grunnloven § 26 som gjelder – dersom det i det hele tatt er snakk om en suverenitetsavståelse.

Terje Breivik (V) [16:37:10]: Regjeringa har valt å ha ein eigen EU-minister, det kan sikkert vera fornuftig.

Statsråden har så langt profilert seg med å ta sikte på eit lågast mogleg konfliktnivå mellom Noreg og EU. På somme område kan sikkert det vera fornuftig, på andre ikkje. Uansett skulle ein tru at det er ein høgare terskel for denne regjeringa for å reservera seg mot heile eller delar av mange av direktiva og forordningane EU kjem med, enn tilfellet var med den førre regjeringa. Med eit slikt bakteppe er det ikkje med lita undring Venstre konstaterer at regjeringa har valt å motsetja seg å implementera EU-forordning om kapitalkrav på eitt område: lettingar i kapitalkrava for utlån til små og mellomstore bedrifter, også kalla SMB-rabatten.

Kan statsråden forklara meg og Venstre kvifor det er så viktig å ta strid med EU på eit område som ikkje vil svekka norske interesser, men tvert imot? Konsekvensen, trass i alt, av regjeringas politikk er at norske småbedrifter vert pålagde dyrare lån enn det som er nødvendig, og at Noreg kastar vekk ressursar og goodwill heilt unødvendig.

Statsråd Vidar Helgesen [16:38:18]: La meg først si at det gjennom de 20 årene vi har hatt EØS-avtalen, har vært en nokså ubrutt linje i å akseptere EU- og EØS-rettsakter, som en følge av at dette er hensikten med EØS-avtalen på de områder der EU-rettsakter er EØS-relevante.

Forrige regjering hadde gjennom åtte år én sak der man reserverte seg. Vi har lagt stor vekt på å være tidligere ute og dermed, f.eks. på energiområdet, gi synspunkter lenge før det er snakk om EU-reguleringer, bl.a. på forslag som er under oppseiling, hvor vi mener at våre interesser vil være skadelidende ved feil beslutning på EU-siden. Så vi står på for norske interesser.

Når det gjelder spørsmålet om kapitalkrav, vil jeg få lov til å komme tilbake til det, fordi det er en komplisert sak, og vi har så langt kommunisert et syn som ikke nødvendigvis vil være siste kapittel i denne historien.

Rigmor Aasrud (A) [16:39:34]: Som samordningsminister på Statsministerens kontor er statsråd Helgesen borti mange typer saker, og ett av de områdene som vi snakket mye om før ferien, var forholdet til ideelle organisasjoner. Jeg er kjent med at det ble sendt et brev til Kristelig Folkeparti, der man sa at man skulle se på hvordan man kunne løse pensjonsutfordringene for de ideelle organisasjonene, og man skulle komme tilbake til Stortinget med det før ferien. I dag er det slik at ideelle organisasjoner blir omfattet av nye regler, og det blir svært korte anbudsperioder for mange av de ideelle organisasjonene. Mye av dette bunner i pensjonsutfordringene.

Kan statsråden si noe om hvor langt man har kommet i det arbeidet, som er ganske krevende for mange ideelle organisasjoner?

Statsråd Vidar Helgesen [16:40:25]: Det er rett at jeg har fingrene borti mange saker, men i spørsmålet om ideelle organisasjoner har jeg som EØS- og EU-minister vært borti diskusjonen rundt anbud og hvilke muligheter som gjør seg gjeldende for Norge innenfor det nye anbudsregelverket, og det er som EØS- og EU-minister jeg er konstitusjonelt ansvarlig og ansvarlig overfor denne sal.

Når det gjelder spørsmålet om pensjonsutfordringene,

er det til vurdering. Det er et tema som er av stor viktighet, også ut fra at de nye EØS-reglene for anbud kan få betydning for norske ideelle organisasjoner, nettopp med utgangspunkt i de tunge og store pensjonsutgiftene. Så dette er en stor og viktig materie, som vi arbeider med med full intensitet.

Karin Andersen (SV) [16:41:30]: Det er riktig at de frivillige organisasjonene er uhyre viktige i samarbeidet med offentlig sektor om veldig mange velferdstjenester. Derfor skal jeg gi statsråden en ny mulighet til å svare på spørsmålet, for jeg hørte ikke noe svar på det forrige spørsmålet som ble stilt. Poenget er også at regjeringen har bestilt en utredning av dette, og den er avgrenset på en slik måte at det som da skal legges ut på anbud, både skal kunne gå til frivillige organisasjoner og til kommersielle leverandører, altså til dem som skal tjene penger på det. Det kan jo være en avgrensning som gjør at man kanskje får et negativt svar, og det synes jeg er ganske oppsiktsvekkende hvis det er sånn at regjeringens politikk ikke er å ville sikre at vi kan samarbeide med de frivillige, nonprofit organisasjonene – at det er viktigere for regjeringen å slippe til de kommersielle enn å sikre at de frivillige, nonprofit organisasjonene fremdeles kan være en god samarbeidspartner framover.

Statsråd Vidar Helgesen [16:42:40]: Det skal ikke være noen tvil om at regjeringen legger stor vekt på ideelle organisasjoner og er en venn av ideelle organisasjoner og den store innsatsen de gjør, også på velferdsområdet.

Så står vi overfor en totalgjennomgang av EUs regelverk om konkurranse og anbud, og det var i den forbindelse at vi bestilte en utredning nettopp for å se om det var noen mulighet for å reservere anbudsrunder for frivillige organisasjoner, altså å videreføre den modellen vi har hatt i noen år. Det var en utredning som konkluderte med at det er det ikke grunnlag for, men at det er grunnlag for på andre måter å se på hvordan vi kan sikre at frivillige organisasjoner, ideelle organisasjoner, også i fremtiden skal ha en viktig rolle å spille i norsk velferdsproduksjon.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Else-May Botten (A) [16:43:52]: Vi blir stadig flere mennesker, og presset overfor byene øker. Vi lever stadig lenger, og klimautfordringene utfordres kraftig. Det krever at vi i denne salen er framsynte arkitekter og gjennomfører en felles byggeprosess som er tilpasset det som skal komme. Også i næringspolitikken trenger vi riktig kart og kompass og en god manøvreringsevne. I Norge bygges framtidens kompetanse og teknologiløsninger hver eneste dag. Vi lever av å være et kunnskapsamfunn. Det gjør at vi stadig må strekke oss lenger for å holde konkurransekraften oppe. Vi må få flere gjennom videregående skole, for vi trenger mer arbeidskraft. Vi må få flere til å stå lenger i arbeid fordi flere hender skal sikre velferden til flere, og vi må få et enda tettere samarbeid mellom skole og arbeidsliv. Alle gode krefter må bidra til å nå målet om lavutslippssamfunnet.

I Arbeiderpartiet er vi opptatt av å skape vekst over hele landet. Da trenger vi også attraktive arbeidsplasser spredt over hele landet. Et godt organisert arbeidsliv er helt avgjørende for å håndtere de utfordringene vi står overfor. En fast ansatt føler seg tryggere og vil ha mye mer støtte og større mulighet til å innfri drømmen om å kjøpe seg en bolig enn dem som er midlertidig ansatt. Satser man på familie, er gode permisjonsmuligheter viktig for å kunne være til stede for barnet den første tiden. En modernisering i familierpolitikken gjennom pappapermisjonen er viktig for oss, men regjeringen reverserte gammelmodig den satsingen raskt.

Før valget var mantraet fra regjeringspartiet Høyre «Nye ideer, bedre løsninger», men det har vi sett veldig lite av i næringskomiteen, for næringsnøytraliteten er kommet tilbake med regjeringsskiftet. Det er gammelt tankegods som kommer fram igjen, gjerne i litt finere innpakning. For næringskomiteen er statlig eierskap en viktig debatt denne høsten. Stortingsmeldingen legger føringer for hvordan næringsutviklingen skal være framover på den siden.

Regjeringen mener at det statlige eierskapet er for stort og vil selge unna. De begrunner det med at det er viktig å få eierskapet over på private hender for å få maktspredning. Hva er spørsmålet når det er svaret? Hva er galt med et statlig eierskap der man går inn som en langsiktig, aktiv og profesjonell eier og stiller strenge krav på fellesskapets vegne? Ta f.eks. Flytoget: Hvorfor bør det selges? Er det fordi det ikke fungerer, er det fordi kundene er misfornøyde, eller er det fordi staten ikke driver det selskapet godt? Nei. Flytoget er et selskap fellesskapet har bygd opp, der kundene er bortimot 100 pst. fornøyd, og det er en viktig del av infrastrukturen rundt hovedstaden. Hvorfor er maktspredning da så viktig? Hvor mye skal spres? Skal alle verdens kontinent få kjøpe et stykke Norge hver for at maktspredningsbarometeret til regjeringen blir tilfredsstillt? Arbeiderpartiet er opptatt av å sikre statlig eierskap også i framtiden, og vi er opptatt av å være en ansvarlig, langsiktig og profesjonell eier, men også å ha et dynamisk eierskap. For meg ser det ikke ut som det har vært stor innovasjon i Høyres Hus rundt dette temaet. Regjeringen kjører tradisjonell Høyre-argumentasjon, og skulle det være et snev av innovasjon i den politikken, vil jeg håpe det går mot hovedkontoret i Norge og satsing på forskning og utvikling, og at det vil ligge som en bunnplanke i den framtidige forvaltningen av selskapet.

Selv om mange flytter inn til byene, har vi et rikt arbeidsliv ute i distriktene. Det er jo også der naturressursene er. For distriktene er god infrastruktur viktig, men vi er også helt avhengig av et virkemiddelapparat som kjenner arbeidslivet over hele landet, og som har ordninger som virker. Regionale utviklingsmidler er evaluert og viser god effekt rundt flere arbeidsplasser og vekst over hele landet. Jeg håper regjeringen har merket seg det. Det var i hvert fall det motsatte representanten Trond Helleland påpekte tidligere i dag.

Regjeringspartiene er også opptatt av å vise til diskriminerende formuesskatt, men hva gjør de med det? Hvilke nye innretninger kan vi egentlig vente oss på dette området, og hvor treffsikker er reduksjonen av formuesskatten? Jo,

best treffer den menn fra Oslos vestkant, for mesteparten av innbetalt formuesskatt kommer fra menn bosatt på Ulern, i Vestre Aker og på Frogner. Og det er ikke den gruppen innbyggerne i Norge synes mest synd på – ikke som jeg har hørt, i hvert fall. Likevel betyr det ikke at alle som betaler formuesskatt, opplever at det er rettferdig, og at den treffer dem rettferdig. Derfor ser vi i Arbeiderpartiet at det er viktig at vi tar en grundig skattedebatt nå når Scheelutvalget legger fram sin rapport i desember. Diskusjonen er hjertelig velkommen fra vårt ståsted.

Svein Harberg (H) [16:48:57]: Trontalen er alltid en spennende øvelse og får vinkling litt avhengig av ståsted – regjeringsparti eller ikke, geografisk tilhørighet og komitétilknytning. Dette innlegget vil også bære preg av det, men innledningen er mest ment som en forklaring på hvorfor jeg har valgt noen sentrale punkter med utgangspunkt i egen komité når det er så mye annet spennende som også signaliseres i årets taler under Stortingets åpning.

Det landet trenger, er en regjering med et klart ønske om å bringe landet videre gjennom realitetsorientering, forenkling og tilrettelegging for engasjement og skapervilje. Det har landet fått.

Når trontalen ses i sammenheng med alle de prosesser som allerede er satt i gang, ikke minst innenfor egen komités ansvarsområde, vet vi at det blir mange spennende debatter om hvordan vi kan legge til rette for en framtidsrettet og innovativ utvikling av norske mediehus – både aviser, radio og TV, hvordan tildelingen av kulturmidler kan bli enda mer treffsikker, og hvordan filmindustrien kan få forutsigbarhet. Alt dette er omfattende og betydningsfulle prosesser med en intensjon om å løfte norsk kulturliv i sin fulle bredde opp til framtidsrettet og bærekraftig aktivitet. Rammene for slik virksomhet må åpne for kreativitet og selvstendig initiativ. Blant annet vet vi at idrett og fysisk aktivitet i tillegg til å være et viktig bidrag til bedre folkehelse også er store og verdifulle fellesskap som fremmer likeverd, toleranse, forståelse og respekt.

Bærebjelken i kulturlivet er likevel den enkeltes deltakelse og den frivillige innsats som hver dag gjennomføres i en mengde organisasjoner, enten det er musikk, visuell kunst, teater, idrett eller deltagelse i alle de organisasjoner som bidrar med tjenester for sine medmennesker i lokalsamfunnet. En regjering som i trontalen tydelig slår fast ønsket om å gi frihet og rom for frivilligheten, er en regjering etter mitt hjerte! Det er et solid og godt mål å ha med seg i arbeidet for velfungerende og gode lokalsamfunn, i arbeidet der vi vil legge til rette for flere lokale avgjørelser, der vi vil at flere avgjørelser skal tas nærmest mulig dem det gjelder, der vi vil oppnå maktfordeling gjennom at regjering og storting skal legge til rette, og fleksibiliteten og innholdet skal bestemmes nær brukerne. Frivilligheten skal tas vare på og være en ressurs vi tar i bruk ved å gjøre det enkelt for dem å være en naturlig del av ethvert lokalsamfunn der det finnes slikt engasjement og initiativ.

Så må vi ikke i alle debatter om store summer, systemer og rammer glemme den kanskje viktigste oppgaven vi har. Det gjelder den enkelte som trenger en ekstra håndrekning fra samfunnet. Vår statsminister har gjentatte gan-

ger snakket om at vi skal tette hullene i det sosiale nettverket. Det følges opp som en sentral oppgave også i denne trontalen. Alle barn skal få muligheter til å oppnå nødvendig kompetanse til å bli en naturlig del av samfunns- og arbeidsliv.

Det betyr at barn av de familiene som har minst, må få en håndrekning for å kunne delta i sosiale settinger og komme gjennom utdanning. Det betyr også at barn som utsettes for omsorgssvikt, skal ha samme rett til samfunnets hjelp uansett om de bor i en stor eller liten kommune. Å sikre disse gruppene kompetent saksbehandling og trygghet for gode løsninger uansett utgangspunkt for utfordringene henger nøye sammen med ønsket om en kommunereform i Norge. Utøvelsen av omsorg kan nok føles minst like god i mindre som i større kommuner, men for mange tilbakemeldinger tyder på at det er utfordrende å sikre saksbehandlingen like godt. Barnevernet må oppfattes som tilgjengelig, troverdig og kompetent for å skape den rette trygghet for de avgjørelser som tas. En slik trygghet er viktig for å spare barna for lange og utfordrende runder med saksbehandling. Regjeringens styrkede satsing på barnevernspedagogutdanningen og økt kompetanse blant de ansatte er gode og viktige bidrag til dette.

Kvalitet er denne regjeringens viktigste mål for alle tjenester vi bruker offentlige midler på. At dette kommer så tydelig fram i arbeidet med barna våre, er et signal vi alle skal sette pris på, og det er en prioritering som det ikke er vanskelig å slutte seg til. Det kommer minst like tydelig fram i de valg som er gjort på barnehagesektoren. En tydelig strategi for kompetanse hos alle de ansatte viser at barna i barnehage har fått den plassen de fortjener i regjeringens arbeid. I går kom i tillegg den hyggelige meldingen om at det i budsjettet for 2015 blir en betydelig bedre sosial profil på foreldrebetalingen i barnehagen, og at denne skal sikres innbyggerne uansett hvor de bor. En omfordeling av ressursene som sikrer sosial utjevning, har lenge vært ønsket. Nå tar vi viktige skritt i riktig retning!

Bente Thorsen (FrP) [16:54:16]: Fremskrittspartiet mener at kunnskap er et av våre viktigste virkemidler for å sikre utvikling og vekst i Norge. Derfor er vi svært positive til at regjeringen fortsetter med den store satsingen på utdanning og forskning. Fremskrittspartiet er også fornøyd med at det fokuseres på innhold og kvalitet i utdanningen. På sikt vil dette gi bedre resultater i hele utdanningsløpet.

Norge konkurrerer i et globalt marked samtidig som vi er et høykostland. Vi må derfor ha de beste og smarteste løsningene for å sikre dagens og framtidens velstand og vekst. Fremskrittspartiet mener at kunnskap vil bli landets fremste konkurransefortrinn, og er derfor svært glad for at dette prioriteres av regjeringen.

Selv om Norge er et av landene i verden som bruker mest penger på skole, har vi flere store utfordringer i skolen. Blant utfordringene er det store frafallet i den videregående skolen. Én av tre elever fullfører ikke videregående opplæring, og undersøkelser viser at svake basis-kunnskaper fra grunnskolen, spesielt i matte, er årsaken til frafallet. Dette er en trussel mot utviklingen i Norge. Regjeringen har vist handlekraft og satset formidabelt på et-

terutdanning av lærere. Tidens største lærerløft har gjort at rekordmange lærere er i gang med dette. I tillegg er det bevilget flere midler til lærlingtilskuddet, slik at bedrifter får enda større incentiver til å ansette lærlinger.

Norske fagarbeidere er blant verdens beste. Det viser også resultatene av Yrkes-EM, der unge norske fagarbeidere deltok. Tre fikk gull, tre fikk bronse, og hele ni stykker fikk medalje for svært godt utført arbeid. Stor gratulasjon fra Fremskrittspartiet til disse ungdommene, som beviser at norsk fagutdanning er i toppen! Og lykke til videre – jeg håper at mange vil følge i deres spor og satse på fagutdanning!

Kunnskapsministeren presenterte i forrige uke regjeringens lærerløft. Dette er en direkte oppfølging av den politiske plattformen, noe som tydelig igjen viser at regjeringen innfrir. Vi vet at læreren er den som har størst betydning for elevenes utbytte i skolen. Da er det også naturlig å starte med lærerne for å heve kvaliteten i den norske skolen. Det er en klar sammenheng mellom lærerstudentenes ferdigheter ved oppstart av lærerutdanningen og hva studenten kan ved endt utdanning. Derfor skjerpes opptakskravet i matematikk. For å få flere til å kvalifisere seg til utdanningen vil forkurs i matte, tilsvarende som ved ingeniørstudiet, tilbys. Grunnskolelærerutdanningen foreslås omgjort til en femårig masterutdanning, dette vil gi mer tid til praksis i utdanningen. En viktig del av Lærerløftet er at det opprettes flere karriereveier i skolen. Fremskrittspartiet er positive til dette, da det kan hindre at lærere slutter, tiltrekke flere dyktige folk til læreryrket og heve lærerens status.

To tredjedeler av norske barnevernsbarn fullfører ikke videregående skole. Det er svært alvorlig for dem det gjelder, og for samfunnet. Manglende skolegang blant barnevernsbarn har blitt diskutert i denne sal, men det har blitt med diskusjonen, dessverre. Denne regjeringen er handlekraftig, det viser ikke minst barneminister Hornes resolute handling da hun grep inn og bevilget 10 mill. kr for å gi barnevernsbarn bedre tilpasset opplæring. Det er første gang en regjering bevilger ekstra til dette viktige tiltaket.

Men det stopper ikke der. Statsråden har pålagt alle barnevernsinstitusjoner at de fra nå i høst skal ha en skoleansvarlig som sørger for at eleven møter opp og får undervisning i skolen. Fremskrittspartiet har like store skoleambisjoner på vegne av barnevernsbarn som av barn som vokser opp i egen familie.

Flere talere har vært opptatt av å få flere yrkesgrupper inn i skolen for å avlaste lærerne. Regjeringen har signalisert at de vil bevilge 200 mill. kr til skolehelsetjenesten for neste år. Dette er en dobling av det som ble bevilget for i år.

Flere talere har kritisert regjeringen for ikke å legge fram tiltak mot tidstyver i skolen. Regjeringen har allerede startet arbeidet med å fjerne tidstyver. Det ble i fjor satt i gang et prøveprosjekt med systematisk kartlegging av rapporteringsomfanget i grunnskole og videregående opplæring. Målsettingen er å begrense rapporteringen til det som er nødvendig, og utvikle mest mulig effektive rapporteringsrutiner. Utvalget vil levere sin rapport 1. desember. Dette viser også at regjeringen leverer.

Fremskrittspartiet har store ambisjoner for utdanningssektoren på alle nivå, inkludert forskningssektoren. Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen viser handlingskraft og gjennomføringskraft, noe som vil trygge dagens og framtidens velferd og vekst.

Karin Andersen (SV) [16:59:38]: Små forskjeller i samfunnet er bra. Det er bra for samfunnet fordi det blir skapt mer, og det er veldig bra for folkehelsen fordi da vil flere være friske. Det vi vet, er at å ha for lite penger og være fattig fører til sykdom. Folk blir altså syke av det, og alle vet også at da er det vanskeligere å komme i jobb.

I trontalen sier regjeringen at forskjellene ikke må bli for store, og jeg lurer på: Hva mener regjeringen egentlig er for store forskjeller? De lekkasjene som er kommet hittil, tyder jo på at regjeringen mener at de som har det aller vanskeligst, har fått for mye. Jeg registrerte f.eks. i helgen at en ung stortingsrepresentant – og vi tjener jo ikke så dårlig – var ute i Dagens Næringsliv og gledet seg over at man nå så for seg at man skulle kutte barnetillegget i uføretrygden, og at man skal redusere muligheten for aleneforsørgerne til å skaffe seg en utdanning – med trygg inntekt – slik at de faktisk får jobb, for det fungerer.

Jeg registrerte også at for vel ett år siden tok det ikke akkurat mange ukene før man var i stand til å bli opp ganske mange hundre milliarder kroner til de rikeste menneskene i dette landet. Jeg har ikke sett noen nød blant dem, men jeg har sett nød blant folk som er fattige, og jeg har sett sykdom blant folk som er fattige. Det påvirker barna, og det gjør ikke noe godt. Det er ingen som får jobb og blir frisk av å bli fattig. Derfor vil jeg ha et svar fra regjeringen nå: Hva er for store forskjeller, og hvor store forskjeller mener regjeringen egentlig at vi skal tåle, for det må jo være styrende for om de mener at de aller mest vanskeligstilte, som er for syke til å ha jobb, nå må oppleve kutt – endatil for ungene.

Jeg er veldig glad for at det nå er veldig mange kommuner som sier tydelig fra om at kommuneøkonomien er for dårlig. Den er kuttet, og skattetallene svikter – to milliarder kroner – og den som tror at det ikke kommer til å synes i hvert eneste klasserom eller i eldreomsorgen framover, må tro om igjen. Det er klart at dette handler om at skolen skal bli god nok til at jeg synes den er god nok for mine barnebarn, eller at jeg kan være trygg for at min 90 år gamle mor får den hjelpen hun trenger. Derfor er kommuneøkonomi så viktig, men regjeringen har dessverre lyktes i sin strategi med å få all oppmerksomhet bort fra fakta om skattesvikt og regjeringens dårlige kommuneøkonomi og fått landets politikere, rådmenn og journalister til å bruke all sin oppmerksomhet på å sitte og tegne nye kart og telle innbyggere og fantasere om storkommuner. Kommuneøkonomi er mye viktigere enn kommunestørrelse, uansett om kommunen er stor eller liten, og kommunene i Norge trenger mer penger generelt sett, fordi de trenger å lage en god skole, en god eldreomsorg og å ha rom til kultur og andre viktige ting. Derfor setter SV kommuneøkonomien så høyt og bevilger mer enn de andre, fordi disse tingene er så viktige, og de er mye viktigere enn f.eks. skattelette.

Så til slutt: Det er mye ufred i verden, og noen mennes-

ker prøver å komme til Norge for å berge livet, eller for å få et bedre liv. Det tror jeg vi skal ha forståelse for. Nå har regjeringen hatt en offensiv for å få sendt ut mange barn som har vært her lenge. I dag innrømte justisministeren at det regelverket man har sendt ut for å styrke barns rettigheter i asylbehandlingen, ikke holder mål. Høringsinstansene sier at det er en innstramming, slik som SV har sagt. Derfor fremmer SV et forslag nå om at vi skal stille disse sakene i bero, for det vil nødvendigvis måtte ta lengre tid å få fram et regelverk som faktisk sikrer det samarbeidsavtalen sier at den skal sikre, nemlig at flere barn skal få vurdert sitt behov når de har vært i Norge lenge og blitt en del av oss og er et norsk barn, slik våre barn er. De er våre barn.

Derfor er det så viktig at alle partier stemmer for dette nå, for hvis det er slik at alle partier nå er enige om at vi skal ta mer hensyn til barna, så kan man ikke samtidig stille stille og se på at disse barna blir sendt ut av landet før de får prøvd saken sin mot det nye regelverket. Det nye regelverket må justeres i forhold til det som regjeringen har lagt fram. Det har regjeringen innrømt i Stortinget i dag. Derfor oppfordrer jeg alle til å stemme for SVs forslag.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Henrik Asheim (H) [17:04:54]: Etter at velgerne stemte den rød-grønne regjeringen ut i fjor høst og ga et historisk sterkt borgerlig flertall i denne sal, har også partiene i den rød-grønne opposisjonen begynt å oppføre seg litt forskjellig. Representanten Andersens egen partileder, representanten Audun Lysbakken, er f.eks. langt mer tydelig og klar enn sin partilederkollega i Arbeiderpartiet. Representanten Lysbakken sa i en replikkveksling tidligere i dag at SV vil reversere regjeringens skattelettelser «krone for krone», og at dette kommer i tillegg til å innføre en finansskatt på 9 mrd. kr.

Dette er selvfølgelig prisverdig tydelig fra partiet SV. For å følge opp denne tydeligheten kan kanskje representanten Andersen si noe om dette innebærer å reversere de faktiske lettelsene som regjeringen innfører, eller om det er andre skatter representanten Andersen mener man heller burde øke.

Karin Andersen (SV) [17:05:50]: Det som er hele poenget med dette, er at vi er nødt til å bruke de pengene vi har i dette landet på en best mulig måte, sånn at flest mulig mennesker får et godt liv. Det er det som er hovedmålet med SVs politikk, og at vi gjennom det også skal kunne drive en god næringspolitikk og en god fordelingspolitikk, som gjør at flere beholder helsa og får en god skole. Derfor vil vi gjøre det som Audun Lysbakken sa i sitt innlegg i dag, men det er klart at vi også vil kunne se på mange andre måter å fordele skattebyrden på, på en slik måte at det blir mer rettferdig, og at alle sammen er med og bidrar.

Det er jo noe av det aller viktigste og noe av det som den regjeringen representanten Asheim støtter, er med på å fjerne, nemlig at de aller rikeste ikke skal være med og bidra til dette spleiselaget. Det som er opprørende med forslaget om å fjerne formuesskatten, er jo at de aller rikeste i

landet da blir gratispassasjerer. Det er SV veldig imot, for vi mener at man skal yte etter evne og få etter behov.

Helge André Njåstad (FrP) [17:07:03]: Representanten Asheim tok eit av mine poeng, nemlig at dei raud-grønne – etter at dei kom ut av regjeringskontora – har sprikt i mange ulike retningar. Det såg me bl.a. når det gjaldt ønsket om å styrkja kommuneøkonomien. Det var ein bodrunde der ein forsøkte å overgå kvarandre, og SV ville mest når det gjaldt å bruka pengar på kommuneøkonomi.

Det som eg reagerer litt på, er at ein set merkelappen «dårleg kommuneøkonomi» på det opplegget som me har lagt til grunn. Det blir ikkje riktig om ein berre seier det mange nok gonger. Det er ikkje eit dårleg kommuneopplegg, og det blir heller ikkje riktig å seia at det er dårleg når ein samanliknar med dei føregåande åra med raud-grønt opplegg. Justerer ein for pensjonsutgiftene og demografien, er opplegget betre for kommunane neste år enn det det var i 2014.

Så det eg må spørja representanten Andersen om, er: Viss vårt opplegg, som er betre enn dei raud-grønne sitt opplegg, har merkelappen «dårleg», kva for merkelapp vil representanten setja på dei åtte åra da SV har kunna påverka kommuneøkonomien?

Karin Andersen (SV) [17:08:10]: I de årene som vi har påvirket kommuneøkonomien, har kommuneøkonomien blitt styrket vesentlig – hvert eneste år.

I tillegg til det har vi fordelt inntektene på en mye mer rettferdig måte. Vi mener med kommuner som vi mener med folk, at de rike skal være med på å dele på utgiftene, slik at også de kommunene som har liten inntekt, skal kunne få muligheter til å ha gode skoler og gi god eldreomsorg. Jeg registrerer at den regjeringen vi nå har, vil forandre på det, slik at alle kommuner i mitt fylke, Hedmark, vil tape. Alle kommuner i Oppland og alle kommuner i Sogn og Fjordane vil tape, og nord for Trøndelag er det vel ikke en eneste kommune som vil vinne på det opplegget som Fremskrittspartiet og Høyre ser for seg, nemlig at de rike kommunene skal beholde mer penger sjøl. Da vil jo de som har lave inntekter, få mindre.

I tillegg til det svikter skatten i år med over 2 mrd. kr. Det vil vi kompensere. Her ser det ut til at Fremskrittspartiet svikter.

Anders Tyvand (KrF) [17:09:25]: Representanten Andersen er opptatt av forskjeller i samfunnet. I Kristelig Folkeparti er vi opptatt av å utjevne sosiale forskjeller også i skolen. Vi vet at elever med lav sosioøkonomisk bakgrunn er overrepresentert både i spesialundervisningen og i frafallsstatistikken. Vi mener at alle elever må ha lik mulighet til å lykkes, uavhengig av sosial bakgrunn. Da må vi lytte til lærerne når de forteller oss hva som er hovedutfordringene i skolen i dag. Kristelig Folkeparti ønsker å gi lærerne mer tid til hver enkelt elev og sørge for at færre elever faller av lasset i løpet av de første skoleårene gjennom å øke lærertettheten i de laveste klassetrinnene. Mitt spørsmål er om SV er positive til å være med på et slikt småskoleløft.

Karin Andersen (SV) [17:10:17]: Ja, det å gi alle unger muligheter til å vokse og realisere alle sine evner og muligheter i livet vil SV være med på – helt fra barnehagen, gjennom den støtten vi gir til familiene, og gjennom skolen. Det vi vet, er at det er dessverre mye i skolen i dag som gjør at den gagnar mest dem som klarer seg best fra før. Det å ha flere lærere har SV hatt i sitt program i flere år, i flere perioder, så der er vi enige. For meg er det helt åpenbart at hvis du har en klasse med veldig mange elever, har du ikke tid nok til å gi hver enkelt den oppmerksomheten de trenger, enten du kommer fra en vanskeligstilt familie eller ikke. De som kommer fra en familie med dårlig råd og er vanskeligstilt, trenger enda mer enn andre å bli sett og få personlig hjelp. Derfor er vi for at vi skal ha færre elever per lærer.

Presidenten: Replikskiftet er over.

Dag Terje Andersen (A) [17:11:36]: Trontaledebatten gir oss en veldig god anledning til å diskutere de store spørsmålene og sammenhengene i politikken. Utgangspunktet, regjeringas tale, som framføres av Hans Majestet Kongen, gir oss en anledning til å vurdere hvilke store utfordringer vi står overfor, og mot en sånn bakgrunn er det veldig skuffende at regjeringa ikke med ett ord engang nevner utfordringene vi har knyttet til sosial dumping og arbeidslivskriminalitet i sin trontale.

Etter vår vurdering er sosial dumping og arbeidslivskriminalitet et av de største samfunnsproblemene vi står overfor, for spørsmålet omhandler også kriminalitet, svart økonomi og menneskehandel. Det er grunnen til at den rødgrønne regjeringa la fram tre handlingsplaner for å møte de utfordringene.

I vår regjeringperiode opplevde vi at vår kamp mot sosial dumping også var en kamp mot Høyre og Fremskrittspartiet i Stortinget. Men i det siste har det kommet noen nye toner fra regjeringa. Regjeringa har tydeligvis også oppdaget at her er kriminalitet, svart økonomi og menneskehandel involvert. Dette skjedde etter at media prisverdig nok satte søkelys på saken, og ikke minst skjedde det etter at partene i arbeidslivet – representert bl.a. ved LO, som sendte brev til regjeringa i april, et brev som også NHO mente det var viktig at regjeringa fulgte opp – fikk i stand et møte i september, der aktørene som kan møte den svarte økonomien og arbeidslivskriminaliteten, var samlet. Det kom mye positivt ut av det møtet, og det er godt at vi har et seriøst arbeidsliv som tar sakene opp. Men politikken til regjeringa er fremdeles ikke forandret.

Permitteringsreglene er et godt eksempel. Store, seriøse bedrifter i Norge ber så pent de kan om å få lov til å være seriøse, altså beholde faste arbeidstakere, investere i dem og utvikle dem, for å få bedre produktivitet.

Regjeringas forslag til endringer i arbeidsmiljøloven er ikke med på å styrke det seriøse arbeidslivet. Midlertidige ansettelser gjør det lettere å være useriøs, i tillegg til at det er et forslag som setter oss tilbake når det gjelder trygghet i arbeidslivet.

Økt pålagt overtid fra 10 til 15 timer i uka er heller ikke familievennlig.

Når man øker kravet til åtte timer – i stedet for dagens fem – for å få én time godkjent hvilende vakt, gir ikke det mer fleksibilitet – det gir mindre fleksibilitet for dem som skal få turnuser til å gå opp f.eks.

Det er umoderne og gammeldags. Midlertidige ansettelser var en situasjon vi hadde før 1977 i Norge. Åtte timers arbeidsdag ble innført i Norge allerede i 1919, så når regjeringa mener at den skal forandre disse punktene i retning av slik det var før, er det lovlig frekt å kalle det moderne.

Det er mye fleksibilitet i dagens arbeidsmiljølov, og den har stadig blitt endret. Så sent som i juni i fjor endret vi arbeidsmiljøloven, men da gjorde vi det sånn at vi styrket arbeidstakernes rettigheter – ved det tilfellet gjaldt det muligheten til å få fast ansettelse for folk som hadde midlertidig stilling, og som gikk i deltidsvakter. Vi styrket altså arbeidsmiljøloven. I det hele tatt har det i denne salen vært generasjon etter generasjon av politikere som har hatt én ambisjon, nemlig å gjøre inngangen til arbeidslivet og det å være i arbeidslivet bedre for neste generasjon enn det var for den forrige.

For første gang opplever vi altså en regjering som vil sette oss tilbake, sammenliknet med den gode utviklinga vi har hatt i arbeidslivet.

Den daglige politikken undergraver tryggheten i arbeidslivet, og den undergraver dermed også kampen mot det useriøse arbeidslivet.

Fra vår side kan jeg forsikre om at vi kommer til å jobbe videre med nye forslag for å møte kampen mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, og jeg vil invitere alle gode krefter i samfunnet til å være med og finne løsninger som gjør at vi kan møte den utfordringa som er i ferd med å true det seriøse næringslivet i Norge.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:16:54]: Jeg har lyst til å starte med å gratulere May-Britt og Edvard Moser med nobelprisen i dag. Jeg er helt sikker på at det er på vegne av alle – jeg er ikke sikker på om noen har gjort det før fra Stortingets talerstol. Det er en fantastisk honnør til dem, til laget de har hatt med seg, til NTNU som institusjon, som i mange år – under vekslende regjeringer – har jobbet målrettet og systematisk med å bygge opp et verdensledende miljø. Det er selvfølgelig også utrolig gøy for Norge.

Hvis vi skal ruste oss for morgendagen, er vi nødt til å reformere og endre i dag. En rød tråd for regjeringen har vært kvalitet – fra barnehage til forskning. Det gjennomsyret også trontalen som ble holdt forleden.

Målet vårt er at vi skal ha enda høyere ambisjoner for norsk skole enn i dag. Vi har en skole som på mange områder er veldig bra. Vi har en skole hvor elevene trives. Vi har utrolig mange dyktige lærere som i klasserom rundt om i Norge hver eneste dag lærer barn å knekke lesekode, lærer dem å skåre enda høyere i matematikk – gir elevene gode fagutdannelser slik at de kan bli gode og solide fagarbeidere.

Når jeg sier vi skal ha enda høyere ambisjoner, betyr det at vi skal strekke oss enda et hakk lenger. Vi skal strekke oss enda et hakk lenger for at vi skal få enda flere som

kan utnytte sitt fulle potensial. Vi vet av tallene vi har, at Norge har et lavt antall på de øverste nivåene i f.eks. matematikk. Det betyr at vi må ha høyere ambisjoner når bare 12 pst. av dem som får karakteren 2 i matematikk i grunnskolen, klarer å gjennomføre videregående opplæring. Det betyr at vi må ha høyere ambisjoner for hver eneste elev for at alle skal lære seg grunnleggende ferdigheter og ha en trygg skole å gå til.

Regjeringen jobber langs flere fronter med dette. For ca. halvannen uke siden lanserte vi Lærerløftet – På lag for kunnskapsskolen. Begge delene av tittelen er viktige – Lærerløftet fordi vi vet at det som betyr aller mest for at elevene skal lære mer, er at gode lærere får bli enda bedre, og På lag for kunnskapsskolen fordi vi vet at det ikke nytter bare å ruste individer hvis vi ikke også klarer å bygge lag.

Det er flere grep i Lærerløftet fra regjeringen. Jeg har lyst til å fremheve fire. Det første er at alle elever skal møte en lærer med fordypning i matematikk, engelsk og norsk. De nye kompetansekravene til lærerne vil bli innført så raskt som mulig. Det innebærer at lærere på barneskolen skal ha minst 30 studiepoeng i faget for å kunne undervise i matematikk, engelsk og norsk. På ungdomsskolen må de ha minst 60 studiepoeng. For å oppnå dette stiller vi krav til kommunene om at den dispensasjonsadgangen som er i dag, skal lukkes i løpet av ti år. Det innebærer også at vi må fortsette den historiske utbyggingen av videreutdanningen, noe som regjeringen er i gang med.

Punkt 2: Vi endrer lærerutdanningen. Vi har sagt at vi tar sikte på å innføre en praksisnær mastergrad fra 2017.

Punkt 3: Vi ønsker å skjerpe opptakskravene – fra 3 til 4 i matematikk – for å komme inn på lærerutdanningene, med dagens regler som utgangspunkt, men altså med skjerpede krav. Vi vil videre vurdere ytterligere skjerping.

Vi sier også at vi skal få flere karriereveier i skolen. Vi skal i 2015 sette i gang konkrete piloter for å teste det ut – selvfølgelig i samråd med partene.

Så skal vi fortsette lagbyggingen i skolen. Det innebærer at de statlige ressursene i enda større grad må rettes inn mot de kommunene som trenger ekstra hjelp. Men det betyr også at vi må fortsette satsingen på programmer som gjør at en lærer som har tatt videreutdanning, f.eks. tatt studiepoeng i hvordan man skal formidle matematikk til elever på mellomtrinnet, opplever en skole hvor man kan komme tilbake, hvor kunnskapen blir delt – tatt i bruk – og hvor andre kan gi faglige tilbakemeldinger. Mange skoler er veldig flinke til dette i dag, men det er dessverre for store forskjeller mellom skolene. Lagbygging betyr at både politikere – nasjonale og lokale – skoleledelse og lærere er nødt til å dra i samme retning.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Trond Giske (A) [17:22:03]: Det er ikke uvanlig at elever prøver å framstille prestasjonene sine som bedre enn de er, men det er litt mer uvanlig at skoleministeren gjør det. I fjor høst var det 50 000 kr til hver lærlingebedrift, det ble til 5 000 kr. I vinter har det vært å gjøre det lov å låse døra for elever som kommer for sent, eller å beslaglegge

mobiler og datamaskiner. Det falt til jorden da det viste seg at det allerede var lov.

Nå sier kunnskapsministeren at han skal innføre karakterkravet 4 i faget matte for dem som skal inn på lærerskolen. Det høres flott ut. Men i dette lærerløftet står det noe helt annet. Det står nemlig at det skal bli forkurs i matematikk for søkere som ikke har oppnådd karakteren 4 fra videregående skole – man skal altså kunne komme inn uten 4 fra videregående skole gitt at man tar et obligatorisk forkurs.

I valgkampen sa Høyre at man skulle innføre karakteren 4. Arbeiderpartiet sa at det er greit med karakteren 3 hvis man tar et obligatorisk forkurs. Hvilken politikk er det regjeringen gjennomfører? Høyres eller Arbeiderpartiets?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:23:12]: La meg bare først nevne VG-oppslaget om orden i skolen. Det var veldig tydelig i oppslaget at dette var en presisering og tydeliggjøring av regler som allerede finnes. Det utrolige er jo at man i deler av sektoren i så mange år har gått med en usikkerhet, som jeg er helt sikker på at mange utdanningspolitikere og andre politikere har fått tilbakemelding om, og som vi nå klargjør i et nytt rundskriv som gjør det klart og tydelig hvilke regler man har å forholde seg til, og hva man kan og ikke kan gjøre.

Så er regjeringserklæringen veldig klar på at regjeringen ønsker karakterkravet 4 både i norsk, engelsk og matematikk. Men det er her som på alle andre områder av politikken, at dette må avveies. En av utfordringene med et karakterkrav er jo at søkertallet kan gå ned på kort sikt. Nå tror jeg at dette på lang sikt kan være et bidrag til å gjøre lærerutdanningene mer attraktive. Men på kort sikt må det balanseres ut, derfor har vi iverksatt et kompensatorisk tiltak med et forkurs, som gjør at man skal kvalifisere seg til nivået 4. Så vurderer vi ytterligere opptrappinger etter hvert.

Trond Giske (A) [17:24:19]: Først til det med ordensreglene: Vi spurte om hvilke spørsmål statsråden hadde fått om f.eks. dette med å låse døra. Det viste seg at det var null spørsmål som var kommet til departementet, og for å gjøre det klart for statsråden: Null er et fryktelig lite tall.

Så til dette med karakterkravet: Er det riktig eller uriktig at man fortsatt kan komme inn på lærerutdanning med karakteren 3, gitt at man tar et obligatorisk forkurs? Man kan si hva man vil på pressekonferanser, men i Stortinget må man snakke sant. Det statsråden sa fra talerstolen, var at man skulle innføre krav om karakteren 4. Det skal man ikke, man skal fortsatt ha karakteren 3, men med et obligatorisk forkurs som ikke gir en ny karakter på videregående, men som selvfølgelig gir kunnskap inn i lærerutdanningen.

Det samme gjelder dette med at alle elever skal møte en lærer med fordypning i matte, engelsk og norsk, som statsministeren sa på en pressekonferanse. Ja, det skal de – i 2029. Det betyr at de elevene som starter på skolen i høst, ikke kommer til å oppleve dette. De som starter om fem år, får kanskje oppleve det i 10. klasse, når dette blir fullt ut innfaset. Stemmer ikke det også, at dette skal innføres i 2029, og at det da allerede er løst fordi lærerne som utdan-

nes nå, må ha dette fordypningskravet – takket være den rød-grønne regjeringen?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:25:28]: Den nye ordningen med karakterkrav i matematikk innebærer – og det står godt beskrevet i Lærerloftet – at man skal ha karakteren 4, og hvis ikke skal man gå gjennom et obligatorisk forkurs som skal kvalifisere til tilsvarende karakteren 4.

Jeg forstår at representanten Giske synes det er vanskelig at regjeringen gjør det vi lovet i valgkampen. Etter åtte år med rød-grønt styre lovet vi femårig masterutdanning, og nå har vi lagt frem den konkrete planen for det. Da den forrige regjeringen kom med et kompetansekrav for lærerne, sa vi at dette kompetansekravet burde gjelde for alle i skolen. Nå legger vi frem en konkret plan for å få det til. Og ikke bare det: Vi følger det også opp i budsjettene, ikke bare med store ord og valgløfter om milliarder til videreutdanning, som Arbeiderpartiet kom med før valget – vi følger det faktisk opp med konkrete opptrappinger hvert eneste år.

I tillegg skal vi gripe fatt i den tidstyvrappporten som kom i 2009. Da hadde de rød-grønne fortsatt tre år igjen å sitte. Den rapporten skal vi nå følge opp og fjerne tidstyver.

Anders Tyvand (KrF) [17:26:40]: Kunnskap og kompetanse er mer enn bare studiepoeng. Rundt 10 pst. av alle ungdommer i Norge ønsker å ta et år på folkehøyskole. For noen blir dette et år der de finner seg selv, der de blir sikre på hva de vil bruke studietiden sin til. For noen blir dette et år der de får tilbake motivasjonen for å gå på skole, slik at de blir klare for videre studier, og slik at de slipper å ende i frafallsstatistikken. For noen blir det et år der de tilegner seg kunnskap og kompetanse som har en verdi i seg selv, men som kanskje også er nødvendig for opptak til videre studier.

I fjorårets budsjett fikk Kristelig Folkeparti forhandlet inn oppstartmidler til en ny folkehøyskole i Kristiansand som skal gi et tilbud til unge, enslige mødre. Det er jeg glad for.

Mitt spørsmål er om statsråden ser den samfunnsmessige verdien av folkehøyskolene, og om folkehøyskolen er en skoleform som regjeringen fortsatt vil satse på.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:27:41]: Jeg ser verdien av folkehøyskoler i aller høyeste grad. Vi gir mye støtte til folkehøyskolene, og det kommer vi fortsatt til å gjøre. Man får for øvrig også tilleggs-poeng for å gå på folkehøyskole. Folkehøyskolene fyller 150 år i år, og det er også en fin anledning til å minne om hva de har bidratt med.

Men det er nok også sånn at de store løftene som Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen ser for seg på kunnskapsfeltet, dreier seg om løft i skolen, kvalitetsløft i barnehagen, løft for høyere utdanning, flere verdensledende miljøer og ikke minst mer gjennombruddsforskning der. Så de store pengene skal vi bruke på de prosjektene vi lovet og snakket om før valget. Men folkehøyskoler er også en viktig del av utdanningssystemet.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [17:28:41]: Jeg er litt lei meg for å si det, men jeg synes egentlig at statsråden holdt et litt kjedelig innlegg. Akkurat det som statsråden sa i innlegget sitt nå, var det samme som vi hørte på pressekonferansen for en uke siden. Jeg hadde forventet at vi skulle få litt mer konkretisering og litt mer futt fra statsråden, faktisk.

Det som vi ser etter denne sommeren – og med sommerens lærerstreik – er at det er en tillitskrise mellom lærere og myndigheter. Det er nok noe som har bygd seg opp over lang tid, ikke minst etter innføringa av Kunnskapsløftet, som vi alle står bak.

Det lærerne ønsker seg, er mer tid til elevene, tid til å være lærer, og vi hørte også i den debatten som statsråden og jeg deltok i tidligere, at det var ikke noe løft – mente den ungdomsskolelæreren som var med der.

Jeg vet at statsråden og representanter tidligere har henviset til en rapport som skal komme nå før jul. Men jeg lurer på om jeg kunne få lov til å utfordre statsråden på om han kunne ha noen ideer om hva slags type tidstyver han ønsker å fjerne.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:29:45]: Jeg tror vi må ta tidstyvproblematikken på en litt annen måte enn vi har gjort frem til nå. En ting er diskusjonen om flere yrkesgrupper innenfor skolen. Jeg mener at regjeringen er godt i gang der, bl.a. med midler til 400 helsesøsterstillinger, som kommer i år. Det er et viktig bidrag inn i den diskusjonen.

Noe av utfordringen med Kolle Grøndahlutvalget, som kom med sin rapport i 2009, var at det handlet veldig mye om overordnet skoleledelse, klasseledelse, men det var for lite av en jakt på de konkrete tidstyvene, altså: Hva er det som faktisk tar tid? Da mener jeg at vi skal gå igjennom og vurdere dokumentasjonskrav, og vi skal gå igjennom og se på hva som foregår på den enkelte skole – om det er noen av de statlige ordningene som krever for mye dokumentasjon, uten at det gir nok igjen når det gjelder undervisningskvalitet eller økt sikkerhet for elevene.

Iselin Nybø (V) [17:30:53]: Også jeg har lyst til å følge litt opp det som representanten Tingelstad Wøien var inne på, det med tidsbruken i skolen, for nå har regjeringen lagt fram et lærerloft. Der synes jeg det var veldig mange gode tiltak for å styrke undervisningen, for å styrke skolen, for å styrke statusen til lærerne. Men jeg synes det er litt spesielt – og jeg synes det er litt mangelfullt – når statsråden legger fram et lærerloft og ikke adresserer den kanskje viktigste utfordringen i skolen i dag, nemlig tidsbruken. Og jeg er enig med statsråden, som nettopp sa at forrige gang vi så på tidstyvene i skolen, rant det litt ut i sanden, og det kom ikke så mye ut av det.

Jeg har lyst til å være konkret og bare spørre statsråden om han er villig til å sette et konkret mål, som f.eks. Venstre har gjort, som har frontet 25 pst. – vi vil kutte 25 pst. i skolebyråkratiet og jobbe ut fra det.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:32:05]: Jeg skal ikke avvise å sette et konkret mål, men jeg tror det er litt vanskeligere nettopp fordi tidstyvene i skolen ikke bare har opphav ett sted. Hvis det var så enkelt at det bare var staten som var utgangspunkt for tidstyvene, hadde det vært fristende i hvert fall å tro at den forrige regjeringen hadde gjort noe med det. Da ble det ikke gjort nok, i hvert fall.

Så vi er nødt til å gå ganske grundig igjennom og se på de statlige tidstyvene, og vi må veie det opp mot andre viktige hensyn, f.eks. elevenes rettssikkerhet og kunnskap om skolen. Så må vi også se på kommunens tidstyver – i hvilken grad er det f.eks. kommuner som pålegger mye mer rapportering enn det de egentlig må, basert på hva de statlige retningslinjene er? Så mener jeg vi også trenger utviklingsprosjekter i skolen for å se på tidstyvene som har opphav i hver enkelt skole. Jeg skal ikke avvise en slik prosentgrense, men jeg vil heller ikke binde meg til den nå.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [17:33:16]: Etter at kunnskapsministeren hadde lagt fram lærarløftet, hadde eg ein prat med ei gruppe lærarar. Dei var skuffa over det som blei lagt fram. Ein sa at å kome og kalle dette for eit lærarløft, er ikkje det eit misbruk av omgrepet? Dette er mange tiltak som er skubba fram i tid, det er òg skubba på kommunar. Ein sa at dette er ikkje eit lærarløft, det er ein lærardytt – ein har berre dytta frå seg ansvaret for å gjennomføre dette, anten det er inn i framtida eller det er over på andre aktørar. Skulle dette verkeleg ha vore eit lærarløft, ville ein ha sørgt for at det var fleire lærarar som kunne drive denne læringa og følgd forslaget til Kristeleg Folkeparti og SV. Men det vil ikkje kunnskapsministeren, for han meiner det ikkje er nokon samanheng mellom fleire lærarar og betre læring. Det er veldig få som kan forstå det som logisk, men det meiner da kunnskapsministeren.

Mitt spørsmål til kunnskapsministeren er derfor, som kunnskapsminister: Meiner kunnskapsministeren at det er konsensus i forskinga på at fleire lærarar ikkje har (presidenten klubbar) ...

Presidenten: Tiden er ute.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:34:24]: Jeg tror det er en fordel at jeg får svare selv for hva jeg mener, men nå stilte representanten heldigvis et spørsmål til slutt.

Jeg mener ikke at det ikke er noen sammenheng mellom flere lærere og mer læring. Jeg mener at det aller viktigste er kvaliteten på læreren. Det jeg frykter med normen som SV har holdt på i mange år – nå kom man ikke noe nærmere da man selv satt i regjering, det kom 600 lærerstillinger til slutt, som vi for øvrig har beholdt – er at det vil føre til flere lærere i noen deler av skolen, men færre lærere i andre deler av skolen. Ellers måtte man vurdert å senke kravene, f.eks. for å komme inn på lærerskolen, for å få flere lærere ut i skolen. Det tror jeg også ville vært en veldig dårlig idé og dårlig politikk.

Vi gjør akkurat det vi sa vi skulle gjøre under valgkampen. Vi sa vi skulle innføre en femårig masterutdanning, planen kommer nå. Vi sa vi skulle innføre karakterkrav i lærerutdanningen, nå starter vi opptrapping. Vi sa vi skulle

le innføre tidenes videreutdanningsløft, nå legger vi frem planen, og vi fortsetter å trappe det opp i hvert eneste budsjett, der det var nærmest stillstand i hvert fall i store deler av de foregående budsjettene.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Regina Alexandrova (H) [17:35:54]: Vi har en ny sikkerhetspolitisk situasjon i Europa. Russlands aggressive atferd i Ukraina utfordrer europeisk sikkerhet. Konflikter som oppstår andre steder, kan også forplante seg i vår retning. Nordområdene er fortsatt et viktig militærstrategisk område for Russland, og nordområdene er Norges viktigste utenrikspolitiske interesseområde. Nordområdene preges i dag av sikkerhetspolitisk stabilitet, samtidig som vi ser at klimaendringer kan føre til økt skipsfart, økt aktivitet og økt verdiskaping. Dette kan på sikt gi interessekonflikter.

Norge tar avstand fra den maktbruken Russland demonstrerer. Vi står i lag med og støtter våre allierte. Samtidig er det av betydning for Norge å videreføre samarbeidet med Kystvakten, fiskerioppsyn, redningstjeneste og grensekommisjonen samt tillitsbyggingen med folk-til-folk-samarbeidet i nordområdene.

Det ligger til Forsvaret å sikre vår nasjonale selvstendighet og politiske handlefrihet. Sikkerhet og styrket beredskap er viktige satsingsområder for regjeringen. Dette har bidratt til konkrete tiltak for forsvarssektoren: Jegerkommandoen på permanent beredskap, flere seilingsdøgn til Kystvakten, økt øving og trening for Hæren og flere av HVs innsatsstyrker. Det er også gitt klarsignal for bygging av ny infrastruktur til F-35, våre nye kampfly. I tillegg skal forsvarssektoren fortsette med å gjennomføre tiltak for å styrke evnen til å støtte politiet og andre sivile styresmakter. Det er etablert et felles kontraterrorsenter mellom Politiets sikkerhetstjeneste og Etterretningstjenesten, som allerede har levert godt. Jeg tenker da på den økte beredskapen og tydelige handlekraften som ble gjennomført i sommer på bakgrunn av terrortrusselen mot Norge.

Internasjonalt har norske styrker sammen med Danmark og andre partnere bidratt til å fjerne og destruere Syrias lagre av kjemiske våpen. I Irak støtter Forsvaret med lufttransportkapasitet til den humanitære krisen og bidrar med fem stabsoffiserer til de hovedkvarterene som skal planlegge og lede den internasjonale militære innsatsen mot ISIL.

Verden rundt oss er i sterk sikkerhetspolitisk endring. Denne nye situasjonen har også konsekvenser for vår forsvarsplanlegging. Forsvarsministeren har derfor bedt forsvarsjefen om et fagmilitært råd om hvordan det norske forsvaret bør utvikles for å møte de nye utfordringene. Jeg vil berømme forsvarsministeren for å ta disse grepene nå, slik at vi har mulighet til å justere våre kapasiteter og vår operative evne i takt med de sikkerhetspolitiske utfordringene rundt oss.

Forsvaret leverer høy kvalitet ute og hjemme. De har moderne plattformer og dyktige ansatte. For at Forsvaret skal være et relevant instrument for nasjonal krisehåndtering, må større deler av strukturen kunne stilles tilgjengelig.

lig på kortere tid enn hva som er tilfellet i dag. NATO har nylig oppdatert sine beredskapsplaner for forsterkning av Norge og norske havområder. Dette vil stille forventninger og krav til Norges bidrag. Beredskap og innretningen av Forsvaret må utformes slik at dette på en effektiv måte inngår i de allierte planene. Samtidig må regjeringen fortsette de initiativ som er igangsatt for å øke Forsvarets operative evne.

Krig, terror og naturkatastrofer truer utviklingen i flere land. I vår globaliserte verden er det feil å tro at kriser og konflikter langt unna ikke berører oss. Det er viktig at vi nå videreutvikler vår operative evne samt sikrer kampflyfinansieringen. Det er gjennom internasjonalt samarbeid vi kan sikre fred og trygge grenser – viktige forutsetninger for vekst og velferd. Utviklingen vi ser rundt oss, bekrefter NATOs betydning som verdifelleskap og sikkerhetspolitisk ankerfeste.

Eirin Sund (A) [17:41:02]: Det er veldig mye som er bra i landet vårt, og sett med verdens øyne sitter vi på den grønne gren, ikke bare ytterst på den grønne grenen, men på hele grenen og kanskje til og med i hele treet. I verden er det store utfordringer, og noen av de største utfordringene er klimaet og befolkningsveksten. Også her til lands er det noen av våre utfordringer. Transportsektoren er løsningsen og svaret på begge disse utfordringene. Vi er nødt til å prioritere kollektivtransport og jernbane i byområdene, slik kan vi nå våre mål.

Som ombudskvinne spør jeg meg stadig: Hva virker godt som det er, hva virker ikke fullt så godt, og hva virker ikke i det hele tatt? Etterpå spør jeg meg: Hvilken oppskrift vil virke for å nå de målene? Hva er det som vil gjøre at hverdagen blir bedre for dem som bor i landet, at de får det tilbudet de skal, og at vi bygger fellesskapet slik at det er plass til alle? Det er viktig for Arbeiderpartiet å stille de spørsmålene, for det er nemlig oppskriften på utfordringene som skiller oss fra regjeringen.

Et eksempel på hva som virker, og som vi ikke bør gjøre noe med, er Flytoget. Det er en stor suksess – passasjerene er fornøyd, og pengene triller inn til fellesskapet, som igjen kan brukes på mer tog og på mer kollektivtrafikk. Regjeringen vil selge ut av landet en av våre største suksesser – det er Arbeiderpartiet imot – der private aktører skal få putte våre penger i sine lommer.

Noe som ikke virker fullt så godt, er jernbanen. Toget står ofte, og det er trangt om plassen. Det er ikke fordi jernbanesektoren og de ansatte der ikke vil, men fordi de ikke kan. Mye ble gjort under den rød-grønne regjeringen, men fremdeles er det sånn at de kjører på gammel infrastruktur med signalanlegg som er flere tiår gammelt, som er sårbart og i perioder ikke virker i det hel tatt, og som NSB og Jernbaneverket blir offer for. Jernbanesektoren trenger penger på bordet. De trenger penger til vedlikehold, de trenger nytt materiell og ny infrastruktur. Regjeringen sier de vil omorganisere på vei og på bane, det er vi i Arbeiderpartiet åpne for. Vi skal være med på å samordne og omorganisere hvis det fører til mer jernbane og mer vei. Men vi vil ikke gjøre det for omorganiseringens skyld. Vi avventer og ser hva regjeringen kommer med før

vi eventuelt bestemmer oss for et veiselskap og reformene i jernbanesektoren.

Regjeringen varsler også en bompengereform – det er vi også for og har foreslått tidligere. Vi ønsker færre bomselskap og mindre byråkrati, for vi ønsker mer til vei. Men hvis regjeringens oppskrift er at det skal bli billigere med enkeltpasseringer i bomstasjonene, men at prosjektene skal bli dyrere totalt, med oppimot kanskje 1 milliard kr, som vi har sett at regjeringen nå legger opp til i et par av prosjektene som har kommet til Stortinget, er vi imot, for det blir dyrere for folk flest og for samfunnet.

En av oppskriftene til regjeringen som vi er overbevist om ikke vil virke, er å konkurranseutsette og privatisere jernbanen. Det er ingenting som tilsier at det vil bli mer jernbane ut av det. Jernbanen er et integrert og helhetlig system med mange stordriftsfordeler. Erfaringer fra Europa viser at Sveits og Frankrike, som er de beste på jernbane, har satset på å beholde en integrert og offentlig jernbandedrift, mens konkurransen i Sverige og Storbritannia har fått store konsekvenser med både dårligere togtilbud, dårligere sikkerhet og dårlige arbeidsvilkår for arbeidsfolkene. Jernbanen er en viktig del av velferdsstaten vår, det er dyrt å bygge, men samfunnet får mye igjen for det: Vi får effektiv transport, vi får mindre klimagassutslipp og forurensning, og vi får tryggere veier.

Gjøvikbanen blir ofte brukt som et godt eksempel på konkurranseutsetting og privatisering – og jeg har sett det igjen i dag fra komiteleder Hofstad Helleland. Jeg er veldig glad for at det går bra med Gjøvikbanen. Men så skal historien fortelles akkurat som den er, for historien og sannheten er den at det var kuttet til beinet på Gjøvikbanen. De ga et dårlig tilbud, og de hadde ikke penger. Da det ble lagt ut på anbud, ble pengepotten økt betraktelig, noe som førte til et mye bedre tilbud. Vi er ikke imot privatisering for privatiseringens del, men vi må se hva som virker og hva som ikke virker. Vi ønsker heller ikke å være med på offentlig-privat samarbeid og kjøpe vei eller bane på kreditt. Regjeringen har en oppskrift som sier fornyelse, forenkling og forbedring. Arbeiderpartiet er redd for at dette kan bli både fordyrende, forsinkende og forlengende.

Torill Eidsheim (H) [17:46:10]: Folk i Noreg, innbyggjarar og næringsliv møter altfor mange hinder i kvardagen sin. Ein god offentlig sektor skal vere eit konkurransefortrinn for landet vårt, og han skal vere grunnmuren som skal bidra til moglegheiter for alle.

Det er krevjande å vere ein god tilretteleggjar, og møtet med offentlig sektor blir dessverre ikkje alltid den opplevinga som det burde ha vore. Vi har eit ansvar som politikarar for å sørje for at draumane til innbyggjarane i norske kommunar kan bli verkelegheit. Eg er stolt av at vi har ei regjering som byggjer politikken sin på fridom og tillit til innbyggjarane, der «byggjesaksforskriftene» ikkje lenger skal vere eit ord som er synonymt med «frustrasjon». Eit betre samfunn veks ut av skapartrong og verkelyst. Det skal vi leggje til rette for. Vi i Høgre har sett oss eit mål om at det skal bli lett å lykkast i Noreg.

Vi skal forenkla Noreg til det beste for folk flest, og arbeidet er starta. Regjeringa løyser oppgåva bl.a. gjennom

å digitalisere fleire offentlege tenester og gjere dei meir tilgjengelege. Dei opphevar kravet om originalvedlegg til reise- og utleggsrekningar. Dei forenkler arbeidsgjevar si rapportering av tilsettingsforhold og inntektsopplysningar, slik at dei berre skal rapportere éin plass. Dette er tre gode eksempel på ordningar som alle vil bidra til auka effektivisering og betre oppgåveløysing. Det vil gjere kvardagen enklare. Tiltak som desse er i tillegg anslått å gje betydelege innsparingar – på over 1,8 mrd. kr i året for næringsliv og kommunar. I tillegg kjem innsparinga for statlege verksemdar.

Ein enklare kvardag for innbyggjarane betyr mykje, òg for skaparkraft og konkurransekraft, og det bidreg til å skape trygge arbeidsplassar.

Eit anna satsingsområde for regjeringa som eg gler meg over å kunne trekke fram, er IKT. Vi i Høgre er teknologi- og framtidsoptimistar, og vi trur på menneske og deira evne til å finne nye løysingar på dei utfordringane som vi står overfor, anten det gjeld miljø, klima, samferdsel eller helse. Regjeringa har sett seg klare politiske IT-mål. Offentleg sektor skal bli meir tilgjengeleg og meir digital. Elektronisk kommunikasjon skal sjåast på i ein større samanheng, og regjeringa er komen godt i gang med eit vesentleg og viktig arbeid med en nasjonal ekomplan, som sikrar at alle gode krefter – offentlege, private, ulike departement og ansvarshavarar – blir tekne i bruk for utbygging av breiband. Sluttbrukaren skal stå i fokus, og ein skal leggje til rette for eit samfunn utan digitale klasseskilje, der teknologi kan bidra til å løyse mange av framtidens utfordringar.

Ulf Leirstein (FrP) [17:50:12]: Før valget hevdet mange at Fremskrittspartiet i regjering ville være en katastrofe for landet. Oljefondet ville bli brukt opp, populismen ville ta overhånd, og samfunnet ville bli iskaldt og kynisk. Alle kan nå heldigvis se at venstresidens propaganda åpenbart var feil. Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen er tvert imot særdeles styringsdyktig.

Det er allikevel noen som har fått oppleve en tøffere hverdag med Fremskrittspartiet i regjering – ikke vanlige folk, slik venstresiden advarte mot, men de som har fått det tøffere med Fremskrittspartiet, er en gruppe som har blitt tatt på med silkehansker altfor lenge: de kriminelle.

Gjennomgangen av justisfeltet etter 22. juli viste dessverre at justispolitikken ikke hadde vært en prioritert oppgave for de rød-grønne. Da Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen tok over regjeringslokalene i oktober i fjor, arbeidet bare 5 000 av 11 500 politibetjenter med politiopp-gaver. Norge utnyttet politiressursene dårligst i hele Norden. Bare 13 av 354 tjenestesteder hadde døgnåpent hele uken, og det var færrest politifolk på jobb når behovet er størst.

Jeg er glad for at Høyre og Fremskrittspartiet umiddelbart tok grep. Justisministeren satte raskt i gang arbeidet med en politireform som vil føre til mer politi i gatene, og jeg er trygg på at problemene 22. juli-rapportene påpekte, vil løses på en smidig måte.

Den prekære situasjonen Politi-Norge befant seg i høsten 2013, gjorde også strakstiltak nødvendig. 350 ferske

politistillinger har kommet på plass. I tillegg er det frigjort ca. 100 politibetjenter gjennom å overlate oppgaver til sivile og andre etater. Det enkle grepet med å overlate fangetransport til kriminalomsorgen i fire politidistrikter har alene frigjort 40 politibetjenter. Med et pennestrøk har disse fire distriktene nå 40 flere politibetjenter som kan patruljere i gater, etterforske kriminalitet og bidra i operative aksjoner. Der Stoltenberg-regjeringen brukte politiet som landets dyreste taxi-tjeneste, sørger Solberg-regjeringen for mer trygghet i gatene.

Noe av det jeg er mest stolt av i det første året i denne perioden, er fjerningen av foreldelsesfristen i straffesaker for drap og grove overgrep. Dette har vært en viktig sak for ekstremt mange voldsoffer. Overgrep medfører ofte traumer som gjør at det kan gå flere tiår før et offer klarer å samle tankene nok til å gå til anmeldelse. At saken tidligere ble henlagt som foreldet, var et nytt overgrep mot offeret, men denne gangen fra statens side. Dette er grov urett som Fremskrittspartiet har kjempet for å fjerne i over ti år, og nå har Stortinget endelig gjort det. Blant annet med god hjelp fra et Kristelig Folkeparti med hjerterom for de svakeste var dette en viktig seier for en ny politikk som tar ofrene på alvor.

Det er sjelden vi har en regjering som ignorerer Stortingets klare vedtak, men de rød-grønne ignorerte straffeloven i åtte år. Jeg er glad justisministeren ikke lar seg styre av embetsverket, som ønsket ytterligere utsettelse. Det er skåret igjennom, og ny straffelov vil tre i kraft om drøyt et år. Det er nemlig av stor viktighet at vi får på plass straffeskjerpelsene i den nye loven. Eksempelvis økes straffesammenheng for vold i nære relasjoner fra 6 til 15 år. Venstresiden må gjerne snakke om viktigheten av å bekjempe vold i nære relasjoner i festtaler. Fremskrittspartiet snakker ikke – vi leverer resultater gjennom en streng og rettfærdig straff.

Dessverre er det ikke bare politiet den rød-grønne regjeringen valgte ikke å prioritere. Ved regjeringsskiftet var fengslene overfylt, med 98 pst. dekning og 1 200 personer i soningskø. At kriminelle som skal være i fengsel, slippes ut på gaten, er totalt uakseptabelt. Vi tok derfor tak i dette umiddelbart, og gjennom tre hektiske budsjettuker i fjor klarte regjeringspartiene, med våre støttepartier, å frigjøre 88 nye fengselsplasser.

Vi må heller ikke glemme at vi også på kort sikt har akutte problemer i tillegg til at vi skal bygge flere fengselsplasser. Derfor er jeg glad for at vi også har en justisminister som har sørget for å bedre ordningene for soningsoverføring, slik at kriminelle utlendinger kan sone i sitt eget hjemland. I tillegg er det nå inngått en dialog med nederlandske myndigheter om leie av fengselskapasitet fram til ett eller flere fengsel er på plass i Norge. Vi skal bygge flere fengselsplasser også i Norge, men dette tar selvfølgelig noe tid. Jeg ser dog veldig fram til den stortingsmeldingen som Stortinget får nå i høst, hvor man skal trekke opp linjene for kapasiteten i kriminalomsorgen i årene framover.

Det er ikke mulig å rydde opp i alle problemene og det massive etterslepet i justissektoren over natten. Jeg kan likevel med sikkerhet understreke at vi nå endelig har fått

en regjering som tar justisfeltet generelt og ofrene spesielt på aller største alvor. Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen har allerede tatt en rekke viktige skritt som på sikt vil sørge for at politiet vil ta trykningen tilbake i gatene.

Iselin Nybø (V) [17:55:26]: «Norske elever skal lære mer», sa Kongen da han leste opp trontalen. Det er vanskelig å være uenig i intensjonen om en skole hvor elevene får høyt læringsutbytte. Samtidig er det viktig at regjeringen, i sin iver etter å løfte basisfagene, ikke glemmer at elever er hele mennesker og trenger opplæring, stimulans og mestingsfølelse på et bredt spekter av områder. Det er også en viss uro ute i skolene over at fagene eier alle timene, og at den tiden man før hadde til å drive en generell opplæring – demokratiopplæring – er borte. Jeg håper derfor vi framover kan få en debatt om hvordan vi kan sikre at de gode verdiene som våre elever har med seg fra skolen i dag, ikke skal forsvinne i all fokuseringen på basisfagene.

Regjeringen har også nylig lagt fram det såkalte Lærertiløftet. Nå skal lærerutdanningen gjøres om til en femårig utdanning. Dette er noe Venstre har kjempet for lenge, og vi er glade for at dette blir en realitet. Jeg tror at når vi har et system som deler utdanningene inn i bachelorutdanning og masterutdanning, er det både nødvendig og bra at lærerutdanningen løftes opp til masternivå. Jeg er også overbevist om at det vil ha betydning for statusen utdanningen og læreryrket får.

Sammen med Venstre har også denne regjeringen satset på videre- og etterutdanning for lærere – et veldig viktig tiltak. Det har lenge vært stor mangel på sånne plasser, og det kan ikke være sånn at det er tilfeldig om man får videre- og etterutdanning. Man kan ikke ha et system der lærere føler at de vinner i Lotto hvis de får lov til å være med på videre- og etterutdanning. Vi må ha et system som sørger for at alle får det innen et visst tidspunkt.

Etter en høst med streik og konflikt er det avgjørende at vi begynner å arbeide med å løfte lærernes status og bygge opp tilliten igjen. Å være lærer er både viktig og meningsfylt. Vi som samfunn må legge til rette for at lærerne kan gjøre den jobben som de er satt til, og ikke alt mulig annet.

Venstre vil i høst foreslå i Stortinget at byråkratiet for lærerne reduseres med 25 pst. Unødvendige krav til rapportering og planlegging må kuttes. I tillegg vil vi at det skal ansettes flere nye helsesøstre og merkantilt personale, slik at læreren får mer tid til fag og undervisning.

Regjeringen har heller ikke lagt fram noen plan for å beholde de lærerne vi har i skolen i dag, og å rekruttere nye. Vi vil trenge omtrent 11 000 nye lærere fram mot 2020. Venstre ønsker derfor at det lages en plan for rekruttering av flere lærere fra andre yrker, og at det innføres flere seniortiltak for å beholde de lærerne vi har, så lenge som mulig.

Regjeringen har også varslet store gjennomganger innen forskning og høyere utdanning. Det ble tidligere i høst noen uroligheter knyttet til strukturendringene i Nord-Norge. I alle fall vil i Venstre ble kontaktet av flere som var bekymret for at vi ikke lenger skulle ha høyskoler i dette landet. I Venstre er vi selvfølgelig opptatt av at det skal være god kvalitet både i forskningen de ulike institusjonene

driver med, og i undervisningen som gis. Vi ser derfor fram til debatten som skal komme, for det vil alltid være nødvendig å se på om de pengene vi bruker, brukes rett, og om vi får god kvalitet ut av pengene.

Det er dette som er det viktigste for oss i Venstre. Det er ikke nødvendigvis et mål at alle høyskoler enten skal bli et universitet eller slå seg sammen med et universitet. Det må være bra om vi har noen kjempegode høyskoler i dette landet som leverer utmerket undervisningskvalitet til studentene sine.

Som Rogalandrepresentant er jeg selvfølgelig opptatt av de finansielle forholdene til de såkalte nye universitetene. Det er slik at Universitetet i Stavanger fikk universitetsstatus for ti år siden og har jubileum i år. Men disse nye universitetene har siden opprettelsen av disse blitt underfinansiert i forhold til de etablerte universitetene. Det er en historisk betinget skjevhet som ser ut til bare å bli forsterket år for år.

I fjor fikk Venstre gjennomslag for 100 nye stipendiat, og de nye universitetene ble tilgodesett i fordelingen av disse. Vi har derfor en forventning om at satsingen på høyere utdanning og forskning skal vises igjen i budsjettet som legges fram denne uken. Ikke minst håper jeg at de nye universitetene er ivaretatt, slik at vi kan fortsette den gode trenden fra i fjor.

Tidligere i høst ble den såkalte SHOT-undersøkelsen offentliggjort. Den gir oss noen viktige indikasjoner på hvordan det står til med studentenes helse og trivsel. Selv om det er mye bra på den fronten, er det en del ting man bør være bekymret for. Blant annet viser undersøkelsen at hver femte student rapporterer om alvorlige psykiske symptomer. Dette er dobbelt så mye som i befolkningen for øvrig. Det er verdt å merke seg at kvinner sliter med dette i mye større grad enn menn. Tendensene har vi sett tidligere også på andre områder. Vi har forventninger til og er spente på det som ligger av tiltak i budsjettet som kommer på onsdag.

Rigmor Aasrud (A) [18:00:46]: Trontalen er regjeringens arbeidsprogram for det kommende året. Den sier noe om hvilke områder som er på regjeringens ambisjonsliste, og hva som har politisk prioritet. Det var derfor med undring en kunne registrere at verken likestilling, kultur, media eller idrettspolitik ble nevnt. Heller ikke regjeringens partienes parlamentariske ledere nevnte disse viktige områdene i sine innlegg. På likestillingsområdet er det kanskje ikke så rart, med en likestillingsminister som mener at likestillingen har kommet for langt, og med en regjering som hver dag jobber for å reversere dagens likestillingspolitikk.

I ett år har vi hørt om valgfrihet, armlengdes avstand og nytenking i kulturpolitikken. Hittil har vi sett at de faktiske løsningene som knytter seg til disse ordene, dreier seg om budsjettkutt. Valgfrihet dreier seg om det er krimbøker eller barnebøker som skal ta kuttene. Det er en krevende situasjon for pressen, der bortfall av annonse- og abonnementsinntekter skal løses med mindre pressestøtte og høyere moms. Det er sikkert det komitéleder Harberg mener når han sier at en må realitetsorientere.

I går ble endringer av tippenøkkelen presentert som en nyhet. Men dette er endringer som faktisk fikk tilslutning i Stortinget for noen år siden, da stortingsmeldingen om den norske idrettsmodellen ble behandlet. Det er altså ingen ny idé. Den er fortsatt god, under forutsetning av at målet om 1 pst. av statsbudsjettet fortsatt skal brukes til kultur. Hvis ikke har en god idé fått en dårlig løsning. Heller ikke trontalen ga noen svar her, og vi har heller ikke hørt noe om 1 pst.-løsningen i de innleggene som har vært presentert fra regjeringspartiene.

Etter at OL-søknaden ble parkert på Høyres gruppemøte, har partiene kappes om å være idrettens beste venn. Idretten er Norges største organisasjon, idretten engasjerer folk på tvers av generasjoner og kulturer, og den inkluderer. Du kan være utøver, organisator, trener, frivillig eller publikum – engasjementet bestemmer du selv. Du tilbys et fellesskap bygd på fair play-regler, spenning og moro, og du stimuleres til egen aktivitet. Mulighetene har vi tilrettelagt for i fellesskap. Gjennom kloke beslutninger har vi lokalt og sentralt bidratt til å kunne tilrettelegge for organisert aktivitet i by og bygd. Det politiske engasjementet for norsk idrett, bredde som topp, er stort. Idretten omtales som limet i lokalsamfunnet, og er bidragsyter til bedre folkehelse og til inkludering og mangfold.

«For meg er ikke utfordringen å rekruttere jenter med minoritetsbakgrunn, men utfordringen er heller hvor jeg skal trene disse jentene.»

– Sitatet er hentet fra en rapport kulturministeren fikk i april i år. Den forteller alt om hva økt aktivitet faktisk dreier seg om, nemlig anlegg for trening, konkurranser og egenorganisert fysisk aktivitet. Nettopp å støtte opp under anleggsutviklingen er og blir det beste og viktigste idrettspolitiske virkemidlet vi kan bidra med.

OL-saken bidro som kjent til å avdekke et stort behov for anlegg i Oslo spesielt, men faktisk også i hele landet. Forventningene til et idrettsløft er mange og store. At verken kultur eller idrett fikk sin velfortjente plass i regjeringens trontale, regner jeg med betyr at det tar desto mer plass i statsbudsjettforslaget som presenteres senere denne uken, og da ikke bare som resirkulerte forslag som allerede er vedtatt tidligere. For idrettens del kan regjeringen med fordel forenkle og spare arbeid ved å opprettholde og stramme inn enerettsmodellen i stedet for å utrede hvordan kommersielle spillselskaper skal kunne spise av anlegglasset. Verken idretten eller samfunnet trenger det. Liberalisering er ikke til for idretten, ikke for kampen mot spilleproblemer og ikke for å forenkle eller redusere byråkratiet.

Når vi skal bygge framtidens Norge, må det også gjelde kulturfeltet. Derfor må vi satse på kultur gjennom Kulturløftet. Arbeiderpartiet vil gjøre noe med etterslepet på idrettsanleggene, og vi vil foreslå nullmoms på papir og digitale medier. På den måten bygger vi landet videre.

Arve Kambe (H) [18:05:56]: Regjeringen har både i Sundvolden-erklæringen og i det praktiske arbeidet på Stortinget gjennom et drøyt år nå lagt stor vekt på trepartssamarbeidet i norsk arbeidsliv, mellom fagforeningene på

den ene siden, arbeidsgiverne på den andre siden og staten på denne siden – for å si det sånn.

Vi har hatt noen «prøvesteiner» som denne regjeringen allerede har løst på første forsøk. Vi klarte rimelig enkelt å lande avtalen om inkluderende arbeidsliv mellom partene i arbeidslivet. Der fikk vi til et tillitsfullt og godt samarbeid. Så har det også vært et rimelig greit lønnsoppgjør med moderat lønnsvekst. I sum har det vært relativt støyfrøitt rundt lønnsoppgjørene.

Når det er sagt, har regjeringen klare ambisjoner om et modernisert arbeidsliv som er i takt med framtiden. Derfor har regjeringen nå en rekke forslag på høring som skal til Stortinget så snart som mulig, for å endre arbeidsmiljøloven. Det gjelder bl.a. å ta makten vekk fra den ene av partene i arbeidslivet når det gjelder godkjenning av alternative turnusordninger. I en nær sammenheng med partene i arbeidslivet skal det være en balanse. Når det gjelder å legge ned veto mot turnusordninger som er lokalt godkjent av lokalt ansatte, arbeidsgivere og fagforeninger, opplever veldig mange i dag, enten det er på Ladegården i Bergen, om det er på sykehjem i Trondheim eller sykehus rundt omkring eller på Veia eller Tananger sykehjem, en økende motstand fra fagbevegelsen. Det har regjeringen, Høyre og Fremskrittspartiet, sagt at vi ønsker å fjerne og la Arbeidstilsynet ta den endelige avgjørelsen dersom det er uenighet lokalt. For det som er greit for Sykepleierforbundet i nær sagt alle saker, er ok for noen i fagforbundet i noen saker, og de har ulike argumenter. Det rydder regjeringen opp i.

Vi har en helt annen bruk av gjennomsnittsberegningen av overtid uten å øke den totale bruken av overtid. I dag er det sånn at man kan jobbe 200 timer overtid hvis man ikke er med i en fagforening, 300 timer overtid hvis man er med i en fagforening og 400 timer hvis Arbeidstilsynet sier ja – i løpet av et år.

De forslagene regjeringen har, rører verken ved de 200, 300 eller 400 timene, men det regjeringen har foreslått, er at i noen perioder i løpet av den ansattes liv og på en arbeidsplass må det gå an å gjennomsnittsberegne, slik at i noen måneder arbeider man mye og tilsvarende mindre andre måneder. Vi vil også ha en oppmyking av reglene for søndagsarbeid. De aller fleste ønsker ikke å jobbe på søndager – det er gjerne studenter som gjør det. Sykepleiestudenter og hjelpepleierstudenter, som ellers går i praksis på ukedagene, har med dagens arbeidsmiljølov ikke mulighet til å jobbe mer enn annenhver helg. Det er litt ironisk, for de kan jobbe mer enn annenhver helg, men de kan ikke gjøre det for samme arbeidsgiver. De kan f.eks. jobbe på et sykehjem fredag, lørdag og søndag i én kommune, og så kan de jobbe i nabokommunen helgen etterpå – frem og tilbake mellom to kommuner. Man følger altså organisasjonsnummeret til arbeidsgiveren og ikke den ansatte.

Så har vi en god del forslag når det gjelder midlertidig ansatte, flere alternativer som jeg gleder meg til å få diskutere mer konkret her i stortingssalen. Alternativet fra vår regjering er at om man blir arbeidsledig i dag, kan man få dagpenger i 52 til 104 uker. Det er i praksis en midlertidig ansettelse i to år, det. Alternativt, hvis ikke det går bra, kan man få arbeidsavklaringspenger i inntil 4 år, som også i praksis er midlertidig ansettelse. Så for oss er hele po-

enget at vi vil ha midlertidig ansettelse i det ordinære arbeidslivet, noe som øker sjansen for at man får en ordinær jobb. Det, sammen med en omfattende satsing både på Arbeidstilsynet og på strafferammer for å få bukt med den økende arbeidslivskriminaliteten, gjør at vi har en regjering og et stortingsflertall som jeg tror klarer å ordne opp i framtidens arbeidsliv på en god måte her i salen.

Eva Kristin Hansen (A) [18:11:12]: I trontalen slår regjeringen fast at 2015 blir et viktig år for klimaet. Ja, det blir et viktig år – det året da verdenssamfunnet på alvor vil bli testet på om man faktisk kan klare å samles om en ambisiøs global klimaavtale. I desember 2015 i Paris får vi svaret på det.

FNs klimapanel har kommet med en rekke rapporter som slår fast at klimaendringene er her, at menneskelig aktivitet er den viktigste årsaken til global oppvarming, og at klimaendringene vi har sett de siste tiårene, har hatt virkninger på natur og mennesker på alle kontinenter og hav.

I dag står vi dessverre langt unna å kunne klare å redusere oppvarmingen til to grader hvis alvoret ikke synker inn. Det mest pessimistiske scenariet er at vi kan ligge an til å få en verden som er nesten fem grader varmere enn den var i førindustriell tid. Det kan ikke skje! Det er ikke rart at FN stresser og sier at det haster med tiltak. I trontalen sier regjeringen at vi må omstille oss. Det er fint. Men talen er verken spesielt ambisiøs eller konkret. I fjor bar trontaledebatten preg av at vi hadde en helt ny regjering, og uansett hva man tok opp, fikk man stort sett til svar at regjeringen må få muligheten til å levere før vi kan begynne å stille de krevende spørsmålene. Nå har de hatt mulighet til å stake ut kursen og levere i et helt år. Jeg kan ikke se at regjeringen tar klimaproblemet fullt på alvor. De snakker om et nytt og forsterket klimaforlik, men når vi etterspør det, blir det tyst. De snakker veldig mye om en grønn skattekommissjon – og grønne skattekommissjoner er sikkert interessant og fint, men vi har faktisk ikke tid til å redusere klimapolitikken til utvalg, kommisjoner og utredninger. Vi har ikke tid til bare å omtale problemet, det haster med å få på plass tiltak. Og det bekymrer meg stort at det kan virke som om regjeringen har gitt opp at vi skal nå klimamålene våre fordi det er krevende. Ja, det er krevende, men vi har muligheten til å nå dem. Det kan vi gjøre gjennom kloke vedtak om budsjett og andre saker vi behandler året rundt. Og det verste av alt er at vi vet hva som skal til. Miljødirektoratet har til og med laget en liste over hvor vi kan sette inn tiltak for å nå vårt eget mål for 2020. Det er handling som trengs.

Jeg mener vi trenger et forsterket klimaforlik der vi legger vekt på teknologiutvikling, mer bruk av fornybar energi og en omlegging av transportsystemet og -sektoren og bypolitikken, og der vi også bidrar internasjonalt og er med på å ta regningen for klimatiltak utenfor egne landegrensler.

Vi trenger et skikkelig løft for storbyene våre fordi de vokser. Det påvirker hvordan vi må bygge, hvordan vi må bo, og ikke minst hvordan vi transporterer. Veksten i persontrafikken i storbyområdene kan ikke tas med bil. Vek-

sten må tas med kollektivtransport, med jernbane, sykkel og gange. Skal vi få til det, må vi også innføre rene tiltak for å redusere bilbruken, sånn som rushtidsavgift. Det vil kreve politisk mot. Det kreves åpenbart også litt å føre en framtidsrettet politikk for jernbanen. Jeg har merket meg at noen mener at framtidens løsning for jernbanenettet er å åpne for konkurranseutsetting av flere strekninger. Land som Sverige og Storbritannia har smertelig erfart at det ikke nødvendigvis er det smarteste man kan gjøre.

Vi må fortsette å legge avgiftssystemet for bil i en klimavennlig retning. Omleggingen som startet i 2006, har så langt gitt en reduksjon i utslipp fra nye biler på rundt 30 pst. Det er ganske bra. I dag sier Transportøkonomisk institutt at elbilsatsingen har vært klok. Vi har fått mye klima for det arbeidet vi har gjort. Jeg mener derfor at avgiftssystemet blir viktig for å sikre klimavennlige løsninger.

Utvikling av klimateknologi må også være en sentral del av framtidens løsning. Jeg liker dårlig de signalene som nå er kommet, om at ambisjonene fra regjeringserklæringen om CO₂-fangst og -lagring muligens ikke er til stede likevel. Jeg tror det er umulig å innføre klimaambisjonene vi har, om vi ikke får på plass og får rullet ut ny teknologi. Jeg mener at vi i samarbeid med industrien må jobbe for å sikre etablering av fullskala fangst og lagring fra utslipp i Norge. I samarbeid med industrien kan vi forsterke muligheten for å satse på miljøteknologi, energiomlegging og klimavennlig industrivekst.

Helt til slutt: Norge må fortsette å ta ansvar globalt, gjennom skogsatsingen og ved å bidra med finansiering av klimatiltak og utvikling av bl.a. fornybar energi i andre land. Jeg håper derfor at regjeringen starter i en litt annen ende enn de gjorde i fjor når det kommer til statsbudsjettet, hvor det første de ga til Stortinget, var et forslag til kutt på nettopp disse områdene. Jeg håper vi slipper den runddansen i år.

Margunn Ebbesen (H) [18:16:17]: Ved valget i fjor ga folket beskjed om at de ønsker en ny politikk. Landet har fått ny regjering, og med god støtte fra våre samarbeidspartnere i Venstre og Kristelig Folkeparti er vi godt i gang med å gi landet det folket ønsker.

Regjeringen er i gang med å levere på de områdene vi gikk til valg på. Vi senker skattene og avgiftene for vanlige folk og norske bedriftseiere i dag for å styrke konkurransekraften og skape trygge arbeidsplasser i fremtiden. Vi tar et historisk løft for etter- og videreutdanning av lærere i dag, fordi det betyr mye for å løfte elevenes læring i fremtiden.

Vi fornyer og forbedrer politi og beredskap i dag for at vi i fremtiden skal ha trygghet og sikkerhet for våre verdier.

Som samfunn må vi ta vare på de svakeste – i justissektoren betyr dette barn som opplever vold og overgrep. Ved mange barnehus har ventetiden vært altfor lang. Stortingsbehandlingen i vår ga et tydelig politisk signal om at ventetiden skal ned, og nye forskrifter må på plass. Regjeringen tar dette på alvor, og det er igangsatt en prosess for å få ned ventelistene. Videre har jeg en klar forventning om at nye forskrifter for barnehus snart ferdigstilles.

På justisfeltet får vi dette året flere store saker til behandling i Stortinget. Politireformen jobbes det nå med, dessverre uten at det største opposisjonspartiet er med og tar et ansvar i denne viktige jobben. Jeg hørte i dag at justiskomiteens leder Hadia Tajik fra Arbeiderpartiet sa at de flere ganger har invitert til tverrpolitisk debatt om politireform, men at de ikke har fått respons. Er det virkelig slik at når regjeringen inviterer til bredt samarbeid, sier Arbeiderpartiet nei og mener at det riktige er å møte på debatter som Arbeiderpartiet inviterer til? Da spør jeg meg: Er problemet for Arbeiderpartiet at det er feil adressant på den som har leveringsansvaret for denne viktige reformen?

Vi behøver et politi i fremtiden som klarer å være robust nok til å møte morgendagens kriminalitetsbilde. Gjörv-kommisjonens rapport og Politianalysen påviste alvorlige mangler hos politiet. Norge har i dag ikke et enhetlig politi. Det er for store variasjoner i den polititjenesten som tilbys befolkningen. Analysen konkluderer med at politiet verken er godt nok organisert eller rustet for å møte det kriminalitetsbildet vi står overfor. I regjeringsplattformen er det også fastslått at vi må omstrukturere politiet for å skape en handlekraftig organisasjon som skal bli enda bedre til å forebygge og bekjempe kriminalitet. For Høyre i regjering er det en målsetting med det nye nærpolitiet at politiet skal være operativt, synlig og tilgjengelig med kapasitet til å etterforske og påtale kriminelle handlinger. Høyre er innforstått med at dette vil kreve økt grunnbemanning i politiet. Også her har regjeringen vist sin vilje til å prioritere politi. Det er lovet 165 mill. kr til 350 nye politistillinger i neste års statsbudsjett.

En viktig melding som kommer til Stortinget i løpet av høsten, er kriminalomsorgsmeldingen. Skal vi lykkes som samfunn i å skape nødvendig trygghet og rettssikkerhet for kriminalitetsofre, er det viktig at vi har nok soningsplasser til dem som dømmes til ubetinget fengsel. Jeg har vært på flere besøk rundt i norske fengsler og fått tilbakemeldinger fra mange andre. Disse besøkene og henvendelsene sier meg at forfallet ikke startet det siste året. Jeg frykter at den varslede stortingsmeldingen vil vise et betydelig vedlikeholdsetterslep som vil kreve et massivt investeringstrykk i årene som kommer. Når vi vet at planleggings- og prioriteringsprosessen for å få bygd fengsel er lang, er det beklagelig at den avgåtte rød-grønne regjeringen ikke kom lenger med å planlegge økt fengselskapasitet. Hadde det vært vilje til å prioritere dette arbeidet, ville vi i dag kunne sett at spaden allerede var satt i jorda.

I dagens nyhetsbilde hører vi også at det kom som et sjokk på kriminalomsorgen at andelen utenlandske innsatte i norske fengsler var så stor – én av tre innsatte har ikke tilhørighet til Norge og skal heller ikke integreres i det norske samfunn etter endt soning. Da er det en viktig og riktig jobb regjeringen har startet når den nå har innledet samtaler med Nederland for midlertidig kjøp av fengselsplasser der, fram til vi har fått bygd ut egen kapasitet.

Handlekraft vises også ved at justisministeren har varslet at straffeloven av 2005 skal ikraftsettes i løpet av neste år – de rød-grønne så dette for seg i 2022.

Anders Tyvand (KrF) [18:21:25]: Jeg vil benytte anledningen til å gi regjeringen ros for nok en gang å løfte fram betydningen av skole og utdanning. En god skole der elevene både får en solid faglig opplæring, der de sosialiseres inn i samfunnet på en god måte og lærer å bli gode, bevisste samfunnsborgere, og der de får utvikle seg som hele mennesker, er av avgjørende betydning for fremtiden vår. Derfor er jeg glad for at regjeringen er tydelig på at den vil prioritere skolen, og at den viser vilje til å satse på utdanning av barn og unge.

I forrige uke ble Lærerløftet lansert, og vi vet at Stortinget i tiden framover skal behandle spennende og viktige saker som bl.a. omhandler kvalitet og struktur i høyere utdanning.

Jeg vil trekke fram en setning fra trontalen som jeg bet meg merke i. Kongen sa:

«Regjeringen har tillit til lærerne som fagpersoner.»

Det er jeg glad for å høre, og da håper jeg at regjeringen også vil lytte til lærerne når de forteller hva som er de største utfordringene i skolen i dag. For det er nok lærerne som aller best vet hvor skoen trykker.

I sommer var mange av landets lærere i streik. Da ga lærerne noen tydelige signaler som det er vel verd å lytte til. Da lederen av Utdanningsforbundet skulle forklare hvorfor lærerne gikk til streik, var hun tydelig på at dette handlet om mer enn bare arbeidstid. Det handlet om en langvarig frustrasjon blant lærerne. Det handlet om at lærerne må få muligheten til å utøve yrket sitt på en god måte, og det handlet om at lærerne må få tid nok til hver enkelt elev.

I dag er det mange lærere som opplever at de ikke får tid nok til hver enkelt elev. I en undersøkelse som ble gjennomført før sommeren, svarte tre av fire lærere at de ikke har tid nok til å følge opp elevene på en god nok måte. Det er kanskje ikke så rart, for i tillegg til at lærerne har blitt tillagt stadig flere oppgaver de siste årene, har klassestørrelsene samtidig vokst. Det betyr at hver lærer har fått ansvar for flere elever, og da sier det seg selv at det blir mindre tid til hver elev og mindre tid til å tilpasse opplæringen.

Det er liten tvil om at denne utviklingen får konsekvenser for elevene. Samtidig som klassene har blitt større, har behovet for spesialundervisning økt. Flere barn enn tidligere faller av lasset allerede i løpet av de første skoleårene, og vi må bruke enorme ressurser på å tette kunnskapshull senere i skoleløpet.

Dette er ikke lærernes skyld. Det handler ikke om mangel på evner eller kompetanse blant lærerne, og det løses ikke ene og alene gjennom å sette lærerne på skolebenken igjen. Det handler om ressurstildeling i skolen, det handler om hvilke rammer som legges for lærernes yrkesutøvelse. Lærerne sa tydelig fra om dette i sommer, og jeg håper at en regjering som sier at den har tillit til lærerne som fagpersoner, også vil ta disse signalene på alvor.

Kristelig Folkeparti har fremmet et forslag som vil gi lærerne mer tid til hver elev, et konkret tiltak for tidlig innsats i skolen der vi setter inn mer av de gode lærerressursene tidlig i skoleløpet. På den måten får hver enkelt lærer ansvar for færre elever. På den måten blir det lettere å tilpasse undervisningen, og på den måten kan vi tette kunnskapshullene idet de oppstår i stedet for å bruke stadig mer

ressurser på spesialundervisning senere i skoleløpet. På den måten kan vi få det beste ut av lærerne våre, og på den måten kan vi legge til rette for at lærerne kan klare å løfte elevene.

Det er vel og bra med et lærerløft, og det er selvsagt viktig å satse på kompetanse hos lærerne, men det aller viktigste er at vi klarer å løfte elevene.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [18:26:20]: Som Senterpartiets parlamentariske leder, Arnstad, innledet med i dag, har regjeringa varslet omfattende strukturendringer innenfor flere sektorer. Ordet «robust» er i ordboka blitt det samme som «stort». Dette gjelder endringer innenfor kommunesektoren, justissektoren, helsesektoren og utdanningssektoren. Jeg viser til den varslede strukturendringa innenfor universitets- og høyskolesektoren.

Norge har en godt desentralisert utdanningsstruktur, med over 50 faste studiesteder. Det har gjentatte ganger blitt diskutert om vi har en for desentralisert utdanningsstruktur på høyskolenivå. Etter Senterpartiets mening har nettopp den desentrale modellen ført til at vi har klart å heve kompetansenivået over hele landet og nå er et land i verden som andre ser til som et forbilde for livslang læring. Den nære og desentrale muligheten for høyere utdanning har bidratt til lokal og regional næringsutvikling.

Regjeringa har varslet en stortingsmelding om struktur i høyere utdanning. Gjennom media har vi blitt kjent med at det har vært litt usikkerhet om strukturen i Nord-Norge skal diskuteres som en del av den helhetlige debatten om strukturen i resten av landet.

Det er viktig med bred kunnskap og demokratisk behandling når store og viktige strukturendringer skal vedtas. Kunnskapsministeren har skapt usikkerhet om regjeringa vil omgå Stortinget og hastesammenslå høyskolene og – eventuelt – universitetene i nord før stortingsmeldinga legges fram. Jeg hadde håpet at statsråden hadde avklart regjeringas standpunkt når det gjelder dette, i dag.

Statsråden har tidligere uttalt at strukturprosessen ikke skal starte med å tegne kartet, men med en vurdering av hvilke kvalitetskrav alle studietilbudene må leve opp til. Det høres tilforlatelig og bra ut, men det er veldig viktig for Senterpartiet at kvalitetskravene ikke utformes på en sånn måte at de diskvalifiserer institusjoner på forhånd. Det vil i realiteten være en fordekt måte å tegne et nytt kart på – før en diskuterer kvalitet og finansiering.

Debatten om struktur og kvalitet blir veldig viktig for Stortinget denne vinteren. For Senterpartiet er det viktig at vi først tar diskusjonen om hvilken rolle de ulike institusjonene skal ha i kunnskapssamfunnet – for arbeidslivet, privat og offentlig, og for utviklingen ellers i de ulike regionene. Hva skal være universitetenes og høyskolenes framtidige samfunnsoppdrag, og hvordan mener vi dette best kan løses?

Kunnskapsministeren uttalte i Dagbladet i vinter:

«Vi har for mange små og sårbare fagmiljø som tilbyr de samme utdanningene.»

Jeg leser det som at statsråden sier at et fagmiljø ved en liten institusjon er kvalitativt dårligere enn et fagmiljø ved en større institusjon.

Før vi definerer hva som er lite og sårbart, må vi definere hva vi mener med kvalitet. Til nå har institusjonene agert som om antall publiseringer og produserte studenter er lik kvalitet. Oppfølging av studenter og best mulig faglig kvalitet hos dem som «produseres», har ingen egen kvalitetskategori. Er f.eks. Høgskolen i Narvik – en liten høyskole, men stor innen sitt fagområde, teknologi – dårlig? Både næringslivet og øvrig arbeidsliv i regionen er meget godt fornøyd med de kandidatene som høyskolen uteksaminerer.

Senterpartiet er bekymret for at strukturprosessen nå er rigget sånn at regjeringa får de svarene de sjøl ønsker, og at universitetenes egentyngde – i form av størrelse – vil være styrende i retning av sanering av høyskolesystemet.

Oppbygging av fagmiljøer ved mindre institusjoner vil da kunne tape ved at tverrfagligheten og fleksibiliteten som i dag gjør det mulig å svare raskt på regionenes behov, vil svekkes. Vi er også bekymret for framtida for profesjonsutdanningene.

Jeg skulle gjerne utfordret statsråden på å fortelle hva som er regjeringas høyskole- og universitetspolitikk i framtida. Det er helt fantastisk at NTNU og forskere der har mottatt nobelpris i dag, men vi forventer ikke at alle institusjoner skal ha oppgaver for et sånt forskningsmiljø. Vi ønsker, som innen idretten, både topp og bredde. Høgskolens tradisjonelle rolle har vært å serve det regionale kunnskapsbehovet. Næringslivet i Norge trenger det. I tillegg trenger vi spissene.

Senterpartiet ønsker svar på om regjeringa planlegger en stor saneringsreform der institusjoner skal slås sammen under dekke av kvalitetsheving, der det er publiseringspoeng og spissing som defineres som kvalitet.

Senterpartiet ønsker også svar på hvordan de nåværende høyskolenes samfunnsoppdrag skal ivaretas framover. Hvem skal ta ansvar for å imøtekomme regionenes behov for grunnskolelærere, sykepleiere i førstelinjen og ingeniører som det lokale arbeidslivet trenger?

En ny arbeidsdeling i universitets- og høyskolesektoren kan ikke tegnes uten å se helheten i samfunnsoppdragene til disse institusjonene under ett – for hele landet.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [18:31:52]: «Noen ganger er det helt ålreit», sang Odd Børretzen. Sånn føles det å være høyrepolitiker nå – med et hjerte som banker for dem som trenger det aller mest i samfunnet vårt. For på helse har vår regjering vist mer handlekraft på ett år enn de rød-grønne klarte gjennom åtte.

For det å hjelpe dem som trenger det mest, er et viktig mål for vår regjering. I sitt innlegg i dag sa Arbeiderpartiets Jonas Gahr Støre at det gjenstår mye arbeid på rus og psykisk helse. Ja, det gjør det etter åtte rød-grønne år. Derfor har vi sørget for at rus og psykisk helse blir prioritert. Allerede i vårt første budsjett øremerket vi 255 mill. kr til kjøp av privat kapasitet innen rus, psykisk helse og rehabilitering. I tillegg økte vi antall rusbehandlingsplasser med 200 fra private og ideelle.

La meg få dvele litt ved ordet «partnerskap», for Jonas Gahr Støre brukte også det i sitt innlegg, at vi skal løse helseutfordringene framover i gode partnerskap. Forskjellen er at når vi i Høyre og Fremskrittspartiet snakker om å ta alle gode krefter i bruk, så mener vi alle gode krefter – de offentlige kreftene og de private kreftene, om de er ideelle, frivillige, heleide av staten eller eid av private. Det er fordi vi mener at å ta alle gode krefter i bruk øker mangfoldet, øker pasienters valgfrihet og øker aktiviteten.

Også i kommunene ser vi resultater: Vi gjeninnførte øremerking av 343 mill. kr til rusarbeid i kommunene, og vi styrker kommuneøkonomien ytterligere med 400 mill. kr innenfor rus, psykisk helse og helsestasjonstjenesten neste år. Det betyr 650 nye fagfolk som kan jobbe direkte i kommunene med dem som trenger hjelp – så raskt og så tidlig som mulig.

Vårt sosiale sikkerhetsnett har sviktet mange av dem som trenger storsamfunnets hjelp aller mest, og derfor skal vi fortsatt prioritere rus og psykisk sykdom, tettere oppfølging av barn i barnevernets omsorg og voksne med lese- og skrivevansker. Høyre og Fremskrittspartiet holder også løftene om å prioritere dem som rammes av ulike former for kroniske utmattelseslidelser, ME eller fibromyalgi. Regjeringen har varslet en satsing neste år for å møte disse pasientene på en ny måte. De skal få hjelp til avklaring og diagnose på et tidligere tidspunkt. Bare slik kan de komme raskere tilbake til studiet sitt, til arbeidet sitt og til livet sitt.

Selv om vår regjering i årets budsjett ga helseregionene den største budsjetterte vekst noensinne, er det allikevel for mange pasienter som venter unødvendig lenge på helt nødvendig behandling. Å vente på diagnose eller behandling gjør oss alle utrygge, redde og i verste fall mye sykere. Det skaper også et utenforskap, fordi sykdom er den største trusselen for å falle ut av arbeidslivet.

Vi vil innføre fritt behandlingsvalg for å øke valgfriheten for pasientene og for å bidra til å redusere de unødvendige ventetidene. Vi gir de offentlige sykehusene mulighet til å behandle flere pasienter og stimulerer sykehusene til å bli bedre gjennom sunn konkurranse med godkjente private sykehus. De som først skal få fritt behandlingsvalg, er de som til nå har sittet nederst ved bordet – de rusavhengige og de med psykiske lidelser. For mange av dem er det å fritt kunne velge behandling selv helt avgjørende for om resultatet blir godt.

I forrige uke skrev Arbeiderpartiets Torgeir Micaelsen i et leserinnlegg at «det er mer enn nok å rette på og forbedre ved norske sykehus». Ja, det er jeg helt enig med Micaelsen i. Derfor arbeider regjeringen nå med en nasjonal helse- og sykehusplan som gjør at vi kan rigge spesialisthelsetjenesten til å møte framtidens behov. Det handler ikke bare om hvor sykehusene skal ligge, eller om hvilke funksjoner vi skal ha; det handler også om hvorvidt vi utdanner nok helsepersonell, om vi har oversikt over behovet for medisinskteknisk utstyr, og om et IKT-system som fungerer slik at det er mulig for helsepersonell og pasienter å kommunisere.

På nær sagt alle områder som berører oss – om vi er pasienter, om vi er pårørende, helsepersonell eller leverandører – har regjeringen varslet viktige reformer og end-

ringer for å rigge helsetjenesten til å møte morgendagens behov.

Neste år kommer det en ny folkehelsemelding, en ny legemiddelmelding, en primærhelsetjenestemelding og en lang rekke viktige nye ideer og bedre løsninger for helsetjenestene. Regjeringen vil også lage en opptrappingsplan på rusfeltet og på rehabiliteringsfeltet. Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen endrer og forbedrer Helse-Norge, og vi er i ferd med å skape pasientens helsetjeneste, hvor pasienten og ikke systemet skal stå i fokus. Og derfor sier jeg: Noen ganger er det helt ålreit!

Presidenten: Da er vi kommet til taler nr. 50, representanten Knut Storberget, som også er 50 år i dag! Gratulerer med dagen!

Knut Storberget (A) [18:37:07]: Takk, president, det var veldig koselig! Man vil jo trenge all den støtte man kan få når man er kommet opp i en såpass moden alder, men det gir også grunnlag for noen refleksjoner i en så overordnet debatt som dette.

Min partileder, parlamentarisk leder Jonas Gahr Støre, sa i dag tidlig at mye av de politiske utfordringene vi står foran nå, handler om å bygge landet. Når yngre generasjoner hører dette begrepet, får de kanskje en litt undrende følelse av «hva er nå det?». Men mange av de politiske utfordringene vi står overfor, handler faktisk om å bygge landet, men også om å bygge grunnlaget for den sameksistensen som vi skal ha på hele kloden, det å sørge for at vi nå kan få bidra til en vekst både i Norge og globalt, som faktisk er grønn, og som er bærekraftig, og det gir meg kimen til å peke på noen av de behovene som jeg mener vi står overfor i de årene som kommer, særlig tatt i betraktning de utfordringene vi har i våre primære næringer: jord og skog.

Det er avgjørende at vi klarer å identifisere behovene i løpet av de debattene vi skal ha i dette huset, men det er også viktig at vi kan samle oss om gode politiske løsninger. I så måte likte jeg godt det jeg hørte parlamentarisk leder i Høyre, Trond Helleland, si tidligere i dag om dette.

Når det gjelder jordbruket, står vi framfor to store utfordringer nasjonalt: For det første at mer mat må produseres her – av volumhensyn, men også av hensyn til matkvalitet. Vi er i en situasjon hvor altså under 40 pst. av det vi livnærer oss på, produserer vi sjøl. Vi har behov for å øke denne produksjonen, og den rød-grønne regjeringa sa i sin regjeringperiode at det ville være viktig å øke dette med 20 pst. innen 2020, for i hvert fall å holde tritt med befolkningsutviklingen. Det er en betydelig import av kornvarer, av soya og av andre viktige bestanddeler som vi bruker i mat og korn, til Norge og som gjør oss mer sårbare. Ikke bare med henblikk på om det er nok mat – at vi ikke skulle ha det, er kanskje en fjern tanke for de fleste av oss – men at den maten vi spiser, faktisk er av en slik kvalitet at vi holder oss friskest mulig lengst mulig.

Dette er en av grunnene til at Arbeiderpartiet i behandlinga av årets jordbruksoppgjør mente at økonomien i opplegget var for svak, og at man måtte sørge for – også tatt i betraktning at man ønsker å bygge landet, bokstavelig

talt – å få en økonomi i dette landet som er holdbar, særlig rundt kornproduksjonen.

Jeg er optimist og jeg håper at vi i debattene som kommer etter denne, også på et slikt felt, kan enes om at det er helt avgjørende at vi klarer bl.a. å styrke økonomien i landbruksproduksjonen, og særlig inn mot kornøkonomien, slik at man kan få snudd den negative utviklingen som nå er i forhold til vår sjølforsyningsgrad.

Det andre elementet i dette er jo – og sommerens debatter viser jo med full tydelighet hvor avgjort viktig dette er – at vi evner å sikre at den maten vi får i oss, er trygg og god. Og situasjonen rundt f.eks. antibiotikaresistens er såpass alvorlig at jeg er glad for at regjeringa, bl.a. i møte med EU i morgen, skal ta opp dette. Men for å få til dette er det helt avgjørende at vi også klarer å forsterke norsk produksjon, og derfor håper jeg at regjeringa også i framtida vil bidra til en noe større aktivitet for å få økt norsk produksjon.

Det siste jeg har lyst til å ta opp, er at én ting er å ha rikelig og sunn og god mat, men den konkurransesituasjonen vi ser ute, på vei til forbrukeren, er bekymringsfull. I dag har vi hørt at ytterligere oppkjøp gjør at vi får færre store aktører som skal sikre noe av det viktigste vi kjøper, nemlig maten. Det er all grunn til å etterlyse – også fra regjerings side – mer politisk handling for å kunne bidra til å avhjelpe en ganske anstrengt konkurransesituasjon, og som bidrar til at vi kan få et bedre utvalg, men også rimeligere mat. I så måte ville f.eks. det å fremme en lov om god handelsskikk i dagligvarebransjen – som har ligget gryteklar i lang, lang tid – være et godt grep. Men dette er viktige politiske utfordringer som krever noe mer politikk enn det vi har sett fra landbruksministeren så langt.

Terje Breivik (V) [18:42:11]: Det er lett å gje regjeringa honnør for verdimeldingane og ambisjonane dei målbar på klimaområdet i trontalen. Eg òg har sjølvsagt registrert at trontalen var rimeleg fri for konkret klimapolitikk og tiltak. Talen inneheld ikkje så veldig mykje om Noregs framtid som energinasjon, utover å slå fast at oljeaktiviteten ikkje lenger vil vera motoren for økonomisk vekst.

Skal verda lukkast med å koma i nærleiken av 2-gradsmålet, veit me at dagens energimiks – om lag 85 pst. fossil og 15 pst. fornybar – må snuast på hovudet innan år 2050–2060. Det krev ikkje berre ei storstilt utbygging av fornybar energi på verdsbasis – det fordrar òg ei systematisk teknologiutvikling, som gjer at fornybar energi eller fornybare energiberarar vert alternativ der ulike fossile kjelder er einaste løysing i dag. Tungtransport er eit døme. Deler av prosessindustrien er eit anna.

Tek me utgangspunkt i verdas energiforbruk i dag, om lag 100 000 TWh – Norge, som er ein av verdas største produsentar av fornybar energi, produserer om lag 140–150 TWh per år, altså ein dråpe i havet – er behovet enormt i eit 2050–2060-perspektiv. Berre i nærområdet til Noreg, i EU, som i dag forbruker ca. 20 000 TWh energi årleg, med ein eigenproduksjon på knapt 1 000 TWh, vil ei 80/20 pst.-fordeling, til fordel for fornybart, utgjera ein enorm potensiell marknad, sjølv med fråtrekk for enøk og CCS, karbonfangst og -lagring.

Også på heimebane, innanlands, har me mykje å gjera før me er i nærleiken av ei 80/20 pst.-fordeling til fordel for fornybart. Det årlege forbruket i Noreg er på om lag 130 TWh fornybart og 180 TWh fossilt. Sökkelen og transportsektoren står for kvar sin tredjedel av det fossile forbruket i Noreg. Svært mykje av det forbruket kan og må på sikt konverterast til fornybar energi eller fornybare energiberarar. Så berre i løpet av 10–20 år vil behovet for fornybar energi vera betydeleg større enn i dag – noko som igjen fører til enorme moglegheiter for Noreg som energinasjon, også i fornybartidsalderen.

Kvart paradigmeskifte har sine utfordringar – ofte i bølgedalar. Norsk fornybar energibransje står midt oppi ein slik bølgedal no. Tilgangen på ny fornybar energi aukar langt raskare enn marknaden etterspør han og teknologien gjer mogleg. Låge prisar gjer det igjen vanskeleg å forsvara nye prosjekt, anten det gjeld vasskraft, vindkraft, bølgekraft, jordvarme eller andre former. Skal Stortinget vera i betre stand til å losa oss gjennom slike dilemma eller bølgedalar, som i høgste grad er reelle problem for dei som driv butikk i denne marknaden, er det ein føresetnad å ha ein langsiktig styringsreiskap som gjer oss i stand til å sjå forbi og ikkje minst setja i verk tiltak på ulike milepæltidspunkt undervegs mot målet.

Venstre ser derfor med forventningar fram til stortingsmeldinga om energi, som regjeringa har varsla at kjem i 2015. Skal ei slik melding verta det styringsverktøyet norsk energipolitikk, klimaet og norsk energibransje fortener og fullstendig manglar i dag, forventar Venstre at meldinga er heilskapleg og tek for seg heile energifeltet, og at ho ser moglegheitene og truslane opp mot klimaproblemet og det som skjer i andre land. Det bør med andre ord vera ei energi- og klimamelding. Ho må ha 2050–2060 som tidsperspektiv og skissera opp ulike scenario, med dei moglegheitene og dei truslane det medfører for Noreg som energinasjon.

Trontalen borgar for eit fruktbart samarbeid med regjeringspartia, både i arbeidet med energi- og klimameldinga og neste års statsbudsjett, for å sikra at 2015 vert eit viktig år for klimaet.

Venstre kjem i begge tilfelle til å vera eit konstruktivt opposisjonsparti, med eit arsenal av konkret politikk og løysingar. Kor krevjande me vert opplevde, kjem heilt an på graden av praktisk vilje og handling regjeringa viser og følgjer opp.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [18:47:17]: Denne regjeringen har brukt det første året på å legge premissene for veien vidare. Arbeidet vårt med å binde sammen bo- og arbeidsregioner er en hovedprioritet i måten vi tenker samferdselspolitikk på. Det handler om å sørge for at vi får på plass bedre pendlerreiser, slik at hverdagsreisen som folk tar, blir mer forutsigbar, ivaretar komfort og har fleksibilitet, sånn at det blir attraktivt for folk å velge kollektive reisemidler, i stedet for at en skal bli presset inn i dem ved å fjerne parkeringsplasser og andre ting. Vi skal rett og slett gjøre det attraktivt å velge de miljøvennlige løsningene.

Vi har hatt som mål å legge til rette for bedre og mer effektiv godstransport mellom regionene og inn til og ut

av landet. Det handler om å få et bedre samspill mellom jernbane og lastebil eller mellom havn og lastebil, sånn at flere velger å bruke jernbanen som hovedtrasé, framfor at lastebilen gjør jobben. Hvis vi får flyttet mer gods fra vei til jernbane og kjørl, betyr det redusert slitasje på veinettet, økt trafiksikkerhet og bedre komfort – hvis man kan si det sånn – for privatbilistene på veiene.

Vi vet også at det er en utfordring med konkurransesituasjonen i lastebilnæringen, der mange norske aktører og seriøse utenlandske aktører som betaler for seg, møter en useriøs bransje som ikke fullt ut betaler for seg. Da kan vi ha så mye godsstrategi som vi bare vil på jernbane og kjørl, men hvis vi ikke får ryddet opp i den bransjen og sørger for at den prises skikkelig, vil også de kollektive midlene tape.

Vi har hatt en satsing på bedre veier og jernbane. Jeg registrerer at en del mener at man må gjøre enten det ene eller det andre, men vi tror det er viktig å ha begge deler, for det gir igjen en fleksibilitet for både næringslivet og den arbeidsreisende. Vi vet at folk har ulike behov, gjerne den samme personen også, men på ulike dager.

Vi prioriterer å få på plass nye prosjekter. I løpet av året som gikk, framskyndet vi 12 ulike veiprojekter på ulike måter. Vi forenklet planleggingsperioden på 13 andre veiprojekter. Det gjør at en kan komme raskere i gang med å bygge, og det er først når en vei står ferdig at samfunnet har nytte av den.

Samtidig har vi prioritert vedlikeholdsetterslepet. Det mener jeg også er en satsing vi må fortsette. Det er til liten trøst at vi bygger mange flotte, nye veier hvis dem vi allerede har bygd, står og forfaller, og at vi bidrar til flere trafikkulykker, fordi veioverflaten ikke har den kvaliteten den skal ha, eller fordi man ikke holder veien ryddet langs kantene.

Vi har i tillegg sagt at det er viktig å satse på kollektivtransporten i byene. Det er også en del av pendlerreisen. I valgkampen for et drøyt år siden lovte de fire daværende opposisjonspartiene at man skal bidra med 50 pst. av investeringene i de store byene. Det har vi stått ved også etter at vi kom til makten, og jeg er veldig glad for at et stadig bredere flertall i Stortinget støtter opp om den forpliktelsen. Det er bra.

Men budsjett er én ting – systemene vi skal jobbe under, er en annen ting. Bare å skryte av hvor mye penger en bevilger, er ikke et mål i seg selv. Det å si hvilke prosjekter en faktisk realiserer og vise at en tar kostnadssiden på mer alvor, er for oss veldig viktig. Derfor har vi satt i gang mange reformer som har som målsetting å kunne bygge mer vei og jernbane og flere havner raskere, bedre og billigere. I den forbindelse jobber vi for å få ned planleggingstiden for å kunne skjære gjennom og ta beslutninger selv der det er kontroversielt, men vi jobber også med å få på plass et eget veiinvesteringsselskap. Stortinget ga sin tilslutning i revidert budsjett før sommeren i år til å gå videre med dette arbeidet.

Vi er også i gang med en jernbanereform som vil bli presentert for Stortinget i årene som kommer.

Det kommer en bompengereform, med mål om å få ned

administrasjonskostnader og finanskostnader for å spare bilistene for utgifter.

Det jobbes også med en nasjonal havnestrategi, med formål om å få mer gods over på kjørl.

I tillegg begynte en i året som gikk, å bygge opp et infrastrukturefond som nå er på 30 mrd. kr, og som i løpet av denne perioden skal være på 100 mrd. kr. Det handler igjen om å ha forutsigbarhet i det en gjør og sørge for systemendringer som gjør at en får mer igjen for pengene, og at en får bedret hverdagsreisen og godstransportsituasjonen i dette landet.

Jeg ser fram til å fortsette det arbeidet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sverre Myrli (A) [18:52:35]: I et oppslag i VG nå tidligere i høst med leder av transportkomiteen, Linda Hofstad Helleland – for øvrig med en ganske passende overskrift, «Tut og kjørl!» – uttalte hun om de blå-blå jernbanepolitikk at NSB-monopolet nå tydeligvis skal knuses av de blå-blås slegge. Hun uttalte videre:

«Vi skal skvise så mye tannkrem ut av tuben at Ap ikke får puttet det tilbake.»

Det kunne vært interessant å høre hva samferdselsministeren synes om det utsagnet. Er han enig i at dette er en presis måte å beskrive regjeringens kollektiv- og jernbanepolitikk på? Jeg skal ikke spørre om hva slags tannkrem samferdselsministeren bruker, men hva er dette tannkremssymbolet, hva er det som skal skvises? Kan samferdselsministeren forklare oss det?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [18:53:39]: Som regjeringen har informert Stortinget om flere ganger, jobber vi med en jernbanereform som har som mål at vi skal gi et bedre reisetilbud for folk i pendlersituasjon, den reisen en tar til og fra arbeid, og sørge for at vi får mer gods over på jernbane. Dette er målsettinger som jeg på ingen måte er første statsråd som uttrykker, men jeg ser at utviklingen på godstransporten ikke har gått i den retningen en har hatt visjoner om før. Det tyder på at en ikke har gode nok system, gode nok strukturer i jernbanesektoren til faktisk å få til en endring. Det handler om for dårlig vedlikehold, det handler om for lite og for dårlig frekvens, det handler om for høye kostnader sammenlignet med alternativene. Vår reform går på at vi skal samle mer myndighetsansvar i noen organ, og la andre organ, som f.eks. NSB, få lov til å være et mer konkurransepreget selskap. Det vi ser, er at der NSB er utsatt for konkurranse, nemlig på NSB Gjøvikbanen, leverer de også best kundetilfredshet. Det er viktig å få reformer som står seg over tid, derfor tannkremmetaforen.

Ingvild Kjerkol (A) [18:55:03]: Arbeiderpartiet er opptatt av veiinvesteringene som ligger foran oss i en offensiv Nasjonal transportplan som nå et samlet storting står bak. Regjeringen har sagt at de vil fremme en bompengereform. Det har statsråden også gjentatt i sitt innlegg i dag. I mellomtiden åpner regjeringen for at nedbetalingstiden på bompengeprojekter kan forlenges. Det skjer på E18 gjennom Vestfold, hvor bompengetakstene reduseres. Baksi-

den av denne medaljen er at innkrevningstiden forlenges fra 15 til 20 år, og økte rentekostnader gir en ekstraregning som regjeringen ikke kan kjøre fra. Istedenfor å fornye, forenkle og forbedre kan man oppnå å fordyre, forlenge og eventuelt forsinke andre prosjekter. Poenget er ganske enkelt: Forlenger vi et lån, må vi betale mer renter. Mener statsråden dette grepet gir mer eller mindre penger til de veiinvesteringene vi har foran oss?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [18:56:08]: Nasjonal transportplan skal denne regjeringen overoppfylle. Det er vår klare ambisjon. Det er en jobb som krever en del innsats fordi i budsjettet det første året var ikke NTP finansiert i tråd med behov, den var kraftig underfinansiert. Jeg er veldig glad for at Arbeiderpartiet nå sier de også vil være med og bidra til å oppfylle NTP, for den var altså underfinansiert.

Når det gjelder bomreformen, er ikke målsettingen med den å forlenge låneperioden. Jeg er klar over hva slags sak TV 2 laget, men det en må ta inn over seg, er at på akkurat E18 i Vestfold er det en del av en overgangsordning. Det vi kommer til å jobbe for, er å få ned administrasjonskostnader, få ned reelle finansieringskostnader ved å samle bompengeselskapenes lån, få ned renten på den måten. Men i overgangsordningen handler det om å forholde seg til de garantiene som i dag var gitt fra Vestfold fylkeskommune. Der kunne en ikke bare redusere renten uten å måtte gjøre om på hele systemet. Derfor valgte en midlertidig å forlenge bompengerperioden, men den vil bli redusert igjen i den endelige ordningen, og da er finansieringskostnadene betydelig lavere enn med forrige regjeringens plan.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [18:57:26]: Vi i Kristelig Folkeparti er glade for statsrådens offensive holdning til å tenke ut nye løsninger og satse tungt på samferdselsektoren.

I klimaforliket skisseres det et mål om gjennomsnittlig utslipp fra nybilparken i 2020 på maks 85 gram CO₂. I samme forlik slås det fast at elbilfordelene skal bevares ut 2017, eller til det er solgt 50 000 elbiler. Alt tyder på at dette målet nås allerede i 2015.

Elbilsatsingen i Norge har vært et av de mest virkningsfulle tiltakene rettet mot forbrukerne for å kunne nå målene i klimaforliket. Men vi er også kjent med at elbilsatsingen har store utfordringer, bl.a. knyttet til infrastruktur for ladestasjoner.

Hvordan vil samferdselsministeren sikre en fortsatt omlegging til en mer miljøvennlig transportsektor også etter at de første 50 000 elbilene er kommet på norske veier?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [18:58:30]: La meg først berømme representanten Grøvan og Kristelig Folkeparti for å gi veldig gode signaler i forbindelse med de viktige reformprosessene som kommer. Jeg synes Kristelig Folkeparti også framstår som framoverlent og offensiv for å få til bedre systemer rundt dette.

Når det gjelder elbilsatsingen, er jo en elbil i realiteten en Frp-ers drøm: ingen bompenger, ingen parkeringsavgif-

ter, nesten ingen drivstoffkostnader og heller ingen avgifter til staten. Det er veldig kjekt å se at det er så mange som deler drømmen om den type avgiftspolitikken for biler.

Når det gjelder målsettingene om 85 gram CO₂, som det refereres til, er det viktig at vi også i den diskusjonen ser på hvilken rolle biodrivstoff kan ha, der man faktisk gjerne har mer enn 85 gram CO₂, men der man har det fra fornybare kilder og ikke fra fossile kilder. Det gjør at Stortinget og regjeringen sammen bør ha en god diskusjon om hele elbildebatten – hvordan en videre skal få til den suksessen en har hatt, men også gjerne utvide den til å inkludere flere moderne miljøvennlige biler.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [18:59:46]: Jeg er veldig glad for at statsråden brukte en del av innlegget sitt på å snakke om behovet for å få mer gods over på både bane og sjø. Det er en ambisjon som Senterpartiet er veldig glad for at vi skal jobbe videre med, og jeg oppfatter egentlig at det er et tverrpolitisk ønske om å lykkes med det. Så er det sikkert mange ulike tiltak som må på plass.

Det er mange utfordringer knyttet til norsk transportnæring for tiden. Vi ser at de sliter. Det er useriøse utenlandske aktører, det er økende kabotasje, og jeg er ganske urolig på vegne av en næring som er viktig for distribusjonen av varer ut i landet.

Mitt spørsmål til statsråden er følgende: Vil statsråden bruke handlingsrommet for å stramme inn kabotasjeregulverket? For vi ser jo at det er en problemstilling som vi bør gjøre noe med. Hva er statsrådets svar på det?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [19:00:51]: Vi har gjort mye allerede når det gjelder området lastebil. Det handler om trafiksikre biler, om sjåførers kjøreferdigheter, men også om at en forholder seg til de reglene som er for kabotasje.

Da vi overtok, var det igangsatt en arbeidsgruppe av min forgjenger som kikket på kabotasjeområdet. Gruppen kom med en rapport som hadde mange anbefalinger. En del av dem er veldig kontroversielle, men de aller fleste er det bred enighet om. Disse har vi fulgt opp, både ved å sette i gang arbeid i Finansdepartementet, i Arbeids- og sosialdepartementet og i Justisdepartementet for å koordinere politi, skattemyndigheter og arbeidstilsyn i oppfølgingen av dette.

I tillegg kan det hende at vi, når vi innfører en obligatorisk bombrikke, gitt at vi kommer til enighet med Datatilsynet, lettere vil kunne få oversikt over ferdsele til utenlandske vogntog i Norge, rett og slett ved at de registreres i bomstasjoner. Det er ikke et arbeid som er ferdig, jeg kan ikke garantere at vi kommer i mål, men gitt at Datatilsynet ikke lager trøbbel, vil vi der ha et viktig verktøy for å overvåke utenlandske biler i Norge.

Ola Elvestuen (V) [19:02:16]: Nå har vi vært innom de fleste transportformer, så da kan jeg snakke litt om sykkel, som også er et nødvendig transportmiddel, særlig i de store byene, hvor vi trenger en mye større sykkelandel som en del av et helhetlig miljøvennlig transportsystem.

Men der er det ofte også noen problemer som dukker

opp. Det kan være et problem med skiltmyndighet, at man ikke har den lokale kontrollen, og det kan være uenigheter om hvilke standarder man legger til grunn for sykkelnettet. I Oslo er man i ferd med å lage en egen sykkelstrategi. Man snakker om kanskje å lage en egen Oslo-standard for sykkelveier, som vil være annerledes enn Statens vegvesens veinormaler.

Vil statsråden være åpen for at man har en fleksibel holdning, nettopp for å gjøre det mulig for byene å lage sine egne løsninger, så vi endelig kan få på plass et helhetlig og godt sykkeltilbud som kan treffe den store bredden av syklende og av befolkningen?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [19:03:18]: Sykling er viktig, både i forbindelse med de målene som et tverrpolitisk storting har satt ut fra et folkehelseperspektiv, og også ut fra god framkommelighet i byene.

Jeg tror, slik representanten også tar opp, at det finnes ulike løsninger for ulike steder. En har nok vært litt for firkantet når det gjelder å ha en håndboknormal som en må følge alle steder.

I dag har jeg faktisk sendt et brev til Statens vegvesen der jeg ber om at de går igjennom sin sykkelpolitikk og de standardene de har – om vi faktisk gjør det for dyrt å bygge nye sykkelveier, slik at man en del steder lar være fordi det koster for mye, selv om behovet åpenbart er stort. Det handler om å tillate lokale myndigheter, fylker og kommuner å få prøve ut nye strategier, selv om det gjerne går litt på tvers av håndboken, rett og slett for å se på resultatene.

Så tror jeg også at elsykkelens inntreden og den veksten som er, vil bidra til at flere av dem som ikke er aktive syklist, men i dag rett og slett er fremmede for sykling, vil velge dette i framtiden, og da gjelder det å legge til rette med sykkelveier og trygge steder å ferdes.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [19:04:40]: Samferdselsministeren er av dei som har den oppfatninga at om ein berre får på plass eit vegselskap, blir det fart på saker og ting. Som han seier: Vegselskapet skal auke gjennomføringstempoet på store prosjekt.

Om det stemmer at eit vegselskap skal presse tannkrem ut av tubene, er det uforståeleg at ikkje samferdselsministeren gjer det same på jernbanefeltet. Då Framstegspartiet sat i opposisjon, foreslo dei så seint som i 2012, i forbindelse med behandlinga av klimameldinga, følgjande:

«Stortinget ber regjeringen opprette et statlig selskap for utbygging av jernbane, basert på «Avinormodellen».»

Så spørsmålet mitt er: Står Solvik-Olsen framleis for det han lova før valet? Og er dette noko vi nå kan begynne å sjå fram til i samband med behandlinga av jernbanereforma?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [19:05:43]: Svaret er ja. Og det som gleder meg, er at alle de som stemte imot dette i forrige stortingsperiode, nå begynner å etterlyse at selskapene skal komme på plass. Det gleder jeg meg over, for det viser at denne regjeringen klarer å bidra til at samfunnsdebatten inntar et helt annet spor. I stedet for at en kun skal si

at Vegvesenet har det eneste ansvaret for å bygge ut vei, at Jernbaneverket er de eneste som har ansvar for jernbane, ser en nå at selv aktørene innenfor bransjene, både innen vei og jernbane, ser etter nye mulige måter å organisere seg på, rett og slett fordi den årlige tilnærmingen med budsjettbevilgninger, altfor omfattende planprosesser og langdryge politiske prosesser for å få vedtak gjør at det ofte tar ti år å planlegge før en ser resultatene av det en har satt i gang.

Der tror vi at litt ulike måter å organisere dette på vil gi ulike fordelene. Men derfor er det viktig å understreke at Vegvesenet fortsatt vil ha en veldig viktig rolle på mange veier. Vi vil også ha mer OPS en del steder. Og så vil vegselskapet ha et ansvar. Tilsvarende vil en finne innenfor jernbane når vi får lagt fram jernbanereforma.

Presidenten: Replikskordskiftet er dermed omme.

Anniken Huitfeldt (A) [19:07:05]: Situasjonen i Ukraina og Midtøsten har preget mye av den utenrikspolitiske diskusjonen det siste året. Senere denne måneden feirer vi at det er 70 år siden Den røde armé gikk inn i Finnmark. Vi feirer det fordi det er en del av vår frigjøring. For andre land der Den røde armé gikk inn, ble ikke innmarsjen en del av deres frigjøring, men tvert imot begynnelsen på en kontroll fra Moskva som varte fram til 1990-tallet. For det var bare ett område Den røde armé forlot, nemlig Finnmark. Det gjør at vi har en helt annen tilnærming til våre russiske naboer enn det andre NATO-land har.

Vi har fått et stadig bedre nabolik, som ble understreket i delelinjeavtalen som ble forhandlet fram mellom Stoltenberg og Putin. Denne nabolikpolitikken må fortsette, for konflikten med Russland handler ikke om nordområdene, men om russernes folkerettsstridige handlinger på Krim og i de østlige delene av Ukraina. Vi støtter ukrainernes rett til å bestemme over egen utenrikspolitikk og støtter EUs sanksjoner. Vi ser også at russerne rustet opp sitt forsvar etter lang tid med lite fornyelse. Det betyr at vi må ha økt årvåkenhet i nordområdene. Vår operative evne må styrkes innenfor alle forsvarsgrener. Men vi må også styrke samarbeidet med russerne i nord innenfor forskning, miljø og folk-til-folk-samarbeid. Vi trenger økt satsing på fellesprosjekter i en tid hvor spenningene øker.

Den største humanitære katastrofen siden annen verdenskrig fortsetter i Syria og brer om seg til Irak. Flyktningene trenger mer enn noen gang støtte til helsehjelp og skolegang. Derfor har jeg store forventninger til regjeringens bistandsbudsjett. Vi kan ikke godta kutt i andelen til bistand i en tid som vi nå er inne i.

Vi ser grufulle handlinger fra ISIL. Verdenssamfunnet må gå sammen om å bekjempe dem innenfor folkerettsrammer. Regjeringa har varslet at Norge vil bidra med fem stabsoffiserer til den militære innsatsen, og vi i Arbeiderpartiet har støttet dette. Hvorvidt vi skal bidra med mer, må regjeringa komme tilbake til Stortinget med.

Militære bidrag innenfor Iraks grenser etter invitasjon fra irakiske myndigheter er i overensstemmelse med folkeretten. Samtidig er det viktig å understreke at vi allereide har bidratt gjennom å ta ut kjemiske våpen fra Syria. Dersom det er slik at ISIL hadde fått tilgang til disse, kan

vi bare tenke oss hvordan denne konflikten hadde sett ut i dag.

Diskusjonen om norsk deltakelse må ses i sammenheng med det ansvaret vi har for sikkerheten i Afghanistan og i nordområdene. For Arbeiderpartiet vil også deltakelse i FN-operasjoner være høyt prioritert. I sommer så vi hvordan Gaza ble bombet. Vi kan ikke godta at verdenssamfunnet gang på gang blir bedt om å bygge opp Gaza uten at årsaken til problemet blir imøtegått, dvs. Israels blokade og bosetting. Arbeiderpartiet vil at regjeringa skal fraråde kjøp av varer produsert på okkupert territorium, for folkerettsbrudd må behandles på samme måte enten de skjer i Ukraina eller Israel. Israels reaksjon var ute av proporsjon, og den svenske regjering ønsker å anerkjenne Palestina. Dette må også føre til en diskusjon om norsk politikk.

Jeg ser fram til at den norske regjering som leder av givverlandsgruppa bidrar sammen med Sverige for å komme videre i denne politikken. Det er bred enighet om hovedlinjene i norsk utenrikspolitikk. Men når det gjelder bistandsnivå – nivået på hjelpen til Syria og håndtering av situasjonen på Gaza – så er det forskjeller mellom Arbeiderpartiet og regjeringa. Jeg synes heller ikke regjeringas slagord om at de vil gå fra dialog til handling i nordområdene foreløpig har ført fram, verken når det gjelder dialog eller handling. Derfor har vi høye forventninger til statsbudsjettet når det gjelder nordområdesatsingen. Det er viktig for Arbeiderpartiet.

Gunnar Gundersen (H) [19:11:32]: Velgerne talte tydelig ved valget i fjor. De ville ha en ny regjering. De fikk en handlekraftig regjering, og trontalen viser at man har en målrettet regjering med hevet blikk.

Velgerne så i fjor at det er fokus på konkurransekraft i norsk økonomi, som er det sikre fundamentet for en bærekraftig velferd. Norge er et godt land å bo i. Som nordmenn fødes vi på den grønne gren, men velgerne så at åtte år med rød-grønt var nok. Velgerne så at vi utviklet et kostnadsnivå som ikke var understøttet av produktivitet. Velgerne så at det var en sterk skjevhet mellom de siste års utvikling i fastlandsvirksomhet og den oljemotoren vi ble stadig mer avhengig av.

Trontalen var meget klargjørende. Produktivitetskommisjon og erkjennelsen av at perioden der olje kan være eneste drivkraft for norsk velferd, er viktig. Påpekningen av at det haster med et bredere fokus, er et viktig signal til hele det norske samfunn.

En kan jo lett få inntrykk av at en del talere fra opposisjonen har glemt at velgerne ville ha en ny politikk. De ville ha en politikk med skattelettelse til arbeid og eierskap. Velgerne ser ingen motsetning mellom å stimulere norsk eierskap og arbeidsinnsats og velferd – snarere tvert imot. Vi må skape mer, ikke skatte mer, og vi må utvide mulighetene for alle for at velferden skal være bærekraftig. Velgerne ville ha en politikk med fokus på samferdsel og infrastruktur. Høy bevegelighet i arbeidsstyrken og større arbeidsregioner vil gi bedre muligheter i hele landet.

Den norske stat er, og vil i uoverskuelig framtid, være en stor eier i norsk næringsliv, men vi trenger mangfold. Vi trenger det private initiativ for å sikre den innovasjonskraft

som er nødvendig for et næringsliv med konkurransekraft. Derfor må diskrimineringen av det mangfoldige, private, lokalt funderte norske eierskap, som utvikler arbeidsplasser i hele Norge, avvikles. Representanten Botten snakket om næringsnøytralitet. Hun bør også snakke om hvem Arbeiderpartiet skal diskriminere. I eierskap diskriminerte man norsk eierskap og stimulerte statlig og utenlandsk eierskap. Vi vil gi norsk privat eierskap en mulighet til å konkurrere på like vilkår. Det er på høy tid med nye ideer og bedre løsninger.

Velgerne ville ha en politikk med fokus på kunnskap, at alle skal kunne gripe mulighetene, og en forskningspolitikk som stimulerer næringslivet til å utvikle framtidens produkter og prosesser, slik at Norge forblir et av verdens beste land å bo i.

Regjeringen har vist sterk handlekraft på alt dette. Det viste tilleggsproposisjonen i fjor. Vi bevilget ca. 0,5 mrd. kr ekstra til forskning, 1,5 mrd. kr ekstra til samferdsel og 1 mrd. kr ekstra til skattelettelse til næringslivet i forhold til det Arbeiderpartiet og de rød-grønne la fram. Vi fylte opp næringsrettet forskningstiltak gjennom BIA og bedret SkatteFUNN. Fokuset på forenkling og mindre byråkrati er sterkt. Et så enkelt grep som at kravet om originalbilag til reise- og utleggsregninger ble opphevet i sommer, sparer næringslivet for ca. 1,2 mrd. kr.

Lekkasjene fra statsbudsjettet som kommer, er langt færre nå, men signalene så langt er klare. Man fortsetter sporet med fokus på konkurransekraft, vekstfremmende skattelettelse, kunnskap, forskning og samferdsel. Det er medisinen næringslivet trenger.

Jeg tror regjeringen har rett i at vi har sett det beste av oljen som en ensidig drivkraft for norsk økonomi og velferd. Det haster med et bredere fokus, men er det noe oljealderen har vist oss, er det at nordmenn og norsk næringsliv klarer å gripe muligheten når den er der. Vi har omstillingsevne og vilje. Det sentrale er å føre en politikk som stimulerer til konkurransekraft og vekstkraft. Det gjør denne regjeringen. Den vil åpne mulighetene for alle. Trontalen peker i riktig retning. Det er grunn til å se lyst på framtida med en regjering som så klart ser utfordringene vi står overfor.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [19:16:32]: Europeisk sikkerhetspolitikk er på vei inn i en kvalitativt ny fase. Norges sikkerhetspolitiske omgivelser er varig endret. For første gang siden annen verdenskrig har en europeisk stat med makt erobret en del av et naboland. Gjennom den folkerettsstridige annekseringen av Krim og aggresjonen mot Ukraina har Russland brutt folkeretten og de sikkerhetspolitiske spillereglene, med ustabilitet og uforutsigbarhet som resultat. NATO har svart på utviklinga gjennom flere viktige vedtak på toppmøtet i Wales i september. Blant annet skjer det gjennom økt vektlegging av kollektivt forsvar, reaksjonsevne og beroligelse av NATOs medlemsland i øst. I Irak og Syria ser vi en utvikling der terroristorganisasjonen ISIL i løpet av kort tid har erobret store landområder. Deres brutale framferd er godt dokumentert og har skremt en hel verden.

I sum er det grunnlag for å si at dagens sikkerhetspoli-

tiske bilde er preget av større usikkerhet og et skjerpet truselnivå i Europa. Den nye sikkerhetspolitiske situasjonen må også få konsekvenser for hvordan vi innretter Forsvaret. Jeg ba onsdag i forrige uke derfor forsvarssjefen om å utarbeide et nytt fagmilitært råd. Det vil danne grunnlaget for den neste langtidspanen for Forsvaret. Vi bygger et moderne forsvar, slik at vi kan ha trygghet og sikkerhet for våre verdier i framtida.

EUs medlemsland er ved siden av USA våre viktigste partnere i utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitikken. Vi deler et felles verdigrunnlag basert på demokrati, menneskerettigheter og rettsstatsprinsipper. Regjeringa la i juni fram en strategi for samarbeidet med EU og våre partnere i Europa. Nær dialog med landene i EU og de europeiske institusjonene skal bidra til å ivareta våre interesser.

Nordområdene er Norges viktigste utenrikspolitiske interesseområde. I nord har vi sentrale norske interesser å ivareta: hav-, fiske- og energiressurser, miljø- og folk-til-folk-samarbeid, stabilitet og sikkerhet. Regjeringa har med økt vekt på kunnskapsdrevet næringsutvikling innledet et nytt kapittel i nordområdesatsinga.

Norges tradisjonelle markeder er i ferd med å komme seg over de siste årenes økonomiske krise. Den globale veksten og ikke minst veksten i global etterspørsel kommer likevel først og fremst fra nye og framvoksende markeder. Det er mot dette bakteppet at regjeringa vil gjennomføre et taktiskifte i arbeidet med å fremme norske næringsinteresser internasjonalt, bl.a. gjennom mer aktiv bruk av utenrikstjenesten.

Den overordnede ambisjonen for regjeringas utviklingspolitikk er å bidra til å utrydde ekstrem fattigdom. Regjeringa opprettholder derfor et høyt nivå på den internasjonale bistanden, der Norge er blant de største bidragsyterne. En sterkere konsentrasjon av bistanden, langsiktige partnerskap med samarbeidsland og sterkere krav til resultater vil gi en mer effektiv utviklingspolitikk med bedre resultater.

Regjeringa la i juni fram Meld. St. 25 for 2013–2014, Utdanning for utvikling, og har gjort utdanning til en hovedprioritering i utviklingspolitikken. Norge har en pådriverrolle med å innfri FNs tusenårsmål. Regjeringa er aktivt med i arbeidet med å utforme FNs utviklingsagenda etter 2015, der man er i ferd med å utforme nye universelle mål under navnet Sustainable Development Goals – eller bærekraftsmål, som vi kaller det i Norge.

Fleire store, komplekse og langvarige humanitære kriser krever at det internasjonale samfunnet stiller opp. Norge bidrar med betydelig humanitær innsats både bilateralt og gjennom multilaterale organisasjoner. I forbindelse med bekjempingen av ebolaepidemien er Forsvaret beredt på å kunne stille lufttransportstøtte til transport av personell og utstyr inn og ut av Sierra Leone, og vi holder også nå på med et intenst arbeid for å etablere en back up-løsning for medisinsk evakuering av norsk personell når det eventuelt blir nødvendig. Vi kan i tillegg på kort varsel stille med sykesenger og smittevernustyr som doneres fra Norge.

Klimaendringer er vår tids største globale utfordring. Arbeidet med å møte dette må gis høyeste prioritet og en tydeligere plass i Norges utenriks- og utviklingspolitikk.

Norge skal være en pådriver for en ambisiøs internasjonal klimaavtale med bindende forpliktelser for alle land.

I tider som nå, med store utenriks- og sikkerhetspolitiske utfordringer, ser vi betydningen av å slå ring om folkeretten og det multilaterale systemet. Norge skal være en solid og pålitelig partner og alliert, som i samarbeid med andre bygger sikkerhet og stabilitet i våre egne nærområder og i den verdenen som omgir oss.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anniken Huitfeldt (A) [19:21:42]: For noen uker siden mente regjeringa at det var viktig at Norge bidrar humanitært og ikke militært til å løse konfliktene i Syria og Irak. Så kom regjeringa til Stortinget og ba om støtte til fem stabsoffiserer, noe Arbeiderpartiet støttet.

Hva er regjeringas syn på videre militær deltakelse? Kan statsråden gjøre rede for hvorvidt det er riktig å stille med flere militære bidrag her, eller bidra til økt satsing i nordområdene, og også stå fast ved forpliktelsene i Afghanistan?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [19:22:21]: Regjeringa har ikke på noe tidspunkt utelukket eventuell bruk av militære virkemidler, men vi bidro i første omgang humanitært, og det gjør vi i stor skala.

Det at vi nå fikk Stortingets tilslutning også under konsultasjonene til å sende fem stabsoffiserer, er bl.a. for å kunne planlegge et eventuelt militært bidrag. Vi har ikke konkludert på det ennå, fordi det foregår veldig mange planprosesser blant de landene som nå utgjør en ganske bred koalisjon – det er over 50 land som har sagt at de ønsker å bidra militært, humanitært og politisk i kampen mot ISIL.

Jeg vil ikke si at det er noen konflikt mellom det å ta vare på det vi skal gjøre i nordområdene, det å stå ved våre forpliktelser i Afghanistan – som vi i første omgang gjør ut året, etter planen, og så må vi ta en vurdering av om vi skal fortsette etter nyttår – og det å vurdere militære bidrag også i Irak.

Vi har sagt at vi vurderer kapasitetsbyggingsbidrag, og vi begrenser det til Irak.

Anniken Huitfeldt (A) [19:23:24]: Hva kan kapasitetsbyggings tiltak være?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [19:23:29]: Jeg er glad for at jeg fikk muligheten til å svare på det også.

Som representanten Huitfeldt er godt kjent med, er dette noe Norge har bidratt med i mange sammenhenger. Vi har drevet kapasitetsbygging i Afghanistan over mange år, særlig under paraplyen sikkerhetssektorreform, hvor vi lærer opp sikkerhetsstyrker, hvor vi bidrar til antikorrupsjon, og hvor vi også bidrar til å få demokratisk kontroll over militære styrker. Det er veldig mange aspekter ved kapasitetsbygging som kan være aktuelle.

Men jeg gjentar: Regjeringa har ikke konkludert på dette ennå, og det er en av årsakene til at stabsoffiserene nå er med i planleggingen, for å kunne vurdere både

hva det er behov for, og eventuelt hva Norge kan bidra med.

Dette er noe vi har gjort på ulike kontinent. Vi har gjort det i Afghanistan over tid, vi har drevet med kapasitetsbygging og sikkerhetssektorreform i Ukraina, og gjør det fortsatt, og vi har også gjort det i mange afrikanske land, i nært samarbeid med våre nordiske naboer.

Liv Signe Navarsete (Sp) [19:24:38]: Noreg er eit land der det krevst betydelege ressursar for å kunne forsvare landet. Det er stort i utstrekning, på storleik med Italia, men med ein tidel av folketalet. Me skal forsvare eit havområde som er nesten på storleik med Middelhavet.

Senterpartiet ynskjer eit folkeforsvar som er til stades i heile landet og med fokus på dei nasjonale interessene. Hovudoppgåva må fyrst og fremst vere å forsvare norsk territorium. I arbeidet med langtidsplanen fekk Senterpartiet gjennomslag for å oppretthalde ein heimevernstyrke på 45 000 soldatar. Han skal vere organisert gjennom ein desentralisert områdestruktur som skal sikre at me har forsvarevne over heile landet.

No har regjeringa varsla at ein mykje på grunn av konflikten mellom Russland og Ukraina treng ei omlegging av Forsvaret. Senterpartiet vil peike på at Noreg har behov for ei sterk forsvarevne over heile landet, uavhengig av situasjonen i Russland. Vil forsvarsministeren sikre eit nødvendig løft for Heimevernet i åra som kjem, slik at dei både får øvd og får nok utstyr til å vere det Forsvaret me treng?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [19:25:49]: Jeg takker for det spørsmålet fordi jeg nå har gitt forsvarssjefen i oppdrag å utarbeide et nytt fagmilitært råd for den neste langtidsplanperioden. Han fikk oppdraget på onsdag og skal konkludere om et år, og hva konklusjonene vil bli, får vi avvente å se.

Men til spørsmålet om Heimevernet: Det første denne regjeringa gjorde i forbindelse med tillegget vi la inn i det budsjettet den forrige regjeringa la fram, var å øke bevilgningene til Heimevernet med 7 mill. kr for at fem utvalgte tropper i innsatsstyrkene kunne øve og trene mer, altså fra 20 til 30 dager. Det har stor betydning for den operative evnen. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett forserte vi opptrappingen til Heimevernet med 45 mill. kr, bl.a. til personlig bekledning og utrustning for å øke den operative evnen til Heimevernet, som er en viktig bestanddel i det norske forsvaret.

Så kommer budsjettet på onsdag, så får representanten Navarsete smøre seg med tålmodighet fram til da, og så får vi se hva som ligger der.

Ola Elvestuen (V) [19:26:47]: Vi har en urolig verdenssituasjon med Midtøsten, med Ukraina og vi har også, som nevnt tidligere, en langsiktig forpliktelse i Afghanistan. Mitt spørsmål går på framtiden i Afghanistan. Nå er det en ny president der, man har en sikkerhetsavtale som er inngått med USA, som også skal inngås med NATO. Med de forpliktelsene Norge nå har flere steder, kan statsråden kommentere på nødvendigheten av å ha en strategisk tålmodighet i Afghanistan, og at Norge vil bidra til nettopp

den tålmodigheten så vi ikke nå trekker oss tilbake etter så lang tid og gjør det for tidlig?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [19:27:37]: Det er helt riktig, som representanten Ola Elvestuen sier, at det er en veldig urolig verden, og den er urolig på veldig mange forskjellige områder. Det krever at vi også har en oversikt over både engasjementet vårt, hvor vi er til stede, hva vi gjør og også langsiktigheten i det.

Det er veldig gledelig at det nå omsider både har kommet en president og en statsminister på plass i Afghanistan, at det er blitt signering av både den bilaterale sikkerhetsavtalen med USA og også statusavtalen med NATO. Det danner grunnlaget for den lenge planlagte Resolute Support mission som etter planen skal overta 1. januar.

Norge har ikke konkludert eventuelle bidrag til Resolute Support mission annet enn å si at dersom det skal være aktuelt for oss å bidra, kommer vi etter alt å dømme til å konsentrere den innsatsen rundt det vi gjør i dag. Vi var for ikke lenge siden på tre steder i Afghanistan, nå er vi på ett sted, Kabul-området, og det er i det området vi tenker oss en eventuell fortsatt innsats, men det kommer vi tilbake til Stortinget med på vanlig måte når regjeringa er klar til å konkludere.

Rasmus Hansson (MDG) [19:28:46]: Forsvarsministeren understreket betydningen av at Norge har et solid folkerettslig grunnlag for vår deltakelse i internasjonale operasjoner. Nå er Norge en del av en USA-ledet operasjon og skal bistå Irak i kampen mot ISIL. Da kom det overraskende på mange at USA, som leder denne operasjonen, bombet inne på syrisk territorium.

Spørsmålet er da, når Norge er en del av denne operasjonen: Hva er det folkerettslige grunnlaget, eventuelt den folkerettslige problematikken, som forsvarsministeren ser ved at vi er en del av en operasjon som utvider operasjonsområdet utover det som er det eksplisitt folkerettslige grunnlaget?

Ingerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [19:29:35]: Som jeg nevnte i et tidligere svar, har den norske regjeringa veldig klart sagt at for oss er et eventuelt bidrag begrenset til Irak. Det foreligger en invitasjon fra irakiske myndigheter – et klart folkerettslig mandat. Det har Norge gjort i likhet med relativt mange andre land. Men det er noen land som har sagt at de også kan delta i militære aksjoner i Syria. USA har sendt et brev til FNs generalsekretær, hvor de sier at dette kan gjøres innenfor FN-paktens artikkel 51 om selvforsvar, man tolker altså selvforsvarsretten fra Irak og inn i Syria og mener at det er et folkerettslig grunnlag. Det har så langt ingen av Sikkerhetsrådets medlemmer bestridt. Det har heller ikke kommet andre som har ment at dette ikke skal kunne gjelde som et folkerettslig grunnlag. Amerikanerne får svare nøyere for hvordan de vurderer det, men vi har sagt at vårt eventuelle bidrag konsentrerer seg om Irak, der det utvilsomt er et folkerettslig grunnlag.

Trine Skei Grande (V) [19:30:50]: Jeg har lyst til å spørre forsvarsministeren om forholdet til Russland og om den grensa vi har felles. Venstre er nå i en prosess der vi diskuterer med Justisdepartementet organiseringa av politiet i nord. Det forventer jeg ikke at forsvarsministeren har direkte meninger om, men det påvirker forsvarsministerens ansvarsområde hvordan det blir organisert. Det er viktig at vi er i stand til å hevde vår suverenitet og organisere grensekontrollen på en god og sikker måte.

Mitt spørsmål er: Hvilke verdier syns statsråden man skal legge til grunn for å kunne håndheve grensa på en god og sikker måte – og matche det som stables opp på den andre sida av grensa? Dette gjelder den grensepasseringa som vi har i Finnmark.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [19:31:45]: Jeg kan svare for det vi gjør fra Forsvarets side.

Det ene er at jeg nettopp har vært og åpnet én ny grensestasjon i Finnmark. Til sommeren blir det åpnet én til. Det er et nokså viktig bidrag. Det andre – og det mener jeg er viktig å understreke i denne sammenheng – er: Selv om Norge, i likhet med de aller fleste andre land, har suspendert det bilaterale militære samarbeidet med Russland, har vi vektlagt å videreføre samarbeidet om grensekontroll, kystvakt, søk og redning og hendelser på havet – for folks trygghet.

Vi har gjort det også med det formål å unngå eventuelle misforståelser, nettopp fordi det er økt militær aktivitet. Vi har sett det over tid. Vi har derfor vektlagt å holde kanalene åpne – kontakten mellom Forsvarets operative hovedkvarter og sjefen for Nordflåten – rett og slett fordi det bidrar til å unngå eventuelle misforståelser. Det mener vi er viktig, som et tillitsskapende tiltak. Det har det vært lenge. Vi ønsker å videreføre det, selv om det bilaterale militære samarbeidet for øvrig er suspendert.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Anette Trettebergstuen (A) [19:33:05]: Trontaledebatten må handle om våre visjoner for landet vårt og hvordan vi skal bygge landet videre. Den største og mest akutte trusselen mot mulighetene våre til å bygge landet videre, mot den produktiviteten i næringslivet som representanten Gundersen snakket varmt om, mot rekrutteringen til yrkesfagene, som flere har vært innoom i dag, mot norske arbeidsplasser og mot norske lønns- og arbeidsvilkår – ja, faktisk hele den norske arbeidslivsmodellen og derfor også hele den norske velferdsmodellen – er problemet med arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Det er derfor urovekkende at dette ikke ble viet oppmerksomhet i trontalen, heller ikke oppmerksomhet fra noen av talerne fra regjeringspartiene her i dag. Arbeidsministeren har forlatt salen uten å si noe om denne trusselen. Statsministeren kommer i morgen, og jeg håper hun bruker anledningen til å redegjøre for hva regjeringen har planlagt å gjøre for å få bukt med dette problemet. Det er på tide – vi trenger handling.

Til tross for at den rød-grønne regjeringen la fram tre

planer med over 40 tiltak som har virket, ser vi at uvesenet bare brer om seg. Vi står foran en krevende periode med økende ledighet. Sosial dumping og arbeidslivskriminalitet kommer til å få bedre vekstvilkår med det. Hittil har vi sett mye god retorikk fra arbeidsministeren og regjeringen der man sier at man skal røyke ut de kriminelle elementene i norsk arbeidsliv. Retorikken er dessverre fulgt av svært lite handling. Krisemøtet som skulle bli holdt i desember, ble holdt i juni.

Av tiltak er det kun kommet forslag om strengere straffer og mer kontroll. Det alene holder ikke. Arbeidslivskriminalitet må bekjempes som all annen kriminalitet med forebygging og med straff. Det er langs de to hovedsporene Arbeiderpartiet bekjempet uvesenet de siste åtte årene, mens regjeringen beveger seg knapt nok langs det ene.

I tillegg helles det bensin på bålet ved at man reverserer tiltak mot sosial dumping, som vi innførte, som kollektiv søksmålsrett. Det helles bensin på bålet ved å legge til rette for mer bruk av midlertidige ansettelser og mer innleie av arbeidskraft. Det er bensin på bålet fordi det understøtter det uorganiserte arbeidslivet. Det legger til rette for mer bruk og kast av arbeidskraft, uoversiktlige forhold på arbeidsplassen, og det er med på å gjøre det enklere – ikke vanskeligere – å drive urent. Dette er i det hele tatt det stikk motsatte av hva norsk arbeidsliv og det norske samfunnet nå trenger. Det bygger ikke Norge – tvert imot. Det vitner om en regjering som ser seg blind på egne gamle løsninger og ideer og blå ideologi framfor fakta, forskning og arbeidslivets reelle utfordringer.

Elisabeth Røbekk Norge (H) [19:36:23]: I regjeringsplattformen slås det fast at regjeringen skal skape pasientens helsetjenester, der pasientens behov settes i sentrum, med økt satsing på kvalitet og pasientsikkerhet.

I trontalen viste Hans Majestet Kongen til at regjeringen vil vektlegge et samfunn med trygghet for den enkelte, at de som faller utenfor, skal få en ny sjanse, og at mennesker som er syke eller trenger pleie, skal få nødvendig helsehjelp i tide og ha tydelige rettigheter.

Regjeringen er allerede godt i gang med å levere. Det behandles flere syke, det bygges flere sykehjemsplasser, og personer med alvorlig funksjonshemming har fått rett til brukerstyrt personlig assistent.

Vi har gjeninnført regelen om at helseregionene skal prioritere rusomsorgen og psykisk helse, og vi har gjeninnført satsingen på psykisk helse i skolen – begge to tiltak som den rød-grønne regjeringen hadde fjernet.

Altfor mange venter unødig lenge i helsekø og går syk-meldt framfor å være i jobb. Regjeringen møter denne utfordringen ved å kjøpe ledig kapasitet hos private for å få ned køene innenfor psykisk helse og rusomsorgen.

Reformen fritt behandlingsvalg har møtt motstand – ikke bare her i salen i dag, men også i fagmiljøene – og det er slett ikke så uventet, all den stund reformen utfordrer eksisterende systemer.

Det er heller ingen nyhet at Arbeiderpartiet har strittet imot hver gang Høyre har utvidet og styrket pasientenes rettigheter. Fritt sykehusvalg og medisinsk bestemte tidsfrister kan nevnes som eksempel. Så kommer de lusken-

de etter, slik de også gjør nå, når de hevder at de er for å oppheve aktivitetstaket ved de offentlige sykehusene og utvide bruken av private gjennom anbud. De som har lidd mest gjennom åtte år med rød-grønn politikk, er dessverre ruspasienter og psykisk syke pasienter.

Svært mange sliter med ulike former for kroniske utmattelseslidelser, såkalt medisinsk uforklarlige plager hvor det er vanskelig å stille noen form for diagnose. Eksempler som kan nevnes er ME-pasienter, pasienter med fibromyalgi, borreliose og andre udefinerbare muskel- og skjelettsykdommer. Ifølge Dagbladet utgjør disse den største pasientgruppen i landet, med 130 000 langtidssykmeldte eller uføre ved inngangen til 2012.

At det nå blir forsket mer på denne typen lidelser, og at regjeringen bevilger 20 mill. kr for at disse pasientene skal bli møtt med et mer tverrfaglig behandlingstilbud i fremtiden, er svært positivt og viser at regjeringen leverer.

Morten Wold (FrP) [19:39:38]: En varm og verdig eldreomsorg har alltid vært viktig for Fremskrittspartiet, både i og utenfor regjering. Det blir stadig flere eldre, og eldrebølgen er et resultat av at velferdssamfunnet Norge har nådd målet om økt levealder.

Men dessverre er ikke alle friske. I dag er det ca. 70 000 personer som har en eller annen demenssykdom, og mer enn 250 000 mennesker er pårørende til noen med demens. Antallet demenssyke øker drastisk, og anslagsstudier viser at sykdommen vil koste oss 18 mrd. kr i året om få år.

Det er for lite kunnskap om demens i samfunnet, blant ansatte, brukere og pårørende. Dette fører ofte til at mange som utvikler demens, kommer for sent i kontakt med helsetjenesten for å få informasjon og hjelp. Hvis man tidlig får hjelp, kan man bremse utviklingen av demens gjennom livsstilsendringer og medikamenter og lenger leve et så normalt liv som mulig.

Mye av det viktige forebyggende arbeidet skjer i kommunene. Men de trenger også midler til å gi brukere og pasienter gode pleie- og omsorgstjenester. Regjeringen vil bygge og modernisere boliger tilpasset personer med demens, og vi er allerede godt i gang.

Regjeringens satsing innebærer bortimot en dobling av tilskuddet, noe som gir et stort handlingsrom for kommunene til både å fornye og modernisere eksisterende plasser, og til å bygge nye omsorgsboliger og sykehjemsplasser.

Fremskrittspartiet viser handlekraft og skaper frihet og trygghet for personer med demens. Teknologien gir oss store muligheter til å gjøre hverdagen tryggere og mer forutsigbar for personer som er rammet av denne sykdommen. Velferdsteknologien løper raskere inn i fremtiden enn mange av landets kommuner klarer å henge med. Flere kommuner må ta i bruk slik teknologi. Drammen er en av kommunene som har kommet langt på dette området.

Bevegelsessensorer for å få rask hjelp ved fall, bruk av kameraer, GPS, trygghetsalarmer og påminnelser for å ta medisiner – i bofellesskap for personer med demens – forsterker tryggheten i hverdagen betraktelig, både for syke og pårørende. Dette er fremtiden. Det må være et mål for oss at flere kommuner lærer av de kommunene som benytter velferdsteknologi i pleie- og omsorgstjenestene.

Vi skal sikre at velferdsordningene møter morgendagens behov, ikke gårsdagens. Også det er et spørsmål om frihet, trygghet og handlekraft.

Steinar Reiten (KrF) [19:42:48]: Det er positivt og svært gledelig når regjeringen i trontalen sender klare signaler om at tiltak for å møte klimautfordringen er en overordnet målsetting i årene som kommer.

Samtidig signaliserer regjeringen klare ambisjoner om å øke takten i veibyggingen. Tatt i betraktning at veitransport i dag står for ca. 20 pst av CO₂-utslippene, kan dette synes som et uløselig paradoks.

Jeg vil bruke resten av dette innlegget til å løfte fram en spennende visjon som viser at slike tilsynelatende motsetningsfylte målsettinger kan la seg kombinere på en god måte. Nye og innovative løsninger kan bringe oss et langt skritt nærmere nullutslippssamfunnet, samtidig som hensynet til økt og mer effektiv veitransport blir ivarettatt.

I forbindelse med behandlingen av Nasjonal transportplan 2014–2023 stilte et samlet storting seg bak ambisjonen om å bygge en ferjefri E39 innen 20 år. Statens vegvesen er nå i full gang med å utrede ulike tekniske løsninger som må til for å nå målet om en ferjefri E39.

Som en del av prosjektarbeidet har Statens vegvesen utredet mulighetene for å utvinne energi fra strøm, bølger, sol og vind i de store fjordkryssingsprosjektene som er under planlegging. Tanken er da å utvikle nye og innovative konstruksjoner der broer samtidig er kraftverk som utvinner fornybar energi.

Konklusjonen til Statens vegvesen så langt er at det er mulig å utvinne nok energi til å drifte alle elektriske installasjoner langs E39. I tillegg vil det bli generert et kraftoverskudd som er stort nok til å levere strøm til en stor del av kjøretøyene på strekningen, forutsatt at prosentandelen av elbiler fortsetter å øke. Det er altså langt på vei mulig å gjøre framtidens E39 utslippsfri.

Visjonene til Statens vegvesen må ikke bli husket for ettertiden som luftslott som aldri ble realisert på grunn av manglende politisk handlekraft. Tanken om en utslippsfri E39 lar oss ane konturene av et nullutslippssamfunn der veitransport er en del av løsningen.

Utvikling av ny innovativ teknologi kombinert med grensesprengende ingeniørkunst kan gi næringsliv og kunnskapsmiljøer langs Vestlandet nye bein å stå på når olje- og gassalderen går mot slutten. Nye konsepter utviklet for en utslippsfri E39 kan bli en global salgsvare.

Men det haster med å få dette politisk forankret. Tiden nærmer seg for at prosjekter skal ut på anbud. Da er det viktig at aktuelle fagmiljøer blir koblet sammen i nettverk og samordner arbeidet med å utvikle integrerte løsninger som både kan redusere reisetid og produsere grønn energi. Regjeringen må ta de nødvendige skritt for å sikre økonomisk handlingsrom og gode planprosesser, slik at visjonen om en ferjefri E39 også blir visjonen om en utslippsfri E39 innen 20 år.

Liv Signe Navarsete (Sp) [19:45:54]: To dager før regjeringa legg fram statsbudsjettet knytter det seg stor spenning til deira fyrste sjølvstendige budsjett. Senterpartiet er

oppteke av å ha eit budsjett som gir utjamning både nasjonalt og globalt. Me ser at regjeringa sin politikk aukar ulikskapen mellom ulike grupper i Noreg. Det er nok å nemne endringar i inntektssystemet for fylka, sentralisering av viktige tenester og skattelette til dei rikaste blant oss. Å ta frå dei som bur spreidd og gi gode til dei mest formuande, helst busette i byen, synest å vere mottoet for regjeringa.

Likevel knyter det seg like mykje spenning til korleis budsjettet vil slå ut for Noreg si rolle når det gjeld å jamne ut dei store forskjellane me ser mellom rike og fattige globalt. Senterpartiet meiner Noreg òg må bidra med eit ekstraordinært stort bistandsbudsjett. Det går no føre seg så mange humanitære kriser i verda samstundes, at dette er nødvendig. Irak, Syria, Vest-Afrika, Gaza og Ukraina er alle døme på område der dei sivile lir under sjukdom, naud og valdshandlingar.

I nokre av konfliktane har me sett eit brutalitetsnivå som har vore skremmande, og som har sendt tusenvis av menneske på flukt. Gjennom eit ekstraordinært bistandsbudsjett vil me kunne gi akutt hjelp til fleire menneske som ikkje har nok mat, medisinar eller helsehjelp.

Noreg har ein stolt tradisjon som ein stor bistandsytar. Gjennom å hjelpe landa som har teke imot tusenvis av flyktningar, kan me betre levikåra til svært mange, samtidig som me sender eit viktig signal til resten av verdssamfunnet om kor viktig det no er at alle som kan bidra til å hjelpe dei som treng det mest, gjer det.

Den raud-grøne regjeringa la meir vekt på berekraftig landbruk og matsikkerheit i norsk bistand. Me meiner at den dramatiske situasjonen når det gjeld svolt, fattigdom, landbruk og klimaendringar, krev langt sterkare innsats på desse områda enn det dagens regjering har føreslått til no. Me håpar at regjeringa i forslaget til statsbudsjett for 2015 vil føreslå ei stor satsing på støtte til berekraftig landbruk i utviklingsland. Å bidra til å gi fleire menneske trygg tilgang på mat må vere høgaste prioritet. Det er ingen andre næringar som kan måle seg med landbruket når det gjeld å skape sysselsetjing og økonomiske ringverknader for dei aller fattigaste i verda. Noreg har høg kompetanse innan landbruk. Generelt bør meir av Noregs utviklingspolitikk gjere nytte av dei områda der Noreg kan bidra med særskild kompetanse. I tillegg til landbruket har Noreg mykje å tilføre innan område som forvaltning av marine ressursar, vasskraft og petroleumsressursar og innan likestilling.

Senterpartiet ser positivt på styrking av utdanningsbistanden, men ungene lærer best når dei har ein trygg heimesituasjon og mat i magen.

Snorre Serigstad Valen (SV) [19:48:56]: Tidligere i debatten kunne vi høre Høyres parlamentariske leder messe om viktigheten av å sette seg inn i hverdagslige utfordringer og hvordan blikket for de store politiske visjonene lett kunne føre til at man ikke var i kontakt med folket, som han sa. Mest av alt hørtes det innlegget ut som en litt sår reaksjon på den kritikken regjeringen har fått for sine prioriteringer. Men når det som får regjeringspartienes representanter til å juble mest på tv, i radio og på sosiale medier, er saker som segway, sjokolademelk, mer tax-free og nå i dag proffboksing, må jeg jo spørre meg om

det var dette Trond Helleland mente med hverdagslige utfordringer. For det kan ikke ha vært husholdningsøkonomien til folk flest representanten Helleland siktet til. De såkalte skattekuttene som folk flest får av regjeringen, er så ubetydelige at de ikke engang veier opp for de økte barnehageprisene f.eks. som nå skal økes ytterligere.

Jeg mistenker at representanten Hellelands folkelige harang om hverdagslige utfordringer mest av alt er et forsøk på å unngå å stilles til ansvar for de valgene Høyre har tatt det siste året i regjering. Når flere i industrien sies opp, ja, mer enn 5 000 bare i oljesektoren, på grunn av endringene i permitteringsregelverket bl.a., når flere asylbarn kastes ut av landet, når krigsskadde flyktninger fra Syria ikke får komme til Norge – ja, da er det ekte mennesker som rammes med langt mer prekære hverdagslige utfordringer enn de ubetydelighetene Fremskrittspartiet vanligvis så frenetisk feirer som store seire. Man kan som Gjermund Hagesæter f.eks. være så glad man bare vil, og posere i Bergensavisen med to ekstra vinflasker, men smått er det uansett.

De varsla kuttene i barnetillegget for uføre, som Høyre ønsker seg, er et annet godt eksempel. Vi har alle hørt regla: Det er teoretisk mulig å få mer i uføretrygd og barnetillegg enn om man hadde jobbet. Knappt noe politisk poeng har vært gjentatt mer av Høyre det siste året.

Sett at man tjener 330 000 kr før man blir ufør. Da skal man altså ha fire barn for å ende opp med mer penger enn det man hadde da man jobbet. Av de drøyt 36 000 uførepensjonistene med barn i 2008 var det 800 som mottok tillegg for fire barn eller flere. Det man nå gjør, er å kutte i ytelsene til alle fordi man teoretisk sett kan ha så mange barn at man får mer i uførepensjon enn man fikk i lønn da man var i arbeid.

Man må ha vokst opp inne i kalkulatoren til Høyre for å mene at dette er nødvendig og god politikk. Nå straffer Høyre og Fremskrittspartiet tusenvis av mennesker som allerede har dårlig råd på grunn av et petimeterpoeng som gjelder ytterst få mennesker, men som av Høyre er blitt blåst opp til å bli et stort samfunnsproblem. Det er dårlig politikk, og det bekrefter bildet av Høyre: Er du rik, er det beste staten kan gjøre for deg, å gi deg skatteutt, men har du slitt ut kroppen din i arbeidslivet, skal vi ta fra deg pengene. Så langt strekker nemlig ikke tilliten til enkeltmennesket seg. Så viktige var ikke de hverdagslige utfordringene.

Marianne Aasen (A) [19:52:15]: I dag er en stor dag for norsk forskning. Alle hyller i kveld hjerneforskerne og ekteparet Moser ved NTNU, fordi det i dag ble kjent at de har fått Alfred Nobels pris i medisin. Dette har ikke skjedd før. Det er stort, og all ære og heder skal gå til May-Britt og Edvard Moser, samt den amerikansk-britiske forskeren John O'Keefe, som de deler prisen med.

For dem som følger norsk forskningsdebatt, kan det kanskje komme som en overraskelse at noen norske forskere får den svært prestisjetunge nobelprisen i medisin. For dem som har fulgt oppbyggingen av dette forskningsmiljøet ved NTNU, er det mindre overraskende.

I tillegg til den utrolige innsatsen disse to har lagt i å

bygge opp miljøet, er det noen tydelige forskningspolitiske grep som har gjort dette mulig. Det viktigste er at mer penger har gått til de beste. Edvard Moser var den første som fikk lede ett av flere sentre for fremragende forskning. Disse sentrene er ett av våre fremste virkemidler for å fremme kvalitet, og det i et langsiktig perspektiv på ti år. Forskningen skal være på høyt internasjonalt nivå og har forskerutdanning og internasjonalisering som delmål.

Vi må tørre å satse langsiktig på utvalgte miljøer og fagfelt. Vi må tørre å satse der vi har forutsetninger for å bli best.

Forskning på dette nivået er lagarbeid og ikke mulig uten internasjonalisering. Da den forrige kirke-, utdannings- og forskningskomiteen besøkte laboratoriene til Moser, møtte vi mange forskere fra hele verden. De hadde kommet til Trondheim fordi de ville jobbe på dette unike prosjektet. I tillegg var de utenlandske forskerne veldig fornøyde med familiepolitikken i Norge, med gode barnehager til lav pris, lang svangerskapspermisjon og pappa-perm.

NTNU har vært et utmerket vertskap for disse forskerne. Universitetet har brukt egne frie midler på forskningsmiljøer som de mener har et stort potensial. Hjerneforskningen til Moser var en opplagt kandidat å støtte, og uten NTNU i ryggen kunne ekteparet Moser fort ha reist til utlandet. På dette nivået kan dyktige forskere velge og vrake blant toppuniversitet.

Ekteparet Moser er geniale. De er veldig kreative, de har den nødvendige utholdenhet og er svært opptatt av forskningsledelse. De er gode forskerforbilder.

Tildelingen av prisen kan vise seg å bli viktig for norsk forskning. Den vil gi forskere en stolthet, og den vil legitimere en eliteforskning – som trengs like mye som vi trenger en breddeforskning. Dessuten framhever dette den fortellingen om noen fantastiske forskere, som mange nordmenn kanskje ikke trodde vi hadde her i landet.

Den politikken som har gitt oss en så høyhengende forskningspris, må vi føre mer av.

Ingebjørg Amanda Godskesen (FrP) [19:55:05]: Det er som vanlig en ære å få være med og debattere her i denne sal, ja fra denne talerstol. Trontaledebatten er prikken over i-en, og da spesielt i år. Det har vært et spennende år, og med Fremskrittspartiet i regjering har jeg fått være med på å legge om den politiske kursen, og det til det beste for alle som bor i vårt vakre land.

I de forrige fire årene har jeg snakket mye om samferdsel – hva som burde bli gjort, f.eks. i mitt fylke, men som vi den gang ikke fikk gjennomslag for. Det er derfor med glede jeg kan stå her i dag og vite at endringene er i gang, og at vi har begynt å bygge det landet som vi alle ønsker oss.

Det er stygt å hate noe, men bomstasjoner tror jeg de fleste i Norge hater. Ja, selv om det ikke gjorde seg veldig gjeldende i valget i 2013, tør jeg likevel påstå det. For meg som FrP-er har det derfor vært helt fantastisk personlig å få være med og rive ned en bomstasjon, nemlig bommen i Setesdal. Selv med bare 16 pst. oppslutning for Fremskrittspartiet forsvinner det bommer, og/eller vi reduserer

bomkostnadene for innbyggerne. Bommen på rv. 9 var i landsmålestokk liten, men det betydde mye for dem det gjaldt, de som bor der, at de endelig kunne bli kvitt denne bommen. Bompengene fra rv. 9 gikk for det meste til administrasjonsomkostninger, ja, mer enn til vei, og jeg er stolt av at vi har begynt å legge ned slike ulønnsomme bommer rundt om i landet. Det er i grunnen en skam at de i det hele tatt ble satt opp.

Kommunene i Aust-Agder hvor rv. 9 går igjennom, har gjort et godt stykke arbeid selv for at veien skal bli utbedret og få gul midtstripe gjennom hele dalen. De har vist en utrolig vilje til å være med på et spleiselag med staten. Ja, jeg har ikke hørt om andre kommuner som har gjort noe liknende. På tvers av alle politiske partilinjer har de stått sammen for rv. 9. Det fortjener nasjonal oppmerksomhet. Derfor tar jeg opp dette fra denne talerstolen i dag. Deres engasjement gjør det lettere å jobbe videre for en viktig vei som går gjennom flere fylker, og som er hovedveien fra Sørlandet over fjellet til Vestlandet. Nå er det bare et par små biter igjen, så er vi ved mål.

Jeg holder meg litt til på Sørlandet, for vi har satt i gang utredning av sammenslåing av Sørlandsbanen og Vestfoldbanen – Sørvestbanen, som vi populært kaller det – noe vi vel trodde allerede var i gang da vi overtok roret. Økningen av antall tog som går til og fra Stavanger og Oslo via Sørlandet, er også blitt hilst velkommen. For ikke å snakke om at statsråd Ketil Solvik-Olsen i vår var i Arendal med penger, slik at det ikke ble stopp i planene for strekningen E18 Arendal–Tvedestrand. Nå venter vi alle på Sørlandet spent på vårt eget budsjett og på om også E18 Arendal–Tvedestrand er inne der, slik at spaden kan bli satt i jorden og strekningen ferdigstilles i 2018. Det hadde vi kanskje fortjent etter å ha ventet i 50 år.

Ikke holder jeg innlegg i trontaledebatten uten også å nevne Arendal Lufthavn Gullknapp, som i grevens tid nå i juni fikk konsesjon. Arbeidene på Froland er i full gang, og vi gleder oss til åpningen i 2015.

Det er saker det har vært jobbet hardt med, men før det ble en realitet med en Høyre–Fremskrittsparti-regjering, var det ikke mulig.

Gunvor Eldegard (A) [19:58:20]: Det var ikkje mykje om likestilling i trontalen. Det er tydelegvis ikkje eit viktig tema for dagens regjering. Men det står at regjeringa skal utvikla fagopplæringa slik at fleire gjennomfører. Dersom me skal utvikla fagopplæringa, må me òg sjå at det er her me har den mest kjønnsradisjonelle – kjønnsdelte – arbeidsmarknaden. Det er 98 pst. menn i bygg- og anleggsgfag og om lag 90 pst. jenter som blir helsefagarbeidarar.

«Det er bra med flinke piker, men dårlig kjønnsbalanse er ikkje bra for læringsmiljøet.» Det sa rektoren ved Universitetet i Oslo i samband med den høge kvinneandelen på haustens opptak til høgre utdanning. Det er kanskje på høg tid at me òg reiser diskusjonen om kjønnsbalanse i yrkesfaga – for å fremja rekruttering til faga, auka likestilling og minska fråfallet.

I den graden me diskuterer dette innan yrkesfag, er det det individuelle valet til jentene og gutane som vert nemnt.

Men ansvaret for bedre kjønnsbalanse kan vel kanskje ikkje overlatast til 15-åringane åleine.

For at fleire skal velja yrkesfag – og kjønnsutradisjonelt – må me ta grep på fleire område. Me må ha betre rådgjeving allereie på ungdomsskulen. Dersom me har god rådgjeving der rådgjevarane også kan litt om yrkesfag, kan me gje ungdommen vår dobbelt så mange moglegheiter. Dersom ein skal velja yrkesfag, må ein òg vita at det gjev ein kompetanse, at det gjev kompetansemoglegheiter. Y-vegen er ein ting – eg synest at fagbrev bør gje studiekompetanse.

Dersom ein går på yrkesfag, kan ein gjera om valet til yrkesfagleg påbygg på studiespesialisering, men denne moglegheita er heilt avgrensa den andre vegen. Eg meiner at når ein er 15 år, kan det ikkje verta forlanga at ein skal velja for resten av livet. Ein er nøydd til å gje moglegheitene for omval. Eg trur at yrkesfagleg påbygg kan vera eit godt alternativ. Den raud-grøne regjeringa la i Meld. St. 20 for 2013–2014 godt til rette for dette gjennom forsøk med vekslingsmodellar.

Så til fellesfaga – eg er nøydd til å seia noko om dei. Eg er så glad for ein som er lærling i industrimontørfaget. Han skriv i ein artikkel i Morgonbladet:

«Selv om vi skal skru bil og passe små barn i barnehage, trenger vi også å utvikle oss intellektuelt. Og skolen må sette oss i stand til å bli aktive i samfunnet, gjøre det mulig for oss å delta i samfunnsdebatten osv.» Dette er eit viktig signal som me må ta på alvor.

Det er fint å yrkesretta faga, men me må sørgja for at me i kampen mot fråfall ikkje reduserer nivået.

Anders B. Werp (H) [20:01:45]: For et år siden var signalet fra velgerne krystallklart. De ønsket en ny politisk kurs for landet. I løpet av kort tid har den nye regjeringen markert både vilje og evne til å føre en politikk med et generasjonsperspektiv, med økt tillit til innbyggerne og en forsterkning av det sosiale sikkerhetsnettet for dem som faller gjennom i samfunnet. Regjeringen løser viktige oppgaver i dag og ruster Norge for fremtiden. Mange viktige reformer er i støpeskjeen, og vi er i gang med å levere det vi lovet.

En av regjeringens hovedsatsinger er å fornye og forbedre politiet og beredskapen, for at vi i fremtiden skal ha trygghet og sikkerhet for våre verdier. Gjørv-kommisjonen og Politianalysen forteller oss med store bokstaver at norsk politi må endres. Det ansvaret tar regjeringen. Den kommende politireformen blir trolig den viktigste justispolitiske saken i denne perioden. Dette dreier seg om innbyggernes trygghet, om kampen mot dagens og morgendagens kriminalitet og om at rettsikkerhet må bygges på et demokratisk lovverk og samfunnets evne til å håndheve dette.

Det er derfor grunn til å undres over at politireformen, allerede før den er formulert, karakteriseres som en sentraliseringsreform av Senterpartiet, og at Arbeiderpartiet nå sier at de inviterer til en bred politisk debatt om reformen. Vel, den eneste invitasjonen jeg har sett til dette, kommer fra justisministeren, og den sa Arbeiderpartiet nei til.

Når det er sagt, håper jeg likevel at vi kan få en størst

mulig enighet om hovedlinjene i politireformen. Høyre vil i alle fall bidra til dette. En reform med solid støtte i Stortinget vil gi politiet den ro og stabilitet de trenger – og jeg vil si fortjener – for å gjennomføre reformen. Vi har et godt politi i Norge, men det er et politisk ansvar at politiet er i stand til å møte de nye utfordringene og oppdragene i fremtiden.

Det er derfor gledelig at frontalen så tydelig vektlegger at tryggheten i samfunnet er så viktig for regjeringens prioriteringer framover.

Arild Grande (A) [20:04:42]: Hva kjennetegner et demokrati? Det har vi brukt hele 2014 på å debattere. Gjennom markeringen av grunnlovsjubileet har vi fått rikelig anledning til å få fram betydningen av frie valg, maktfordeling og menneskerettigheter.

Jeg mener det nå er på tide at Stortinget tar sitt ansvar når det gjelder å løfte den andre bærebjelken i vårt demokrati, nemlig journalistikken. Mediene opplever – internasjonalt og i Norge – dramatiske endringer. De tradisjonelle papiravisene opplever sin verste krise noensinne. Norsk Journalistlag rapporterer at de har mistet over 700 medlemmer siden 2008. Så langt i 2014 er 352 journalister blitt sagt opp på grunn av nedbemanning, i tillegg til flere hundre journalister bare i Skandinavia.

I dette bildet er det mildt sagt urovekkende at frontalen ikke inneholder et eneste ord om mediepolitikk. Det er jo ikke sånn at det mangler utfordringer. Sentrale spørsmål er: Hvordan skal vi sikre norske aviser i den digitale transformasjonen? Hvordan skal vi bidra til fortsatt mediemangfold i en tid med stadig mer eierkonsentrasjon? Hvordan skal vi sikre en sterk allmennkringkaster som bidrar til mediemangfold? Hvordan skal vi styrke norske aktører i en svært tøff internasjonal konkurranse? Hvordan skal vi bidra til at internasjonale aktører som Google og Facebook – som nå tar stadig større markedsandeler – betaler skatt og bidrar til det norske mangfoldet? Hvordan skal vi stimulere til at norsk språk og kultur styrkes i en verden som blir stadig mer omskiftelig? Hvordan skal vi sikre ytringsfriheten i en verden som blir stadig mindre?

Dette burde være spørsmål som sto høyere på regjeringens dagsorden. Dessverre opplever vi en passiv regjering, som er mest opptatt av å markere avstand – armlengdes avstand. På mediefeltet har nesten alle forslag fra regjeringen gått i stikk motsatt retning av hva medieaktørene etterlyser. Regjeringen har foreslått kutt i produksjonstilskuddet til norske aviser og kutt i NRK-lisensen. Nå planlegger de å innføre moms på det frie ord. Konsekvensen av en slik politikk kan bli fortsatt oppsigelser av journalister og mindre mediemangfold, som kan representere en utfordring for demokratiet.

Heldigvis ser det ut til at det er et flertall på Stortinget som vil i en annen retning. Vår historiske oppgave er å sikre at landets innbyggere får sine grunnleggende rettigheter ivaretatt. Da er beskyttelsen av det frie ord helt sentralt.

Geir S. Toskedal (KrF) [20:07:58]: Kristelig Folkeparti og Stortinget ønsker en bedre organisering av de of-

fentlige forvaltningsnivåene i Norge. Kommunereformen må derfor bli langt mer enn en flytting av kommunegrenser.

Det er behov for en demokratireform, som tar utgangspunkt i dagens utfordringer i kommunesektoren og offentlig forvaltning og tjenesteproduksjon. Kristelig Folkeparti vil ivareta et levende lokaldemokrati samtidig som vi fornyer, forenkler og forbedrer.

Høyre og Fremskrittspartiet har programfestet nedlegging av fylkeskommunen som forvaltningsorgan. Det er noe underlig for meg, da jeg mener vi trenger et folkevalgt nivå mellom primærkommuner og stat, en samordnet motvekt og motkraft mot opphopning av statlig fjernstyring og byråkrati.

Jeg hører en viss uro fra kommunene i reformprosessen, der følgende spørsmål reises: Hva med oppgavene i fylkeskommunen? Jeg er derfor fornøyd med at Kristelig Folkeparti og Venstre har fått regjeringens støtte til å videreføre et folkevalgt politisk mellomnivå med enten færre fylkeskommuner eller nye regioner. Fylkeskommunegrenser skal uansett ikke være til hinder ved reformprosesser og endringer.

Kristelig Folkeparti ser fram til å få sluttrapporten fra Ekspertutvalget om oppgaver i primærkommunene i desember, men like viktig og spennende er rapporten om fylkeskommuner og regioner, som også skal foreligge i høst.

Når arbeidet med kommunereformen nå skal intensiveres og alle kommuner skal delta, blir oppgavelistene og oppgavefordelingen mellom disse forvaltningsnivåene av avgjørende betydning. Kristelig Folkeparti mener at regjering og storting må avgjøre en fordeling av oppgavene mellom fylkeskommuner og kommuner samtidig for å gi best mening. Dette vil skape nødvendig klarhet i ansvarsforholdene og større motivasjon i reformprosessen.

Mellomnivået må etter Kristelig Folkepartis mening tilføres oppgaver som i dag ligger hos fylkesmannen, direktorater og departementer. Her er en rekke politiske forhold, både skjønnsforhold og avgjørelsesmyndighet, som heller burde ligge i en folkevalgt politisk styringsmodell. Da blir dette en reell politisk maktreform og ikke bare grensejusteringer. Det er nemlig viktig at dagens fylkeskommuner får nye og andre oppgaver enn i dagens situasjon, og ikke blir en slags «overkommune» uten at nye oppgaver tildeles utenfra.

Kristelig Folkeparti har tro på, og vil bidra til, at kommunereformen vil føre til en offensiv by-, tettsteds- og distriktpolitikk som gjør det mulig å bo og arbeide og drive konkurransedyktig næringsliv og ha likeverdige tjenestetilbud i hele landet. Det er dette som er målet for reformen. Da må vi sørge for å ha både et tempo og et innhold som støtter formålet.

Ingvild Kjerkol (A) [20:11:14]: Jeg vil starte med å slutte meg ganske helhjertet til forrige talers beskrivelser av fylkeskommunen, som for øvrig er en stor og betydelig veieier i dette landet.

Arbeiderpartiet vil ha gode kommunikasjoner og transportmuligheter over hele landet. Økt framkommelighet,

bedre sikkerhet og miljøhensyn ligger til grunn for Arbeiderpartiets samferdselspolitikk og våre prioriteringer i Nasjonal transportplan, som Stoltenberg-regjeringen la fram, og som Solberg-regjeringen nå skal bli målt på. Siden 2005 har samferdselsbudsjettet økt med 90 pst. Vi skal bygge landet.

Arbeiderpartiet er stolt av at vi nå gjennomfører tidenes samferdselsløft med rekordhøy utbygging av vei, jernbane og havner, som Nasjonal transportplan legger opp til. Denne storsatsingen må videreføres i årene som kommer. Men etter å ha hørt statsråd Solvik-Olsens tale til Vegforum Trøndelag forrige uke, og ikke minst i dagens debatt, er jeg litt i stuss. Statsråden uttalte at han ikke ønsket å bli målt på bevilgninger sammenlignet med sine forgjengere, men på reformarbeidet. Skal vi nå, når vi har planlagt for tidenes samferdselsløft, få en ørkesløs ideologisk tilnærming til organisering av offentlige oppgaver, eller skal vi få fart på bevilgningene og fri bane der det i dag har en tendens til å proppe seg til i systemet?

Den store utbyggingstakten på vei i årene som kommer, vil kreve store planleggingsressurser hos kommunene og statlige etater, gode kontraktsformer og en fleksibel organisering for å sikre god framdrift i prosjektene. Fra den forrige regjeringen ligger det en rekke forslag på bordet som vil korte planleggingstiden.

Arbeiderpartiet ønsker å bygge mest mulig vei for pengene. Arbeiderpartiet støtter bruk av bompenger, ikke fordi vi ønsker å plage folk, men fordi det er et spleiselag mellom dem som bruker veien og myndighetene, som gjør at vi kan få bygd ut flere veier raskere. Denne holdningen står det nå et helt storting bak. Da behøver vi en bompengepolitikk som utvikler denne finansieringsordningen, ikke en politikk som skal ta kelegge den, eller et politisk lederskap som retorisk distanserer seg fra den politikken det fører. Regjeringen åpner for at nedbetalingstiden på bompengeprojekter kan forlenges. Dette skjer på E18 gjennom Vestfold. Bompengetaksten reduseres, men baksiden av medaljen er at innkrevningstiden forlenges fra 15 til 20 år.

Økte rentekostnader gir en ekstraregning som regjeringen ikke kan kjøre fra. I stedet for å fornye, forenkle og forbedre kan man altså oppnå å fordyre, forlenge og forsinke.

Stine Renate Håheim (A) [20:14:32]: Arbeiderpartiets store prosjekt er å bygge landet. Da trenger vi en offensiv og framtidsrettet boligpolitikk. De boligene vi bygger i dag, kommer til å stå i generasjoner. Derfor må dagens boligpolitikk ruste oss for det vi vet kommer i fremtiden.

Og hva vet vi om fremtiden? Jo, vi blir flere folk, og særlig i byene. Vårt svar er at vi må bygge mer for å møte befolkningsveksten. Det krever mer politikk og ikke kun marked, slik Høyre later til å tro.

Tre enkle grep, som vil virke raskt, er å styrke Husbanken, ikke kutte, slik som høyresiden gjør, bygge flere studentboliger, og så trenger vi et taktskifte for boligbygging i og rundt de store byene. Derfor har Arbeiderpartiet foreslått at staten skal ta en større del av regningen for infrastruktur dersom det bygges nok boliger langs kollektiv-

knutepunktene. Det er framtidrettet, og det er klimavennlig.

Skal vi nå målet om et nullutslippssamfunn, må det også skje et grønt skifte i byggsektoren. Ved å bygge hus som produserer mer energi enn man bruker, kan byggene våre gå fra å være en del av klimaproblemet til å bli en del av løsningen. Et strålende eksempel er plusshuset ute på Kjørbo, som Powerhouse-alliansen står bak. Det er viktig og bra at private aktører er spyspisser, men det er på tide at staten også blir et lokomotiv i det grønne skiftet. Statsbygg har allerede laget et virtuelt plusshus. Nå mener vi at tiden er inne for at staten også bidrar til å bygge det første offentlige plusshuset. På den måten kan vi bidra til teknologiutvikling og et grønt skifte.

Så vet vi at vi blir stadig eldre, og flere har lyst til å bo hjemme lenger. I 2040 vil det bo eldre mennesker i en fjerdedel av boligene i landet. Det er i dag vi bygger de boligene som skal huse eldrebeholdningen. Da må vi bygge slik at folk kan bo hjemme lenger. Derfor er det en dårlig investering i framtiden når regjeringen ønsker å svekke kravene til tilgjengelighet i boliger.

Debatten om snusirkelet og krav til tilgjengelighet er ikke en teknisk debatt om centimeter. Det er en verdidebatt. Det handler dypest sett om hvilke samfunn vi vil ha. Arbeiderpartiet vil bygge et samfunn der alle mennesker har frihet til å velge hvor man vil bo, frihet til å ha et sosialt liv hvor man kan besøke venner og familie, og frihet til å leve selvstendige liv. Det er disse frihetene Høyre og Fremskrittspartiet angriper når de går til kamp mot tilgjengelighetskravene.

Vår ambisjon er å bygge landet. Det skal vi gjøre i fellesskap, og vi skal skape et inkluderende samfunn der alle får mulighet til å bidra. Slik rustet vi oss best for framtidens utfordringer.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [20:17:32]: Ein etter ein kjem dei opp på talarstolen og proklamerer at alt som går bra i dette landet, er eit resultat av handlekrafta til den nye regjeringa. Eg er sikker på at dersom vi andre menneskelege her i salen berre hadde halde kjeft og late den blå-blå sjølvtilfredsheita få lov til å utfalde seg fritt og hemningslaust, hadde dei også tatt æra for den nydelege sommaren vi har hatt, for så fine somrar var det jo ikkje under dei raud-grøne!

Denne sjølvtilfredsheita er eit symbol på det som er Noregs eigentlege fiende. Overdriven tru på egne evner førte til hybris i det antikke Hellas. Det var straffa frå gudane for dei som mista kontakten med verkelegheita og fortapte seg i seg sjølve og si eiga fortreflelegheit. Ja, vi er eit land med stor rikdom, god velferd, fordeling og likestilling – bygd på ein samfunnsmodell som alle amerikanarar ville kalla sosialistisk. Men nei, det betyr ikkje at alt som står på spel, er kven som har æra for historia, og kven som har sørgt for det gode sommarvêret. Kontakt med verkelegheita må bety å sjå dei alvorlege utfordringane Noreg og verda står overfor, og audmjukt jobbe saman for å løyse dei.

Fordi vi har store ressursar, har vi også moglegheiter til å satse og til verkeleg å risikere noko for framtida vår. Kva om det var utgangspunktet for næringspolitikken? Da

kunne vi ha møtt velferdsutfordringa, med éin av tre eldre og potensielt pleietrengjande i framtida, gjennom å revolusjonere både bruken av teknologi og måten å organisere helse og omsorg på – ikkje med småprosjekt her og der, ikkje med pilotprosjekt innan telemedisin eller e-helse, men gjennom ei nasjonal storsatsing som både skaper betre og meir menneskevenleg velferd og samtidig løftar ei IKT-næring som vi veit vi kjem til å trenge i framtida. Innanfor utdanning ville ei meir offensiv satsing kunne skape ei meir tilpassa læring og hjelpe elevane til betre læring. Innanfor industrifeltet, der det går føre seg ei enorm utvikling internasjonalt når det gjeld digitalisering av industriprosessar, har Noreg stilt seg på utsida. Innanfor det marine feltet er det verkeleg mogleg for Noreg å vere verdslieande når det gjeld berekraftige løysingar, men der vel ein å selje seg ut av oppdrett og auke utsleppa.

Eg håper vi kan bevege oss ut av dette tilbakeskodande og sjølvopptatte året, sjå framover, løfte blikket og kanskje tore å verkeleg satse noko som land.

Kjell-Idar Juvik (A) [20:20:46]: Jeg vil starte med å si at jeg virkelig ser fram til onsdagen. Da vil den blå-blå regjeringen – om vi skal tro de parlamentariske lederne fra Høyre og Fremskrittspartiet som har stått her framme i dag, og det skal vi jo gjøre – komme med et budsjett som innfrir forventningene våre. Da blir det nesten som en tidligere statsminister skal ha sagt: Nu går alt så meget bedre. Vi får se på onsdag. Jeg synes i hvert fall at jeg har hørt dette flere ganger i dag.

Kommunene forbereder seg i hvert fall ikke på det. De forbereder seg på store kutt i velferdstilbudet sitt med bakgrunn i det regjeringen har sagt så langt, det som ligger i kommuneproposisjonen, og det som ligger av nye utfordringer i den politikken som er ført i 2014. Jeg tenker da spesielt på det som ikke har skjedd når det gjelder inndekning av den skattesvikten som man ikke vil dekke opp, som KS nå sier at er på så mye som 2,5 mrd. kr, som kommunene må ta. I tillegg vet vi at det er stor underfinansiering i barnehagene.

Men med det som er sagt her i dag, kan vel kommunene se fram til å slippe de store kuttene – eller? Dette vil ikke minst mitt hjemfylke takke for og se fram til. De vil være veldig tilfreds. Det er et av de fylkene som har kommet dramatisk dårlig ut med regjeringens politikk så langt. Den nye fordelingsnøkkelen rammer Nordland – og vi har også hørt Sogn og Fjordane og flere andre fylker – ekstra hardt.

Vi husker også ennå veldig godt kuttene i de regionale utviklingsmidlene, på 0,5 mrd. kr, som gikk ut over Nordland med 66 mill. kr. Men i dag har vi hørt fra Høyre at regionale utviklingsmidler, det vil ikke fylkeskommunene ha. Sånn er det selvfølgelig ikke. I tillegg ble ikke Nord-Norge kompensert for arbeidsgiveravgiften, i hvert fall ikke fylkeskommunene – så langt.

Jeg er glad for at denne regjeringen har innsett at skatte-kuttene har ført til velferdskutt, om vi skal tro på dem, og at de retter opp dette når budsjettet legges fram på onsdag.

Vi skal være mulighetenes samfunn. Vår oppgave som folkevalgte er å forstå de store spørsmålene i vår tid, vite hva de krever av oss, at vi er villige til både å trekke på

viktige erfaringer og til å tenke nytt. Arbeiderpartiet vil støtte en politikk der vi velger å møte utfordringene som fellesskap.

Vi er tydelige på dette: Vi skal bygge landet, og vi skal bygge landet sammen. Vi skal bygge nytt – det har vi hørt i dag – vi skal bygge om, og vi skal bygge på. Og vi skal ta hele landet i bruk. Vi vil ha et land der by og land henger sammen, ikke et land som avviker vellykkede virkemidler for å ta hele landet i bruk, som vi så langt har sett av dagens regjering.

Til slutt litt om samferdsel: Vi får vente og se om det blir fornye, forenkle og forbedre, eller om det blir fordyre, forsinke og forlenge.

Hege Haukeland Liadal (A) [20:24:01]: Det har vært bred tverrpolitisk enighet om å satse på kunst og kultur for hele landet. Å bygge kulturhus, støtte arrangører og festivaler har vært viktig for å nå dette kulturpolitiske målet – innen alle kunstfelt.

Regjeringen har uttalt at den nå vil satse på innhold, noe det også er bred kulturpolitisk enighet om. Men da trenger vi arrangører som har økonomi til å kunne presentere innhold.

Regjeringen har sagt at den skal satse på talenter. Det er bra. Men en kan aldri bygge noe ovenfra og ned. Vi må begynne med grunnmuren. Også all talentutvikling begynner nedenfra og i bredden. Derfor må vi fortsette satsingen på øvingsrom og annen tilrettelegging sånn at talenter får utfolde seg.

Musikkutstasjonsordningen kan gjøres tilgjengelig for alle sjangrer, også kor og korps – det ville være å gjøre nye løft for breddekulturen.

Regjeringen har sagt at den vil gi kulturen frihet. Til nå har denne friheten stort sett bestått i å prioritere sine egne kutt. Dette har særlig rammet det frie feltet, et felt som det i regjeringserklæringen står at regjeringen selv ønsker å prioritere. Dette mangler helt kulturpolitisk troverdighet. Kulturrådet, som ivaretar det frie kulturfeltet, fikk i 2013 store kutt. Regjeringen tar ikke ansvar for disse kuttene, men gjør Kulturrådet til sydebukk. Det er gjennomskuet.

Jeg vil dele et hjertesukk. Innkjøpsordningen for bøker er i endring, men vi hadde aldri sett for oss at det skulle ramme barn og unge. Det var heller aldri biblioteksjefenes intensjon da de etterlyste en revisjon. Dette vil i særlig grad gå ut over skolebibliotekene, som fra før av – med noen hederlige unntak – sliter med dårlig bemanning og dårlige samlinger.

Noen sier at vi ikke er en kulturnasjon, men en skinasjon. Vel, for å bygge en kulturnasjon kreves det i hvert fall møysommelig arbeid over lang tid. Arbeiderpartiet var godt i gang med å legge stein på stein og bygge fra bunnen av. Vi fikk til og med kritikk til tider for å gjøre for mye, bygge for mange hus. I dagens Stavanger Aftenblad går Trude Marit Risnes, direktør i Stavanger symfoniorkester, ut og er bekymret. Da den rød-grønne regjeringen gikk av, mistet vi planverket for kulturlivet, nemlig Kulturløftet.

Jeg vil avslutte med å si at den sittende regjeringen plukker vekk steiner fra den kulturelle grunnmuren, og det vil framtiden måtte betale for.

Magne Rommetveit (A) [20:27:19]: I salen her i dag og gjennom media i helga har det kome budsjettlekkasjar om ekstra midlar til fylkesvegar gjennom å auka låneramma til den såkalla rentekompensasjonsordninga for transporttiltak i fylka. Det vert også poengtert at den raud-grøne regjeringa ønskte å avvikla rentekompensasjonsordninga. Det kan vera på sin plass med litt fakta om denne ordninga.

Fylkeskommunen overtok i 2010 ansvaret for dei fleste riksvegar som ikkje var stamvegar. Forvaltningsreforma hadde som føremål å setja fylkeskommunane i stand til å prioritera fylkesvegane. Rammetilskotet til fylkeskommunane vart derfor auka med 1 mrd. kr utover overføringa frå Samferdselsdepartementet sitt budsjett.

I NTP for perioden 2014–2023 sette Stoltenberg II-regjeringa av 17,5 mrd. kr til ein ekstraordinær innsats for fylkesvegnettet. Det blei også sett av ein pott på 10 mrd. kr til fornying og opprusting av vegnettet i form av auke i det fylkeskommunale rammetilskotet, og dette var altså ei nysatsing. I tillegg vart det sett av ein pott på 7,5 mrd. kr til rassikring av fylkesvegar. Det var ein auke på 50 pst. i høve til førre NTP.

I og med at det vart etablert ein pott til fornying av fylkesvegnettet på 10 mrd. kr, vart rentekompensasjonsordninga foreslått avvikla frå 2014. Den då nyttiltrede Solberg-regjeringa foreslo gjennom sin tilleggsproposisjon for 2014 å vidareføra denne rentekompensasjonsordninga med ei årleg låneramme på 2 mrd. kr. Arbeidarpartiet og Senterpartiet støtta dette i sitt alternative budsjett for 2014.

Gjennom ulike budsjettlekkasjar ser det ut til at Solberg-regjeringa nå vil vidareføra rentekompensasjonsordninga med ei årleg ramme på 3 mrd. kr.

Og slik eg har forstått det, føreset ein at fylkeskommunane vil låna desse tre milliardane, og midlane har visst allereie vortne fordelte etter ein eigen fordelingsnøkkel.

Oppe i dette undrar eg nå: Vil fylkeskommunane kunna ta opp ytterlegare lån for å vedlikehalda fylkesvegane? Er det ikkje heller friske pengar dei treng? Og er det lurt å ta opp lån til vedlikehald av vegar? I vedteken NTP skal rammetilskotet til fylkeskommunane auka med 10 mrd. kr i perioden. Vil desse friske midlane fortsatt verte stilte til disposisjon for fylkeskommunane?

Viss denne sildrelekkasjen er karakteriserande for det budsjettforslaget me skal få presentert på onsdag, så er det i alle fall ikkje eit budsjett der det fløymer over av godsaker som me har i vente.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [20:30:32]: I trontalen presenterer regjeringen en ny satsing på vei, jernbane og kollektiv, og spesielt er det byområdene som skal merke resultatene av kollektivsatsingen. Dette er viktige prioriteringer som vil øke framkommeligheten og gi økt trafikk-sikkerhet – håper vi – og bidra til at vi kan nærme oss flere av våre klimapolitiske målsettinger. Vi i Kristelig Folkeparti er glad for disse tydelige signalene og ser fram til at politikken blir realisert.

Det er imidlertid grunn til bekymring når vi i 2013 fikk en forholdsvis sterk, markant økning av antall drepte i trafikken, en trend som – så langt – fortsetter inn i 2014. Dette er en utvikling som vi ikke kan slå oss til ro med. Det er

derfor helt nødvendig, i tillegg til bygging av sikrere veier, å fokusere på alle typer tiltak som kan bidra til at vi kan snu denne utviklingen, med tanke på vår visjon om null drepte og hardt skadde. Her vil jeg på vegne av Kristelig Folkeparti utfordre regjeringen til å komme med en samlet, nasjonal tiltaksplan basert på kunnskaper og dokumenterte erfaringer, som kan gi landet vårt en ny retning når det gjelder antall drepte og skadde. Hvert liv som går tapt, er en menneskelig tragedie som angår mange, i tillegg til at det koster samfunnet store beløp.

På Sørlandet har vi de siste årene hatt store framkommelighetsutfordringer på E39 mellom Kristiansand og Stavanger. Med prognoser som tilsier en doubling av tungtrafikken fram mot 2040, og en ulykkesstrekning som hadde det høyeste antall drepte og hardt skadde blant stamveiene i Norge, er det helt nødvendig å opprettholde maksimalt fokus på planlegging og utbygging til firefeltsvei på denne strekningen. Jeg er derfor glad for at samferdselsministeren har gitt Vegvesenet klarsignal til å planlegge hele strekningen som fire felt. For Sørlandet er det også viktig at vi fokuserer på optimal framdrift på E18 Arendal–Tvedestrand og rv. 9.

Fergefri E39 fra Kristiansand til Trondheim vil ikke bare kunne knytte bysenter og distrikt sammen på en ny måte, men vil også kunne bli en utslippsfri E39. Visjonen om å produsere energiforbruket denne stamveistrekningen har behov for fra ulike kraftinstallasjoner langs korridoren, vil kunne få stor betydning langt utover Norges grenser. Realiseringen av et prosjekt med en slik visjon vil imidlertid kreve at det avsettes midler til forskning og utvikling i en størrelsesorden på ca. 3 pst. av de totale kostnadene på anslagsvis 150 mrd. kr. Det vil være en investering for framtiden som klart vil betale seg gjennom lavere kostnader på sikt, smartere bygging samt materialer som har lavere utslippsegenskaper. Jeg vil utfordre regjeringen til å tenke visjonært og langsiktig om realiseringen av nye E39.

Sverre Myrli (A) [20:33:53]: Trontaledebatten gir oss mulighet til å se framover. Hva er vår tids utfordringer, og hvordan løser vi disse? Arbeiderpartiet vil bygge landet videre, og vi tror det er lurt å løse de store oppgavene sammen. Vi som er så heldige at vi får være folkevalgte i dette fantastiske landet, eller folkets representanter, som kongen sier i trontalen, har som jobb å gjøre hverdagen for folk litt og litt bedre, litt og litt enklere.

Et av de store globale utviklingstrekkene er at flere flytter til byer og bynære strøk, også i Norge. Vi kan og bør selvsagt bremse veksten i byene, men å stoppe den er antakeligvis ikke mulig, verken globalt eller i vårt land. Vi skal ha og må ha en distriktpolitikk, men vi skal ha og må ha også en storbypolitikk – en aktiv og framtidsrettet storbypolitikk, der vi har løsninger på framtidens utfordringer som: Hvor skal folk bo, og hvordan skal folk transporteres? Framtidig trafikkvekst i Oslo og Akershus og andre storbyområder må tas kollektivt, med bane, buss og båt, med den nye Follobanen, med bane til Fornebu og bane til Ahus, Akershus universitetssykehus i Lørenskog, og videre til Lillestrøm. Ny jernbanetunnel og ny T-bane i Oslo vil også måtte bygges og sjølsagt intercitystrekningene på

Østlandet supplert med ny Ringeriksbane. Tar vi med opprustning av Kongsvingerbanen og Gjøvikbanen, begynner vi å få et godt banetilbud i hovedstadsområdet.

I VG 4. september under overskriften «Tut og kjø!» er ikke leder av transportkomiteen snau. Nå skal NSB-monopolet knuses av de blå-blås slegge, kan vi lese, og komitélederen uttaler:

«Vi skal skvise så mye tannkrem ut av tuben at Ap ikke får putt det tilbake.»

I replikkordskiftet med samferdselsministeren tidligere i debatten prøvde jeg å få klarhet i hva dette egentlig betyr. Hva er det som skal knuses og skvises? Vi får ikke noe svar på det, men jeg antar at det er NSB som regjeringen nå vil til livs.

I dag la NSB fram resultatet sitt for de første åtte månedene i år. Det viser et rekordresultat, 1,4 millioner flere togreiser enn samme periode i fjor, så noe bra må da NSB gjøre. Jeg håper ikke regjeringen ødelegger det.

Ketil Kjenseth (V) [20:37:10]: Det har vært en interessant debatt å følge. Den handler til en viss grad om struktur og hvordan vi skal forme vår offentlige sektor, med de spennene vi står overfor med hensyn til en sentralisering av befolkningen kontra de som bor i distriktene, som også vil ha behov for framtidige tjenester. Pasientens helsevesen har vært nevnt. For Venstre er det viktig å investere i god helse og pasientens helsevesen. Vi står framfor en god del store investeringer i helsesektoren.

Forholdet mellom primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten er således viktig – hva de nye kommunene som vi diskuterer, skal levere av tjenester innen helsesektoren. På den andre sida står vi overfor sykehusstyrer som ønsker seg store investeringer i visjonære bygg og miljøer. Dette fører oss inn i en spagat der vi som politikere har en utfordring med å følge med på hvilken tjenesteutvikling som skjer på de ulike nivåer.

Når det gjelder ruspasienter, de som er psykisk syke og kronikere, er det en utfordring at de faller litt mellom primæromsorgen og spesialisthelsetjenesten. Det er særlig deres tilbud vi i Venstre vil fokusere på. Det handler om struktur og helseinformasjon, men aller mest handler det om den enkelte pasient. Særlig når det gjelder ruspasienter, er ettervernet veldig viktig. I dag er vi i den situasjon at vi årlig, på statens regning, investerer mye i avrusing av mange pasienter, mens vi har en primærhelsetjeneste og en kommunesektor som ikke er i stand til å ivareta de pasientene som vi har brukt så mye penger på. Her er vi nødt til å få bedre samhandling mellom statens bruk av midler og det tilbudet som kommunesektoren skal gi. Det vil ikke bare kreve investeringer i bygg, men også kreve en kompetanseflyt mellom de nivåene, som vi i dag ikke er helt i nærheten av å få til. Det vil bli en viktig oppgave at vi i forbindelse med primærhelsemeldinga, som vi skal få til diskusjon i salen neste år, og i forbindelse med nasjonal helse- og sykehusplan og folkehelsemeldinga, bruker en del politisk debatt på å sette våre politiske rammer for hvilket helsevesen vi ønsker for framtida og tar med kommunesektoren på råd: Hvilken kapasitet, hvilke ressurser er det vi skal ha nye kommuner til å bidra med? Særlig gjelder dette for dem

som i dag er rusavhengige, og som vi ikke lykkes godt nok med å føre inn som aktive borgere for framtida.

Christian Tynning Bjørnø (A) [20:40:19]: Under et replikkordskifte tidligere i dag uttrykte Høyres Kristin Vinje at hun syntes det var synd at jeg ikke var fornøyd med Lærerløftet som regjeringen relanserte sist tirsdag.

La meg få lov til å forklare den misnøyen. Mange hadde store forventninger, særlig etter høstens konflikt mellom lærerne og KS. Representanter fra regjeringen var relativt tidlig ute og tydelige på at her kom det til å skje endringer. Mitt spørsmål tidligere i dag var hvilke tiltak i regjeringens lærerløft som vil hjelpe elevene og lærerne her og nå, og ikke først om tre–ti år – svaret var skjerpede opptakskrav på lærerutdanningene. I denne står det at det først skal skje for dem som starter i 2016–2017, og er ferdig i 2021 – svaret var en femårig masterutdanning for lærere. I denne står det at det først skal skje kanskje i 2017 – svaret var at lærere skal ha utdanning i de fagene de underviser i, selvfølgelig. I denne står det at det kanskje skal gjøres i 2029.

Det er mange gode poeng, mye er tilpasninger av ting som allerede er på gang, men handlekraften er ikke imponerende. Det er også interessant å se regjeringens prioriteringer opp mot hverandre. I fjor tok det bare noen dager å gi milliarder i skatteutt, mens kunnskapsministeren på sin side måtte ta fra elevene for å finansiere sine egne skoletiltak.

Det er mye studiepoeng og karakterkrav i regjeringens lærerløft. Jeg er ikke uenig i mange av disse tiltakene. Likevel må vi passe oss for at vi ikke blir for snevre. Videreutdanningssystemet for lærere må fortsatt styrkes, slik at det kan favne bredere. Regjeringen har til nå kun satset på matte og naturfag. Hva f.eks. med lærerne til de 80 000 elevene som velger yrkesfag? Vi må tørre å forplikte oss selv og skoleeier til å avbyråkratisere skolen mer enn vi har turt til nå. Her har vi ikke tatt de grepene som trengs, og jeg synes også ministeren i debatten i dag er altfor lite konkret.

Flere yrkesgrupper inn i skolen kan avlaste lærerne og spille en viktig rolle for læring. Vi må f.eks. ha flere ansatte i skolehelsetjenesten. Vi må videre i arbeidet med tidlig innsats, flere pedagoger må ansettes for å avdekke, avlaste og hjelpe både lærere og elever tidlig. Dette koster penger, enten regjeringen vil eller ikke.

Regjeringen er fornøyd og sier at de nå gjør det de sa de skulle gjøre i valgkampen. Det er i og for seg riktig det – i skilpaddefart. Problemet er at det ikke er godt nok.

Freddy de Ruyter (A) [20:43:27]: Trontaledebatten er en viktig verdi- og veivalgsdebatt. For oss i Arbeiderpartiet handler det om å videreutvikle verdens beste velferdssamfunn.

Det er ingen som helst tvil om at vi har lyktes godt i Norge sammenlignet med andre land, og vi har vært heldige, bl.a. med ressursene, men det handler om mer enn det. Vi har valgt å organisere Norge med utgangspunkt i en fellesskapstanke, hvor like muligheter, likeverd og små forskjeller har vært bærende ideer. Disse ideene har krevd at vi har innrettet politikken deretter. Det kan oppsumme-

res i tre punkter: sterke offentlige velferdstjenester, et velorganisert og trygt arbeidsliv og et spleiselag hvor man finansierer velferden, og hvor man beskattes etter evne for å dempe forskjeller.

Det har alltid vært høy oppslutning om en sånn innretning av politikken i Norge, men det betyr selvsagt ikke at alt har vært og er som det burde være. Ikke alle får den hjelpen de trenger og fortjener, og for mange faller utenfor. Velferdssamfunnet vårt trenger derfor stadig å fornyes, og vi må se kritisk på hva og hvordan vi prioriterer våre felles ressurser. Men det betyr ikke at en skal kaste vrak på det som er det mest vellykkede med det norske samfunnet, nemlig et samfunn bygget på fellesskap og solidaritet.

En skal være forsiktig med å male en viss person på veggen i norsk politikk. Likevel er det grunn til å advare mot det som ser ut til å være et forsøk på å demontere det norske velferdssamfunnet fra Høyre–Fremskrittsparti-regjeringas side. Vi skal alle ta et ansvar for å fornye og forbedre viktige samfunnsområder, men å svekke arbeidsmiljøloven, kommersialisere og privatisere skolen, øke privatiseringa og byråkratiseringa av helsevesenet, kutte skattene kraftig for de aller rikeste og ukritisk selge ut fellesskapets ressurser er ikke en politikk som er til det beste for folk flest. Det har dagens regjering fått klar melding om når de har sendt ut sine forslag på høring, men regjeringa – med det såkalte kunnskapspartiet Høyre i spissen – ser ikke ut til å være nevneverdig interessert i det. Ideologiske hensyn trumfer hensynet til hva som tjener menneskene.

Var det ikke noen som i valgkampen stadig vekk sa: «Mennesker, ikke milliarder». Hvor er menneskene blitt av?

Siri A. Meling (H) [20:46:37]: Norge er i endring. Trontalen beskriver både demografiske endringer, klimautfordringer og det faktum at oljeaktiviteten ikke nødvendigvis vil være motor for vår økonomiske vekst fremover. Dette varsler at vi som nasjon har noen grunnleggende utfordringer foran oss. Jeg er glad for at vi har en regjering som er i gang med arbeidet, og har et proaktivt forhold til disse endringene. Regjeringen løser viktige oppgaver i dag og ruster Norge for fremtiden.

Verdier må skapes før de kan fordeles, og vår velferd er i stor grad basert på at vi har en høy yrkesdeltagelse og et konkurransedyktig næringsliv. Rammen for verdiskaping er viktig, og vi har gjennom flere år opparbeidet oss et høyt kostnadsnivå i forhold til våre handelspartnere. Videre har veksten i produktivitet vært svak over noen år, og selv om petroleumssektoren har hatt et høyt investeringsnivå, gjen-speiler dette seg dessverre ikke i fastlandsindustrien, som har investert lite i de siste årene. Det er bra at regjeringen i februar oppnevnte en kommisjon som skal kartlegge årsakene til svakere produktivitetsvekst og komme med konkrete forslag til hvordan vi kan styrke produktiviteten og vekstevnen i norsk økonomi.

Det er også bra at regjeringen varsler at det skal investeres mer i infrastruktur, mer i kunnskap og forskning og mer i innovasjon. Alle disse elementene er viktige vekstfaktorer for næringslivet og vår fremtidige konkurranseevne.

Vi er i gang med å levere det vi lovet. Arveavgiften er fjernet, vi har redusert skatt for bedrifter og personer, og regjeringen varsler at den vil fortsette arbeidet med å redusere skatter og avgifter. Dette er viktige bidrag for å gjøre vår industri og norske arbeidsplasser mer konkurransedyktige og lønnsomme. Det er på mange måter spesielt at vi har en formuesskatt som i realiteten betyr at vi favoriserer utenlandske eiere på bekostning av norske eiermiljøer. Vi ønsker å styrke den private kapitalbasen og stimulere til at mer norsk, privat kapital investeres i norske bedrifter og norske arbeidsplasser fremover.

I meldingen til Stortinget om Norges tilstand går det tydelig frem at nordområdene er Norges viktigste utenrikspolitiske interesseområde. Regjeringen har innledet et nytt kapittel i nordområdesatsingen gjennom en økt vektlegging av kunnskapsdrevet næringsutvikling. Nordområdene er i et næringsperspektiv mulighetenes områder med bl.a. rike naturressurser og muligheter for nye seilingsmønstre som følge av høyere temperatur og mindre havis på den ene siden, men også spesielle utfordringer når det gjelder miljø og en bærekraftig utvikling på den andre siden. Det er viktig at regjeringen fremover fører en aktiv nordområdepolitikk, som også er varslet i trontalen.

Audun Otterstad (A) [20:49:51]: Vi har hørt mye om pasientens helsevesen og gjeninnføring av prosenter i dag. Det vi derimot har hørt lite om innimellom skattekuttene og flosklene, er det som betyr mest: Hvordan skal vi unngå at alle disse menneskene havner i helsevesenet? Hvordan skal vi unngå at så mange faller utenfor, at så mange faller ned fra brua og ned i elven, når vi går over sammen? Hvordan skal vi hindre at barn som kommer i barnehagen med blåmerker, går hjem uten at blåmerkene blir oppdaget? Hvordan skal vi hindre at barn går på skolen og føler at de ikke blir sett? Det er jo det trontaledebatten skal handle om – våre løsninger for det neste året, ikke floskler om skattekutt, om kapitaltroner og kapitalløse, framfor frukt, framfor sunnhet. Det snakkes mer om det som har vært, om det man har fått til det siste året, enn det man har lyst til å gjøre. Jeg hører enkle budskapsfraser utformet på noen kommunikasjonskontorer mer enn om det Høyre og Fremskrittspartiet har lyst til å gjøre.

For oss i Arbeiderpartiet er det så mye viktigere at alle sammen blir sett. Det er derfor vi sier at vi ønsker flere lærere, for er det noe som det er verdt å investere i for framtiden, er det at alle barn blir sett. Og selv om det er noen komma og noen null-komma-paragrafer som viser at det har litt mer effekt med etter- og videreutdanning av lærere, betyr det så mye for at den enkelte skal holde seg i skolen, at en blir sett, at en får tidlig oppfølging, og at en får tett oppfølging når en har det tøft. Det er akkurat det samme når det gjelder livsstilssykdommer, som vi ser mer av i samfunnet vårt i dag. Det er derfor Arbeiderpartiet satser på skolefrukt først, som et trinn som fører til en sunnere hverdag i en del av en verden der vi ser livsstilssykdommene blomstre, der vi ser kreft, der vi ser diabetes, der vi ser fedmen øke, og der barn blir mobbet for hva de får i seg, det de får av sine foreldre. Det har vi ikke fått noen løsninger for. Vi har heller ikke fått svar – fordi formues-

skatten er så mye viktigere. Det er ikke mennesker som er viktig for posisjonen i denne trontaledebatten; det er milliarder, det er kapitalformuene, det er kapitaleierne, det er kapitalistene.

Det er tydelig at Reiulf Steen hadde rett den gangen han sa at hjertet banker på venstre side, og det er der Arbeiderpartiet er, fordi vi setter mennesker foran milliarder, og vi setter skole, eldre og barn foran skattekutt.

Bjørn Lødemel (H) [20:52:54]: Sist torsdag fekk vi høyre den beste trontalen på åtte år. Det var ein trontale med optimisme, framtidstru og vilje til endring. Dette er ei strålende oppfølging av valsigeren til Høgre-Framstegsparti-regjeringa.

Det er svært gledelig å sjå at regjeringa allereie er godt i gang med å gjennomføre viktige endringar på mange område for å gjere Noreg til eit endå betre land å bu i, og vi har allereie sett ei handlekraftig regjering. Regjeringa løysar viktige oppgåver i dag for på den måten å ruste Noreg for framtida.

Den blå-blå regjeringa baserer sin politikk på tillit til enkeltmenneske, familien og lokalsamfunn og gjer det klart i trontalen at ho vil bruke alle gode krefter for å leggje forholda betre til rette for verdiskaping, gründerar og frivillige lag og organisasjonar. Dette er ein svært fornøytig politikk, som står i sterk kontrast til det som den raudgrøne regjeringa har klart på sine åtte år.

Høgre-Framstegsparti-regjeringa har allereie senka skattar og avgifter for vanlege folk og norske bedriftseigarar, nettopp for å styrkje konkurransekrafta og skape trygge arbeidsplasser for framtida. Vi ser også at regjeringa satsar på forskning og innovasjon for å skape ideane og løysingane verda kan leve med, og som Noreg skal leve av i framtida. Eit godt døme på dette er at regjeringa allereie i budsjettet for i år, altså 2014, løyvde 0,5 mrd. kr meir til forskning, ca. 1,5 mrd. kr meir til samferdsle og ca. 1 mrd. kr til skatteletter for næringslivet i forhold til Arbeidarpartiet sitt alternative budsjett.

Sist måndag la regjeringa fram lærarløftet, som er ein av bærebjelkane i den nye kunnskapsskulen. Hovudpunkta i lærarløftet er at alle elevar skal møte ein lærar med fordjuping i matte, engelsk og norsk, det skal vere femårig masterutdanning for lærarstudentar, ein skal auke opptakskrava frå 3 til 4 i matte for å kome inn på lærarutdanninga, vidare opptapping av etter- og vidareutdanning og innføring av forsøksordningar for nye karrierevegar for lærarar. Alt dette er svært bra.

I trontalen er det i tillegg vist til mange viktige satsingsområde frå regjeringa. Samferdsle og annan infrastruktur og kvalitet i helsevesenet er viktige stikkord. Ut frå dei signala som er komne så langt, vil det bli spennande å sjå kva som kjem i statsbudsjettet om to dagar.

Vår komité har handsama viktige saker som kommune-reform og regionreform, i tillegg har Kommunal- og moderniseringsdepartementet allereie staka ut kursen for ei omfattande modernisering av offentleg sektor. Forenkling, fornying med hovudfokus på betre velferdstenester og meir lokaldemokrati blir ei av dei viktigast oppgåvene for Stor-

tinget i åra som kjem. Skal landet vårt bli i stand til å møte framtidens utfordringar, må vi lukkast med dette, og det blir spennande å sjå om opposisjonen vil delta aktivt i dette utviklingsarbeidet, eller om dei vil stille seg på sidelinja også her.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Solveig Sundbø Abrahamsen (H) [20:56:12]: Me er eit privilegert folk. Me lever i eit demokratisk, fritt land, i tillegg til at me er eit av verdas rikaste land. Me sit på ei gyllen grein.

Utviklinga i landet har vore eventyrlig sidan oljen gjorde sitt inntog med funn på Ekofisk i 1969, som starta oljeeventyret for alvor.

Ser me oss rundt i Europa, er det framleis økonomiske utfordringar etter finanskrisa med høg arbeidsløyse, spesielt blant dei unge, og svak økonomisk vekst. Ein kan bli redd og uvel når ein ser kva som går føre seg i Syria og Irak. Me ser bilde og reportasjar som slår oss over ende og er nesten over vår fatteevne. Det er viktig å setje ting i perspektiv. Verda er i endring.

Petroleumsverksemda har hatt mykje å seie for den økonomiske veksten i Noreg og for finansieringa av det norske velferdssamfunnet. Når det no er varsla lågare investeringsaktivitet knytt til denne sektoren, gjev det seg raskt utslag i arbeidsplassar og sysselsetjing.

I mitt heimfylke, Telemark, fekk vi for september uro-vekkjande tal frå Nav – ein auke i arbeidsløysa i fylket med 13 pst. i forhold til same periode i fjor. Arbeidsløysa er størst innanfor bygg og anlegg. Ja, me ser litt mørkare skyer på himmelen. Me har eit høgt løns- og kostnadsnivå, og det er derfor viktig at me gjer det me kan for å styrkje konkurransekrafta vår.

Regjeringa varslar auka satsing på samferdsel, noko som er utruleg viktig for næringslivet i heile landet. Næringslivet sjølv framhevar samferdselsutbygging som eit av dei viktigaste næringspolitiske tiltaka. Regjeringa har allereie teke grep og redusert planleggingstida på nye prosjekt. Det vil bli bygt veg raskare og meir heilskapleg framover.

Det kanskje viktigaste satsingsområdet er kunnskap, vårt viktigaste framtidige konkurransefortrinn. Det vil bli gjennomført lærarløft i form av ei stor satsing på etter- og vidareutdanning av lærarar. Her blir det viktig at skuleeigar og lærarar spelar på same lag.

Regjeringa varslar ein offensiv næringspolitikk, som vil stimulere til etableringar, auka investeringar, produktivitet og vekst. Regjeringa ønskjer å endre arbeidsmiljølova for å styrkje konkurransekrafta. I statsbudsjettet i fjor blei arveavgifta vedteken avvikla frå 1. januar 2014, formuesskatten blei redusert, og det blei skattelettar til næringslivet og auka satsing på forskning.

Noreg er i endring. Me må vise vilje til omstilling for å møte framtidens utfordringar. Dagens løysingar er i mange tilfelle ikkje svara på morgondagens utfordringar. Eg er glad for at me har ei regjering som viser handle- og gjennomføringskraft i den nye tida me går inn i.

Oskar J. Grimstad (FrP) [20:59:31]: Høgre–Framstegsparti-regjeringa gjer kvardagen enklare for folk flest – ja, attpåtil gir vi folket meir valfridom mellom fleire tiltak. Det fell opposisjonen, og spesielt Arbeidarpartiet, tungt for brystet. I eit samfunn der folk ikkje veit sitt eige beste, er styring frå vogge til grav den einaste løysinga, synest å vere tankegangen i dette miljøet.

Det er altså eit problem at folk kan velje mellom tobakk eller vinkvote. Det er eit problem med valfridom innan foreldrepermisjonen, og det er eit problem for den som blir ramma av sjukdom at det er valmoglegheit.

Vidare er ein svært opptatt av likestillingspolitikk. Men når skal folket bli likestilt med politikarar som meiner at dei veit så mykje betre kva som tener den einskilde? Det er inga god løysing at folk blir samla i flokk når dei skal ulike vegar. Derfor er eg glad for å representere ei regjering som har tru på enkeltmennesket – på mora, faren læraren eller lærlingen. Vi er ein opplyst nasjon der folk flest veit sitt eige beste og klarer å ta sine avgjerder sjølv.

Denne regjeringa har også stor tru på næringslivet vårt og er opptatt av at vekstaukande skattelette skal gi enkeltbedrifter og næringsdrivande moglegheit til å skape nye arbeidsplassar framfor å la det gå gjennom skattekverna, for så å bli fordelt til verkemiddelapparatet – og så, etter ein omfattande søknadsprosess blir pengane gitt tilbake til bedriftene. Då er det enklare og betre å la bedrifta behalde meir av overskotet sjølv. Og det er noko langt anna enn å gi til dei som har mest frå før.

Sist, men ikkje minst, er denne regjeringa si satsing på samferdsel utruleg viktig. På spørsmål til bedriftsleiarar i mitt fylke om kva som er det viktigaste, får vi følgjande svar: samferdselssatsing og framkommelegheit. Det er eit viktig klimatiltak også å sørgje for god framkommelegheit, der vi kan gi fortrinn til dei som vel å bruke nullutsløpps- eller lavutsløppsbil – og gjerne innanfor eit kostnadsnivå for folk flest. For i klimasaka, som mange har vore inne på, går vi frå åtte års handlingslamming – uttrykt av enkelte – til handlekraft. Denne regjeringa vil forsterke klimaforliket, vi vil styrkje klimafondet, styrkje fornybaretablering, styrkje energiomlegging og styrkje regnskogsatsing – for å nemne noko. Dette er utover det den raudgrøne regjeringa makta, for den blir nok hugsa for feilslått månelanding.

Hårek Elvenes (H) [21:02:22]: Trontalen bar bud om en regjering som vil noe for land og folk, men trontalen bar også bud om et folk som ikke skal være seg selv nok. Situasjonen i Syria er dypt alvorlig. Bestialsk terror driver hundretusener av mennesker på flukt. Norge vil hjelpe – vi har en tradisjon for å hjelpe – og vi har stilt opp med 750 mill. kr i humanitær innsats i 2014.

Utviklingen i Ukraina har vært en sikkerhetspolitisk vekker. Folkeretten er satt til side, og vi ser igjen betydningen av NATO som sikkerhetspolitisk ankerfeste for Norge.

Velgerne ville ved valget i 2013 ha nye ideer og bedre løsninger, og regjeringen leverer. Regjeringen har tatt i bruk privat kapasitet og vil gjennomføre fritt behandlingsvalg for å få ned helsekøen.

Arveavgiften er fjernet, men arven fra de rød-grønne

hefter fortsatt. I justissektoren er arvegodset av ymse kvalitet. Fengslene er sprengt, soningskøen er lang og vedlikeholdsetterslepet i fengslene er på formidable 4,5 mrd. kr. Det er en rød-grønn arv som denne regjeringen er nødt til å gjøre noe med.

Som vanlig lyttet jeg med stor interesse til representanten Støre sitt innlegg. Støre indikerte at Arbeiderpartiet vil støtte kommunesammenslåingene, og at Arbeiderpartiet ser fram til en sak om ny politistruktur. Det lover bra. Norges befolkning får nemlig ikke et så godt politi som pengebruken skulle tilsi. Det er altfor store forskjeller mellom politidistriktene hva gjelder oppklaring, operativ evne og forebygging. Å sprøyte mer penger inn i dagens politistruktur uten å gjøre noe med organisasjonen, vil ikke være ansvarlig av dette stortinget. Regjeringen vil at befolkningen skal få det politiet de fortjener – et synlig og kompetent politi som raskt er på pletten når situasjonen krever det, og et politi som oppklarer flere saker enn i dag. Vi ser fram til at Arbeiderpartiet også tar ansvar for dette. Gjörv-kommisjonens konklusjoner står fortsatt ved lag.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [21:04:55]: Mye kan sikkert sies om dagens trontaledebatt og om uenigheter og enigheter i denne sal, men angrepene på dagens regjering og den kursen som regjeringen har trukket opp, har vært som en laber bris fra de rød-grønne.

Arbeiderpartiets leder var ikke enig i regjeringens satsing på å ta i bruk hele helsetilbudet i landet, både det offentlige og det private. Som vanlig var ideologien viktigst og ikke hensynet til alle dem som befinner seg i en eller annen form for helsekø, en helsekø som for øvrig økte i den perioden de rød-grønne styrte landet. Videre tok Gahr Støre til orde for å ruste opp kollektivtrafikken og trafikkavviklingen i og rundt våre største byer. Men Gahr Støre sa samtidig at Arbeiderpartiet ville forholde seg tro til de økonomiske rammene i Nasjonal transportplan. Ergo vil det bli mindre bygging av infrastrukturen i distriktene, for hevder man mer satsing på det ene, vil det få konsekvenser for det andre så lenge de økonomiske rammene fra Arbeiderpartiet ligger fast.

Verden og Norge befinner seg i omstilling. Skal Norge makte å lede an i en bærekraftig utvikling, er det nødvendig å kunne bli mer effektive, høyne vår konkurranseevne samt redusere kostnadsnivået – en svært viktig del av hvordan vi vil kunne tilnærme oss dagens og morgendagens utfordringer. Ett eksempel er at vi har et veldig stort byråkrati, et annet er innen olje og gass og vår offshorevirksomhet. Mange har forsøkt å etablere sannheter som at olje- og gassressursene vil gå tomme innen 2050. Men etter de siste års funn av olje og gass gjennom fracking-metoden i USA og Canada, er det helt tydelig at verden vil ha mer enn nok olje og gass de nærmeste 150–200 år. I tillegg vil Brasil bli en stor eksportør. Fracking onshore har en langt lavere kostnadspris enn norsk offshorevirksomhet har i dag. Vi ser at marginene vil bli mindre, og at feltene må bli større om de skal kunne bli tatt i bruk. Nøkkelordet nok en gang er vårt kostnadsnivå. Hvis vi som nasjon skal møte internasjonal konkurranse, må vi gjøre noe med det. I så måte har regjeringen helt rett: Omstillinger, endringer og styr-

king av vår konkurranseevne i en globalisert verden vil bli særdeles viktig i kommende periode.

Henrik Asheim (H) [21:08:02]: Politikk spiller en rolle. Hvilke prioriteringer vi gjør i denne salen, har noe å si for samfunnsutviklingen og hvilke resultater man får. Det borgerlige flertallet som velgerne ga tillit i 2013, gikk sammen til valg på – og er nå i ferd med å gjennomføre – en skolepolitikk som prioriterer det viktigste først. Et nytt flertall har endelig kunnet gjennomføre den politikken som har blitt foreslått – og som ble nedstemt av de rød-grønne i åtte år.

Jeg mener det viktigste er debatten om hva vi skal prioritere fremover. Men jeg må samtidig si at dagens innlegg fra rød-grønne utdanningspolitikere mildt sagt bidrar med en kreativ historiefortelling og en kritikk av dagens regjering som egentlig er rettet mot deres egen regjeringstid.

Representanten Trond Giske har flere ganger kritisert regjeringen for at fordypningskravet til lærerne kommer for sent. Det er jeg helt enig i. Det kom ca. åtte år for sent. Sannheten er at de rød-grønne aldri innførte et fordypningskrav for alle lærerne. Når de nå mener at Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen burde ha vært raskere, kan jeg jo anbefale rød-grønne representanter på jakt etter sydebukker isteden å ta seg en lang og god kikk i speilet. Hadde kravet vært innført for åtte år siden, ville vi ha vært ferdige innen 2017. Rød-grønn kritikk av at dette kommer for sent, kan dermed i sin helhet adresseres til Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiets arv etter åtte år i regjering.

Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen satt i gang et masstivt løft for etter- og videreutdanning av lærere. I tilleggsproposisjonen i fjor høst økte regjeringen innsatsen med over 300 mill. kr. I revidert kom ytterligere 200 mill. kr.

Skal man tro Arbeiderpartiets historiefortelling, har det vært en bred enighet om å satse på videreutdanning og sikre lærerne det brede løftet de selv har etterlyst i mange år. Vel, det siste budsjettet de rød-grønne la frem før de gikk av, økte satsingen på videreutdanning for lærere med kroner null. Hadde de vunnet valget, hadde de fått fornyet tillit med nytt rød-grønt flertall, ville altså ikke dette løftet ha kommet, på tross av at man sto høy og mørk i valgkampen og lovte en dobling i inneværende periode.

Når representanten Tynning Bjørnø beskylder regjeringen for å innfri løftene «i skilpaddefart», er det etter at vi har gjennomført et løft de rød-grønne lot være å gjennomføre i åtte år. Om denne regjeringen er en skilpadde, er iallfall tempoet til Arbeiderpartiet en død skilpadde.

Vi innfører lærerløft, vi innfører økte opptakskrav, vi innfører en femårig masterutdanning, og vi rydder opp i det byråkratiet de rød-grønne unnlot å gjøre noe med. Det er jeg stolt av, og fra nå av håper jeg vi kan bli enige om å snakke om fremtiden.

Lene Vågslid (A) [21:11:09]: Eit av dei største samfunnsproblema me har, og ei av dei mest alvorlege sakene på justisfeltet er vald i nære relasjonar. Dette er grov kriminalitet og må framleis prioriterast høgt. Vald i nære relasjonar er i tillegg til å vere grov kriminalitet eit svært

viktig likestillingstema som krev ein aktiv og moderne likestillings- og familiepolitikk.

Statsministeren, finansministeren, familieministeren og justisministeren har alle sagt at kampen mot vald i nære relasjonar har høg prioritet. Det gjev meg store forhåpningar om at dei vil levere med ei skikkeleg satsing på dette feltet i budsjettet som kjem. Framstegspartiets Ulf Leirstein har anten følgt veldig dårleg med eller så ønskjer han å svartmåle den sterke satsinga den førre regjeringa hadde på dette området når han seier at venstresidas politikarar berre snakkar om dette i festtalar. Det fell på si eiga urimelegheit, men eg ser fram til at Framstegspartiet skal handle på dette feltet.

Då justisministeren delte ut den førre regjeringas 50 mill. kr til forskning på vald i nære relasjonar, kalla han det eit taktskifte. Statsministeren har framheva arbeidet med vald mot kvinner og barn som den viktigaste kvinnesaka i sin 8. mars-tale, mens Siv Jensen trekte fram kampen mot tvangsekteskap og kjønnslemlesting. Til saman gjev dette oss ein god grunn til å ha store forhåpningar til det første justisbudsjettet som Anders Anundsen sjølv har teke hand om. Me er spente på å sjå om han følgjer opp.

Eg er glad for at den førre regjeringas handlingsplan mot vald i nære relasjonar har brei politisk støtte. Som kjent fekk Arbeidarpartiet fleirtal her i Stortinget i år for å styrkje barnehusa – det forpliktar. Statsråd Solveig Horne har ved fleire anledningar lova å vere ein minister for barnehusa. I motsetnad til partifelle Ulf Leirstein rosar statsråd Horne ofte det arbeidet den førre regjeringa la ned på dette området. Eg reknar med at løftet frå Horne er gjeve i dialog med både justisministeren, statsministeren og resten av regjeringa. Dei har i så fall full støtte frå Arbeidarpartiet for dette.

Når det gjeld debatten i dag, kan eg ikkje unngå å nemne at eg høyrde at hat blei nemnt frå talarstolen. Me kan kanskje her tenkje på ulike settingar som ein kan setje følelsen hat inn i, men me brukar ordet sjeldan. Eg må berre seie at det er påfallande at i årets store trontaledebatt blei hat brukt om bompengar. Eg forstår at misnøya mot dette er stor i Framstegspartiet. At dei lova å fjerne alle dersom dei kom til makta og ikkje greide det, er eit faktum. Eg kan skjønne at ein kan mislike det, men å hate det – av alle tenkjelege ting eg kan kome på at eg hatar, kan eg ikkje seie at bompengestasjonar gjev meg den følelsen. Eg vil seie som kollegaen min, Solveig Sundbø Abrahamson frå Høgre i Telemark, sa i sitt innlegg, at det er viktig å setje ting i perspektiv, og eg oppmodar Høgre om å minne regjeringskameraten Framstegspartiet på det innimellom.

Elin Rodum Agdestein (H) [21:14:19]: Den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa, der flere alvorlige konflikter preger våre nærområder, har blitt en kraftig vekker for Norge, EU og NATO. Vi er blitt minnet om at fred og stabilitet i Europa ikke kan tas for gitt. I konfliktbildet er det våre grunnleggende samfunnsverdier som trues: demokrati, menneskerettigheter, rettsstaten og folkerettens prinsipper.

Norsk utenrikspolitikk starter i Europa, der våre venner, naboer og viktigste handelspartnere befinner seg. Det

er derfor betryggende og vesentlig for Norge og våre interesser med den vekt regjeringen nå legger på samarbeidet med våre nærmeste allierte, på det verdifelleskapet som er i Europa. Regjeringen har staket ut en ny og historisk ambisiøs kurs som innebærer en mer aktiv europapolitikk. Opprettelsen av en egen ministerpost med ansvar for koordinering av EU/EØS-saker har vist seg å være et strategisk svært viktig grep i så måte, for også norsk innenrikspolitikk påvirkes stadig mer av hva som skjer i Europa. EU-regelverk påvirker alle områder av norsk politikk og samfunnsliv. På områder som klima og miljø, energisikkerhet, forskning og innovasjon utvikler EU en ny politikk av stor betydning for Norge. Å ivareta våre interesser knyttet til EU- og EØS-saker bedre ved å komme tidligere inn i prosesser av betydning for Norge sikrer gode betingelser med EØS-medlemskapet, og tilgangen til det indre marked er avgjørende for næringslivets konkurransevilkår, verdiskaping og arbeidsplasser i Norge, i dag og for framtidens velferd.

Regjeringen er også offensiv i arbeidet med å avklare de konsekvenser forhandlingene mellom EU og USA om en ny handelsavtale, TTIP, vil kunne få for Norge. Samtidig utvikler EU seg og framstår som en stadig mer betydningsfull aktør i utenriks- og sikkerhetspolitikken. Mange av de viktige debattene knyttet til Ukraina finner f.eks. sted nettopp i EU. De sanksjoner EU har innført mot Russland, skjer i forlengelsen av dette. Norge har tatt selvstendige beslutninger om tiltak, men på samme grunnlag som EU – Russlands handlinger må få konsekvenser. Samtidig berører tiltakene som er innført, norske eksportrettede næringer. Regjeringen er i tett dialog med berørte bransjer om hva de tiltakene innebærer.

Selv om situasjonen oppleves som krevende for flere, vil konsekvensene av ikke å stå opp for folkeretten kunne bli langt mer alvorlig. Vi må vise at Norge, sammen med våre partnere og allierte, står sammen mot brudd på internasjonal lov og rett. Jeg er tilfreds med at regjeringen vil samarbeide videre med EU og EU-land om tiltak, men et sterkt NATO vil naturligvis fortsatt være selve grunnpilaren i den norske forsvars- og sikkerhetspolitikken.

Sivert Bjørnstad (FrP) [21:17:39]: La meg også først av alt få lov til å rette en gratulasjon til NTNU og Moserparet, ikke bare for selve Nobelprisen, som i seg selv selvsagt er en enorm bragd, men også for alt det arbeidet og all den forskningen som ligger bak det, og som skal komme i årene framover. Dere og mange, mange andre forskere og forskningsmiljøer gjør oss kry og stolt, og det viser at det nytter å satse på utdanning og forskning også i et lite land som Norge.

Trontalen i år har på mange måter vært forskjellig fra tidligere års trontaler. Mens mange av de foregående års trontaler har vært preget av lite politikk og kanskje lite visjoner, har man dette året satt en ny standard. Det tror jeg har gjort at debatten i ettertid kvalitativt har blitt bedre fordi det er mer politikk å diskutere.

Skal vi klare å gjenskape flere Moser, er vi nødt til å satse på kunnskap. Skal vi ruste velferdssamfunnet for framtida, er vi nødt til å satse på kunnskapssamfunnet i dag. Vi står overfor mange reformer i offentlig sektor i

årene som kommer. En av disse reformene er i høyere utdanning, universitets- og høyskolesektoren. Om noen år vil vi ha færre institusjoner enn det vi har i dag, og det tror jeg er fornuftig. Men det er ikke slik at kartet tegnes først, for deretter å komme med innholdet. Først må man sette kvalitetskravene, og så kommer strukturen etter det. Et eksempel på dette innholdet er omleggingen av lærerutdanningen. Strenge inntakskrav og det å gjøre lærerutdanningen til en femårig masterutdanning vil ha noe å si for strukturen i høyere utdanning sammen med mange andre tiltak. Slike saker er alltid vanskelige. Dragkamper mellom institusjoner og regioner som kjemper en kamp for seg og sitt, gjør ofte at debatten sporer av og at vi glemmer hva det viktigste målet er. Det er ikke sånn at et lite land som Norge kan satse mye på alt overalt. Derfor tror jeg det i bunn og grunn er sammenfallende interesser mellom institusjoner, regioner og nasjon. Det tror jeg er viktig å huske på når debatten tar til, mer spesialisering, mer spissing og økt trykk på kvalitet vil ruste Norge for framtida.

Det som ikke så mange har nevnt i denne debatten, er langtidsplanen for forskning som kommer sammen med statsbudsjettet. Den er det knyttet store forventninger til, også utenfor dette hus. For å nå 3 pst.-målet må vi investere flere offentlige kroner i forskning, men minst like viktig er det å stimulere det private og næringslivet. Skal vi øke returandelen i Horisont 2020, verdens største forskningsprogram, må vi legge til rette for at flere kan konkurrere på like vilkår med sine europeiske partnere og konkurrenter.

Presidenten: Neste taler er representanten Laila Davidsen, som er siste taler i dagens møte.

Laila Davidsen (H) [21:21:09]: Gjennom årets trontale viser regjeringen en tydelig politisk retning og er offensiv med tanke på å levere det man har lovet. En målrettet satsing på videreutvikling og tilrettelegging av norsk næringsliv er nødvendig, det er etterlengtet.

I Norge har vi alle muligheter dersom vi selv velger å ta dem. Vi kan gjøre i tide alle de grep som er nødvendig for å ivareta et næringsliv som gjør oss i stand til å vokse som samfunn, og som gjør oss i stand til å ivareta de velferdsordningene vi også skal ha i framtida. Derfor er det helt avgjørende at det nå legges til rette for bedre rammebetingelser for næringslivet i hele landet. Et grep som vi vet virker, er god og forutsigbar infrastruktur. I dag har vi for mange flaskehalsar til at næringslivet som er langt fra markedene, skal kunne transportere sine varer med god flyt og på en rask og sikker måte. Dette har denne regjeringen sett og tar nå grep for å forbedre den situasjonen. Etter mange år med økt etterslep på både investeringssiden og vedlikeholdssiden på norske veier ser vi et taktskifte, og det er et taktskifte som er helt nødvendig av flere grunner. Det ene er trafiksikkerhet for alle som ferdes langs veiene våre. Dagens bilde er ikke godt nok, vi har faktisk en rekke veier som går under kategorien «i kritisk stand». For nasjonen Norge kan ikke det være akseptabelt. Den økte satsingen på infrastruktur og samferdsel vil også sikre konkurransekraften i det norske næringslivet, ikke minst ute i distriktene. Vi har stor verdiskaping rundt omkring i hele landet, og det skal vi fortsette å ha, og vi skal videreutvikle det. Derfor er jeg glad for at det nå er fullt fokus på å gi alle landsdelene mulighet til å utvikle både fornybare og ikke-fornybare ressurser, slik at arbeidsplasser og verdiskaping blir opprettholdt og videreutviklet over hele landet. Mulighetene ligger der, vi har ventet lenge nok på å ta dem i bruk. Høyre gikk til valg på å skape trygge arbeidsplasser og å forbedre dagens infrastruktur. Jeg er veldig fornøyd med at årets trontale så tydelig bekrefter at valgløftene følges opp.

Presidenten: Da er dagens debatt slutt.

Behandlingen av sak nr. 1 fortsetter i morgen kl. 10, og første taler er statsminister Erna Solberg.

– Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 21.24.
